mansdorff ur reservationerna uppläst de skäl hvarpå en reservant grundat sitt afstyrkande till förslaget, så torde mig åter tillåtas ur betänk. uppläsa de skäl, hvarpå Utsk:s förslag sig stödjer, och hvilka äro följande: "att det i all-"mänhet måste medgifvas, att den mindre bemedlade, li-"kasom den förmögnare, kan vara i behof af ifrågavar. cre-"ditmedel; att om än, i handelns och i näringarnes yttersta "utgreningar, omförmälde behof mindre ofta kan uppstå för "den enskilde, det likväl derstädes mångfaldigas genom per-"sonernes större antal; samt att, då fördelarne af en friare "assigneringsrätt, såsom befrämjande lättnad och liflighet uti "den allmänna rörelsen, afvägas emot de olägenheter, som "någon gång kunna uppstå af en sådan frihets missbruk, äro "skälen öfvervägande för den mening, att den uti berörde "förordn. stadgade inskränkning uti rättigheten att utgifva "handskrifne invisningar bör försvinna." På grund häraf och hvad jag här ofvan anfört, får jag begära propos. å bifall till Utsk:s betänkande.

Frih. Cederström, Anders: Äfven jag anhåller om bifall till Utsk:s betänkande. Jag behöfver icke reproducera de skäl, som Hr Stuart uppläst, och som föranledt Utsk. att nu ånyo inkomma med detta förslag. Jag får blott tillägga, att jag icke kan inse någon rättsgrund för ett stadgande, som är nyttigt endast för de mera bemedlade, men hvaraf de mindre bemedlade icke kunna begagna sig, och att jag anser det lika farligt, i händelse någon fara dermed är förenad, att utgifva assignationer på 100 r:dr, som på mindre belopp.

Frih. Cederström, Jacob.: Med de ledamöter, som talat mot betänk., instämmer äfven jag. Sveriges erfarenhet af de olägenheter och de förluster, som allmänheten fått vidkännas utaf valutor på små summor, måtte icke vara så förgäten bland mängden af R. o. Ad:s ledamöter, att man nu ånyo vill kasta sig in på ett dylikt systèm. Enligt nu gällande ordning är det endast banken, som får utgifva sedlar, hvilka såsom mynt i Riket skola anses. Om hvarje enskild person erhåller rättighet att utgifva assignationer till hvad belopp som helst, så får man skillings-assignationer i landsorterna och allmogen blir nödsakad att emottaga dessa skillingsvalutor uti liqvider med de handlande, hos hvilka den köper sina förnödenheter. Vid sedermera inträffande concurser blir bevakningen af dessa skillingssedlar svår, och, der de dock bevakas, concurserna deraf mera invecklade. Men i allmänhet skall största delen af deras innehafvare nödgas försitta sin rätt, för att undgå omgången af en rättegång. Sådant oskick inom sociella förhållanden har jag hört jemföras med rättigheten att utgifva inrikes vexlar; men vexlar utfärdas icke och kunna icke emottagas på skillingstal. Inrikes vexelrörelsens utbildning är af verklig nytta för lan-

det, emedan den lättar communicationen man och man emellan; enär man kan begagna vexlar i stället för bankens papper. Annat är förhållandet med valutorna, hvilka stanna i orten, der de utgifvas, och åstadkomma oordning i stället för ordning. Jag tillstyrker afslag å betänkandet.

Hr Rosenblad: Om de af Utsk. till stöd för förslaget anförde skäl verkligen voro gällande, så voro äfven alla de inskränkningar, som hvarje klok lagstiftning, den Svenska icke undantagen, ansett sig böra vidtaga till vårdande af det ömtåliga creditväsendet, olämpliga. Det finnes ingenting ömtåligare än creditförhållandet inom landet. Derpå grundar sig inskränkningen i den naturliga rätten, som en hvar borde äga, att få utgifva sedlar å hvad valör som helst, likaväl som banken eller privilegierade creditanstalter; ty det har varit nödvändigt att vårda rättigheten för den större allmänheten, som äger mindre förmåga att pröfva de förhållanden, hvilka föranledt inskränkningarne. Af sådan anledn. har man ansett summan, hvarå dylika invisningar få utgifvas, icke böra understiga 100 r:dr, emedan den som får i sin hand en assignation på 100 r:dr lättare kan bedömma utgifvarens säkerhet och det förtroende han äger, än den som erhåller en assignation på två eller 4 skillingar, eller något dylikt, hvilken den enfaldigare skulle betrakta såsom en annan sedel, emedan han icke kan göra sig reda hvarken för de juridiska förhållanden, hvaruti en sådan sedel kan inveckla honom, eller för valutans beskaffenhet; — och då uppstår sådana olyckliga förhållanden, hvaraf vi tillförene haft ganska betydliga känningar, såsom t. ex. när en viss bekant innehafvare af Wedevågs bruk på 1790-talet gjorde den stora bankrutten. Jag förnyar min anhållan om afslag på betänkandet.

Frih. Boye, Ludv.: Jag påminner mig ganska väl ursprunget till den författning, hvars afskaffande nu är i fråga. Den härleder sig neml. från 1817 och 1818 årens strypsystème. Det var ej nog att man stängde filialdisconterna och med ett enda penndrag ur rörelsen indrog fem millioner r:dr; man skulle artificielt förbättra myntet, äfven derigenom att man lade tvångsband på den enskilda crediten. Sådana åtgärder bestridde jag då, och jag har sedermera icke förändrat min tanke härom. Jag kan icke tillerkänna Staten någon moralisk rättighet att lägga sig emellan den ena medborgarens förtroende för den andra. En värd talare har ganska skickligt, om jag så får yttra mig, bortblandat frågan, då han velat sätta dessa assignationer i cathegori med valutorna på 1760-talet, hvilka blott voro utgifna skuldförbindelser att betalas till innehafvaren. Nu är endast fråga om assignationer, som ingen är skyldig att antaga; men som, då jag vill antaga dem, då jag har förtroende för den person på hvilken assignationen är dragen, ingen

makt äger moralisk rättighet att hindra mig derifrån. Jag anhåller derföre om bifall till betänkandet.

Gr. Frölich, David: Jag förenar mig i allo uti den siste värde talarens yttrande, och får tillägga såsom skäl hvarföre jag anhåller om bifall på betänkandet, att ingen må inbilla sig, att de författningar, som i förevar. hänseende varit tillförene vidtagna, då nationen kunnat i mer eller mindre grad anses i behof af förmyndare, nu kunna anses nödvändiga, hvarföre de äfven måste försvinna. Ömtålighet för creditväsendet är något helt annat, än att beröfva nationen fördelarne af crediten. Således och då uppenbart är, att de som yrka motsatsen, synas vilja göra anspeglingar på den privatbankerna genom särskildt K. tillstånd, ehuru utom lagen, lemnade tillåtelse att få utgifva sedlar, hvilka en värd talare vid förra riksdagen äfven behagade kalla valutor, — men på det att denna anspegling på privatbankerne, för att göra deras ställning i allmänna opinionen mindre gilltig, icke må göra sig gällande inom detta hus, anhåller jag om bifall till betänkandet.

Hr Frih. o. Landtm. tillkännagaf, att plenum komme att fortsättas på eftermiddagen kl. 6.

Hr von Hartmansdorff: En värd talare, som yttrat sig i motsatt mening med mig, har omförmält, huruledes man skulle vilja beröfva Svenska folket, eller egentligen capitalisterne, creditens fördelar. Men det är just för att upprätthålla crediten, som jag önskar att LagUtsk:s betänk. måtte afslås; ty om sådan tillåtelse skulle medgifvas, som Utsk. här yrkat, så befarar jag att crediten komme att missbrukas och derigenom att förderfvas äfven för ärlige män. Den, som äger någon behållning, kan ju insätta henne i banken och utfärda assignationer på det låga beloppet af 20 r:dr, och således på mindre summor än de 100 r:dr, hvarunder ifrågavar. invisningar icke finge utgifvas. Man vet att fördelen af denna assigneringsrätt på banken består deri, att man uthändigar flera assignationer i rörelsen, än för hvilka man har valuta i banken, emedan man beräknar att de utgifna sedlarna icke skola så snart uppvisas till inlösen, och emedlertid får man räntefritt begagna ett capital, som man icke äger. När lagstiftningen blundar för ett sådant förhållande, så borde vederbör. dermed vara nöjde. Dessutom har privatbankerne i sednare tider tillkommit, till lättnad för rörelsen i landsorterna. Man har således icke heller i detta hänseende något skäl till klagan. Hvad som kunnat hända med småsedlar, som utgifvas af enskilda personer, hafva vi haft tillfälle att se både här och annorstädes. — Hr Rosenblad har åberopat exempel inom Sverige. Det torde tillåtas mig att få åberopa ett från Norrige. Under mitt vistande derstädes — jag minnes icke hvilket år — inträffade att ett käpmanshus i Christiania betalt timmer och andra allmogens varor med s. k. timmersedlar eller små obligationer,

ställde att inlösas vid Christiania vintermarknad uti Februari månad. Men då allmogen kom dit med sedlarna, för hvilka de ämnade inköpa sina förnödenheter eller få penningar, så hade handelshuset gjort concurs och sedlarne kunde icke inlösas. Allmogen i den trakten, hvarest sedelutgifningen skett, det var Österdalen, befann sig således utan medel både till lifsförnödenheter och kronoutskylder. Norrska Regeringen nödgades derföre träda emellan och afhjelpa nöden för ögonblicket. Huruvida någon ersättning derför sedermera erhölls känner jag icke; men sådan oreda åstadkommo emedlertid dessa enskilda småassignationer. Det står icke i allmogens förmåga att bedömma sådana assignationers tillförlitlighet, och man skall således icke utsätta honom för frestelsen att mottaga dem. Jag anhåller derföre, att R. o. Ad. måtte just för deras skull, hvilka icke äro representerade på detta rum, afslå betänkandet.

Gr. Spens, Carl Gustaf: Lika med Frih. Boye påminner jag mig ganska väl debatten inom detta hus, när denna fråga vid 1818 års riksdag här förevar. Jag delade då åsigt med Frih. Boye uti ämnet, och som jag ännu gör det, ber jag att få förena mig med honom.

Hr Stuart: Man har, för att uppskrämma opinionen mot LagUtsk:s förevar. betänk., förespeglat möjligheten af den öfverdrift, som en sådan rättighet att utgifva assignationer skulle kunna föranleda, neml. utgifvandet af anvisningar på ett belopp af endast några skillingar. Ehuru jag, för min del, är öfvertygad att sådant icke kommer att insräffa, anser jag mig likväl böra erinra derom, att hvarje nyttigt förslag kan missbrukas, ifall det begagnas till öfverdrift, och sålunda äfven medföra olägenheter samt i viss mån ofördelaktiga följder; äfvensom att emellan assignationer på tvåskillingar, som en talare omnämnde och emellan sådana på 100 r:dr, hvilka äro de minsta, som nu få utgifvas, finnas så många valörer, som kunna begagnas till fördel för allmänna rörelsen, att jag tror, det förmånerna af en allmän invisningsrättighet vida öfverväga de möjligtvis deraf vid något tillfälle uppkommande olägenheterna. En annan värd talare har åberopat assigneringsrättigheten på banken såsom skäl, hvarföre enskilda assignationer kunde umbäras. Jag är åter af den tanke, att denna assigneringsrättighet på banken, i sin öfverdrift, är af vida vådligare följder för penningerörelsen, än den enskilda assigneringsrätten, emedan den stora mängden, då den erhåller dylika assignationer, ställda på banken, icke förmår göra någon skilnad emellan dessa assignationer och de sedlar, som af banken skola ovillkorligen inlösas; hvarföre också de flesta icke fästa något afseende å de personer, som utfärdat de till dem aflemnade assignationerna. Man har anfört exempel på missbruk af en sådan rättighet att utgifva assignationer, som nu är ifrågasatt. Jag

får derföre, i motsats med de åberopade missbruken, hänvisa till de mångfaldiga mera betänkliga missbruk, som ägt rum vid utöfvandet af assigneringsrättigheten på banken, och hvilka missbruk skulle föranledt högst kännbara förluster för hela landsorter, derest icke särskilda härvid inträffade tillfälliga förhållanden kunnat begagnas, för att tillintetgöra de eljest hotande verkningarna af berörde missbruk. Jag får ytterligare fästa R. o. Ad:s uppmärksamhet på nödvändigheten att medgifva fritt bruk af den enskilda crediten, såvida man icke vill åtaga sig förbindelsen att med Riksbankens mynt uteslutande fournera rörelsens behof; men i sådant fall fruktar jag högligen, att anspråken å bankens ytterligare sedelemissioner skola blifva så mångfalldiga, att man snart nog torde få skäl i följd häraf motse nödvändigheten af en ny realisation. Jag anser för öfrigt detta förslag, likasom alla andra, hvilka åsyfta att få den enskilda crediten på ett ändamålsenligt sätt begagnad, stå i oskiljaktigt sammanhang med de vid sista riksdag fattade beslut till myntvärdets upprätthållande.

Hr Lefrén, Joh. Pehr: Man har såsom stöd för Utsk:s förslag anfört, att då den vid förra riksdagen förväntade fördelen af inrikes vexelinrättningen icke visat sig till den kraft och verkan, som man då hoppades; så borde man vara benägen att lemna fritt lopp åt den ifrågavar. assigneringsrätten. Detta förefaller mig, som om jag, derföre att min tanke eller önskan icke genast uppfylldes, straxt skulle hoppa i sjön och dränka mig. Vill man söka den punkt, hvarpå denna frågas lösning beror, neml. huru inrikes-vexelrörelsen skall komma till stadga, så gör man rättast att på den punkten concentrera sina bemödanden, och denna punkt ligger icke uti assigneringsrättens hvarken ökning eller inskränkning, utan i den förvända tro, att köpmän i allmänhet skola äga rätt att besvärja riktigheten af sin bokföring och af sina uppgifna fordringar; ty om det icke ägde rum, så skulle genast den högfärden försvinna att ej vilja utgifva vexlar för de varor, om hvilka man contraherar. Nu säger man neml.: "Vill herrn icke åtnöjas med att jag för upp herrn i min bok, så gör jag ingen affär med herrn." Deruti ligger frågan om inrikes-creditens utvidgning, och den bör således icke sökas uti det förslag, som nu är å bane, hvilket är ett bankrutförslag. Man klagar öfver att privatbankernes sedlar utträngа riksmyntet. Om denna klagan äger någon grund, skall likväl otvifvelaktigt sådant icke länge äga bestånd; ty dessa banker skola snart utveckla sig och visa att de till sin princip äro riktiga och ändamålsenliga för landets inre rörelse; men de faror, man fruktar, skola icke uteblifva, om man hindrar privatbankernes fria utveckling genom att lossa de band, med hvilka den enskilda assigneringsrät-

ten måste qvarhållas inom de gränser, som privatbankernes fortkomst påkallar. Jag anhåller om afslag på Utsk:s betänkande.

Frih. Boye: För att något litet skingra den patetiska verkan af förespeglade farhågor, hvilka åtminstone synas mig helt och hållet hemtade ur luften, och för att på samma gång erinra R. o. Ad. om dess pligt att såsom lagstiftare icke uppenbart brista i conseqvens; får jag i första rummet påminna derom, att ända intill 1818 års riksdag har aldrig det band funnits, hvars borttagande jag sedermera alltid påyrkat. Våra förfäder ägde också både känsla, moralitet och begrepp om creditförhållanden; men aldrig föll det dem in att lägga band på creditförhållanden enskilda personer emellan, grundade på inbördes personligt förtroende. Jag får äfven erinra derom, att då man icke kan borttaga lagen, som tillåter utgifvande af reverser, ställda till sedelhafvaren, så bör man icke hindra utgifvandet af sådana assignationer, som nu äro i fråga, enär ingen tvingas att emottaga den ena mer än den andra. Den som emottager dem, lärer icke underlåta att förut göra sig underrättad om den säkerhet de äga och vet nog hvad han gör. Helt annat var förhållandet med valutorna på 60:talet, hvilka tillkommo af penningebrist, och på hvilka allmänheten blef narrad. Äfven får jag bedja R. o. Ad. besinna, att rörelsecapitalet i Sverige icke motsvarar hvad rörelsen tarfvar. Jag yrkar bifall på betänk., emedan jag icke kan föreställa mig, att ringaste fara skulle vara förenad med afskaffandet af det nya påfundet, hvilket icke är äldre än sedan 1818.

Hr Rosenblad: Af samma grund som den siste värde ledamoten svarat den talare, som föregick honom, anhåller jag att få besvara hvad han yttrat. Skilnaden emellan obligationer och de ifrågavar. assignationerna bestå uti de sistnämndas beskaffenhet, enl. hvilken de kunna såsom mynt i rörelsen allmänt circulera. Visserligen är det sannt, att man lika litet kan tvingas att emottaga dem, som man kan påtvingas privatbankernes utgifna creditpapper; men då man ansett nödigt för privatbankernes organisation att stifta lagar just med hänseende till omtåligheten af de document, hvilka såsom mynt circulera, till skilnad från dem, hvilka blott gå såsom skuldsedlar man och man emellan; så har man nödgats fästa afseende på hvad som erfordrats till de förras betryggande; men skulle man bifalla Utsk:s betänk., så är det likgilltigt hvad man stadgar om privatbankerna; ty hvarje vinglare kan då förvandla sin rörelse till egenskap af privatbank, till egen vinst och andras lidande. Det exemplet jag omnämnde hade ingen gemenskap med 60:talets valutor. Jag anförde neml. som bevis på de olyckor, som utgifvandet af dylika små assignationer kan medföra, den bankerut, som på 90:talet inträffade hos dåvar. innehafvarne vid Wedevågs

bruk. Jag skulle ytterligare kunna anföra förhållandet med tre-procents-sedlarna af år 1810, flera andra exempel att förtiga. Behofvet af den ifrågaställda rättigheten är mindre nu än någonsin tillförene, då vi numera äga icke blott den allmänna banken utan äfven privatbanker, med hvilka man äger rättighet att föra assigneringsrörelse. Hr Stuart har visserligen rätt uti hvad han yttrat om de missbruk som ägt rum af assigneringsrätten på banken; men man bör dock ihågkomma, att det blir mycket lättare, derest Utsk:s betänk. bifalles, för vinglaren att missbruka privatbanks-rörelsen, enär villkoren för assigneringsrätt på banken äro sådana, att dertill fordras att stå på annan botten. Också äro exemplen på ett motsatt förhållande högst få, och på 40 års tid, från 1799 till slutet af 20:talet, gifves intet exempel af missbrukad assignering på banken. Derefter har det inträffat 2 à 3 gånger, och sammanräknade antalet af de assignationer på banken, som icke blifvit inlösta, har icke öfverstigit 2 à 3000 r:dr; och jag tror, att samtlige de assignationer, hvilka i sednare tider blifvit casserade i banken, hafva blifvit till fullo inlösta, ehuru, i afseende på några små poster, jag icke bestämdt vågar uppgifva förhållandet vara sådant. Jag förnyar min anhållan om afslag på betänkandet.

Hr Lefrén: Jag ämnade besvara Frih. Boyes anmärkn.; men då Hr Rosenblad redan gjort det, anhåller jag endast att få förena mig med honom.

Frih. Cederström, Jacob: Det är i anledn. af Frih. Boyes yttrande, som jag begärt ordet, för att fästa R. o. Ad:s uppmärksamhet derå, att det ej är samma sak att utgifva reverser, ställda till innehafvaren, eller assignationer ända till skillingstal. Den trafikerande allmänheten, som inkommer till städerna för att afyttra sina varor hos handlande, mötes med det svaret: jag skall köpa dina varor, om du i betalning vill emottaga assignationer på den eller den personen att betalas på den eller den tiden. Om för dessa assignationer samma stadgande gällde, som i afseende på vexlar, neml. att på bristande accept eller inlösen af utgifvaren genast följde bysättning, så vore det en helt annan sak, men så förhåller det sig icke; ty dessa assignationer äro icke mera utmätningsgilda än andra skuldsedlar. Följden af en sådan rättighet att utgifva assignationer blir således ingen annan, än den, att allmänheten antingen nödgas nedsätta priset på sina varor eller ock emottaga dylika assignationer af tilläfventyrs högst bedrägliga handlande, hvilka skapa sig räntefria capital på en rörelse, uti hvilken de sakna förmåga att göra reda för sig. Att genom lagstiftning bereda ett sådant förhållande, anser jag icke vara rätt, hvarföre jag äfven förmodar att R. o. Ad. afslår betänkandet.

Hr Stuart: I anledn. af Hr Rosenblads yttrande ang:de privatbankernes sedlar, vill jag endast upplysa, att här icke

är fråga om tryckta eller graverade, utan endast om handskrifna anvisningar; att deremot privatbankerne äga rättighet att utfärda så beskaffade tryckta sedlar, och att det icke lärer kunna löna mödan att i rörelsen utsprida handskrifna sedlar på skillingsvalörer.

Hr Munck af Rosenschöld, Nils Rudolph: Jag anhåller att i denna fråga få anföra ett exempel, huru obetydligt. Jag erinrar mig icke sjelf den tid, då köpmännen uti vissa Skånska städer företogo sig att afhjelpa bristen på skiljemynt, medelst utgifvande af s. k. skillingsvalutor; men jag har hört det af äldre personer och tror det skedde på slutet af 90:talet. Resultatet af denna operation blef, att sedan landet blifvit öfversvämmadt af detta qvasimynt, gjorde sedelutgifvarne concurs, och de, som varit nog godtrogna att emottaga deras assignationer fingo behålla de värdlösa pappersbitarna, af hvilka man ännu kan få se en och annan der och hvar, liksom Franska directorii förfallna assignater, förvarad såsom en curiositet. Jag förenar mig med dem, hvilka anhållit om afslag på betänkandet.

Gr. Frölich: Efter hvad jag förnimmer, råder ännu någon villfarelse i afseende derpå, hvarom fråga nu egentligen är. Fråga är ej om s. k. valutor eller tryckta assignationer ställda på innehafvaren; och man kan och bör således från discussionen åtskilja allt tal om utprångling af falskt mynt i landet; ty fråga är blott derom, att man skall få utgifva handskrifna vexlar, fastän under annan form, under 100 r:drs belopp, då man på annat sätt uti vexling icke kan komma från hvarandra; och fråga är således icke att genom borttagande af den författning som tillkom 1818, på sätt Frih. Cederström sagt, bereda tillfälle för en skadlig vinglerirörelse i landet; utan fråga är, att icke förklara det för förbjudet och med vanärande straff belagdt, som i anseende till sakens natur i vissa landsorter dagligen prakticeras och omöjligen kan genom lag förbjudas. Jag äger enskild erfarenhet derom, att då man bor aflägse från en stad och saknar sedlar för att göra liqvid under 100 r:drs belopp, är man tvungen, då man vill lemna en person tillfälle att få sin betalning, att gifva honom assignation på någon köpman eller annan person uti någon stad. Ett sådant förhållande får enl. nu gällande förordning icke äga rum, med mindre än att summan, hvarå assignationen utgifves, uppgår till 100 r:dr. Huru lätt det likväl är att eludera författningen, synes deraf, att om jag vill lemna anvisning på mindre belopp än 100 r:dr, så behöfver jag blott ställa assignationen i form af bref och börja den på så sätt: Min kära bror, eller min högtärade herre behagade till den och den utbetala det eller det beloppet. Då är documentet ett bref och icke någon assignation. Hvar och en som haft affärer på landsbygden, isynnerhet uti de mindre peuplerade orterna, känner, att en så

beskaffad assigneringsrörelse äger rum och nödvänigt måste äga rum äfven om den vore vid lifsstraff förbjuden. Nu är fråga om att bibehålla en sådan förordning, tillkommen sedan 1818, för att göra en inskränkning pro tempore, på det vederbör. skulle få göra knipan så stark som möjligt för all rörelse. Om man besinnar, huruvida en lagstiftning skall utgå från den grundsats, att lagstifta såsom förmyndare för de okunniga, så bekänner jag, att jag icke vet hvar denna lagstifning skall stanna; men det bör icke komma i fråga, att icke lagstiftaren har rätt att fordra en viss grad af upplysning i landet, och i Sverige lärer icke finnas någon till mogen ålder kommen person, som icke kan läsa, och som således icke skulle kunna inhemta tillräckliga begrepp för att freda sig från den våda, som skulle vara så förfärlig. Jag anhåller derföre, att Ståndet icke måtte utmärka sig genom så alldeles i min tanke osunda lagstiftningsgrundsatser, som att förekomma borttagande af denna orimliga författning.

Hr Cederschjöld: Robert Theophron: Då jag för min del alltid måste anse samhällsbyggnaden i samma mån fullkomligare, som dess grundvalar äro öfverensstämmande med förnufts- eller rättsbegrepp; så kan jag icke heller gilla en lagstiftning, hvilken i så hög grad, som den ifrågavar. författningen, afviker från sunda förnuftets fordringar. Den som icke känner eller icke hört omtalas denna författning, kan icke göra sig begrepp om, att det skulle vara 2:ne enskilda personer förbjudet att sins emellan uppgöra sina liqvider, på sätt dem bäst och lämpligast synes, då tredje mans rätt derigenom icke förnärmas; och sådant måste förhållandet vara, om jag, för att betala en på en viss ort boende person, t ex. 50 r:dr, gifver honom anvisning att lyfta detta belopp hos en annan på samma ställe boende man, som är mig skyldig lika summa. Hvem kan af förnuftet sluta dertill, att man genom en sådan handling begår en olaglighet. Man säger, att derest en sådan assigneringsrättighet vore tillåten, skulle var och en vinglare kunna stifta privatbanker, emedan sådana assignationer äro detsamma som penningar; men jag hemställer, om icke en löpande skuldsedel lika mycket är att anse som penningar, och då man icke kan stadga förbud mot utgifvande af löpande förbindelser på mindre belopp än 100 r:dr; så hemställer jag, om icke vinglaren, medelst utgifvande af sådana skuldsedlar, när som helst skulle kunna stifta privatbanker, derest annat hinder icke mötte; men för att kunna utgifva skuldsedlar till det belopp och den mängd, att utgifvaren kunde anses idka bankrörelse, fordras credit lika väl som utgifvandet af assignationer i sådan scala, ty utan credit lärer väl ingen emottaga hvarken skuldsedlarna eller assignationerna. Man har invändt, att allmogen, som inkommer till städerna för att afyttra sina varor, skulle af oredliga handlande kunna tvingas att emottaga dy-

lika assignationer. Till talaren, som yttrade det, hemställer jag, om icke landtmannen på samma grund af oredliga handlande skulle kunna tvingas att såsom betalning emottaga skuldsedlar; och månne förhållandet är bättre i ena fallet än i det andra? Den som emottager skuldsedel såsom betalning, nödgas, derest sedeln icke inlöses, lagsöka utgifvaren. Enahanda är förhållandet med assignationerna, ty om den person, på hvilken assignationen är ställd, icke accepterar densamma, har innehafvaren regress till utgifvaren, som, i brist af godvillig betalning, måste stämmas. Jag får således till alla delar förena mig uti Frih. Boyes yttrande, hvaruti Hr Frih:n så klart och tydligt ådagalagt nödvändigheten af denna förordnings upphäfvande, att något ytterligare skäl till stöd för denna mening i min tanke icke erfordras.

Hr Rosenblad: Försöket att bortblanda likheten emellan de ifrågavar. creditsedlarna samt de omtaldta valutorne, på hvilkas skadliga följder exempel blifvit anförda, är fullkomligen misslyckadt. Skilnaden emellan assignationerna och skuldsedlar ställda till innehafvaren är den, att dessa sistnämnda innehålla bestämd förfallotid eller viss uppsägningstid, då deremot assignationerna skola vid uppvisandet godtgöras. Följden af sådana sedlars utgifvande blir, såsom jag redan nämnt, densamma som efter valutornas utgifvande inträffade med dåvar. ägarne af Wedevågs bruk eller, såsom en talare omnämnt händelsen hafva varit i Norrige, enär allmogen, som har sin uppmärksamhet uteslutande fästad på andra föremål, saknar förmåga att bedömma ställningen hos de handlande, af hvilka assignationerna utgifvas. Vi hafva nyligen sett förhållandet med det handelshus i Fahlun, som hade affärer med kanske $\frac{3}{4}$:delar af Dahl-allmogen, som det försåg med dess förnödenheter. Om det handelshuset ägt rättighet att utgifva sådana assignationer, som nu äro ifrågaställda; så skulle man fått se, att det exempel förnyats, som inträffade med ägaren af Wedevågs bruk, och som äfven ägt rum i Norrige; och det är just detta, som jag anser lagstiftningen böra förekomma genom bibehållande af det redan befintliga förbudet mot utgifvande af assignationer å mindre belopp än 100 r:dr, hvilket förbuds borttagande är så mycket mindre behöfligt, som den, hvilken vill begagna en sådan rättighet att skapa creditmynt, äger tillfälle att för sådant ändamål sätta sig i beröring antingen med statsbanken eller någon privatbank, eller ock, i händelse sådant skulle finnas bättre och lämpligare, att begagna den utaf Gr. Frölich omtalta utvägen att utgifva assignationerna i form af bref. Jag förnyar min anhållan om propos. till afslag å betänkandet.

Hr Frih. o. Landtm. hemställde, om R. o. Ad. behagade bifalla LagUtsk:s betänk. N:o 128.

Ropades ja och nej.

Hr Frih. o. Landtm. förklarade, det han trott sig finna att nej öfverröstat ja.

Frih. Boye begärde votering.

Upplästes till justering och godkändes följande voter:s-proposition:

Den som bifaller LagUtsk:s betänk. N:o 128, voterar
ja;
den det ej vill, voterar
nej;
Vinner nej, afslår R. o. Ad. ofvannämnde betänkande.

Efter voteringens slut, befunnos rösterna hafva utfallit, som följer:

Ja — 42.
Nej — 51.

H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. $\frac{5}{4}$ till 2 e. m.

In fidem protocolli,
F. O. Silfverstolpe.

Onsdagen den 14 October 1840.

Plenum kl. 6 e. m.

Justerades pleni-prot. för den 3 dennes f. m.

Upplästes till justering ett prot.utdr., innefattande R. o. Ad:s den 3, 7, 10 och denna dag fattade beslut i anledn. af Bevilln.Utsk:s betänk:n N:is 12 och 27.

Vid den del deraf, som angick att R. o. Ad., i anledn. af sitt beslut att antaga samma stadganden, som hittills varit gällande i afseende på Beredn:s- och Taxer:s-comitéer, och som innehållas i gamla bevilln.författningen från och med 51:sta till och med 133:dje §:n, förbehållit sig att, i afseende på sådan redaction och sådana meningar, som stå i strid med andra beslut, hvilka R. o. Ad. vid pröfningen af ifrågavar. ärende i sin helhet fattat eller komme att fatta, R. o. Ad. må äga att förändra och rätta de paragrafer, som på detta sätt stå i strid med detta R. o. Ad:s beslut, yttrade

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Jag får vördsamt erinra, att det torde behöfvas ett tillägg vid detta prot.-utdrag. Ifall den mening, som gjort sig gällande hos R.

o. Ad., äfven skulle blifva R. St:s beslut, så kunde det hända, att vissa ordalag behöfde derefter förändras, emedan Utsk:s förslag är uppgjordt under en annan förutsättning, neml. den, att Beredn:s-comitéerna skulle försvinna. Jag anhåller och hemställer derföre, att R. o. Ad. täcktes besluta, att den rättelse i ordalagen, som då kunde behöfvas, måtte af Bevilln.Utsk. uppgöras och föreslås.

I anledn. häraf, och efter någon mindre jemkning i redactionen, beslöt R. o. Ad. den jemkning i beslutet, att det skulle erhålla följande lydelse: "dock under förbehåll att, i afseende på sådan redaction och sådana meningar, som möjligen stå i strid med andra beslut, som R. o. Ad. vid pröfningen af ifrågavar. ärende i sin helhet fattat eller kommer att fatta, åt Bevilln.Utsk. öfverlemnas att föreslå rättelse i de §§, som på detta sätt icke öfverensstämma med R. o. Ad:s förenämnde beslut."

Justeringen af prot.utdr. fortsattes till slut, hvarefter det godkändes, med iakttagande af nyssnämnda jemkning i beslutet.

Justerades 7 prot.utdr. för denna dag f. m.

Hr Frih. o. Landtm. tillkännagaf, att Hr Ribbing, Arvid, ledamot i Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk. och för det närvar. rest på landet efter erhållen permission, anmält sig vara nödsakad att afsäga sig sin plats i Utsk., men anhållit att, som han, ifall riksdagen någon längre tid fortfore, ämnade hit återvända, det oaktadt blifva vid sin riksdagsmannarätt bibehållen.

Bifölls.

Hr Landtm. tillkännagaf äfven, att Hr Tersmeden, Carl Reinh., ledamot i StatsUtsk., erhållit 3 veckors ledighet, och anmodade Hr Landtm. Hrr Electorer att sammanträda för att välja en ledamot i Allm. Besvärs- och Ekon.-Utsk. i Hr Ribbings ställe och en ledamot i StatsUtsk. under den ledighet, som blifvit Hr Tersmeden beviljad.

Föredrogos ånyo och biföllos LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. på bordet lagda betänk:n:

N:o 129, i anledn. af väckt motion om förhöjning af den i lagen stadgade mansbot;

N:o 130, i anledn. af väckt motion om utfärdande af taxa för rättegångskostnad, m. m.,

N:o 131, i anledn. af väckt motion om rättighet för den, som till försäljning emottagit varor och derpå lemnat ägaren förskott, att derföre njuta, framför andra borgenärer, företräde till betalning ur samma varor.

På begäran af Frih. Cederström, Anders, samt Gr. Frölich, David, lades ånyo på bordet LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. på bordet lagda betänk:n:

N:o 132, i anledn. af väckt motion om ändring af precriptionstiden för klander å fast egendom;

N:o 133, i anledn. af väckt fråga om närmare lagbestämmelser, huru förfaras bör, då, vid lagfarts sökande, fullständiga åtkomsthandlingar saknas.

Vid förnyad föredragning af LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. på bordet lagda betänk. N:o 134, i anledn. af väckta motioner om ändring i nu gällande stadganden, ang:de behandling af frågor om oenighet makar emellan, blef samma betänk. af R. o. Ad. bifallet.

Ånyo föredrogs LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. på bordet lagda betänk. N:o 135, i anledn. af väckta motioner om ändring af beräkningsgrunden för magistraternas boupptecknings-arfvoden.

Hr Stuart, Carl Gust., begärde få upplyst hvad beslut BorgareSt. i detta ämne fattat.

Undert. Ridd. Secret. tillkännagaf, att BorgareSt. bifallit betänkandet.

Hr Stuart: Jag för min del skulle vara benägen att instämma i den reservation, som Gr. Mörner afgifvit emot detta betänk., och jag finner slutsatsen i betänk. icke stå i riktigt sammanhang med premisserna; men då BorgareSt., som frågan egentligen rörer, bifallit betänk., vill jag äfven för min del låta dervid bero.

Hr von Hartmansdorff: Jag är i saken af samma mening, som Hr Stuart, men just derföre vill jag icke låta bero hvarken vid Utsk:s betänk. eller vid BorgareSt:s beslut, emedan jag anser båda oriktiga. Jag anhåller att först få uppläsa Gr. Mörners reservation. Den lyder som följer: "Att magistraternes befattning med boupptecknings-arfskiften uti sterbhus i städerne länder till ordning och reda vid dessa maktpåliggande förrättningar, äfvensom att magistratspersonerne måste anses berättigade till ersättning för den förminskning i löneinkomst, som skulle uppkomma, i händelse den dem för närvar. tillkommande sterbhus-afgift blefve borttagen, det vill jag för min del visserligen icke bestrida; men de af Utsk. i öfrigt åberopade skäl för dess afstyrkande af motionärernes förslag kan jag deremot icke godkänna. Ifrågavar. afgift härleder sig ej från något af städernes borgerskap och innevånare fattadt beslut, utan grundar sig uppå K. förordningarne den 1 Mars 1749 och den 10 December 1756, och så länge dessa förordningar

qvarstå i sin gällande kraft, lärer ej ordnandet af sterbhusafgiften hvarken kunna anses eller blifva behandlad såsom en enskild angelägenhet för städernes borgerskap och innevånare. Ändring uti förenämnda författningar måste först i laga ordning föregå; och då uti betänk. medgifves, att de magistraterne för bouppteckning- och arfskiftes-förrättningar tillagda arfvoden äro i betydlig mån drygare, än förrättningarnes beskaffenhet synes fordra, skulle jag ej tro, att tillfället att jemna detta missförhållande bort lemnas obegagnadt, så mycket hellre, som förrberörde arfvoden, i hvad de öfverstiga hvad skäligt vara kan, äfven enl. min tanke äro till sjelfva sin grund obilliga, emedan, om äfven någon gång inträffar, att en aflägsen slägtinge, som oförmodadt får ett stort arf, med nöje utbetalar, så väl den ifrågavar. afgiften, som alla de öfriga pålagor, som för sterbhus härstädes äga rum, — denna afgift dock i de flesta fall är en skatt, lagd på olyckan, och ofta nog drabbar hårdt medlemmarne af sådana familjer, som efter förlusten af deras förnämsta stöd icke ens hafva hoppet om oberoende bergning öfrigt. Såsom exempel uppå de besynnerliga förhållanden, hvartill den omnämnda afgiftens bibehållande kan leda, vill jag endast nämna, att uti ett bo med 200,000 r:dr säker tillgång, och 197,000 r:drs skuld, är enl. de öfverklagade författningarne magistraten, såsom bouppteckning- och arfskiftes-förrättare, berättigad att anamma hela behållningen af 3000 r:dr. För min del kan jag derföre ej annat än instämma med motionärerne uti yrkandet, att K. förordningarne d. 1 Mars 1749 och den 10 Dec. 1756 må varda öfversedda, och de deruti stadgade afgifter lämpligen nedsatta."

Utsk. anför såsom skäl, hvarföre man skulle låta denna obilliga beskattning fortfara, att då städerne sjelfve aflöna sina tjenstemän, måste det också vara deras rättighet att bestämma huru lönerne skola utgå. Jag tror deremot, att om städerne vilja fördela lönebidragen efter hvars och ens förmögenhet, eller någon annan billig grund, må de dertill vara oförhindrade; men att lägga aflöningen på en viss class eller vissa personer, t. ex. arftagare, kan väl icke åt städernes godtfinnande öfverlemnas. Med samma skäl, som de på arf lägga ifrågavar. afgift, kunde de också vilja behålla hela arfvet. Jag anhåller vördsamt, att R. o. Ad. måtte återremittera detta betänk., på det att Utsk. måtte taga saken i närmare öfvervägande och Ståndet slutligen hafva sig förbehållet, att besluta hvad skäligt vara kan.

LagUtsk:s betänk. N:o 135 återremitterades.

Lades till handlingarna LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. på bordet lagda mem. N:o 136, med anmälan om behofvet af en rättelse, i anledn. af Utsk:s betänk. N:o 112, rör:de väckt motion om ändring af 4 och 5 §§:ne i 17:de cap.

Ärfda-b:n och af 3 §:n i 8 cap. Jorda-b:n samt om upphäfvande af K. förordn:n den 19 Augusti 1762.

Föredrogs ånyo StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda mem N:o 324, med förslag till voter:s-propos., i anledn. af skiljaktiga beslut öfver utlåt. N:o 258, ang:de löne-ersättning för f. d. Statssecreterarne Grip och von Hartmansdorff.

Hr Lefrén, Joh. Pehr: Här har influtit, såsom mig synes, ett litet förbiseende af StatsUtskottet. Utsk. har neml. föreslagit uti sitt förra i ämnet afgifna betänk., att en löneersättning för ifrågavar. herrar skall uppföras på indragn.-staten. Detta betänk. har blifvit af R. o. Ad. samt Preste-St. bifallet, men af Borgare- och BondeSt:n afslaget. Deraf följer ganska klart, att contra-propos. måste vara en bestämd motsats till ja-propos., således en bestämd motsats till hvad Utsk. föreslagit och 2 Stånd antagit. Nu har Utsk. föreslagit, att på indragn.staten skall uppföras denna löneersättning, och då bör, efter mitt förmenande, contra-propos. vara följande: Vinner nej, uppföres icke nämnda tillökning å indragn.staten. Detta gör en stor åtskilnad, och det är utan tvifvel genom en tillfällighet, som StatsUtsk. förbisett det vid contra-propos:ns bestämmande. Som denna omständighet likväl kan inverka på de ifrågavar. personernas rätt, så anhåller jag vördsamt, att R. o. Ad. täcktes det nu föredragna mem. till StatsUtsk. återremittera, hvarom jag anhåller om Hr Frih. o. Landtm:s proposition.

Frih. Cederström, Jacob: I hufvudsaken gör jag samma anmärkn., som den siste talaren, men begär en annan redaction af contra-propos., än han. Jag tror den blir riktig, om ordet "beviljad" uteslutes och den kommer att lyda: varder berörde löne-ersättning icke på indragn.-staten uppförd.

Hr von Rosen, Georg: Jag förenar mig så mycket hellre med Hr Lefrén, som, om jag fattat Konungens propos. rätt, det alldeles icke var fråga om, huruvida herrarne von Hartmansdorff och Grip skulle fortfarande få sin lön eller icke, utan endast hvarifrån den skall tagas, eller huruvida den borde antigen uppföras på indragn.staten eller på annat sätt utbekommas. StatsUtsk. har således i contra-propos. upptagit något, som hvarken det af 2:ne Stånd fattade beslut eller Konungens skrifvelse kunnat föranleda till.

Hr von Troil, Emil: Jag vill visserligen icke bestrida en återremiss, så mycket mindre, som ingen synnerlig vigt ligger på att detta mål skall blifva med stor skyndsamhet bragdt till slut; men jag skulle dock tro, att hvarje Stånds åliggande vid justeringen af sådana voter:s-propos:r, som denna, egentligen inskränker sig till att tillse, huruvida dess eget beslut blifvit ordagrannt intaget i den ena propos:n.

Ifall de 2:ne RiksStånd, hvilkas beslut ligga eller af Utsk. ansetts ligga i contra-propos., anmärka att dessa deras beslut blifvit af Utsk. orätt uppfattade, då är det visserligen Utsk:s skyldighet att deruti göra den äskade rättelsen; men jag kan icke föreställa mig, att det egentligen tillkommer R. o. Ad. att tolka Borgare- och BondeSt:s mening. Jag anför detta, utan att deraf må dragas den slutsats, att jag vill bestrida återremissen.

Frih. Cederström: I händelse uti vår grundlag ej funnes Reg.F:ns 56 §, skulle den siste talaren hafva rätt; men som denna § finnes och deri förbjudes att antaga något betänk. med förändringar första gången det föredrages, samt då således StatsUtsk:s betänk. N:o 258 ej kunnat annat än enkelt bifallas eller afslås, så må, då det nu blifvit af 2 Stånd bifallet och af 2 Stånd afslaget, icke försökas att af det afslag 2 Stånd beslutat taga annan contra-propos., än afslag till Utsk:s förslag. En förändring deruti skulle innefatta ett åsidosättande af förenämnda §, och en sådan förändring kunna icke de Stånd, som bifallit betänk., vara förhindrade att vägra att godkänna, ty grundlagen måste gälla för alla 4 RiksStånden.

Hr Lefrén: Grundlagen medger, att hvarje ledamot i hvarje RiksSt. får, stående ifrån sin bänk, anföra allt hvad han anser skäligt och rätt vara rör:de de mål, som förekomma till öfverläggning. Jag tillåter mig icke att uppstå såsom granskare af något Stånds beslut. Jag tillmäter mig ingen inqvisitionsrättighet öfver andras mening, men såsom riksdagsman tillstädjer jag ej heller någon annan att framträda i sådan egenskap öfver min, med undantag af den, som har att vaka öfver lagligheten af allt hvad sig inom Ståndet tilldrager. Jag har icke uppträdt såsom granskare af det ena eller andra Ståndets beslut. Jag har blott framställt hvad jag tror vara öfverensstämmande med grundlagen. Jag har begärt återremiss af ett betänk., emedan det vore olagligt att, första gången det här är före, med förändringar detsamma antaga. Jag får högtidligen protestera mot hvem det vara må, som ville gifva min mening den tolkning, som stode jag upp här såsom en stor-inqvisitor öfver andra Stånds mening, och tror, att StatsUtsk., såsom jag förra gången yttrade, har af förbiseende blifvit föranledt till denna inadvertance, samt att Utsk. bestämdt skall finna sig icke hafva uppställt contra-propos. i ren motsats till japropos. Jag gör mig derom förvissad, ty jag har den öfvertygelse, att hvilken skilnad än må vara emellan StatsUtsk:s och mina politiska opinioner, så står dock alltid hos StatsUtsk. qvar bemödandet att följa lag och grundlag, samt hvad rätt och skäligt är. Jag anhåller om återremiss.

Gr. Horn, Claës Fredr.: Det är icke här på stället jag skall ingå i pröfning, huruvida StatsUtsk. riktigt uppfat-

tat de andra Ståndens beslut eller icke. Hvad jag nu vill taga mig friheten yttra är endast, att jag, lika med den siste värde talaren, verkligen tror, att det må vara tillhörande alla RiksSt:ns pröfningsrätt att bestämma, huruvida de hvart för sig anse att StatsUtsk. rätt eller orätt uppfattat deras beslut, och att således äfven en återremiss kan hafva till föremål rättelser, som röra ett annat Stånd. Annars kunde det lätt hända, att, om ett Stånds mening verkligen blifvit oriktigt uppfattad och Utsk:s förslag af 3 Stånd godkändes, Utsk. ej skulle komma i tillfälle att rätta det begångna misstaget. Äfven tror jag, att praxis vid förra riksdagar, särdeles inom detta Stånd, varit, att man sökt bevara andra Stånds mening, då fråga varit om förslag till voter:s-propos.r i förstärkt Const Utsk. Derföre anser jag det verkligen icke vara mig tillständigt, såsom ledamot af StatsUtsk., att vilja lägga något hinder i vägen för R. o. Ad. att återremittera detta betänkande.

Gr. Frölich, David: Jag har icke hört någon ledamot bestrida återremiss, tvertom har den enda person, som här yttratt sig i strid med de åsigter, hvilka äro lagda till grund för yrkandet af en återremiss, tydligen tillkännagifvit, att han icke vill hindra den. Det vore således fåfängt för mig, då nu äfven Gr. Horn förklarat sig icke hafva något emot den begärda återremissen, att vilja vägra den. Men jag har uppstigit, egentligen på det att StatsUtsk., efter en blifvande återremiss, ej måtte antaga den af Hr Lefrén framställda grundsats för contrapropos:s bestämmande, att contra-propos. alltid skall innefatta rena motsatsen till ja-proposition. Hvad StatsUtsk. har att iakttaga är egentligen att tillse, det ja- och contra-propositionerna innefatta Ståndens motsatta beslut; men att logiskt pröfva, huruvida de utgöra rena motsatser, är en uppställd grundsats, som jag tror man förgäfves vill söka rätt på i grundlagen, utan som synes vara en för tillfället uppgjord extra-grundlag, hvilken StatsUtsk. hvarken lärer vara skyldigt eller berättigadt att följa. Det var endast detta, hvarom jag ville erinra.

Hr Lefrén: Då principfrågor äro före, och att den nu förekomna är en sådan, lärer visserligen ingen vilja bestrida; så torde det icke vara oväntadt, att man vill yttra sig mera än en gång, ehuru man också har benägenhet att så mycket som möjligt hushålla med tidens användande. Den siste talaren har gifvit anledn. till att jag åter begärt ordet. När ett Utsk. föreslår en sak, och Utsk:s förslag af 2 Stånd bifalles och af 2 Stånd afslås; så ser jag icke, att annat än den enklaste och renaste slutkonst fordras för att finna, att då hafva de 2 sista, som afslagit, icke bifallit hvad Utsk. framställt, utan således beslutat dess raka motsats, och om man skulle vilja i de 2 andra Ståndens beslut lägga något, hvarom dessa Stånd aldrig någonsin ens beslutat, så skulle

jag tro detta vara en ren, uppenbar orimlighet. Nu hafva R. o. Ad. samt PresteSt. icke gjort annat än bifallit med ordet ja hvad Utsk. föreslagit, och de 2 öfriga Stånden hafva afslagit samma betänk. Nu frågar jag den siste varde talaren, om det är skäl att afsäga sig logikens bruk eller att följa densamma. Hr Grefven är för mycket lagkarl och för mycket hemmastadd i hvad former vill säga, för att icke medgifva hvad jag nu sagt. Jag gör Grefven ingen stor compliment med detta, ty Grefvens metier är att vara lagkunnig, och han måste således förstå detta.

StatsUtsk:s mem. N:o 324 återremitterades.

Vid förnyad föredragning af StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda mem. N:o 325, med förslag till voter:spropos., i följd af skiljaktiga beslut öfver utlåt:na N:ris 195 och 304, ang:de löneregleringen för Statsdepartementens expeditioner, blef den föreslagna voter:s-propos:n af R. o. Ad. godkänd.

Ånyo föredrogs StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 326, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 170.

Begärdes ånyo på bordet af Frih. Cederström, Jacob, och Gr. Anckarsvärd, Carl Henric.

Vidare föredrogs StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 327.

Gr. Horn, Claes Fredr.: Det torde vara nödvändigt att låta detta mål äfven hvila tills föreg. betänk. blifvit afgjordt.

Frih. Rålamb, Claës, förenade sig med Gr. Horn.

På begäran af Hr von Hartmansdorff, Aug. och Frih. Cederström, Jacob, m. fl. ledamöter, blefvo äfven ånyo lagda på bordet StatsUtsk. den 7 dennes första gången bordlagda utlåt:n.

N:o 328, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 178;

N:o 329, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 185,

N:o 330, i anledn. af erhållen återremiss af StatsUtsk:s utlåt. N:o 227;

N:o 331, i anledn. af K. M:s nåd. skrifvelse till R. St., ang:de de rusthållsnummer vid Bohusläns reg:te, hvilka, i följd af vägran att ingå på häst-vacance-contractens förlängning, komma att till cavalleri återgå.

Ånyo föredrogs och lades till handlingarna StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda memorialer:

N:o 332, i anledn. af återremiss å mem. N:o 234;

N:o 333, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 241;

N:o 334, i anledn. af erhållen återremiss å StatsUtsk:s utlåt. N:o 255;

N:o 335, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 275;

N:o 336, i anledn. af återremis å utlåt. N:o 282.

Då nu ånyo föredrogs StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 337, i anledn. af väckta motioner ang. upphörande af afgifter till handels- och sjöfartsfonden, samt huru förhållas bör med de anslag, som varit å denna fond anvisade, blef samma utlåt. ånyo begärdt på bordet af Gr. Frölich, David, samt Frih. Tersmeden, Wilh. Fredr.

Föredrogs ånyo och bifölls StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 338, i anledn. af väckt fråga om utbetalning till Bredaryds församling af ett, räntan å hemmanet Rannäs Holstagården motsvarande capital.

Likaledes bifölls vid förnyad föredragning Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 41, i anledn. af väckt motion om anslag till förhöjd lön åt en skollärare i Östhammar.

Ånyo föredrogs Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 42, i anledn. af väckt fråga om inrättande af en skola i Arvika köping.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Mig synes att de sammansatta Utsk:n varit för hårda i deras tillstyrkande rör:de Arvika köping. Det är den skilnad emellan Östhammar, som nyss var i fråga, och Arvika, att Östhammar har ett anslag af 9 t:r kronotionde spanmål, då deremot Arvika har intet. Östhammar är visserligen en stad, men belägen på ett sådant ställe och under sådana förhållanden, att deraf troligen aldrig varder något betydligt. Arvika är visserligen icke annat än en köping hitintills, men belägen på ett sådant ställe, att efter all anledn. kommer Arvika att stiga och blifva en ort af betydelse för den omkring liggande trakten, eller för hela den medlersta och öfre delen af Wermland, som ligger emot Norrska gränsen. Från Arvika är såsom man vet, sjöfart till Wenersborg och ytterligare ner till Götheborg. Detta ställe är också i tilltagande. När nu en sådan ort finnes, med alla dessa omständigheter för sig, synes det vara skäl att Staten understödjer dess förkofran. Ingen väsendtligare utvecklings-anstalt lärer kunna finnas, än en skola, och om Staten dertill bidroge med något särskildt anslag utöfver det, som i allmänhet är anslaget åt församlingarne, så tror jag man gjorde rätt. Det är icke skäl att anse en köping på samma sätt, som en landsförsamling.

Köpingen behöfver utan tvifvel betydligare anslag, behöfver det förr och hastigare än landsförsamlingen. Jag skulle således vilja hemställa till R. o. Ad., att detta betänk. finge återremitteras, på det att Utsk. måtte taga saken i närmare öfvervägande.

Stats- och Ekon-Utsk:ns betänk. N:o 42 återremitterades.

Företogs till pröfning Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 43, i anledn. af väckt fråga, att säterier äfvensom rå och rörs hemman måtte deltaga i fjerdingsmäns aflöning.

På begäran af Hr von Hartmansdorff, Aug., blefvo reservationerne uppläste.

Hr von Hartmansdorff: Jag anser detta förslag vara ett ingrepp i äganderätten. Det åsyftar neml. att ålägga de hemmansägare, som hittills varit befriade från detta besvär, skyldigheten att deruti deltaga. Man säger det vara ett municipal-bestyr, som bör uträttas för intet. Jag har förut under denna riksdag anfört skäl, för att visa olämpligheten att fordra dessa bestyrs utöfvande för intet, och ansett riktigt vara, att bibehålla aflöningen för fjerdingsmännen, der en sådan finnes. Min mening har icke blifvit rådande, men jag befarar att den tid kommer, då man icke får fjerdingsmän, som fullgöra sina skyldigheter, med mindre de derföre undfå någon vedergällning. För denna händelse, och i alla fall, måste jag bestrida detta förslag, såsom, enligt hvad jag redan yttrat, ingripande i äganderätten. Man svarar måhända, att detta är en obetydlighet; men det är grundsatsen man måste bevara. Medger man denna obetydlighet, så kommer något betydligare en annan gång; och i sådant fall har den, som ärft eller köpt ett säteri eller ett rå och rörs hemman, blifvit bedragen i sin förväntan, d. ä. bedragen på sina penningar. Jag anhåller således att R. o. Ad. måtte ogilla betänkandet.

Frih. Cederström, Jacob: Det är icke genom adliga privilegierna, som fjerdingsmanna-bestyret kan anses vara fritaget från frälset. Numera är denna befrielse naturligtvis ett jordprivilegium, sedan R. o. Ad. icke uteslutande besitter något slag af frälsejord, utan det är hvarje Svensk mans rättighet att förvärfva och innehafva sådan jord. Jordprivilegierna stå på sidan om stånds-privilegierna, de tillhöra en helt annan cathegori af förmåner än Ståndsprivilegierna, och således förfaller all fråga om ståndsrättigheter i detta afseende. Det är således nu fråga om, huruvida man får rubba jordprivilegier, utan att lemna innehafvarne af jorden full ersättning, och då säger jag, att jag ej för min del kan annat än afstyrka all sådan rubbning, intilldess man ger in-

N:o 334, i anledn. af erhållen återremiss å StatsUtsk:s utlåt. N:o 255;
N:o 335, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 275;
N:o 336, i anledn. af återremis å utlåt. N:o 282.

Då nu ånyo föredrogs StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 337, i anledn. af väckta motioner ang. upphörande af afgifter till handels- och sjöfartsfonden, samt huru förhållas bör med de anslag, som varit å denna fond anvisade, blef samma utlåt. ånyo begärdt på bordet af Gr. Frölich, David, samt Frih. Tersmeden, Wilh. Fredr.

Föredrogs ånyo och bifölls StatsUtsk:s den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 338, i anledn. af väckt fråga om utbetalning till Bredaryds församling af ett, räntan å hemmanet Rannäs Holstagården motsvarande capital.

Likaledes bifölls vid förnyad föredragning Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 41, i anledn. af väckt motion om anslag till förhöjd lön åt en skollärare i Östhammar.

Ånyo föredrogs Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 42, i anledn. af väckt fråga om inrättande af en skola i Arvika köping.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Mig synes att de sammansatta Utsk:n varit för hårda i deras tillstyrkande rör:de Arvika köping. Det är den skilnad emellan Östhammar, som nyss var i fråga, och Arvika, att Östhammar har ett anslag af 9 t:r kronotionde spanmål, då deremot Arvika har intet. Östhammar är visserligen en stad, men belägen på ett sådant ställe och under sådana förhållanden, att deraf troligen aldrig varder något betydligt. Arvika är visserligen icke annat än en köping hitintills, men belägen på ett sådant ställe, att efter all anledn. kommer Arvika att stiga och blifva en ort af betydelse för den omkring liggande trakten, eller för hela den medlersta och öfre delen af Wermland, som ligger emot Norrska gränsen. Från Arvika är såsom man vet, sjöfart till Wenersborg och ytterligare ner till Götheborg. Detta ställe är också i tilltagande. När nu en sådan ort finnes, med alla dessa omständigheter för sig, synes det vara skäl att Staten understödjer dess förkofran. Ingen väsendtligare utvecklings-anstalt lärer kunna finnas, än en skola, och om Staten dertill bidroge med något särskildt anslag utöfver det, som i allmänhet är anslaget åt församlingarne, så tror jag man gjorde rätt. Det är icke skäl att anse en köping på samma sätt, som en landsförsamling.

Köpingen behöfver utan tvifvel betydligare anslag, behöfver det förr och hastigare än landsförsamlingen. Jag skulle således vilja hemställa till R. o. Ad., att detta betänk. finge återremitteras, på det att Utsk. måtte taga saken i närmare öfvervägande.

Stats- och Ekon-Utsk:ns betänk. N:o 42 återremitterades.

Företogs till pröfning Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 43, i anledn. af väckt fråga, att säterier äfvensom rå och rörs hemman måtte deltaga i fjerdingsmäns aflöning.

På begäran af Hr von Hartmansdorff, Aug., blefvo reservationerne uppläste.

Hr von Hartmansdorff: Jag anser detta förslag vara ett ingrepp i äganderätten. Det åsyftar neml. att ålägga de hemmansägare, som hittills varit befriade från detta besvär, skyldigheten att deruti deltaga. Man säger det vara ett municipal-bestyr, som bör uträttas för intet. Jag har förut under denna riksdag anfört skäl, för att visa olämpligheten att fordra dessa bestyrs utöfvande för intet, och ansett riktigt vara, att bibehålla aflöningen för fjerdingsmännen, der en sådan finnes. Min mening har icke blifvit rådande, men jag befarar att den tid kommer, då man icke får fjerdingsmän, som fullgöra sina skyldigheter, med mindre de derföre undfå någon vedergällning. För denna händelse, och i alla fall, måste jag bestrida detta förslag, såsom, enligt hvad jag redan yttrat, ingripande i äganderätten. Man svarar måhända, att detta är en obetydlighet; men det är grundsatsen man måste bevara. Medger man denna obetydlighet, så kommer något betydligare en annan gång; och i sådant fall har den, som ärft eller köpt ett säteri eller ett rå och rörs hemman, blifvit bedragen i sin förväntan, d. ä. bedragen på sina penningar. Jag anhåller således att R. o. Ad. måtte ogilla betänkandet.

Frih. Cederström, Jacob: Det är icke genom adliga privilegierna, som fjerdingsmanna-bestyret kan anses vara fritaget från frälset. Numera är denna befrielse naturligtvis ett jordprivilegium, sedan R. o. Ad. icke uteslutande besitter något slag af frälsejord, utan det är hvarje Svensk mans rättighet att förvärfva och innehafva sådan jord. Jordprivilegierna stå på sidan om stånds-privilegierna, de tillhöra en helt annan cathegori af förmåner än Ståndsprivilegierna, och således förfaller all fråga om ståndsrättigheter i detta afseende. Det är således nu fråga om, huruvida man får rubba jordprivilegier, utan att lemna innehafvarne af jorden full ersättning, och då säger jag, att jag ej för min del kan annat än afstyrka all sådan rubbning, intilldess man ger in-

innehafvarne en sådan ersättning, i hvilket fall åter jag anser frågan vara helt gifven, att då ersättningen lemnas innehafvarne af sådan jord, må från samma stund enahanda skyldigheter åligga honom, som andra jordägare. I anledn. häraf får jag instämma i Hr von Hartmansdorffs anhållan om afslag å detta betänkande.

Frih. Sprengtporten, Jac. Wilh.: Den mening, som Stats- och Ekon.Utsk:n uttryckt i detta betänk., innefattar ingenting annat, än en utsträckning af samma princip, som R. St., antingen vid sista riksdagen, såsom jag vill minnas, eller vid en föreg:de godkände, neml. att frälsehemmanen skulle åläggas den skyldighet de förut ej hade, att bestrida och deltaga i fjerdingsmannabestyret. Om här vore fråga om afgifter till Staten, skulle jag visserligen medgifva den sats, som af Frih. Cederström sednast blifvit anförd, men då här är fråga om ett communal-bestyr, så synes sjelfva billigheten fordra, att säterier samt rå- och rörs hemman icke undandraga sig, att med öfriga hemmanen i socknen deruti deltaga. Jag vill icke bestämdt påstå, att så förhåller sig, men jag har mycken anledn. att förmoda, att, inom många trakter af Sverige, särdeles i de provinser, der mycket privilegierad jord finnes, säteri- samt rå och rörshemmans-ägare alldeles icke undandraga sig att sjelfmant deltaga i detta bestyr. Af reservationerne skulle man snart kunna föras på den tanken, att meningen vore att detta bestyr skulle åläggas hemmans-innehafvarne personligen, äfven om de tillhörde sådana samhällsclasser, hvilkas lefnadsvanor och förhållanden icke öfverensstämde med utöfningen af ett sådant bestyr. Så har jag icke uppfattat att vid verkställigheten af förslaget borde tillgå, utan förmodar jag att den, som erhölle ett sådant uppdrag, finge på annat sätt fullgöra detsamma. I alla fall visar det sig i sådant afseende alldeles likgilltigt, om denna skyldiget utsträckes till säterier samt rå- och rörs-hemman, likasom till de hemman af annan natur, hvilka densamma nu åligger; ty det är icke hemmansnaturen, som bestämmer innehafvarens egenskaper eller qvalification för att kunna uppfylla en dylik befattnings åligganden. En säteriägare kan vara ganska lämplig dertill, och en kronoskatte-hemmans-ägare skulle kunna anse ganska besvärligt för sig att uppfylla ett sådant uppdrag. Dessutom, om en sådan skyldighet verkligen kunde anses såsom personlig, skulle en säteriägare, som tillika innehade skattejord eller annan sådan jord, hvilken denna skyldighet nu vidlåder, icke på något sätt genom nu gällande stadganden vara derifrån befriad. Här är således blott fråga om hvad som är rätt och billigt. Om det må anses billigt, att, på sätt jag förut haft äran nämna att förhållandet lärer vara i flera delar af riket, ägare af sådan jord, som ej hafva

fjerdingsmanna-bestyret sig ålagdt, likväl deri deltaga, så synes en sådan skyldighet genom en författning kunna utsträckas längre än genom R. St:s föreg:de beslut, hvilket sträckte skyldigheten till frälsehemmanen, som förut voro derifrån befriade. Jag har biträdt denna mening och tror mig således äga skäl att tillstyrka R. o. Ad. att bifalla Utsk:ns förslag.

Frih. Cederström: I anledn. af Frih. Sprengtportens yttrande ber jag att få upplysa, att i allmänhet uti Sverige bestrides fjerdingsmanna-bestyret i tur hemmanen emellan, och hemmansägaren är ansvarig för tjenstens behöriga bestridande, om också den utöfvas af någon dertill af honom använd person. Detta lärer väl också vara orsaken hvarföre i de socknar, hvarest hemmansägarne velat undandraga sig sjelfve att ombesörja denna befattning, de öfverenskommit om att aflöna en person, som i sådant fall blifvit tillsatt genom förordnande, och på många ställen äro således fjerdingsmännen på förordnande tillsatte; men, mine herrar! detta är icke något communal-bestyr och har aldrig varit det inom Sverige, utan det är hemmanen inom socknen, eller, rättare sagdt, socknens krono- och kronoskatte-hemmansägare, som haft sig detta bestyr ålagdt, och i de socknar, der endast frälse och säterier samt rå- och rörs-hemman funnits, hafva äfven frälsejordsägare varit underkastade detta bestyr. Detta har, såsom Frih. Sprengtporten redan yttrat, vid en föreg:de riksdag blifvit utsträckt till frälsehemman öfverallt, på den grund, att i de socknar, der endast säterier, rå- och rörs- samt frälsehemman finnas, fjerdingsmanna-bestyret likväl är nödvändigt, och just af detta skäl, att det måst åläggas några frälsehemman, hafva, till vinnande af likhet, alla frälsehemman i riket blifvit detsamma underkastade; men säterier, rå- och rörs- samt insocknehemman hafva aldrig haft sig detta onus ålagdt.

Gr. Horn, Claës Fredr.: Då jag är bland reservanterne emot detta betänk., tager jag mig friheten att här inom Ståndet ytterligare redogöra, hvarföre jag ej kan dela den åsigt, som af Frih. Sprengtporten blifvit framställd. För det första anser jag att motionen icke af Utsk:n blifvit egentligen upptagen till besvarande, såsom motionären åsyftat, neml. en aflöning för fjerdingsmännen. Derpå hafva Utsk:n icke svarat, utan blott tillstyrkt, att säterier samt rå- och rörs-hemman må deltaga i samma skyldigheter i afseende på fjerdingsmanna-bestyret, som öfriga hemman i riket. Den siste talaren har upplyst, att detta besvär egentligen hörer den oprivilegierade jorden till, och går i tur. Men lagen stadgar bestämdt det undantag, att der icke sådan oprivilegierad jord finnes, der skall den privilegierade jorden deltaga i samma bestyr. Således händer det verkligen, att till och med säteriägare, — specielt känner jag att

det sker i Blekinge län, — få sig ålagdt ett sådant fjerdingsmanna-bestyr. Det utöfvas naturligtvis icke af dem personligen, ehuru de äro personligen ansvarige för tjenstens bestridande. Då man nu inom Utsk:n bestämdt förklarade, att ifrågavar. befattning utgjorde en communal-angelägenhet, och att man ansåge sig hedrad af detta uppdrag, så ansåg jag mig pligtig att emot en sådan tanke mig reservera, emedan jag anser att, långt ifrån att vara en communal-angelägenhet, denna fjerdingsmanna-befattning egentligen är att vara en underordnad tjenare åt länsmannen, och jag kan icke inse att en communal-angelägenhet någonsin bör ställas under en länsmans order. Deremot skulle jag på intet vis neka att frivilligt deltaga i en sådan tjenstemans aflöning, så mycket mindre, som jag redan gör det såsom säteriägare, och jag tror mig känna, att inom Stockholms län det i allmänhet så tillgår; men jag får ytterligare upprepa, att, långt ifrån att anse mig hedrad af af ett sådant bestyr och ett sådant val, skulle jag bestämdt afsäga mig detsamma, ifall det skulle falla på min lott.

Hr von Rosen, Georg: Ehuru jag tillhör Ekon. Utsk. har jag icke varit närvar., då detta betänk. beslöts. Jag har således icke kunnat reservera mig deremot. Jag förenar mig nu i den reservation, som Frih. von Kræmer afgifvit. Jag gör det med så mycket mera skäl, som, i likhet med hvad Gr. Horn nu erinrat, Utsk:n hafva utlåtit sig i en helt annan anda och riktning, än motionen afser. Motionären begärde, att hemmanen skulle deltaga i aflöningen. Utsk:n hafva tillstyrkt, att de skola deltaga i tjensten. Jag tror äfven, att detta vore emot de privilegier, som åtskilliga jordnaturer från längre tider ägt. I Skåne äger ingen fjerdingsman lön, men deremot äro fjerdingsmännen under de år, de bestrida tjensten, fritagne från en del af de onera, som åtfölja kronohemman. Skulle nu fjerdingsmanna-tjensten läggas på säterierna, så kunde icke dessa säterier komma i åtnjutande af den lindring i onera, som är fjerdingsmän för kronohemman medgifven. Jag delar icke Utsk:ns tanke, att denna tjenstebefattning är ett municipalbestyr. Den är allmänt känd såsom en handräckning vid offentliga myndigheternas åtgärder, som icke någonsin kan eller bör ligga inom municipal-bestyren. På dessa grunder afstyrker jag bifall till Utsk:ns betänkande.

Frih. Sprengtporten: Då de sammansatta Utsk:n kallat fjerdingsmanna-befattningen för ett municipal-bestyr, hafva de icke saknat allt stöd för en sådan mening; ty den grundar sig på den klara ordalydelsen af K. M:s nåd. förordning ang:de dessa tjenstemän. Detta oaktadt vill jag visserligen medgifva, att änskönt det verkligen står i K. M:s författning, att de äro communal-tjenstemän, kan man göra en anmärkn. emot riktigheten deraf, så vida de skola be-

traktas såsom varande i den ställning att uteslutande vara länsmannens biträden, som han kan använda huru som helst. Men correctivet emot detta torde få sökas i en annan instruction för dessa tjenstemän, äfvensom i sättet för deras tillsättande; ty om de skola på förenämnde sätt anses, så erkänner jag det icke ens vara lämpligt, att skyldigheten roterar emellan hemmanen, utan då böra de alltid vara aflönade personer. Det har blifvit sagdt, att Utsk:n icke riktigt upptagit motionen. Utsk:n hafva icke här ansett sig böra stadga någon ny rättighet, utan trott sig göra rättast i att ordagrannt följa lydelsen af nu gällande författning, endast med den skiljaktighet, att man deri tillagt säterier, rå- och rörs- samt insockne-frälsehemman, i stället att förut endast frälsehemman varit ålagde att med den oprivilegierade jorden deltaga i detta bestyr.

Hr von Troil, Emil: Ehuru jag har äran vara ledamot i ett af de 2:ne Utsk., som afgifvit detta betänk., har jag likväl icke deltagit i det förevar. ämnets behandling. Om jag det gjort, så hade jag visserligen icke underlåtit att söka bestrida den åsigten, att fjerdingsmanna-tjensten, sådan den nu i allmänhet uppfattas, är eller någonsin kan blifva ett communal-bestyr. Jag vågar yttra, att de, som framställt denna tanke, icke gjort sig reda för, hvarken hvad ordet communal-bestyr verkligen betyder, eller hvad det bör betyda. Fjerdingsmännen äro efter nu antagen vana, om det också icke ursprungligen skulle grundas på någon författning, icke annat än kronobetjeningens handtlangare, och det vore efter min tanke både det mest skadliga och orimligaste, som kan tänkas, om man till sådant ändamål ville försöka att utbilda communal-institutionerna. Dessa måste stå på en helt annan grund, måste hafva ett helt annat, både högre och inre syfte. Emedlertid lärer man få medgifva, att om icke länsmännen skola till antalet betydligen ökas, eller erhålla betydligare löneförmåner, än Ständerne vid denna riksdag heviljat, så äro de i behof af ett sådant biträde, som nu lemnas af fjerdingsmännen. Jag tror då, att man bör se till, att det kan erhållas på något annat sätt; ty jag anser att den nuvar. fjerdingsmanna-inrättningen, långt ifrån att böra utbildas, bör afskaffas. Jag uppfattar ej fjerdingsmanna-befattningen såsom ett communal-bestyr, utan såsom ett besvär, lagdt på skattejorden, i likhet med så många andra densamma vidhäftade bördor, närmast jemförligt med den skattehemmanen ännu åliggande dagverksskyldigheten. Likasom dessa hemman äro skyldige att årligen utgöra ett visst antal dagsverken, så hafva de äfven blifvit ålagde att i tur, hvartdera under en viss tiderymd, jag tror ett år i sender, antingen genom hemmansägaren sjelf eller genom något hans tjenstehjon, för hvilket han ansvarar, ombesörja de ärenden, som kronobetjeningen

åt denne s. k. fjerdingsman öfverlemnar. Jag anser att det är förnedrande, att den frie medborgaren skall utgöra dagsverken. Jag anser att denna skatt måste få upphöra. Af samma skäl önskar jag att fjerdingsmanna-besväret måtte upphöra, och att man i dess ställe måtte bestämma någon lämplig afgift, för hvilken ett sådant biträde, som erfordras för kronobetjeningen, kan hyras eller legas, och i fråga om deltagande i denna afgifts utgörande kommer jag att rösta för att jord af alla naturer må dertill vara skyldig. Jag anhåller att dessa mina tankar måtte få åtföljа återremissen, för den händelse att jag icke råkar vara tillstädes, då detta mål kommer att undergå förnyad handläggning i de sammansatta Utskotten.

Frih. Ridderstolpe, Fredr.: Jag hade äran anmäla mig innan Hr von Troil yttrade sig, och får nu förklara, att jag till en del är af honom förekommen. Jag anser, att krono-fjerdingsmännen äro den sista utgreningen af Styrelsen. Styrelsens åtgärder gå uppifrån och ner. Då deremot communal-bestyren gå nerifrån och upp, så skola de naturligtvis af Styrelsen mötas och bispringas. I den ort, jag bebor, äro flere fjerdingsmän aflönade, men, der de icke hafva någon lön, är en sådan befattning en verklig pecuniär eller penningeuppoffring, som ålägges dem, hvilka ej sjelfve kunna förrätta fjerdingsmanna-sysslan. Jag anser derföre, att det vore att ålägga dem en ny skatt, om man ville pålägga äfven säterier samt rå- och rörs-hemman denna skyldighet. Det är billigt, att sista utgreningen af Styrelsen är aflönad, likasom de andra, och det hela skulle vinna på att allt behandlades efter samma princip och efter système. Jag föreslår afslag å betänkandet.

Frih. Cederström: Det är i anledn. af Hr von Troils yttrande om fjerdingsmanna-tjenstens beskaffenhet, som jag begärt ordet, för att få för R. o. Ad. vördsamt tillkännagifva, att fjerdingsmannnen är polistjensteman inom hvarje socken. Hans största och mesta befattning är handräckning åt socknens innevånare. Till honom lemnar man lösdrifvare, om sådane anträffas. Honom skickar man i bud för allmänna bestyr. Honom anlitar jemväl kronobetjeningen att vid sina förrättningar såsom vittne tillstädesvara, att handräckning dervid meddela, att emottaga våldsverkare, som gripas, och dem till häktet afföra. Der äro fjerdingsmannens functioner. Han är Socknens polisbetjent, i första rummet, underkastad kronobetjeningens öfverbefäl, i det öfriga, till socknens innevånares biträde. Jag anhåller att förevar. betänk. måtte framställas till afslag och ej till återremiss.

Gr. Anckarsvärd, Carl Henr.: Det lärer vara otvifvelaktigt, att fjerdingsmanna-befattningen, till följe af en stigande civilisation och ökade embetsmanna-bestyr, tagit ett

helt annat omfång, än den från sitt ursprung haft. Om här nu vore frågan, mine herrar! att bestämma huru fjerdingsmans-befattningen borde inrättas och aflönas, så skulle jag utan tvekan biträda Hr von Troils yttrande i ämnet; men jag föreställer mig, att nu är frågan att behandla det betänk., som här är föredraget, neml. huruvida den jord, som för närvar. icke deltager i fjerdingsmanna-bestyret, bör deri deltaga eller icke, huruvida det är förenligt med rättvisa och billighet eller icke, huruvida det utgör något ingrepp i äganderätten eller icke. Första frågan lärer vara så utredd, den någonsin kan blifva, genom Frih. Cederströms sednaste yttrande, att fjerdingsmannen är egentligen en socknens tjensteman, eller ett biträdeinom socknen för åtskilliga bestyr, men tillika användes af kronobetjeningen i högst vigtiga värf, såsom att till och med uppbära innestående kronoutlagor och böter, verkställa förpantningar m. fl. sådana bestyr, hvilka svårligen kunna i tur af hemmansägarne i socknen uträttas. Här har blifvit yttradt, att inom sådana socknar, der krono- och kronoskatte-hemman finnas till så ringa antal, att de icke gerna kunna bestrida fjerdingsmannatjensten, böra frälse- samt rå- och rörs-hemman, såsom jag tyckt mig hafva hört, äfven vara besvärade med denna tjensts bestridande. När så är, och när här blifvit af Frih. Cederström, efter min öfvertygelse, ganska riktigt ådagalagdt, att här icke mera är frågan om några Stånds-privilegier, sedan R. o. Ad:s besittning af säterier icke längre utgör ett dess privilegium; så anser jag, åtminstone för min del, att ett sådant privilegium ingalunda med rätta tillhör den privilegierade jorden. Jag föreställer mig, att det måste af hvar och en inses, att det är en stor, en skrikande orättvisa deruti, att om en hel socken är i behof samt har nytta och gagn af fjerdingsmannen, likväl vissa hemman, hvilkas belopp kan vara betydligt och kanske stiga till ¼:del af hela socknens hemmantal, skola vara befriade från allt deltagande i ett så beskaffadt bestyr. Jag tror icke, att ett sådant förhållande instämmer med tidernas begrepp om och fordran på rättvisa och billighet, och på denna grund anhåller jag om R. o. Ad:s bifall till betänkandet.

Frih. Ridderstolpe: Det kan icke undgå att förundra mig, att en min motstående vän, som sjelf är possessionat, kunnat misstaga sig till den grad, att han ansett fjerdingsmannen vara socknens tjensteman. För att vara socknens tjensteman skulle han väl åtminstone lyda socknens chef, som är pastorn, hvilket han ingalunda gör. Han lyder länsmannen, och när pastorn har något inom socknen att utföra, så är det med sina sexmän han manövrerar, och ingalunda med fjerdingsmannen, hvilken, såsom jag nyss anförde, i min tanke är sista utgreningen af länsstyrelsen. Jag fortfar att yrka afslag på betänkandet.

Hr von Hartmansdorff: Lika med Frih. Ridderstolpe bestrider jag den meningen, att fjerdingsmannen skulle vara socknens tjensteman. Han är det ingalunda, likaså litet som länsmannen eller kronofogden äro det; utan han är, på sätt nyss nämndes, den sista utgreningen af länestyrelsen. Han motsvarar på landet ungefär hvad polisbetjeningen utgör i städerna. När nu förhållandet är sådant, förefaller det förunderligt, huruledes 2:ne Utsk. kunnat förvexla egenskapen af polis-författning och municipal-bestyr. Dessa saker höra alldeles icke tillsammans; och en sådan förvillelse lärer icke hafva kunnat uppkomma på annat sätt, än till följe af den gamla stadgan, att det går i tur emellan skattejordens innehafvare att fullgöra detta bestyr. En sådan författning är, efter mitt förmenande, till sin grund oriktig. Våra lagar innehålla i allmänhet att ingen kan tvingas till någon tjenstgöring, utom till fäderneslandets försvar. Är det då skäl, att innehafvare af skattejord skola vara tvungne att bestrida en tjenst emot deras vilja och ofta utöfver deras förmåga? Jag har haft sådan erfarenhet. Då en fjerdingsman måste inkallas till cancelliförbör för underlåtenhet i sina skyldigheters uppfyllande, sade han vid förhöret helt öppet: "Jag kan icke skrifva, huru skall det då vara möjligt för mig att uppfylla de skyldigheter, som mig åläggas. Jag har icke råd att hålla en annan i mitt ställe. Hvad skall då blifva följden annat än mitt eget förderf." Under sådant förhållande är det obilligt att, på sätt man vid denna riksdag yrkat, icke betala personer, som utöfva kronofjerdingsmans-befattningen, utan ålägga henne personer, som dertill hvarken hafva förmåga eller förmögenhet. Lika obilligt som det är, att fordra en sådan tjenstgöring af en stackars bonde, hvilken icke kan skrifva och jemväl saknar penningar att betala en annans biträde, lika olämpligt vore det att fordra sådant af mången annan, som kanske ej vore i bättre villkor, t. ex. en f. d. landshöfding, som hade ett litet hemman. Om bonden vore för litet van att skrifva, så torde den som varit K. befallningshafvande, befinnas för mycket van att styra, för att villigt utföra de ringaste verkställighetsåtgärder. Detta om saken. Det öfriga rörer frågan hvem som skall betala fjerdingsmännen. Jag är af den mening, som jag tror att Hr von Troil yttrat förut, att fjerdingsmännen böra aflönas af Staten och icke af den ena eller andra hemmansägaren. I det fallet böra säterierna icke åläggas någon ny beskattning, utan utgöras efter de allmänna grunder, som för bevilln. eller andra skattebidrag i Riket gälla, då säterier samt rå- och rörs-hemman få deltaga i denna utskyld på samma sätt som i bevillningen, men icke annorlunda. I sådant skick, som målet nu förekommit, ser jag icke att dervid är något annat att göra, än att ogilla betänkandet.

Gr. Anckarsvärd: Jag tager mig friheten att anhålla

om herrarnes uppmärksamhet på svårigheten att ingå i en öfverläggning, deri motståndarne framkomma med helt och hållet andra ämnen, än som äro i fråga. Jag kan icke begripa, hvarifrån Hr von Hartmansdorff vid detta tillfälle hemtar sin argumentation i afseende på obilligheten och olämpligheten af fjerdingsmans-befattningens tillvaro i dess närvar. skick. Vore frågan derom, mine herrar! skulle jag icke tveka ett ögonblick att biträda Hr von Hartmanssdorffs nu yttrade åsigter, emedan jag i detta fall delar dem helt och hållet; men åtminstone har jag uppfattat det nu föredragna betänk., som bör utgöra föremål för öfverläggningen, alldeles oriktigt, om här är ringaste fråga om huru sjelfva fjerdingsmanna-befattningen borde construeras eller ändras, hvaremot här, efter min uppfattning, endast är i fråga på hvad sätt, under fjerdingsmanna-befattningens nuvar. skick, med aflöningen derföre bör förhållas, eller huru med turen för dess bestridande bör förfaras. Jag kan ej förstå annat, än att detta måtte utgöra ett communal-bestyr. Man må argumentera så mycket man vill, så är det dock ett bestyr, som går i tur emellan socknens hemmansägare personligen. Det måste då vara ett communal-åliggande, efter det är för socknens räkning, som hemmansägarne åläggas att bestrida en sådan befattning, eller att, i stället att personligen utöfva den, besörja aflöningen för någon annan, som öfvertager bestyret. Nu är frågan, huruvida, under ett sådant förhållande inom socknarne, det är billigt och rättvist eller ens klokt, om jag vågar så uttrycka mig, af den privilegierade jordens ägare, att vilja ännu undandraga sig deltagandet i ett så beskaffadt besvär, för att, så länge detta ännu räcker, låta det hvila helt och hållet på skattejordens ägare, så att bördan för denna jorden måste blifva så mycket tyngre. Det är derom, som frågan för närvar. måtte vara, så framt jag ej helt och hållet misstagit mig om densamma, och det är på grund deraf, att jag ej kunnat uppfatta Utsk:ns betänk. annorlunda, än att det åsyftar att ålägga ägare af säterier samt rå- och rörshemman ett deltagande i fjerdingsmans-bestyret, hvilket de hittills icke varit underkastade, som jag hoppas af R. o. Ad:s billighet, att betänk. måtte bifallas.

Hr Westfelt, Nils: Inom de sammansatta Utsk:n har äfven jag deltagit i det beslut, som betänk. visar. Jag var visserligen af den tanken, att fjerdingsmanna-bestyret icke borde gå efter tur, utan att hvarje commun borde aflöna sin fjerdingsman; men då jag äfven fann, att detta var ett communal-bestyr, ansåg jag det vara rättast, att öfverlemna till hvarje commun, att sjelf bestämma huruvida befattningen skulle gå i tur, eller i annan ordning bestridas. Jag vill blott upplysa hvilken orimlighet det skulle vara,

om

om uti en socken, hvarest, såsom der jag bor, finnas 44 mantal, hvaraf endast 4½ mantal äro skyldiga att bestrida detta bestyr, dessa 4½ mantal fingo ensamma detsamma ombesörja Om icke vi öfrige skulle deri deltaga, så torde herrarne finna, att det skulle blifva högst betungande för dessa hemman. Således torde både rättvisa och billighet fordra, att de andra hemmanen deruti deltaga, och de göra det effectivt; äfvensom jag tror att inom hela Stockholms län icke finnes någon församling, der icke de privilegierade hemmanen frivilligt ingått på ett sådant deltagande. Jag vet då icke hvarföre man ej kan ovillkorligt stadga hvad som redan effectivt existerar, ehuru icke såsom någon skyldighet. Jag får således för min del begära bifall till Utsk:ns betänkande.

Frih. Sprengtporten: Med Hr von Hartmansdorff instämmer jag fullkomligt i den mening, som jag äfven tror mig hafva yttrat, då jag förra gången hade ordet, att, såvida fjerdingsmanna-befattningen skall fortfara, sådan den nu är, det vore lämpligast att denna befattning innehades af en person, som vore aflönad af församlingen; men jag får fästa samme talares uppmärksamhet derpå, att Utsk:n icke haft någon den ringaste anledn. att upptaga denna del af frågan, och att, om Utsk:n gifvit en sådan utsträckning åt motionen, den anmärkn., enligt min tanke, hade varit grundad, att Utsk:n befattat sig med en fråga, som icke varit remitterad.

I afseende på frågan om beskaffenheten af fjerdingsmanna-befattningen, har jag redan yttrat, att det är med stöd af förra Ständers yttrade åsigt i ämnet och den derom utfärdade författning, som Utsk:n betraktat denna befattning såsom ett communal-bestyr. Det beror i öfrigt på hvars och ens begrepp om communal-bestyr, om man anser den mer eller mindre vara ett sådant. Att den är ett polis-bestyr vill jag icke bestrida; men om man uppfattar communal-bestyr från den åsigt, som derom gjort sig gällande i de länder, der man har ett riktigt begrepp om communal- och municipalväsende, så utesluter icke begreppet af polisbefattning, att den äfven i visst afseende kan vara ett communal-bestyr. Såvida icke meningen är att framställningarne i afseende på sätt att utöfva fjerdingsmanna-befattningen, hvilka kunna åsyfta utfärdande af förändrad instruction, skola betraktas såsom en ny motion; så skulle jag tro, att anmärkningarne icke böra föranleda någon återremiss, då det endast är i fråga, huruvida man vill bifalla, att säterier samt rå- och rörs-hemman, på samma sätt som frälse-hemman vid sista riksdagen, åläggas skyldigheten att deltaga i detta onus, eller om man vill att de derifrån skola vara befriade. I förra fallet torde R. o. Ad. vilja bifalla betänk., i sednare fallet kan icke den rådande meningen gifva anledn. till annat än afslag.

Hr von Rosen: Jag uppträder ånyo, för att bestrida att fjerdingsmanna-tjensten är en communal-befattning. Jag lägger vigt derpå. Jag medger att han är på gränsen emellan de offentliga myndigheterna och communal-bestyren, men just derföre bör denna gräns noga bestämmas. Jag kan icke säga, om det är på grund af någon författning; men åtminstone är det på grund af praxis, som inom det län, hvarifrån jag är, iakttages, att om någon, som är ålagd att vara fjerdingsman, skaffar en annan karl i sitt ställe till tjenstens bestridande, så får denne icke bestrida tjensten utan fogdens samtycke. Nu frågar jag, om man kan blanda ihop en sådan tjenst med de göromål, som tillhöra en communal-befattning. Vi hafva yttrat oss här om fjerdingsmannens tjenstebefattning. Detta hörer dock, efter min öfvertygelse, icke till ämnet. Här är endast fråga om, huruvida säterier samt rå- och rörs-hemman skola contribuera till aflöning för fjerdingsmannen; d. v. s. skola vi pålägga dem en beskattning hvarifrån de hittills varit befriade? Jag tror icke, att Stats- och Ekon.Utsk:n, lika som ej heller Ständerne i den form, hvarunder denna fråga förekommer, kunna pålägga en sådan ny beskattning, hvarföre jag tillstyrker afslag å betänkandet.

Hr von Troil: Hr von Hartmansdorff har oriktigt uppfattat mitt sednare yttrande, så till vida, att jag visserligen aldrig tillstyrkt, att fjerdingsmännen skulle aflönas genom statsanslag. Jag ansåg att de borde hädanefter, såsom hittills, anskaffas af socknarne, men icke derigenom att det blefve ett natura-åliggande för socknemännen, att i tur utöfva denna befattning, utan sålunda, att en person lejdes till denna tjenst och af församlingen aflönades, såsom den nu aflönar sin kyrkovaktare eller sin klockare. I öfrigt så erkänner jag, att jag anser den här uppkomna tvisten om betydelsen af ordet communal-bestyr vara af en ganska stor vigt. Jag beklagar, att, efter mitt förmenande, detta ord till dess rätta betydelse ännu icke blifvit rätt uppfattadt inom vårt samhälle. Jag anser communal-bestyret vara ett ärofullt uppdrag för den, som erhåller detsamma. Jag anser det vara i natnren af communal-bestyr, att den till deras utöfvande utsedde endast utförer sådana värf, som tillhöra communen, endast af communen mottager föreskrifter och inför henne redovisar. Vore nu förhållandet med fjerdingsmannen, att han fick sina order af sockenstämman och inför denna sockenstämma redovisade, så vore han en communal-tjensteman; men då han nu får sina order af länsmannen och för honom redovisar, är han endast en handtlangare och förtjenar, efter min tanke, ingalunda den äran att kallas en communal-tjensteman. Jag skulle högeligen önska, att communal-väsendet i dess rätta och sanna betydelse kunde utvecklas inom vårt land, så mycket som möjligt; men jag tror, att hvad dertill i första rummet erfor-

dras, är, att rätta betydelsen deraf må blifva insedd, så att förtroendet kunde eftersträfvas och icke undflys, såsom följden måste blifva, då man tror detsamma vara i sig sjelft förödmjukande och obehagligt.

Efter förnyade propositioner å bifall och afslag blef StatsUtsk:s utlåt. N:o 43 af R. o. Ad. afslaget.

Föredrogs ånyo Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 44, ang. dispositions- och jordägande-rätten till de s. k. kyrkohemmanen i Halland.

Begärdes ånyo på bordet af Gr. Anckarsvärd, Carl Henr. och Frih. Cederström, Jacob.

Likaledes begärdes ånyo på bordet, på begäran af Frih. Cederström, Anders, och Frih. Cederström, Jacob, Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 45, ang. besittnings-rätten till annexe-, stom-, mensal- och kyrkohemman i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän för de å dessa hemman antagna åboer.

Ånyo föredrogos och bifölos Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk:n och utlåt:n:

N:o 46, i anledn. af väckt fråga, att de s. k. bibeltrycks-medel, som årligen erläggas af pastorerne på Gottland, måtte användas till folkundervisningens befrämjande derstädes;

N:o 47, i anledn. af väckt fråga om utgifvande af en officiel tidning;

N:o 48, i anledn. af väckt motion, att den spanmål, som upphandlas för Statsverkets räkning, måtte levereras efter vigt;

N:o 49, i anledn. af väckt fråga om en lika beskattning å all jord inom Riket, m. m.

Då nu ånyo föredrogs Stats-, Banco- och Lag-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 50, i anledn. af Peter Pehrsons från Calmar län motion om upphörande af Bankens och Riksg.contorets forum privilegiatum, blef samma betänk. ånyo lagdt på bordet af Hr von Hartmansdorff, Aug. och Frih. Stjernstedt, Theodor.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 51, i anledn. af väckt fråga om skyldighet för embets- och tjenstemän m. fl., att, då de företaga resor i K. M:s

och kronans ärenden och på dess bekostnad, färdas på ångfartyg, der sådant sig göra låter.

På begäran af Frih. Tersmeden, Wilh. Fredr., och Frih. Cederström, Jacob, lades ånyo på bordet Bevilln.- samt Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 5, i anledn. af gjorda anmärkn:r vid sammansatta Utsk:ns betänk.N:o 2, ang. grunderna för förändrade föreskrifter om brännvinsbränningens utöfning samt afgifterna derför.

Likaledes lades ånyo på bordet, på begäran af Hrr von Hartmansdorff, Aug., samt Westfelt, Nils, Bevilln. samt Allm. Besvärs- och Ekon-Utsk:ns den 7 dennes på bordet lagda mem. N:o 6, i anledn. af återremiss utaf förevar. Utsk:ns betänk. N:o 3, ang. ersättning till kronolänsmännen för resor, som af dem anställas till försegling af brännvinsredskap.

Vid förnyad föredragning af Allm. Besvärs- och Ekon.-Utsk:s den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 100, i anledn. af motion om förändring af sättet att aflöna tjenstemän och betjening vid tullverket, samt upphörande af de i detta afseende stadgade sportlar och expeditions-afgifter, blef samma betänk. ånyo lagdt på bordet af Hrr Prytz, Lars Adolph, och Bildt, Knut.

Ånyo föredrogs och bifölls Allm. Besvärs- och Ekon.-Utsk:s den 7 dennes på bordet lagda betänk:n:

N:o 101, i anledn. af väckt motion om upphörande af den afgift, som erlägges för begagnande af vägarne å K. Djurgården;

N:o 102, i anledn. af väckt motion om ändring af hittills gällande bestämmelser om Sveriges och Noriges ömsesidiga handelsförhållanden;

N:o 103, i anledn. af väckta motioner dels om utsträckning af föreskrifterna i K. kungörelsen den 27 Aug. 1823, om domares skyldighet att lemna pastorerna förteckning öfver sakfällde personer, dels om uppgifter å personer, som, efter häfdande, inför domstol lofva hvarannan äktenskap.

Föredrogs ånyo Allm. Besvärs- och Ekon.-Utsk:s den 7 dennes på bordet lagda betänk. N:o 104, ang. föreslagen ordning för tillsättande af kronolänsmans-tjenster och villkor för befordran till sådana tjenster.

Hr von Rosen, Georg: Jag har icke varit närvar. i Utsk., då detta beslut fattades. Jag afstyrker den hemställan till K. M., som Utsk. föreslagit. Jag vet icke huru en sådan examen skall gå till. Jag vet icke huru man skall

kunna specificera kunskapsprofven, då en landshöfding, i närvaro af en landssecreterare och en landskamererare, skall examinera en länsman. Jag vet icke hvad en sådan examen skulle tjena till, eller hvad den skulle betyda; ty sökande kan stå sig illa i examen och blifva en duglig länsman. Han kan stå en förträfflig examen och blifva en dålig länsman. Jag har mig bekant, att motionen är afslagen af BondeSt. i dag, af det skäl, att dess ledamöter äro mycket rädda för lärda länsmän. Jag tror, att de se saken rätt, och utan att vid detta tillfälle mycket orda härom får jag vördsamt föreslå, att Utsk:s betänk. måtte afslås.

Frih. Cederström, Jacob: Jag skulle med den siste talaren instämma i begäran om afslag å betänk., om icke detta betänk. innefattade ett par punkter, som Utsk. afstyrkt, och som jag icke vill bifalla. Jag nödgas således här inskränka mig till att begära återremiss. Utsk:s förutsättning att den examen, som nu blifvit föreslagen för länsmännen, skulle tjena dertill, att de kunde vinna befordran till landtstats-tjenster i allmänhet, är icke riktig, emedan en sådan examen icke skulle medföra competence dertill. Utsk. har icke uppgifvit i hvad stycken en länsman borde examineras, utan sagt, att det bör ske efter de närmare bestämmelser K. M. kan finna lämpligt att meddela. Utsk. har således icke gjort sig reda för hvad en länsman bör känna, och således ej heller velat tillstyrka Ständerna att hos K. M. derom göra framställning vid begäran om examen. Egentligen fordras för länsmannen kunskap i räkna och skrifva; för öfrigt en pålitlig frejd och raskhet samt god helsa, så att han kan utstå med fatiguer. Dessa äro de egenskaper han behöfver, för att blifva en pålitlig länsman. Några vidare kunskaper behöfver han ej äga. Har han dem, så skadar det icke, men de äro icke nödvändiga för tjenstens bestridande. Jag begär återremiss af betänk., och i händelse Utsk. skulle finna andra kunskaper nödiga för en länsman, så anhåller jag, att Utsk. måtte uppgifva i hvilka delar länsmännen böra ådagalägga sig äga insigter, för att till tjensten kunna utnämnas af Konungens Bef:h:de, med förslag till rättelse i de författningar, som för närvar. gälla.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: De talare, som yttrat sig, hafva förklarat, att de ej visste, eller rättare sagdt, att Utsk. ej visste hvaruti en länsman borde examineras. Jag skulle tro, att han borde hafva de kunskaper, som fordras i kameral-examen. Då återstår blott frågan, huruvida landshöfdingen, med landssecreterare och landskamererare, är behörig att anställa ett sådant förhör. Det skulle jag hoppas och tro, såvida de äro skicklige till sina embeten. Jag betviflar således icke, att ju examen inför länestyrelsen kan anställas. Frågan huruvida något förhör vore lämpligt, har också här blifvit framställd, ty man säger: hvad skulle det

bevisa och uträtta? Det skulle bevisa, att personen har de kunskaper, som erfordras för att utöfva tjensten. Gagnet skulle dernäst vara det, som motionären åsyftat, och som jag anser vara väsendtligt, neml. att länsmannen må kunna befordras från sin befattning till någon högre och icke vara inskränkt till en befattning allena. Här är sagt, att allmogen fruktar för lärda länsmän. Hvarföre? troligen derföre att de förmenas skola kosta mera. Jag tror tvertom att de olärde kosta mest; ty dels kosta de mycket genom den okunnighet, hvarmed de ofta torde sköta sina tjenster, och dels göra de det derföre, att der den inre bildningen fattas jemte utsigten att varda något mera, der tjenstens innehafvare således icke kan påräkna några andra framsteg, än förkofran i förmögenhet, — der torde det också vara allmogen, som får tillsläppa henne, eller åtminstone blifver den, på hvilkens bekostnad länsmannen försöker att förvärfva sig förmögenhet. Jag kan således ej finna olämpligt, att examen fordras af länsmännen. Jag beklagar att Utsk. ej föreslagit kameral-examen. Men kanske är det steget för stort, så länge Hrr Landshöfdingar i allmänhet äro deremot. Men om man icke får hvad man önskar, så är det dock något bättre än intet; och jag hoppas att om första steget är taget till fordran af några bestämda kunskaper hos dessa tjenstemän, samt om man visar dem en utväg till befordran i framtiden; så kan man få dem till något bättre än för närvarande. Om R. o. Ad. skulle finna för godt att återremittera betänk.; så har jag icke något deremot, men då ville jag yrka, att Utsk. måtte stegra sina fordringar. Men att afslå betänk. nödgas jag vördsamt bestrida, ty det vore att qvarhålla länsmännen i den ställning, hvaruti de hittills befunnit sig, och som efter min förmening hvarken för Rikets tjenst, för allmogen, eller för dem sjelfva varit fördelaktig.

Frih. Sprengtporten, Jac. Wilh.: Jag finner mig hufvudsakligen förekommen af den siste värde talaren, och tror för öfrigt, att detta betänk. står i nära sammanhang med det beslut R. St. vid denna riksdag fattat, att med 100 r:dr öka länsmännens löner öfver hela Riket, så att de numera erhålla 200 r:dr. Detta beslut har hufvudsakligen utgått ifrån och hvilat på den princip, att kunna till länsmän erhålla personer med mera bildning, och som kunde vinna befordran till högre tjenstegrader. Att nu afslå detta betänk., skulle, efter min tanke, vara att behandla frågan från en helt annan synpunkt, än som legat till grund för R. St:s förut i afseende på länsmännen fattade beslut. Jag får således hos Hr Landtm. anhålla om propos. till bifall å Utsk:s förslag.

Hr Ribbing, Bengt: Utom att jag förenar mig med de 2:ne siste värde talarne i deras åsigter i afseende på detta betänk., kan jag icke annat än på det högsta förundra mig

öfver att någon, isynnerhet bland Hrr Landshöfdingar finnes, som hellre vill hafva okunnige än kunnige länsmän. Jag anser länsmans-embetet vara af ganska stor vigt och af mycket större, än man i allmänhet ger detsamma. Länsmannen, som i första rummet har beröring med alla folkklasser, besynnerligen med den sämre, om man så behagar kalla den, eller allmogen, har det bästa tillfälle att, såvida han sjelf äger någon bildning, densamma meddela. Det skulle således verka ganska godt i allmänhet, om länsmannen hade någon verklig bildning. Nu händer ganska ofta, kanske dock icke så ofta, som förr, att länsmän finnas, hvars seder icke äro särdeles goda, hvaremot man kanske tror, att de skola blifva det under tjenstens utöfning. Det är dock svårt för en länsman att kunna förvärfva dem, om icke hans uppfostran varit god, hvarigenom hans förstånd kunnat utvecklas. Dessutom har jag ofta såsom landtman och äfven såsom tjensteman funnit den stora okunnighet, som finnes inom denna tjenstemanna-corps. Jag har ofta funnit, att vid de tillfällen då de som kronofullmäktige äro förordnade, desse tjenstemän, särdeles de nyss antagne, alldeles icke kunna bevaka Kronans rätt af ren okunnighet om författningarna. Jag tror dock, att det är af ganska stor vigt, att de veta hvad de skola göra, då de blifva förordnade att förrätta hvad till deras tjenst hörer, och hvaribland saker af stor vigt förekomma. Lika med Hr von Hartmansdorff synes det mig nödvändigt, att de böra minst hafva de kunskaper, som fordras af den, hvilken tager kameral-examen, och tror på grund deraf, att, om icke detta betänk. blir antaget, man förfar ganska illa.

Hr Stuart, Carl Gust.: Jag äger vid detta tillfälle den mera sällsynta tillfredsställelsen att få förklara, det jag helt och hållet gillar de åsigter, som Hr von Hartmansdorff framställt. Jag anser denna fråga vara af stor vigt, emedan den rörer, huruvida länsmännen skola anses vara verkliga tjenstemän eller icke. De kunna neml. icke egentligen anses såsom tjenstemän, då de icke fullgjort de præstanda, som numera ovillkorligen erfordras för hvar och en, som vill beträda tjenstemannabanan. Den framställning hos K. M., som Ekon. Utsk. föreslagit, är ett ytterligare steg för vinnandet af det mål, som R. St. jemte Reger:n i sednare tider åsyftat genom de tid efter annan meddelade föreskrifterna, det alla tjenstemän, så väl i Statens som R. St:s verk böra vara examinerade, och då, på sätt Frih. Sprengtporten anfört, man vid denna riksdag fördubblat länsmännens aflöning, samt man således beredt dessa sysslor sådana förmåner, att de böra kunna utgöra föremål för bildade personers ansökningar; så tror jag, att man alltför väl, utan att befara brist på skicklige sökande, kan fästa det villkor, som nu är föreslaget, vid dessa tjensters tillsättning. Jag anhåller således om bifall till betänkandet.

Hr von Rosen: Jag är skyldig mig sjelf den förklaring att äfven jag skulle önska, att vi hade länsmän med bildning; men jag hemställer, om den af en värd talare omnämnda tillökning i lönen dertill kan något bidraga, eller i någon betydlig mån öka fordringarna på deras bildning. Jag betviflar det. Jag ville önska att det måtte räcka till för länsmännen, blott för att kunna lefva. Detta tror jag egentliga afsigten varit med löneförhöjningen, ty för sökandet af den bildning, som här blifvit omtalad, tror jag knappast att apparencerna äro större, då lönen blifvit ökad till 200 r:dr. För öfrigt skulle jag tro, att hvad länsmannens befattning angår, fordrar man mera af honom allmänt folkvett, än den vettenskapliga underbyggnad, som en examen förutsätter. Åtminstone har min erfarenhet sagt mig, att hinner man dit, har man hunnit långt nog med den befattning, som länsmännen äga. Hvad är egentligen deras befattning annat, än att verkställa hvad kronofogden honom ålägger, oftast på fogdens eget ansvar? Om nu en kronolänsman, som varit kronofullmäktig, bestridt detta uppdrag illa, så är det ett fel af fogden, som dertill utsett honom; ty fogden har öfverlemnat till en annan att göra hvad som, enl. hans instruction, ålegat honom sjelf. Länsmannen är egentligen tillsatt såsom handtlangare åt kronofogden, som icke kan bestrida allt sjelf. Naturligtvis söker man att få ifrågavar. tjenstemän så goda som möjligt; men jag hemställer om, med de lönevillkor, som äro bestämda, och den besvärliga tjenstgöring, som är dessa personer ålagd, man kan påräkna att få personer, som underkastat sig att förvärfva en vetenskaplig bildning eller en ekonomisk kurs. Jag tviflar derpå. Man har sagt, att länsmännen böra hafva hopp att blifva något mera. Ja visserligen! Men jag tror också, att man kan få mycket skickliga länsmän, som icke önska något mera, om de blott med sin tjenst äro försörjde, och jag tror att tjensten i allmänhet vunne mera derpå, om de voro belåtne med sina tjenster och icke ofta sökte sig derifrån, hvilket skulle föranleda täta ombyten. Det är denna grund, hvarpå jag trott Utsk. bort fästa vigt, och jag tror att allmogen, med hvilken länsmännen hafva mesta beröring, skulle vara mera belåten med dem, om de till sina seder och lefnadsförhållanden jemnade sig med allmogen. Jag tror att i allmänhet vore landet då med dem mera belåtet, än med dem, som söka befordran. Erfarenheten har åtminstone sagt mig, att de länsmän, som fika efter andra tjenster, icke alltid äro de, som sköta sina tjenster bäst. De önska sig högre upp och förlikas ej med de samhälls- och lefnads-förhållanden de ovillkorligen måste hafva såsom länsmän. Det är från denna synpunkt jag ser länsmans-befattningen. Jag skall visserligen icke lägga mig emot om en sådan karl kan blifva befordrad, så snart han förtjenar det, men jag åtminstone skulle helst hafva sådane länsmän, som äro belåtne med sina tjen-

ster

ster och med allmogen, utan att eftersträfva en annans ställning. En längre sammanlefnad med allmogen är för deras tjenst ganska nyttig, och jag kan ej för deras befattning anse fördelaktigt, att den blefve en öfvergångsplats till högre tjenster. Jag har af äldre personer fått inhemta samma tanke, grundad på deras erfarenhet, och jag tror, att allmogen bedömmer den saken icke så orätt, då den önskar helst sådane länsmän, att de och allmogen förstå hvarandra, och jag tror, att man förstår hvarandra bäst, då man med hvarandra delar samma lefnadsförhållande. Det är på denna grund jag önskar att inga stora lärdomsprof må fordras af desse tjenstemän, och jag får hemställa hvad en sådan examen, som Utsk. föreslår, egentligen skulle tjena till. Vi se ofta embets-examina i verken. Hvartill tjena de? De blifva en tom form. Saken förlorar sig, och man går igenom uti examina, i allmänhet utan afseende på hvad genom dem kan utrönas eller icke. Länsmans-tjensterne besättas vanligen med dem, som varit skrifvare på kronofogdecontoret eller hos häradsskrifvaren. Deras skrifkonst är således pröfvad, och jag betviflar att någon länsman tillsättes, som ej kan skrifva och äfven något räkna. Detta är allt hvad han i och för sin tjensts utöfning egentligen behöfver. Kan han mera, så är det bra för honom. Han kan derigenom få förtroende och förtjena mera, det medger jag; men det lärer han sig under tjenstgöringen, mera än han kan lära i böcker och pröfvas i en examen.

Hr Edenhjelm, Gillis: Hr von Rosen har så fullkomligt och väl utvecklat denna sak, att jag icke har något egentligt att tilllägga. Hvad jag dock kunde tillägga är, att om länsmannen skall taga examen, så tror jag, att äfven rättaren borde examineras; ty de hafva ingendera någon instruction, och få ej hafva någon, utan deras enda instruction är att gå fogden tillhanda. Jag tror således, att om en länsman kan räkna och skrifva, så är det allt hvad man kan begära. Vanligen hafva de tjenstgjort på kronofogdecontoret och då lärt sig allt hvad de behöfva känna. Jag begär afslag på betänkandet.

Frih. Cederström: Med Hr von Hartmansdorff instämmer jag visserligen deruti, att kameral-examen kan inför landshöfdingen och embetet verkställas; men frågan är icke derom, utan om hvad dermed vinnes, och då måste jag skilja mig från Hr von Hartmansdorff deruti, att jag tror ingenting dermed vinnas. Det är icke egentligen kameral-examen, som skall bevisa en länsmans duglighet. Det är den practiska kunskapen om hvad till tjensten hörer, som för honom är angelägen och den kameral-examen, som vid universiteten undergås, är icke tillräcklig för att vinna competence i räkenskaps-verken, utan den som söker inträde, må-

ste äfven visa sig förstå räkenskaperna, kunna upprätta och afsluta dem, göra förvandlings-utrakningar m. m, hvilket icke läres vid academierna och ej ingår i examen derstädes. I öfrigt och i afseende på competence till andra tjenster, anhåller jag att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att det fordras särskildt K. M:s tillstånd, om en icke vid academien, utan inför landshöfdingen eller collegium undergången examen skall kunna lemna competence till vidare befordran för länsmän; och skall den här föreslagna examen medföra rättighet till befordran inom Landtstaten, så tror jag, att man med detsamma borde begära en särskild författning, som upphäfde den hittills gällande författningen, hvartill jag för min del icke tror skäl vara förhanden. Men jag förnyar emedlertid min anhållan om återremiss af betänk. emedan jag anser afslag icke vara lämpligt å ett betänk., som innehåller flera momenter, deri Utsk. afstyrkt motionärens förslag, samt slutas med ett tillstyrkande i sista punkten. Om Utsk. framdeles, vid besvarande af återremissen, kan finna utväg att föreslå en examen för länsmännen, omfattande sådana prof och praktiska kunskaper, hvarigenom de kunna visa sig skicklige att utöfva den tjenst, de skola emottaga, så har jag visserligen intet emot, att man begär att en sådan examen må blifva dem ålagd; men det måste vara af Standerne uppgifvit hvad i examen må fordras, och icke öfverlemnas åt K. M. att uppgöra en instruction till efterrättelse vid denna examen.

Frih. Sprengtporten: I en tidpunkt, då det med skäl klagas öfver en sådan trängsel på embetsmanna-banan, som för närvarande är förhanden, och troligen en längre tid kommer att äga rum, är det icke af liten vigt, om ett antal af 500 platser i Riket kan öppnas för bildade personer, eller om dessa platser, hädanefter såsom hittills, ehuru mindre nu än fordom ägt rum, skola innehafvas af personer, till stor del utan allt slags bildning och hemtade från classer i samhället, af hvilka man i allmänhet ej kan vänta den varsamhet i umgänget med menigheter och den försigtighet i utförandet af deras grannlaga kall, som både vore önskligt och nödigt. Min fullkomliga öfvertygelse är, att en menighet i allmänhet finner sig långt bättre belåten med att hafva att hålla sig till en sådan tjensteman, som har bildning, än med att hafva en länsman af den gamla valkända racen. Jag skulle för min del aldrig någonsin hafva tillstyrkt det ökade anslag till länsmännens aflöning, som Stats-Utsk. föreslagit vid denna riksdag, om jag icke derigenom åsyftat möjligheten att komma till ett för hela samhället i så väl det ena som andra afseendet vigtigt föremål. Här har blifvit sagdt af en värd talare, att embetsmanna-examina icke skulle betyda något, att de voro blott en tom form. Om så är, så är det verkligen ganska beklagligt. Det

finnes länder, der embets-examina fortsättas inom de lägre graderna, och att de der betyda ganska mycket för att bilda skicklige embetsman, har man icke betviflat. Jag är fullkomligt förvissad om, att, ifall K. M. skulle behaga gilla denna framstallning, och sådana föreskrifter meddelades i afseende på dessa examina, som Ekon. Utsk. ansett böra äga rum, skulle också dessa examina komma att verkställas med all möjlig noggrannhet, så att ändamålet dermed verkligen komme att uppfyllas. Det torde för öfrigt böra besinnas, att länsmännen hafva ganska vigtiga befattningar, att de äro åklagare i brottmål inför domstolarna, att detta nödvandigt förutsatter kunskaper, och då det måste antagas att dessa kunskaper af dem böra innehafvas, kan jag ej inse något skäl, hvarföre det skulle anses öfverflödigt, att verkligen förvissa sig om att de äga dem, innan de blifva till tjensterna befordrade. Jag finner inga egentligen giltiga skäl anförda för ett afslag å betänk., men deremot flera, såsom mig synes, talande för bifall dertill. Någon anledn. till återremiss har jag ej heller funnit i de värde talares yttranden, som här gjort anmärkn:r emot betänk. och hufvudsakligen yrkat på afslag, hvarföre jag hos Hr Frih o Landtm. förnyar min anhållan om propos. till bifall å betänkandet.

Gr. von Platen, Baltzar: Då man afhört den discussion, som här blifvit förd, skulle man verkligen trott att fråga varit om en mycket vidstracktare examen, än den som här blifvit af Utsk. afsedd. Det är derföre som jag ber att blott få uppläsa hvad det är, som Utsk. begärt. Det inskränker sig till hvad ingalunda kan anses öfverdrifvet, neml. att en blifvande lansman skall aflägga prof af skicklighet i de till tjensten hörande ämnen. Vill man då påstå, att de ej skola äga skicklighet i de till tjensten hörande ämnen, så kan man säga, att de ej böra aflagga examen; men det måtte icke vara meningen, och då ser jag icke att examen kan skada. Tvertom måste den gagna. Dessutom, när det beror på K. M. att bestämma hvilka kunskaper de skola äga, ser jag ingen fara vid att bestämma en sådan examen, och jag tror slutligen att om, vid en riksdag, hvarunder såsom det synes och såsom jag hoppas, verkligen betydligt kommer att göras för folk-uppfostran i allmanhet, då man begärt att hvarje medborgare skall inhemta åtskilliga kunskaper, man nu skulle vilja säga, att de rakt obildade länsmännen äro de bästa; så skulle man derigenom tillkännagifva, att de borde vara i själsodling underlägsne hvar och en af de bönder, med hvilka de skola umgås. Jag anhåller om bifall till betänkandet.

Hr von Rosen: Jag ber om ursägt, för det jag för tredje gången uppehåller R. o. Ad., men i sanning jag vet, huru en sådan examen skulle gå till. Först frågar jag: hvem skall examineras? Den som söker att blif-

va länsman, eller den, som redan blifvit länsman? Det förstår jag icke. En länsman dör i dag och en annan skall genast tillsättas. Tjensten får icke stå ledig. Äger jag ej rättighet att tillsätta någon, innan han tagit examen, eller får hvar och en anmäla sig hos Konungens Befihde till en sådan examen, för att sedan söka ledigblifvande länsmanstjenster? Jag kan icke föreställa mig efter hvilken form en sådan examen skall ske. Landscancelliet har minsann så mycket att göra för öfrigt, att jag knappast vet någon tid, då det kunde sysselsätta sig med sådana examina. Jag vädjar till dem af mina kamrater, som äro äldre i tjensten än jag. Jag vill aldrig åberopa mig sjelf. Jag examinerar de länsmän jag tillsätter på ett annat sätt. Jag tillförordnar dem på tre månader. Efter denna tjenstgöring förordnas de på tre månader till. Hafva de då bestridt tjensten bra, är fogden belåten med dem, är jag belåten med dem, och innevånarne belåtne med dem, så erhålla de tjensten. Så pröfvas de. Jag tror att denna examen är bättre än den, som kan åstadkommas på landscancelliet. Jag vidblir mitt yrkande om afslag.

Hr von Hartmansdorff: Man har sagt att länsmännen voro alltför illa lönade för att bildade personer skulle vilja söka deras beställningar. För dem, som gjort deras tjenstebana i hufvudstaden, är det väl bekant, huru som man här får tjenstgöra såsom renskrifvare 8 a 10 år utan lön. Månne man ej hellre skulle gå till en tjenst på landet, der man hade en bestämd och icke obetydlig verkningskrets, der man lärde sig känna både folket och författningarna, och hade någon lön, till och med sitt uppehälle. Dessutom, fordrar man icke för närvar. vidsträcktare kunskaper af militärer? Hvad har en Under-Lieutenant qvar af sin lön, när de afgifter vid regementet och till pensionscassan, hvilka han måste bestrida, äro frånbragna? Troligen icke 200 rdr bko. Länsmännen äro ock som oftast försedde med boställen. Man säger att de utföra sina värf på Kronofogdens ansvar. Om så är, så lära de ändock behöfva veta något sjelfve, på det de ej må sätta Kronofogden i sticket. Det är sagdt, att bonden är mera belåten med dem, som äro honom närmare i seder och dylikt. Om detta påstående vore riktigt, om det vore en sanning, så borde också bonden önska sig de bondaktigaste prester, som möjligen stode att finna. Jag har deremot den motsatta erfarenheten, neml. att bönderne mera värdera en prest, som är mera höjd öfver dem både i kunskaper och lefnadsvett, emedan de af honom hafva något att lära, hvilket ej är händelsen med den som är dem lik; så äfven med länsmannen; som borde vara höjd öfver dem, han skall leda. Det är icke lärdomen, som stöter det ena ståndet ifrån det andra, utan det är bemötandet, hvilket man bör vänta bättre hos den bildade, än hos den råa. Man har sagt, att man borde hafva okunniga länsmän, derföre

att bonden och länsmannen då förstå hvarandra bäst. De torde måhända i sådant fall komma att förstå hvarandra alltför väl. Mången torde hafva funnit nyttigt att just för detta förstånd förflytta länsmannen från det district han haft till ett annat, der så nära förbindelser saknats. Examina hafva blifvit, såsom det tyckes, af en ledamot alldeles ogillade, emedan han talat om huru litet examina bevisa äfven för andra mera uppsatta tjenstemän. Om denna regel vore riktig, så borde han göra den motion, att inga examina hädanefter måtte fordras för att blifva embetsman. Om stadgandet utsträcktes både till prester och officerare så finge man snart se hvad deraf till fäderneslandets förkofran och försvar kunde vinnas. Man har sagt, att det är icke blott examens-kunskaper, utan äfven praktiska, som fordras af länsmännen. Examens-kunskaper utestänga för ingen del de praktiska. Beggedera måste man fordra. Det är ej heller något, som hindrar att förordna en examinerad person att bestrida en tjenst, hvilken han framdeles kan komma i fråga att erhålla. Tvertom borde man företrädesvis förordna sådana, hvilkas kunskaper äro ådagalagda, för att tillse om de i verkställigheten förstå att begagna dem. Jag har erfarit, huru som, när en länsmans-tjenst blef ledig genom sjukdom, och ingen fanns på stället, som kunde henne förrätta, ingen annan var att dertill taga än en renskrifvare vid Lands-cancelliet. Hans praktik bestod deruti, att han visste huru skrifvelser från Landsh.-embetet till länsmännen samt deras till landshöfdingen sågo ut Men någon annan praktisk kännedom kunde svårligen förutsättas. Likväl måste jag, för brist på andra, använda honom. Hade han haft några theoretiska kunskaper, så hade det varit så mycket bättre. Säkert är, att gjorde man sådana fordringar af länsmännen, så blefve förmodligen händelsen, att examinerade personer mera än hitintills infunno sig vid Landscancellierna; att det blefve de, som anmälte sig till länsmanstjenster och som fingo dem till båtnad för orten och Länsstyrelsen, emedan ungdomen är till deras innehafvande tjenligast. En talare har också undrat hvar landshöfdingen skulle finna tid att förrätta de förhör, som här skulle komma i fråga. Jag tror, att om landshöfdingar slippa ransaknlngar öfver brännvins-förbrytelser, hvarifrån Utskn föreslagit att de skola befrias; så få de rundlig tid till dessa examina. Jag fortfar att anhålla om bifall till betänkandet.

Hr Ribbing: Jag skulle ej uppträdt vidare, om jag ej ansåge, att detta är en strid, alldeles egen i sitt slag. Att det skulle finnas ledamöter på Riddarhuset, som ville strida för okunnigheten, hade jag aldrig förmodat, minst då det är fråga om embetsmän. Att man kan önska okunnige tjenstemän, då man kan få kunnige, är för mig obegripligt. Jag tycker att detta icke alls kunde behöfva någon vederlägg-

ning, utan att sjelfva den emot upplysning och kunskaper stridande åsigten borde innefatta sin egen vederläggning. Har har dock af en värd ledamot blifvit sagdt, att han önskade bildade länsmän, ehuru han påstår, att de obildade äro battre. Jag vet icke huru detta hänger tillsammans. Samma ledamot har också sagt, att han icke vet hvartill sådana examina skulle tjena. Jag kan icke annat än i detta afseende förena mig i hvad Hr von Hartmansdorff yttrat, att om man ville drifva den satsen, skulle man böra anse såsom en verklig nytta för landet, om alla examina och alla kunskaper hos embetsmännen upphörde. Det lärer icke finnas någon, som ej inser orimligheten af detta påstående. Äfven har här blifvit föregifvit såsom ett skäl, att landshöfdingen, landssecret:n och landskamereraren icke skulle vinna tid att examinera, samt att man ej heller vet huru med examen skulle gå till. Den som sjelf tagit någon examen, kan icke behöfva undra huru det skall gå till. Jag tror icke att landssecret:n och landskamereraren skulle behöfva att fundera mycket länge, huru de dermed skola bete sig. Visserligen kan man blifva landshöfding, utan att hafva tagit någon examen, och likväl blifva en bra landshöfding Men jag tror dock, att om landshöfdingarne voro underkastade examina, kunde de blifva bättre. Detsamma tror jag om länsmännen, isynnerhet som jag önskar sådane länsmän, som i framtiden kunna blifva landshöfdingar. Jag anhåller om propos. till bifall å betänkandet.

Allm. Besvärs- och Ekon. Utsk:s betänk. N:r 104 blef af R. o. Ad. bifallet.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna Banco-Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda mem. N:o 98, i anledn. af R. o. Ad:s återremisser å Utsk:s under N:o 55 och 57 afgifna utlåt:n

---

Ånyo föredrogs BancoUtsk:s den 10 d:s på bordet lagda utlåt. N:o 99, i anledn. af Fabrikören A. L. Soldins ansökning om eftergift af upplupna räntor å 2:ne lån i Banco-Disconten.

Frih. Cederström, Jacob, begärde först uppläsning af reservationerna och sedan den skett, propos. å afslag af utlåtandet.

Frih. Stjernstedt, Theodor: Jag skulle, i motsats till den siste värde talaren, tro, att det vore kanske det fördelaktigaste för banken eller Disconten att bifalla detta betänk. Förhållandet är neml. att den ifrågavar. personens egendom icke är åtkomlig, emedan den handel, som han säges drifva, icke sker i hans eget namn. Det är derföre svårt

att i laga väg kunna indrifva hela fordran, och det kunde vara osäkert, huruvida man på detta sätt kunde utbekomma så mycket, som nu af BankoUtsk. är föreslaget. Förhållandet med skulden är, att han haft 2:ne lån, det ena för egen räkning, och det andra såsom cautionist. Han har betalt det i hans eget namn tagna lånet och äfven gjort afbetalningar på det andra, samt erbjudit sig att betala hela sin capitalskuld, emot det att den förmån beviljades honom, att han slapp betala räntorna. Denna anhållan har Bancodiscontdirect:n tillstyrkt. Utsk. har dock föreskrifvit strängare afbetalningar, och den afskrifning, som Utsk. tillstyrkt, är verkligen så ringa som möjligt, i hopp att disconten derigenom skulle kunna utbekomma den betydligaste delen af lånet. Han skall neml. betala hela capitalet, så väl af det lån han sjelf tagit, som af det, för hvilket han borgat. Han skall betala räntorna, tills capitalet blir erlagdt, så väl för det ena som för det andra lånet. Han skall betala straffränta för det lånet, som han sjelf erhållit. Det är således blott från straffrantan på det lån, för hvilket han borgat, som han skulle blifva befriad. Diskonten har således ej gjort någon förlust, men ett afslag till detta betänk. kunde möjligen leda till förlust, eller att banken ej finge något.

Hr Stuart, Carl Gust.: Jag är visserligen ingen vän till bysättnings-tvånget, men så beskaffade omstandigheter, som i det nu föredragna betänk. uppgifvas, skulle göra mig nästan föranlåten att rösta för bysättningstvångets bibehållande. Det är neml. kandt, att mosaiske trosbekannaren Soldin har salubodar i flera städer, ehuru de icke drifvas i hans eget namn, och att han drifver en lönande handelsrörelse. Men han lärer, enligt hvad Utsk uppgifvit, hafva lyckats att göra sina tillgångar oåtkomliga i executiv väg. Man synes således vara nödsakad hålla sig till hans person, och i det fallet tror jag att tillgångarna skulle blifva åtkomliga. Detta är ett expedient, som Banco-disconten ej sällan måst tillgripa. Jag medger visserligen att den straffränta, hvarom nu är fråga, icke är af synnerlig vigt för banken, och icke heller, såsom jag förmodar, för låntagaren, men præjudikatet är så mycket vigtigare för Banco-disconten, det neml. att om jag lyckas att göra mina tillgångar i executiv väg oåtkomliga för discontverket, så kan jag blifva fri från fordringsanspråket. Den upplysning som Frih. Stjernstedt meddelade, att Soldin endast är cautionist för det ena lånet, lärer icke inverka på förhållandet, enär cautionistens och låntagarens betalningsskyldighet är alldeles enahanda, och det lärer vara omöjligt för Banco-disconten att bedömma, huru stor andel af lånebeloppet cautionisten erhållit. Jag kan ej annat än på det ifrigaste anhålla om afslag å detta, i afseende till præjudicatet ganska betänkliga förslag.

BancoUtsk:s utlåt. N:o 99 afslogs.

Vid förnyad föredragning af LagUtsk:s den 10 dennes på bordet lagda betänk. N:o 137, i anledn. af väckt motion om utsträckning och förtydligande af 19 §:n uti instructionen för R. S:s Just. ombudsman, blef samma betänk. af R. o. Ad. bifallit.

På begäran af Hr von Hartmansdorff, Aug., samt Frih. Cederström, Jacob, lades ånyo på bordet LagUtsk:s den 10 dennes på bordet lagda utlåt:n:

N:o 138, i anledn. af erhållna återremisser utaf Utsk:s betänk. N:o 81, öfver väckta motioner, dels ang:de förmyndarekamrars inrättande i städerna och på landet, dels ock en ändring af lagens stadganden rör:de de tysta förmånsrätterna.

N:o 139, i anledn. utaf återremiss utaf Utsk:s betänk. N:o 92, öfver väckta motioner om skärpning af straffet för åverkan.

N:o 140, i anledn. af återremisser utaf Utsk:s betänk. N:o 59, öfver väckta motioner om upphäfvande af en del särskildta domstolar.

Lades till handlingarna LagUtsk:s den 10 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 141, i anledn. af erhållen återremiss utaf Utsk:s betänk. N:o 108, öfver väckt motion om offentlighet vid underdomstolar och poliskamrar.

Ånyo föredrogs Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda betänk. N:o 105, i anledn. af väckt motion, att lösningsrätten till fjerdeparter i Fahlu grufva icke vidare må vara de brukande bergsmännen förbehållen.

Hr Stuart, Carl Gustaf: Då jag anser den fråga, hvarom detta betänk. handlar, vara af den enskilda natur, att den icke rätteligen borde utgöra föremål för R. St:s pröfning; så tillstyrker jag afslag å Utsk:s betänk., hvilket jag gör under den förmodan, att, derest en sådan framställning hos K. M:t, som Utsk. föreslagit, verkligen skulle vara för fjerdeparts-ägarne nyttig, de sjelfve äro oförhindrade att gå i författning derom.

Frih. Cederström, Jac.: Lösningsrätten i Fahlu bergslag är sammanhängande med de privilegier för Fahlu grufva, som ej kunna rubbas, utan att i och med detsamma jemväl rubbas de skyldigheter, som bergslagen åligga, och de tjenstbarheter, som provinsen åligger att till denna grufva utgöra. Jag tillstyrker på denna grund, lika med den siste talaren, afslag å detta betänkande.

Sedan först propositioner å bifall och afslag blifvit både med ja och nej besvarade, samt propos. till återremiss

blif-

blifvit med nej besvarad, blef slutligen förnyad propos. till bifall med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 106, i anledn. af väckta motioner om rättighet för Hernösands stift att komma i åtnjutande af de 124 t:r spannmål, som derifrån årligen utgå till Upsala domkyrka.

Begärdes ånyo på bordet af Hr von Hartmansdorff, Aug., samt Frih. Cederström, Jacob.

Likaledes begärdes ånyo på bordet af Frih. Cederström, Jacob, och Frih. Sprengtporten, Jac. Wilh., Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 107, i anledn. af anmärkn:r vid Utsk:s betänk. N:o 26, ang:de skjutsningsanstalterna i Riket.

Äfven begärdes ånyo på bordet af Hrr Ribbing, Bengt, och Råfelt, Anton, m. fl. ledamöter Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda betänk. N:o 108, om föreslagna åtgärder för att befordra skeppsfartens förkofran.

Föredrogs ånyo Exped.Utsk:s den 10 dennes på bordet lagda mem. N:o 13, i anledn. af Postinspectoren C. F. Lindstedts ansökning om förhöjning uti ett honom vid sistlidne riksdag tillagdt arfvode.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Jag ser icke huruledes Exped.Utsk. kunnat såsom ett embetsverk emottaga ansökning från enskild person, och öfverlemna den till R. St. Om den ifrågavar. personen tror sig hafva anspråk att göra; så bör han väl vända sig till dem, som antagit honom till befattningen, d. v. s. till fullmäktige i Riksg.contoret. Jag hemställer derföre till R. o. Ad., om med detta memorial är annan åtgärd att vidtaga, än dess läggande till handlingarna.

Hr Frih. o. Landtm. yttrade, att ehuru han för sin del dragit mycket i betänkande, huruvida detta Exped.Utsk:s mem. borde få på föredragn.listan uppföras, enär det icke kunde blifva föremål för pröfning af R. o. Ad., då ingen § berättigade Exped.Utsk. att väcka frågor till afgörande i Ståndens plena, hade Hr Landtm. likväl ansett, att då det varit en handling, som från Utsk. inkommit, kännedomen deraf ej borde undandragas Ståndets ledamöter; men Hr Landtm. ansåg sig böra förklara, att han icke kunde framställa annan propos., än att memor. måtte läggas till handlingarna; hem-

ställande alltså nu, om R. o. Ad. behagade vidtaga denna åtgärd.

Ropades ja.

Lades på bordet nedannämnda från Utsk:n inkomna memorial, betänk:n och utlåt:n, neml. från

ConstitutionsUtskottet:

N:o 45, med förslag till ett stadgande i 41 §:n Riksd.-Ordn., om Statsrådets föredragande ledamöters tillträde i alla Stånds plena;

N:o 46, med förslag till ändring och tillägg i 38 §:n Reg.F:n;

N:o 47, i anledn. af BondeSt:s återremiss på mem. N:o 32;

N:o 48, ang:de en af StatsUtsk. anmäld anmärkn. anledning;

StatsUtskottet:

N:o 345, i anledn. af dels afslag, dels återremiss å åtskilliga uti mem. N:o 301 framställda voter:s-propositioner;

N:o 346, i anledn. af K. M:s nåd. skrifvelse till R. St., ang:de beräkningen af tractamenten för städernes magistratspersoner och borgare vid syner och andra förrättningar för Kronans räkning;

N:o 347, i anledn. af Hr Christiersons motion, om ny lönereglering för R. St:s Just.ombudsmans och Tryckfrihetscomitéens expeditioner;

N:o 348, i anledn. af Frih. Nauckhoffs, J. O., motion om anslag af löner för 3:ne länsmän i Blekinge län;

N:o 349, i anledn. af erhållna återremisser å utlåt. N:o 246;

N:o 350, i anledn. af erhållna återremisser å StatsUtsk:s mem. N:o 252;

N:o 351, i anledn. af erhållna återremisser å StatsUtsk:s mem. N:o 253;

N:o 352, i anledn. af återremiss å utlåt. N:o 261;

N:o 353, i anledn. af väckta motioner, att dels åtskilliga cassors behållningar, dels statsverkets s. k. reservfond måtte till Riksg.cont. öfverflyttas;

Allm. Besvärs- och Ekon.Utskottet:

N:o 109, ang:de stångjernssmidet och den gröfre jernförädlingen samt kolhandeln i Riket.

Hr von Stahl, Emil hade inlemnat följande:

Det förslag, som Hr Rosenblad afgifvit vid återremissen af Ekon.Utsk:s betänk. N:o 99, anser jag, i hvad detsamma rörer sjelfva indelningen af consular-districten vara mera ändamålsenligt, än det som jag sjelf i denna de

haft äran framställa, och jag finner mig således, med frångående af mitt eget förslag i detta hänseende, böra instämma i Hr Rosenblads åsigt.

Lika med Hr Rosenblad anser jag i öfrigt, att consulaten i Odessa, Alexandria och MonteVideo icke medföra den nytta för handeln, att några särskilda löner böra dessa platser fortfarande tilldelas, utan att desamma, vid n. v. innehafvares afgång eller transport, böra kunna indragas. En besparing i handels- och sjöfartsfondens n. v. utgifter beredes derigenom till ett belopp af 6,900 r:dr Hbr b:co, inberäknadt det nu utgående arfvodet till en consulatsecreterare i Egypten.

Då jag redan haft äran afgifva ett förslag till aflöningsstat för de nya consulaterna, men detsamma icke är fullt tillämpligt till den af Hr Rosenblad föreslagna indelning af districten, hvilken, såsom utgången från en medlem af det embetsverk, som hittills haft tillsynen öfver consulerna sig uppdragen, synes vara förtjent af stort förtroende, anhåller jag att, till ledning för de H. Utsk:n, som lära komma att behandla frågan, få afgifva ett nytt aflöningsförslag. På hvad sätt sjelfva hufvudsaken kommer att varda behandlad, anser jag af vigt att R. H. St. vid denna riksdag, och i sammanhang med frågan om användandet af handels- och sjöfartsfonden, besluta och bestämma till huru stort belopp löner till consuler må å denna fond utgå; öfverlemnande i öfrigt till K. M. att sedermera afgöra sjelfva sättet för ifrågavar. reorganisations verkställighet, äfvensom att, i enlighet med hvad StatsUtsk. i betänk. N:o 337 antydt, söka bereda ett mera proportioneradt deltagande från Norriges sida i utgifterna för consular-väsendet.

I följd af den nya organisationen skulle aflöningar komma att erfordras för följande general-consuler, neml.

1:o Finland	750	r:dr	Hbr	b:co.
2:o Preussen och Mecklenburg . . .	1500	„	„	„
NB denne gen.-consul uppbär ett särskildt arfvode såsom Sv. postcommissarie i Greifswald.				
3:o Hansestäderna, Holstein, Hanno ver och Oldenburg	2,500	„	„	„
4:o Öfriga Danmark med säte i Helsingör	2,500	„	„	„
Dennes cancelli, bestående af viceconsul och secreterare, till bevakning af förhållandena i afseende å Sundska tullen	750	„	„	„
5:o Nederländerna	2,000	„	„	„
6:o Belgien	2,000	„	„	„
7:o England	4,000	„	„	„
8:o Spanien	2,500	„	„	„
Transport	18,500	r:dr	Hbr	b:co

	Transport	18,500	r:dr	Hbr	b:co.
9:o	Portugal	2,500	„	„	„
10:o	Italien	2,500	„	„	„
11:o	Grekland med Joniska öarna .	2,500	„	„	„
12:o	Turkiet	4,000	„	„	„
13:o	Tunis	1,500	„	„	„
14:o	Tripolis	1,500	„	„	„
15:o	Algier	1,500	„	„	„
16:o	Marocco	3,500	„	„	„
17:o	Norra Amerika	4,000	„	„	„
18:o	Brasilien	3,500	„	„	„
	härmed torde det n. v. consulatet i Monte Video kunna förenas, då en besparing af 2,500 r:dr Hbr b:co uppkommer.				
19:o	Westindien, Mexico, Venezuela (Caracas)	3,500	„	„	„
	Summa	49,000	r:dr	Hbr	b:co.
	Då för närvar. aflöningen till en del consuler, med tillägg af den i Brasilien, som uti StatsUtsk:s betänk. N:o 337 icke blifvit upptagen, uppgår till	38,770	r:dr	Hbr	b:co,
	så skulle hela den nya organisationen kunna verkställas med en ökad kostnad af	10,230	„	„	„

som det icke torde vara förmätet att på förhand antaga komma att af Norrska statsverket ensamt varda betäckt, synnerligast med afseende å den fördel, som nämnda rikes handel och sjöfart af förslagets verkställighet skulle vinna, och i hvilket afseende R. H. St. torde hos K. M. böra i underd. begära, att en framställning i ämnet till nästk. Norrska Storting måtte varda gjord.

Reorganisationen af consularväsendet, som från alla håll medgifves vara af behofvet påkallad, blefve på detta sätt, utan ökad kostnad för Svenska statsverket, verkställd.

Deremot skulle tillökningen i kostnader hufvudsakligen komma att bestå i följande i anledn. af regleringen nödiga interims-utgifter, hvilka torde böra å handels- och sjöfartsfondens indragningsstat uppföras, neml. skilnaden emellan de nu utgående högre lönerna till följande consulater, under n. v. innehafvares tjenstetid:

Gen.-consuln i Portugal	1,000	r:dr	Hbr	b:co.
Grekland	500	„	„	„
Tripolis	1,500	„	„	„
Algier	1,000	„	„	„
Marocco	300	„	„	„
äfvensom arfvoden till consulat-secreterarne i Egypten	1,000	„	„	„
Marocco	300	„	„	„
Transport	5,600	r:dr	Hbr	b:co.

Transport	5,600	r:dr	Hbr	b:co.
och lönerna till consulerne i Odessa	1,000	„	„	„
Alexandria	2,400	„	„	„
hvartill, i händelse consulatet i Monte Video icke blifver förenadt med det i Brasilien, torde böra läggas lönen för förstberörde consulat	2,500	„	„	„
Summa	11,500	r:dr	Hbr	b:co.

Då alla n. v. consuler äga rättighet till uppbärande af consulad-afgifter, torde lämpligast vara att med dessa söka bereda en öfverenskommelse, i ändamål att få berörde afgifter, så fort ske kan, afskaffade. Medium af 4 år kunde dervid tagas till grund. Denna ersättning kunde blott för n. v. innehafvare af tjensterna ifrågakomma. Den borde vid deras afgång försvinna, samt icke i något fall tilläggas den consul, som efter nya organisationen blefve med fast lön försedd. Från Sveriges sida torde i detta ändamål ett interims-anslag komma att erfordras af circa . . . . . 8,000 r:dr Hbr b:co som, ställdt till K. M:s disposition, skulle inom en kortare tid minskas och försvinna.

Jemte det jag slutligen får erinra, att både den nya stadiga utgiften af 10,230 r:dr Hbr bco och de föreslagna interims-utgifterna, som inom några år skulle komma att alldeles försvinna, 19,500 r:dr eller tillsammans 29,730 r:dr, med circa 4,000 r:dr Hbr b:co understiger det belopp af 33,333 r:dr Hbr b:co, som nu ensamt i consulad-afgifter utgår, anhåller jag, att detta anförande måtte få åtföljа återremissen till Stats- och Ekon.Utskotten.

Hr Frih. o. Landtm. hemställde, att detta anförande måtte remitteras till Allm. Besvärs- och Ekon.Utskottet.

Hr Munck af Rosenschöld, Nils Rudolph: Jag hemställer, om icke detta yttrande bör jemväl remitteras till StatsUtsk., dit betänk. ang:de en ny organisation af consuladväsendet blifvit återremitteradt.

Hr von Rosen, Georg: Jag tror att både Ekon- och StatsUtsk:n hafva behandlat detta ämne förut, och får derföre instämma med Hr Munck af Rosenschöld.

Undert. Ridd. Secret. upplyste, att, då Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk:s betänk. N:o 99 återremitterades, visserligen åtskillige ledamöter yrkade, att målet äfven skulle till Stats-

Utsk. remitteras, men att återremissen likväl helt enkelt skedde till Ekon.Utskottet.

Hr Frih. o. Landtm. yttrade, att R. o. Ad. torde finna, det remissen endast kunde gå till det Utsk., till hvilket det mål, hvarom den handlade, blifvit remitteradt.

Upplästes ankomna prot.utdr. från de öfriga Stånden, neml. från PresteSt. af den 26 och 30 Sept. samt 3, 7 och 10 dennes, från BorgareSt. af den 30 Sept. samt 3, 7 och 10 dennes, samt från BondeSt. af den 30 Sept. samt 3 och 7 dennes.

Lades till handlingarna.

H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. ¼ till 11 om aftonen.

In fidem protocolli,
F. O. Silfverstolpe.

Lördagen den 17 October 1840.

Plenum kl. 9 f. m.

Justerades 15 prot.utdr. för den 14 dennes e. m.

Öppnades Hrr Electorers lista till val af en ledamot i Allm. Besvärs- och Ekon.Utsk. efter N:o 1768. Hr Schmidterlöw, fullm. Hr Ribbing, Arvid; och befanns dertill hafva blifvit utsedd:

N:o 2246. Hr von Stahl, Emil.

Likaledes öppnades Hrr Electorers lista till val af en ledamot att inträda i StatsUtsk. under den ledighet, som blifvit beviljad N:o 921. Hr Cedercrantz, fullm. Hr Tersmeden, Carl Reinh.; och befanns dertill hafva blifvit utsedd:

N:o 1033. Hr Hammarhjelm, Carl Fredr.,

efter lottning med N:o 1959. Hr von Kræmer, fullm. Hr Ribbing, Bengt.

Hr Odencrantz, Gustaf, hade inlemnat följande:

Sedan H. R. o. Ad:s klubb blifvit öppnad den 14 sistl. Januari, eller samma dag som riksdagen började, gjorde Landtm., i R. o. Ad:s första plenum vid denna riksdag, en anmälan derom, i anledn. hvaraf Ståndet beslöt, att den redan föranstaltade klubbinrättningen skulle fortfara intilldess

annorlunda beslutades. Den har ock sedermera på samma sätt fortgått, och för bestridande af kostnaderna dertill hafva förskottsvis, uppå Landtmarskalkens reqvisition, medel blifvit utlemnade ur Riksg.contoret. Då likväl ännu intet beslut blifvit af R. St. fattadt ang:de klubbkostnadernas bestridande, utan medlen ännu endast förskottsvis af Riksg.-cont. utbetalas, får jag hemställa, att StatsUtsk. måtte föreslå samt R. St. besluta, att de kostnader, som hittills under denna riksdag utgått för klubbarna, måtte af Riksg.cont., sedan Landtmarskalk eller Talmän bestyrkt utgiftens riktighet, godtgöras, äfvensom att enahanda utgifter för den återstående delen af riksdagen måtte på enahanda sätt ersättas. Om remiss till StatsUtsk. af denna vördsamma hemställan får jag vördsamt anhålla.

Remitterades till StatsUtskottet.

Ånyo föredrogs BancoUtsk:s den 14 dennes på bordet lagda utlåt. N:o 104, öfver väckt fråga om tillfällig förstärkning af fonden för lånerörelse på namn och reverser.

Gr. Horn, Claës Fredr.: Det tillstyrkande BancoUtsk. i detta mem. afgifvit, finner jag i ett fall betänkligt. Der står neml. taladt om öfverlåtelse tills vidare att förstärka disconten med omsättning af de två andra belåningsfonderna. Jag skulle önska, att, om R. o. Ad. bifaller hvad BancoUtsk. tillstyrkt, föreskriften blefve mera bestämd, så att ej den händelsen må inträffa, att måhända på en gång åter indrages den större belåningsrörelse, som genom bifall till ifrågavar. mem. skulle tillkomma disconten emot omsättningsrätt. Ett sådant indragande skulle återföra denna transaction till samma ståndpunkt, hvarpå den nu befinner sig, och jag tror att dermed vore ingen hulpen.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Jag anhåller att i hufvudsaken få instämma med Gr. Horn. Om man kan säga med sanning, att i närvar. ögonblick rörelsen i landet och näringarna, för bristande afsättning, just i de grenar der stora förlag erfordras hafva behof af nya lån, så kan deremot med skäl invändas, att de discontlån, som här äro i fråga, gå icke så mycket till den större rörelsens bedrifvande, för hvilken Handels- och Närings-disconten är inrättad, som icke mera till smålån, hvilka man kan anse såsom stående. Dessa omsättas visserligen, men återgå dock gemenligen till samma låntagare som förut. Om nu densamma, hvarom är fråga, instickes i rörelsen för ögonblicket, och man sedan skulle vilja på en gång draga henne derutur, så åstadkommes samma olägenhet som nu, att personer, hvilka fått sig lån beviljade, icke skulle kunna dem utbekomma. Det torde alltså blifva nödvändigt, att, i händelse Utsk:s mem. bifalles, villkor och föreskrifter utsättas för återindragningen af densamma, som

lemnas. Vill man öka discontens lånefond med denna summa; så är ögonblicket, såsom mig synes, nu icke inne dertill, utan inträder först då, när bankens lånerörelse på det hela regleras. Jag skulle derföre anse rättast, om BancoUtsk. dröjde så lång tid som behöfdes för att ingifva denna framställning i sammanhang med bankens lånerörelse på det hela. Om R. o. Ad., utan sammanhang dermed, nu beslutar öfver denna del, så är fara värdt att man på förhand bundit sina beslut; hvilket man borde undvika.

Gr. Frölich, David: Tvänne ledamöter af detta Hus, hvilka äro beklädde med förtroendet att vara Ständernes fullmäktige i banken, hafva yttrat sig i denna fråga på ett sätt, som ger tillkänna, att de önska återremiss, ehuru sådant icke blifvit nämndt. De båda ledamöterne skulle eljest icke hafva förbisett, att den anmärkn. de gjort är af beskaffenhet att icke kunna blifva föremål för beslut eller ändring i Utsk:s memorial, såvida icke återremiss begäres, hvilket likväl icke blifvit nämndt. Jag anser mig skyldig att upplysa, det, vid behandlingen af denna fråga inom BancoUtsk., visserligen af flera dess ledamöter och äfven af mig personligen det inkast blifvit gjordt, att densamma, som nu lemnades mera till ord än verkligen förskottsvis till Bancodisconten, skulle der blifva fastnaglad i små lån; men då Discont-direct:n ansett sig vara i verklig förlägenhet, och då den ämnat vidtaga den utomordentliga åtgärd att annoncera i tidningarna midt under Ständernes sammanvaro om omöjligheten att utbetala beviljade discontlån förrän om 3 à 4 månader, och då flere utsk:s-ledamöter jemte mig voro af den öfvertygelse, att bristen på rörelse-capitaler i landet fordrade, att icke BancoUtsk. lemnade denna fråga utan all uppmärksamhet; så ansåg sig Utsk. böra tillstyrka denna utomordentliga åtgärd. Att jag likväl icke önskat att åtgärden skulle blifva sådan som BancoUtsk. tillstyrkt, neml. att utlemna hela beloppet 460,000 r:dr, det hafva de herrar, som lemnat uppmärksamhet åt min afgifna reservation, funnit. För min del har jag trott det vara tillräckligt, att lemna 200,000 r:dr af den fond, som icke begagnas till hela sitt belopp, neml. den för publika pappersbelåningen, men att deremot låta den andra fonden, neml. Handels- och Närings-disconten, behålla sina medel; men inom Utsk. föll meningen sig så, att det blef alltsammans beviljadt. Deremot hafva jag och Hr Stuart reserverat oss. Dock anser jag mig skyldig att för alla dem, som anse utlåning, på sätt Utsk. tillstyrkt, nyttig, tillkännagifva, att jag icke yrkar någon återremiss för min del, om ej Ståndet anser det nödigt, emedan det skulle leda till tidsutdrägt, hvilken just man sökt förekomma derigenom, att man öfverlemnat Utsk:s betänk. i skrifven form och icke i tryck. Sedan jag så förklarat mig, öfverlemnar jag åt Ståndet att sjelft besluta i frågan.

Frih.

Frih. Boye, Ludv.: Jag begär icke återremiss; jag begär propos. till bifall å betänkandet. Disconternes bestämmelse är att understödja allmänna rörelsen. Allmänna rörelsens behof visar sig tillräckligen, likasom otillräckligheten af hittills anslagna fonder visar sig i det förhållande, som är af Discont-direct:n anmäldt. Gr. Horns anmärkn. lemnar jag min aktning, ty den är ganska grundad; men betänkligheten kan lätt afhjelpas utan återremiss. Gr. Horn har rätt deruti, att genom ett obestämdt beslut ang:de tiden för detta anslag skulle den olyckliga påföljd kunna inträffa, att en indragning skulle kunna vålla ett vida sämre tillstånd än nu; men denna betänklighet förfaller genom borttagande af ordet "tills vidare," då det blir en verklig tillökning i fonden. Det är en gifven sanning, att ur rörelsen 3 millioner blifvit indragna, som äro accumulerade i bankens hvalf. Denna indragning — är den riktig? Må det tillåtas mig att som bevis på obehörigheten deraf nämna, att Ständerne anslagit 400,000 r:dr till belåning af actier å publika papper; deraf hafva icke mera än 200,000 r:dr kunnat användas. Hvad ondt ligger deruti, att återstoden användes på denna väg, då den icke kunnat användas på den väg, hvartill hela summan varit ämnad att begagnas? Det är en beklagansvärd omständighet, att privatbankens sedlar hålla på att utträngа det rätta myntet; faran är icke svår att inse, den skall blifva större och större ju mera man indrager af det verkliga rörelse-capitalet, utan att återställa detsamma till rörelsen. Jag begär propos. till bifall å betänkandet.

Frih. Stjernstedt, Theodor: Nyss uppkommen har jag icke hört början af denna discussion; men man har sagt mig, att 2:ne talare yrkat återremiss i anledn. af ordet "tills vidare," som förekommer i Utsk:s betänkande. Fråga uppstod inom BancoUtsk., om "tills vidare" skulle inflyta eller icke, och BancoUtsk. ansåg då rättare att detta ord fick plats i betänk., på det att Utsk. måtte hafva fria händer att föreslå, vare sig ett ökadt eller minskadt anslag till allm. disconten, emedan då händerna icke vore bundna genom fattade beslut, hvarken om summans belopp, eller från hvilken fond medlen skulle tagas. Jag tror derföre det vore bra, om R. o. Ad. biföll detta betänk., synnerligast som summan skyndsamligen bör fastställas. Olika meningar hafva yppats inom Utsk. hvad summan beträffar, om neml. den skall bestämmas till 200,000, 400,000 eller 460,000 r:dr. Skilnaden mellan de 2:ne sista alternativen är så obetydlig, att man dervid ej bör fästa synnerlig vigt; men när behofvet är 460,000 r:dr, så torde discontens fond dermed böra ökas, så att behofvet blir afhjelpt. Jag kan ej inse något skäl, när man har medel att kunna afhjelpa ett behof, hvarföre man blott skall afhjelpa det till en del. Jag skulle tro, att de

framställda betänkligheterna icke böra förhindra bifall till Utsk:s nu föredragna utlåtande.

Hr Rosenblad, Bernh.: Frih. Stjernstedt har tillfyllest utredt hvarföre Utsk. icke kunnat sätta annat än "tills vidare." Det är här icke fråga om att afgöra Bancodiscontens framtida lånerörelse, utan frågan angår att afhjelpa ett kändt behof för ögonblicket i en gren af discontens lånerörelse, under det att andra bankens cassor äro fyllda. Anledningen till den nu af Banco Utsk. väckta fråga var den underrättelsen, att disconten funnit sig nödsakad att utfärda en kungörelse till allmänheten, af innehåll, att inga lån, som under loppet af den återstående delen af detta år beviljades, kunde från stora disconten utgå, förrän om 3 à 4 månader, emedan der icke allenast vore en brist på 460,000 r:dr, utan att dessutom 120,000 borde utgå derifrån, och det på samma gång som denna discont ägde af andra fonder circa 760,000 r:dr odisponerade, som icke utgingo. Af bankens allmänna medel finnas 2,400,000 odisponerade och på räkningar insatta 9,578,000 r:dr eller mera än 3 gånger det högsta belopp, som före 1828 års riksdag någonsin stått inne i banken, och mer än dubbelt af det högsta, som före 1835 års riksdag varit användt; och vid sådant förhållande fann Banco Utsk. billigt att föreslå denna temporära åtgärd. Om 400,000 eller 460,000 r:dr lemnas till discontens förstärkning, kan vara likgilltigt. Summan, hvilken som helst, emottages med tacksamhet; men jag håller mig till dem, som ansett den ena vara lämpligare än den andra. Att begära en återremiss, vore detsamma som ett afslag å hvad Utsk. föreslagit; ty om en återremiss skall äga rum, då skall ämnet ånyo behandlas, och de olika besluten sedan sammanjemkas, så att kortaste tiden innan målet blifvit till fullo behandladt torde vara 2 månader, och måhända är hjelpen då öfverflödig; ty jag vill erinra derom, att i November månad 1838 var förhållandet sådant, att lån i disconten icke utföllo förrän efter 10 à 11 veckor efter deras beviljande, men i Februari 1839 utficks ett beviljadt lån efter 8 à 14 dagar. Genom en återremiss skulle hjelpen tillintetgöras, då den bäst behöfdes. Jag tillstyrker bifall till Utsk:s begäran.

Hr Mannerskantz, Carl Axel: Det var också egentligen för att yrka det orden "tills vidare" icke måtte borttagas från betänk., som jag begärde ordet. Sedan dess har tillvaron af detta ord blifvit så försvarad, att jag har föga att dervid tillägga; men innan R. o. Ad. fattar sitt beslut uti ifrågavar. ämne, ber jag Ståndet noga öfverväga detsamma, emedan derpå beror, om ett steg tillbaka skall komma att tagas; ty det är nu fråga att ytterligare utsträcka en rörelse, som vid en föreg:de riksdag ansågs visserligen icke böra tillökas och utvidgas, utan snarare förminskas; och det är ju sannt, att en summa, en gång in-

stucken i discontrörelsen, svårligen skall kunna borttagas derifrån. Således tror jag, att man bör noga öfverväga det beslut, man går att taga. Jag tror deremot, att rätta sättet att afhjelpa förlägenheten vore antingen att för någon tid höja räntan på det lån, som utgifves, eller ock att förändra villkoren hvarunder sådana lån få innehafvas, såsom t. ex. att minska omsättningarnes antal från 5 till 3 o. s. v.; ty eljest skola alltid nya lånesökande anmäla sig, och fonden städse behöfva tillökning, för att kunna motsvara det tillväxande antalet af dem, som begära lån; hvaraf följer, att till slut icke finnes någon gräns för de tillskott, som skola behöfva att lemnas till denna lånerörelse, så att den hjelp vi lemnade i dag, den vore kanske tillräcklig för ett eller två år, hvarefter disconten, i anseende till den ständigt växande mängden af lånesökande, befunne sig i samma förlägenhet som nu; hvarföre fråga således då åter skulle uppstå om ny hjelp.

Jag tror det vore skäl att icke bifalla detta betänk.; men skall det bifallas, då är deremot min tanke, att det ej är rätt att dela summan, utan att man bör hjelpa så mycket som hjelpas kan, så att det blir en verklig hjelp; att endast hjelpa till hälften är sämre än att icke hjelpa alls.

Gr. Frölich: Ingen har yrkat återremiss; jag har blott fästat uppmärksamheten derpå, att anmärkn:na emot Utsk:s betänk. skulle föranleda till återremiss, om något afseende åt desamma lemnades. Jag uppstår icke heller för att yrka återremiss; men efter den utveckling, som den siste talaren gjort af verkliga förhållandet, och hvilken utveckling jag anser vara af beskaffenhet att icke kunna vederläggas, så återstår för R. o. Ad. att finna och pröfva hvad i detta fall bör åtgöras. För min del bekänner jag öppet, att jag icke velat påtaga mig det moraliska ansvar och det klander, som skolat åtfölja mig, om jag inom Utsk. afstyrkt ifrågavar. tillstyrkande; men jag har sökt att göra det så oskadligt som möjligt. Jag gjorde det, emedan det var fråga om en väntning af 3 à 4 månader i stället för 5 à 6 veckor på beviljade låns utfallande. Jag tror, att om Discont-direct:n inskränkt sin begäran till 200,000 r:dr, att tagas på den fond som är obegagnad, neml. fonden för publika pappersbeläningen, så hade, om man härtill lemnat bifall, Discont-direct:n blifvit försatt i samma utlånings-procedur som hittills; men då direct:n fordrat 460,000 r:dr, på det att alla, som fått sig discontlån beviljade, skulle kunna nu utfå desamma; så ligger det i sakens natur, att detta skall framkalla nya låneansökningar, och måhända komma äfven framställningar från lånecontoren i Götheborg och Malmö om tillökning i deras utlåningsfonder. En lappris-affär vore det visserligen för en bank, sådan som vår, att lemna en summa af 460,000 r:dr, om neml. denna bank finge skötas efter grundsatser; men då den skall skötas efter ett reglemente, som oftast innehål-

ler motsatsen af grundsatser, så måste man dock hålla sig vid reglementet, och då duger det icke, på sätt Frih. Boye trott, att derföre att man äger millioner att disponera, man skulle kunna sätta dem i en discontrörelse.

Hvad jag nu yttrat går alltså ut på att lägga på Discont-direct:ns ansvar, om det inträffar hvad jag förespår, att låneansökningarnes antal tillväxer, ifall lånefonden förökas, hvilket förökande strider mot deras omdömen, som approfonderat frågan och något så nära veta hvad de tänka och yttra i sådana fall.

Frih. Boye: Tvänne värde ledamöter, Frih. Stjernstedt och Hr Rosenblad, den ene fullmäktig i banken, den andre ledamot af BancoUtsk., hafva upplyst, att med ordet "tills vidare" icke förstås någon längre tid, än tilldess denna riksdags Ständer definitivt beslutat ang:de allmänna lånerörelsen. Sedan denna upplysning således undanröjt den betänklighet, som den förste talaren, Gr. Horn, framställt, så må det tillåtas mig att anse, det allt hvad derom är anmärkt bör förfalla.

Den siste talaren har yttrat, att Hr Mannerskantz's framställning icke kunde vederläggas: må det förlåtas mig, men jag tror, att ingenting i verlden är lättare att vederlägga än det. Den utgör en anticipation på den discussion, som kommer att äga rum, när en gång det definitiva beslutet skall fattas ang:de lånerörelsen i allmänhet. Jag bestrider ej Hr Mannerskantz rättigheten att anticipera på våra framtida discussioner, och jag bestrider ej heller, att om man vill strypa landet, så må man göra det så gerna först som sist; men jag tror, — ty jag förmodar att R. o. Ad. icke småaktigt fäster sig vid detaljfrågor, utan vill i stort betrakta allmänhetens behof, — att man skall erinra sig den sanning, att i samma mån som myntet på ena sidan indrages, så måste det på en annan väg utsläppas; eljest är ett deficit i rörelsen, en verklig strypning för handen.

Då det nu är en gifven sak, att rörelse-capitalet är med 3 millioner förminskadt, enär denna summa sedan sista riksdag blifvit till banken indragen, så har jag deruti ett skäl hvarföre jag tillstyrker bifall till Utsk:s, oss nu föredragna, framställning. Jag tror, att om man ytterligare fortsätter på samma sätt, d. v. s. än mera indrager rörelse-capitalet, så försätter man sig i skuld hos nationen att vid nästa riksdag åter öka lånefonden i allm. disconten, för att jemna förhållandena, och gifva rätt åt rörelsens behof i alla afseenden.

Den siste talaren, Gr. Frölich, har äfven behagat säga mig, att mitt förslag derom, att ifrån en fond, som icke blifvit till fullo begagnad, låna eller taga den del som blifvit lemnad obegagnad, för att instickas i en rörelse, som vore i behof af hjelp, — att detta förslag, säger Hr Grefven, vore overkställbart. Antingen har den värde Grefven icke förstått mig, eller också har jag icke förstått honom. Sunda

förnuftet säger eljest, att den del af en fond, som ligger obegagnad, bör äfven utsläppas, då hela fonden, enl. Ständernes beslut, var ämnad att utsläppas. Jag förnyar min begäran om propos. till bifall å betänkandet.

Frih. Stjernstedt: Jag fruktar för att, om de betänkligheter, som af Gr. Frölich och Hr Mannerskantz blifvit framkastade, skulle upptagas till pröfning, komme de att leda oss in i en alltför vidlyftig discussion, som egentligen icke utgör föremål för denna öfverläggning. Vi skulle neml. komma att öfverlägga om grunderna för bankens lånerörelse i allmänhet och fördelarna af de olika lånegrenarna samt huru stor discontbelåningen borde vara. Vi hafva ej nu till hands de handlingar, hvarpå omdömena i dessa fall böra grundas; men efter fråga derom blifvit väckt, anser jag mig böra yttra, att, efter hvad jag tror mig kunna förutse, så blir det nödvändigt att öka fonden för allmänna disconten, emedan jag tror, att banken kommer att få så stora fonder, att den måste söka göra dem fruktbara på det ena eller andra sättet, utan afseende på om detta sätt skulle kunna anses mer eller mindre rationelt.

Hr Rosenblad: I anledn. af Gr. Frölichs sista yttrande, anhåller jag att få återkalla i hans minne det historiska af tilldragelsen rör:de detta ämne. Det är icke Banco-disconten, som tillåtit sig att anticipera på BancoUtsk:s tillhörande kall att tillstyrka hvad omständigheterna kunna fordra. Det är icke Banco-disconten, som begärt understödet. Förhållandet är sådant, att sedan Hr ordför:n i BancoUtsk. erhållit kännedom om den kungörelse, som Utsk. funnit nödvändig att meddela allmänheten, att neml. under den återstående delen af detta år icke kunna bevilja några nya lån, och Hr ordför:n funnit, att en sådan kungörelse kunde väcka oro hos allmänheten; så lät Hr ordför:n inkalla en af discontens commissarier, för att göra sig officielt underrättad om förhållandet. Det väcktes inom BancoUtsk. en motion om anslående af 200,000 r:dr utaf publika pappersbeläningen till förstärkande af discont-lånefonden, och att, i händelse denna summa ej skulle vara tillräcklig att fylla bristen, bankens andra tillgångar dertill skulle användas. Derpå fick Discont-direct:n befallning från BancoUtsk. att yttra sig först om något hinder mötte för öfverflyttandet af dessa 200,000 r:dr från nyssnämnda fond till allm. disconten, och sedan, huruvida den der uppstådda bristen med berörda summa vore afhulpen eller icke, samt desslikes, huruvida tillgångar af bankens öfriga medel funnos eller icke.

I öfverensstämmelse med BancoUtsk:s befallning yttrade sig sanningsenligt Banco-discont-direct:n, att 220,000 r:dr funnos odisponerade på publika pappers-beläningsfonden, och att, så mycket mindre, någon svårighet mötte att på denna fond anvisa 200,000 r:dr, som skilnaden i rörelsen på denna

fond under årets lopp varit så ringa, att den, från den första lånedagen till den sista, endast utgjorde 16 r:dr. Dernäst upplyste Discont-direct:n också sanningsenligt, att dessa 200,000 r:dr icke voro tillräckliga att fylla en brist af 458,000 r:dr, samt att icke blott af bankens odisponerade medel, utan äfven af discontens egna fonder på andra håll funnos dubbla denna summan, för att kunna betäcka samma brist, och hemställde på sådan grund, att en rund summa af 460,000 r:dr skulle anslås. Jag får härvid nämna, att hade jag varit ledamot af BancoUtsk., skulle jag hafva gått tillväga på samma sätt som BancoUtsk. gjort, så att jag med denna relation af saken icke velat kasta någon förebråelse från direct:n på Utsk.; tvertom får jag säga, det jag, åtminstone för min del, tror, att Utsk. förfarit som sig bort; ty i ett ögonblick, då medel finnas i bankens cassor och dessutom fonder äro tillgängliga, hvilka icke kunna åtgå, vore det olämpligt, då Ständerne sjelfve, bankens egne principaler och herrar, finnas på stället, att icke vilja afhjelpa ett tillfälligt behof. Ytterligare får jag återkalla i minnet, — man kan visserligen icke veta hvad som kan ske, om dessa 460,000 r:dr beviljas, — hvad som har inträffat, (man säger, att om denna summa nu gifves till discontrörelsens bedrifvande, så blir det omöjligt att en annan gång kunna draga denna summa tillbaka), att variationerna i behofven äro ganska stora; ty som jag förut nämnt, var tilloppet af lånesökande så stort, att de under November 1838 fingo vänta ända till 10 och 11 veckor, innan de beviljade lånen utföllo, då deremot i påföljande Februari 1839 den lånesökande ej behöfde vänta mera än 14 dagar, innan lånet utföll, ja, det har funnits tider, då väntan på ett discontlåns utfallande inskränkt sig till några få dagar. Vi böra äfven ihågkomma att det icke blott är Banco-disconten som meddelar lån, utan äfven privatbankerne, och att påkänningarne i den förra blifva starkare i den mån privatbankerne ej kunna fournera sina lånesökande, hvaraf också följer att Banco-disconten ej kommer att lika starkt anlitas, då privatbankerne äro i tillfalle att till någon större del kunna utgifva lån. Hr Mannerskantz's yttrande är, som Frih. Stjernstedt redan anmärkt, framkommet för tidigt, och att tala derom, vore att ingå i pröfning om hvad Ständerne framdeles kunna komma att besluta i afseende på den allm. lånerörelsen; men jag vill dock förskottsvis nämna, att jag visserligen gillar den af Hr Mannerskantz yttrade tanke, att om verklig brist uppstår eller finnes, så bör man hellre skärpa villkoren och höja räntan å dessa discontlån, än att skaffa nya utvägar till deras fyllande; men då skall först verklig brist på medel förefinnas. Jag hoppas, att när Ständerne komma att reglera bankens allm. lånerörelse, föreskrifterne i detta afseende ej för Bancostyrelsen skola blifva så stränga, som nu, utan att, då tillgångar finnas, styrelsen

skall få rätt att taga der som finnes, för att lägga till der det brister.

Frih. Cederström, Jacob: Den fråga, som utgör föremål för nu pågående öfverläggning, har uppkommit genom ett förslag, väckt inom Banco-discont-direct:n, att utfärda en kungörelse ang:de bestämmandet af den tid, då beviljade lån ifrån denna discont skulle kunna utfalla. Detta beslut, fattadt inom direct:n, synes mig vara alldeles på sidan om behofvet och alldeles på sidan af det förståndiga; ty det lärer falla af sig sjelft, att, då BancoUtsk. som bäst är sysselsatt med uppgörandet af förslag till bankens allm. rörelse, Banco-discont-direct:n bort afvakta resultatet af Ständernes beslut i denna fråga, emedan långt ifrån att behöfva vänta till nästa år, skulle jag förmoda, att endast några få dagar erfordras för att få saken afgjord, och jemväl medel till lånens utassignerande. BancoUtsk., som, efter Hr Rosenblads historiska relation om målets behandling, på en sidoväg erhållit kunskap om den kungörelse, som varit på färde att utkomma till allmänheten, har velat mota densamma genom ifrågavar. betänk., och har så tillvida, att det hindrat den otidiga kungörelsens utfärdande, handlat rätt; men jag tror, att BancoUtsk. gjort än rättare, om Utsk., jemte vederbörandes förständigande att innehålla med kungörelsen, icke besvärat Ständerna med hela denna sak, utan i stället påskyndat arbetet med betänk. ang:de allm. lånerörelsen, så att det inkommit till Ständerna. Jag kan för min del icke finna den ringaste anledn. att bifalla detta betänk. såsom sådant, på sidan om den ordning och de former, som böra iakttagas. Ständerne böra icke för dagen vidtaga beslut för bankens ordnande, utan besluten derom böra fattas i ett sammanhang. Jag tillstyrker afslag å detta betänk., samt att BancoUtsk. måtte i anledn. häraf, genom prot.-utdr., förständigas att inom 8 dagar inkomma med sitt betänk. öfver bankens lånerörelse i allmänhet.

Hr Mannerskantz: Jag ber att i korthet få nämna några ord till svar på de temmeligen skarpa anmärkn:r, som Frih. Boye gjort. Jag yttrade mig icke, som skulle den nödvändiga följden af det beslut, R. o. Ad. öfver ifrågavar. ämne fattar, blifva den, att man gick tillbaka, utan jag yttrade endast, att R. o. Ad., innan det fattade sitt beslut, borde väl öfverväga detsamma, på det att Ståndet ej måtte taga ett steg tillbaka. Jag hade likvisst så mycket mera skäl att befara, att förhållandet blir detta, som de tvänne förste ledamöter, som började denna discussion, voro af den tanke, att ordet "tills vidare" borde borttagas, derföre att man ej skulle från discontrörelsen kunna återtaga de medel, som en gång i densamma blifvit instuckna. Samma tanke har jag hört yttras inom Banco-Utsk. och fann den upprepad här. Det var då naturligt, att jag förutsatte,

att det förhållande skulle komma att inträffa, att dessa penningar, en gång instuckna i allmänna discontrörelsen, icke skulle kunna borttagas derifrån; och det var under denna förutsättning jag ansåg det vara nödigt att fästa R. o. Ad:s uppmärksamhet på olägenheten af detta steg, innan det vidtogs. För resten får jag förklara, att jag icke är vän af strypning, och att jag icke vill förminska den utelöpande sedelstocken eller minska lånetillgångarna; men jag tror, att båda dessa ändamål, neml. nuvar. sedelstocks bibehållande samt tillvaro af lånetillgångar, kunna uppfyllas, utan att de rationella grunder, hvarefter en bank bör styras, behöfva åsidosättas. Jag tror ej, att discontrörelsen uppfyller dessa fordringar. Hvad sjelfva lånerörelsen beträffar, så är den ej sedan sista riksdag förminskad, utan fastmer betydligen utvidgad, och de 3 millioner, som sägas vara instrypte, äro det icke genom bankens förvållande, utan derigenom att stora summor, dels tillhörande enskilda personer, dels Riksg.-cont., stå inne på deposit.räkningen. De summor, som tillhöra banken sjelf och som der innestå, derigenom att man låtit bancovinsten hopa sig, äro, i jemförelse med de förra, obetydliga och hafva icke åstadkommit någon annan strypning, än hvad tillförene under de 5 år, som förflutit mellan förra riksdagar, ägt rum. Jag har icke vidare att tillägga, ty saken är redan fullständigt utvecklad, och R. o. Ad. vet nu ganska väl hvad slags beslut det går att fatta.

Gr. Frölich: Jag skall icke lemna ett så vidlyftigt historiskt bidrag till denna fråga, som Hr Rosenblad; men efter han ansett nödvändigt att lemna ett sådant, och kallat det sanningsenligt, så utber jag mig att få lemna några upplysningar, som torde visa, att den källa, hvarutur han hemtat sitt bidrag, är något apogryphisk. Han har velat gifva tillkänna, att denna fråga originerar från ordför:n i Banco-Utsk. Så är dock icke förhållandet. En ledamot inom Utsk., tillika ledamot af detta Hus, och hvilken jag hört anmäla sig att få ordet, är den rätte motionären; men han är ordför. i Utsk:s räkenskaps-afdelning. Han väckte fråga om, — ifall jag icke missminner mig, — öfverlemnande endast af 200,000 r:dr till Banco-discontens disposition. Han lemnade äfven upplysning om den tilltänkta kungörelsen ifrån Discont-direct:n, och på hans begäran samt särskilda framställning var det, som ordför:n i BancoUtsk., i denna sin egenskap och icke för något annat, måste låta till Utsk. inkalla en Discont-direct:ns-ledamot; motionen var således redan gjord, innan denne ledamot af direct:n förekallades. Denna upplysning torde föranlåta den nitiske historieskrifvaren att något litet omflytta sina data, innan han nedskrifver dem på fullt allvar. För resten vill jag icke vidare fortsätta denna deliberation, sedan Hr Bråkenhjelm anmält sig att få ordet.

Hr

Hr Bråkenhjelm, Pehr Reinh: Emot den mesure, som BancoUtsk. tillstyrkt R. St. att vidtaga, ang:de förökande af Banco-discontens lånefond, har, som jag hört, blifvit anfördt, att sedan dessa 460,000 r:dr en gång i rörelsen instuckits, skulle det blifva svårt att taga dem dädan. Discont-directionens ordför., Hr Rosenblad, har redan upplyst, att ansökningarne hos direct:n äro till den grad, vid olika årstider, olika till belopp, att det icke blifver omöjligt för direct:n, såvida rörelsen får fortgå hädanefter som hittills, att indraga större eller mindre del af hvad som nu anslås. Men om också icke så skulle hända, så kunde det förklaras som en följd deraf, att en rörelse på 5 millioner r:dr måste äga något maximum öfver sin oscillation, något maximum öfver det belopp, med hvilket denna rörelse vid vissa tider öfverskjuter och vid andra understiger behofvet. Om det händt, att detta maximum varit omkring en half million, så hade det varit öfverflödigt att besvära Ständerna med denna fråga, om föregående Ständer endast hade meddelat Discont-direct:n rättighet att för tillfälliga påkänningar äga ett creditiv på banken af en half million. Discont-direct:n har i förening med bancofullmäktige hos BancoUtsk. tillstyrkt, att discont-rörelsen måtte för kommande quinquennium blifva bestämdt till 5.500,000 r:dr; att således beloppet skulle ökas med en half million för Stockholm, samt med 100,000 r:dr för Götheborgs och 50,000 r:dr för Malmö lånecontor. Skulle Ständerne bevilja dessa 460,000 r:dr, så är i min tanke saken afgjord, att neml. Stockholms discont fått ett anslag af 500,000 r:dr; ty de återstående 40,000 r:drne utgöra en så obetydlighet, att den icke bör komma i beräkning. Upplysningsvis får jag nämna, att 5.600,000 är det belopp, hvarmed Discont-direct:n under de förflutna 5 åren vanligen rört sig. På papperet är lånefonden 5,000,000, men de facto bestiga sig utlåningarne till 5½ millioner.

Frih. Cederström har förebrått Utsk. att, genom underrättelser erhållna på sidovägar, hafva föranledt denna framställning till Ständerna. Gr. Frölich har dock upplyst, att det var på ganska directa vägar, som Utsk. fått sina underrättelser om förhållandet. Det har varit räkenskaps-afdelningens pligt att följa discont-rörelsen och dess operationer, äfvensom att behörigen revidera dess räkenskaper, och då har det icke kunnat undfalla afdelningen att varseblifva den ojemnhet och den större påkänning i rörelsen, som understundom och nu äger rum.

Hr Ribbing, Bengt: Jag förenar mig visserligen i de åsigter, som blifvit yttrade i afseende på lånerörelsens reglerande i sin helhet; det vore bäst, om så kunde ske; men då ett tillfälligt trängande behof uppstått, anser jag

afhjelpandet deraf vara så nödvändigt, att man får åsidosätta det önskade bättre eller rangerandet af lånerörelsen i sin helhet. Jag anser alltid för illa, då någon brytning i lånerörelsen och penninge-transactionen inom landet uppstår; det är något, som man bör akta sig att åstadkomma, och jag kan derföre icke annat än tillstyrka afhjelpandet, åtminstone till någon del, af det inträffade behofvet, under förmodan att utvägar icke saknas, i händelse af behof, att fylla luckorna på de ställen, hvarifrån penningar nu skola tills vidare tagas. Jag anser detta afhjelpande så mycket nödvändigare, som jag är säker på, att, till följd af den brist som råder här, starka påkänningar på privatbankernes capitaler skola uppstå, och derigenom samma brist uppkomma i de landsorter, der dessa finnas, och hvilka landsorters innevånare påräknat att af dessa privatbanker blifva hulpne. Man undrar kanske hvarföre ett sådant tillstånd nu inträffat, och kan ej så noga göra sig redo derföre. Jag finner detta tillstånd icke så underligt. Genom flera privatbankers inrättning har speculationen utvidgat sig och större företag blifvit satta i verket, allt i förlitande på den lätta tillgången på penningar, som dessa privata inrättningar lemna. Man förundrar sig att brist kan uppstå, då så många privatbanker finnas: det är visserligen besynnerligt vid första påseendet, särdeles i närheten af privatbanker; men det är dock icke så underligt, ty numera deponerar en hvar sina penningar på upp- och afskrifnings-räkning i privatbankerna eller gör afbetalning till bankernes cassor på sina der erhållna och begagnade creditiver, hvarigenom de större eller mindre summor, som förut till lån funnits i private personers händer, försvunnit. Dessa små banker — om jag så får kalla dem — hos enskilda personer hafva nu flutit tillsammans med privatbankerna, och derigenom har penningebrist för små låntagare uppstått i de orter, der privatbanker finnas. Sålunda har man kanske gjort felaktiga speculationer på att få allt hvad man behöfver i privatbanker; och deraf härleder sig den starka påkänningen i Banco-disconten. På detta sätt utfunderar jag hvarföre Banco-disconten nu har mindre förmåga att afhjelpa behofvet af penningar än förut. Möjligtvis hade Banco-disconten bort betänka detta och kanske reservera en del af sina tillgångar, så att icke ett sådant afbrott, som nu inträffat, kunnat tima, utan att behofvet till en del åtminstone stått att afhjelpa. Denna erinran torde icke vara alldeles ur vägen att i framtiden tänka på. Emedlertid, och då en sådan brytning inträffat, skulle jag anse det vara obetänksamt att icke afhjelpa densamma till någon del åtminstone; och intilldess lånerörelsen i sin helhet blifvit reglerad, finner jag nödvändigt att bifalla Utsk:s betänkande.

Hr Rosenblad: Anledningen hvarföre jag ännu en gång uppträder är endast för att återkalla i R. o. Ad:s

minne, att den utväg Frih. Cederström föreslagit är icke någon utväg för det närvarande. Frih:n har trott, att vi om några dagar skulle kunna hafva BancoUtsk:s nya reglering af bankens lånerörelse verkställd. Frih:n har då ej erinrat sig, att aldrig ännu, åtminstone icke under de 4 riksdagar, som jag bevistat, något BancoUtsk:s, och jag tror knappast något annat Utsk:s utlåt. eller betänk. i någon vigtigare fråga blifvit, då det för första gången föredragits, af samtliga Stånden oförändradt antaget; men derjemte torde Frih:n, som sjelf varit bancofullmäktig, erinra sig, att det nya reglementet och dess innehåll icke träder i kraft och verkställighet förr än efter riksdagens slut. Det är sista dagen af riksdagen, som reglementet öfverlemnas till bancofullmäktige, och vanligen åtgår en och annan månad derefter, innan verkställigheten vidtager, hvilken tid vederbörande behöfva för att taga kännedom af detta reglemente.

Hr von Hartmansdorff: Den väsendtliga anmärkn., som blifvit gjord, är efter min förmening den, att 3 millioner ligga i banken undandragna rörelsen. Denna svårighet kan afhjelpas, om Ständerne besluta att använda dem till allmänna arbeten och nyttiga företag, då de blifva bäst begagnade. StatsUtsk., eller hvem som kommer att yttra sig deröfver, kan icke, på grund af bristande medel, säga nej till en framställning om nyttiga arbetens företagande. Men i händelse Ständerne skulle, på den enes eller andres inrådan, borttaga dessa tillgångar för att utlåna dem i discont-väg, eller huru som helst, så skulle medel fattas för de nyttiga företagen; och jag kan icke anse nyttan af enskilda lånebehofs fyllande vara jemförlig med gagnet af allmänna arbeten.

Hvad sjelfva frågan om lån beträffar, så visar öfverläggningens gång, att lånerörelsen på det hela bör tagas i betraktande. Flere ledamöter, som yttrat sig i ämnet, hafva vidrört än den ena än den andra frågan ang:de Statsbankens egen, och privatbankers utlåning. Jag anser det således vara för tidigt att nu besluta öfver ämnet och i sjelfva verket binda sig för framtiden derigenom, att, om man en gång instuckit medlen i discontrörelsen, så är det ovisst, om eller när de kunna dragas derifrån. BancoUtsk. hade åtminstone bort hänvisa till hvilken tid och på hvilket sätt Ständerne skulle lemna den nu begärda summan. Om R. o. Ad. thy förutan skulle bevilja anslaget för ögonblicket, så ser jag icke huru man kunde, vid den kommande regleringen af bankens utlånings-rörelse, draga medlen tillbaka, isynnerhet som de särskildta lånecontoren i Götheborg och Malmö förmodligen inkomma med anspråk på ökade lånetillgångar. Jag måste således yrka återremiss på betänk. men icke afslag; emedan saken behöfver ett närmare skärskådande, om ögonblickets behof äfven skola tagas i betraktande. Skulle R. o. Ad.

anse att Utsk:s betänk. bör för ögonblicket antagas, då måste de deruti förekommande orden tills vidare qvarstå.

Frih. Boye, Fredrik: Hr Ribbing har för mitt begrepp nu gjort någorlunda begriplig anledningen hvarföre ansökningar om lån i disconten till den grad ökat sig, att lånesökande, som fått sig lån beviljade, ej kunna utfå dem förrän efter 4 månader. Detta förhållande nu påminner mig om ett alldeles motsatt för några år sedan, då penningetillgången var så tillräcklig, och lånesökandes antal så ringa, att t. o. m. herrarne i disconten anmodade sina bekanta att skaffa lånesökande, och jag vet, att då gick det så flinkt med en sådan låneaffär, att den sökande inlemnade lånehandlingarna i disconten den ena dagen, hvarefter de föredrogos Discontdirect:n den andra, då penningarne följde på den 3.dje dagen. Jag ser således icke hvarföre man ej skall tillstädja folk att få låna, när de vilja låna. Den tid kan återkomma, då man ej vill låna, och då lån utbjudas. Jag tillstyrker bifall till betänk, förenande mig med Hr Ribbing.

Hr Rosenblad: Då Hr von Hartmansdorffs verkligen förledande yttrande möjligen skulle hos ledamöter af Huset kunna väcka begrepp, som vore skadliga för en god och nyttig sak; så anhåller jag att få upplysa om ett misstag, som han begått. Denna nu förevarande fråga står icke i det aldra ringaste samband med frågan om dispositionen af de statsmedel, eller Riksg.contorets medel, som i Banken äro deponerade, och om hvilka det ännu är oafgjordt, om de skola till något allmänt behof användas; det är icke alls, på intet vis, det är alldeles icke någon fråga om att nu borttaga den aldraminsta del af dessa medel. Nej, Gud bevars! det är det visst icke, utan det är endast fråga om de 2 millioner, 400,000 r:dr, bankens egna medel, mine herrar! icke Riksg.contorets, utan Bankens egna medel, som i detta ögonblick stå odisponerade; frågan är blott, säger jag ännu en gång, att af dessa Bankens egna medel få använda en femtedel.

I afseende på de 3 millionerna får jag erinra, ifall Ständerne skulle anslå dem till några allmänna företag, att jag icke hört någon påstå, att de skulle utgå på en gång, utan successive, allt efter som nya tillgångar i banken inflöto. De hafva således icke samband med hvarandra, dessa begge frågorna. Vidare vill jag upplysa, i afseende å hvad de begge filial-disconterne eller lånecontoren i Götheborg och Malmö beträffar, att sistnämnda contor nu under ett år varit i den ställning att kunna gifva ut lån för dagen och ändå hafva öfverskott så, att derifrån visserligen icke någon tillökning i lånefonden begäres; Götheborg kan möjligen begära ett temporärt understöd af 100,000 r:dr eller något dylikt, derutöfver kan det ej blifva. Jag förnyar min anhållan om propos. till bifall.

Hr Bråkenhjelm: Jag tillstår, att det förundrar mig högeligen, att en af R. o. Ad:s Hrr fullmäktige i R. St:s Bank kunnat framkomma med en så felaktig och ofullständig uppgift, som den vi för en stund sedan hört framställas af Hr von Hartmansdorff, att neml. ett bifall till BancoUtsk:s förevar. betänk. kunde lägga hinder i vägen för en blifvande extra-statsreglering. BancoUtsk. har icke tillstyrkt R. St. att röra en enda skilling af den nu befintliga bancovinsten. De 200,000 r:dr, hvarom fråga är i den ena punkten af Utsk:s betänk., äro redan disponerade till publika pappersbelåningen, men ligga alldeles obegagnade. De återstående 260,000 r:drne äro visst ursprungligen tagne af bancovinsten, men de äro dock nu, enligt banco-reglementet, afsatta som en särskild fond för Handels- och Närings-disconten. Det är otvifvelaktigt, att Ständerne kunna få begagna dessa 260,000 r:dr, ehuru de ej kunna tagas på en gång; men någon del kunde dock för behofvet användas. Då 3,311,000 r:dr finnas att tillgå, torde väl ej uppstå någon fara af att bevilja dessa 260,000, synnerligast som, om äfven bancovinsten till sista runstycket disponerades af Ständerna, Banken i alla fall äger tillgångar till hela den ifrågavar. summan 460,000 r:dr, utan att vidröra de 3,311,000 r:drna, hvilka äro uppgifna som den vid riksdagens början varande bancovinsten; ty bancovinsten har naturligtvis sedan dess vuxit och kanske vuxit mera i proportion än tillförene, så att samma vinst vid årets slut troligen uppgår till emellan 6 à 700,000 r:dr utöfver hvad Ständerne nu äga.

Tvertemot hvad Hr von Hartmansdorff trott, äger det förhållande rum, att den extra-statsregleringen skall komma att göra det nu begärda temporära tillskottet öfverflödigt, i stället för att lägga hinder i vägen för samma extra-reglering. Jag får blott för R. o. Ad. nämna, att på deposit.-räkningen i banken äro innestående bancosedlar till ett belopp af mer än 7,000,000 r:dr b:cosedlar, utom Riksg.cont:s creditiv på banken och enskilde personers och cassors. Denna oerhörda massa af sedlar utgör icke mindre än $\frac{1}{4}$:del af hela rörelsecapitalet. Denna massa ligger i bankens hvalf obegagnad och väntar på den extra-statsregler:n, och det är just denna extra-statsreglering, som är skulden till den förlägenhet, hvaruti Banco-disconten befinner sig, neml. att regleringen icke blifvit gjord så tidigt, att medlen kunnat komma ut i landet allmänheten till godo, i stället för att ligga obegagnade i bankens hvalf.

Gr. Horn: De betänkligheter emot BancoUtsk:s betänk., hvarmed jag öppnat denna debatt, kunna icke hos mig föranleda att begära afslag på detta betänk., emedan jag, lika med flere värde ledamöter, nogsamt inser, att för tillfället någon åtgärd måste vidtagas för att lemna medel åt Bancodisconten till utassignerande af redan beviljade lånebelopp.

Dervid skulle jag visserligen äga anledn. till åtskilliga anmärkn:r emot de lagar, hvarefter denna discontrörelse bedrifves på det hela, och måhända skulle den i många fall kunna anses icke så fullkomligen lämplig eller öfverensstämmande med ett välordnadt banksystème; men icke skulle jag för något pris vid detta tillfälle vilja tillstyrka någon minskning i denna rörelse, utan snarare medgifva densammas ökande intilldess privatbanks-systèmet i vårt land hunnit den utveckling, som jag anser nödig för denna rörelses lagbestämda bedrifvande till landets verkliga båtnad.

Man har yttrat under denna discussion den mening, att uppehållet med extra-statsregleringens afgörande menligt inverkat på den nuvar. förlägenheten inom Banco-disconten, emedan man trott sig veta, att om denna extra-statsreglering redan varit afslutad, så skulle discontens förlägenhet icke uppstått, och att de stora dispositionerna i bankens hvalf då äfven blifvit förminskade. Dervid vill jag hafva äran tillkännagifva, att om extra-statsregler:n kunnat uppgöras med afseende på bancovinsten, så har sådant berott ensamt på BancoUtsk., hvilket till dato icke förmått tillvägabringa sitt beslut, huruvida några sådana tillgångar, som nu uppgifvas til en extra-statsreglering, finnas eller icke; i följd hvaraf också StatsUtsk., på förhand, för sin del beslöt, att i extra-statsregler:n icke upptaga och beräkna någon vinst ifrån R. St:s Bank; kommande Ständerne att ifrån StatsUtsk. med det snaraste erhålla förslag till en statsreglering, deruti intet afseende är fästadt på den omtalade bancovinsten; och alltså blir det ett högst betydligt uppehåll, innan Ständernes beslut kommer att göra lossning på dessa medel; beroende detta i allt fall på BancoUtsk:s hastiga tillgörande och R. St:s beslut.

En ledamot inom detta Stånd har trott, att penningetillgången i landet skulle mycket ökas genom utsläppande af bancovinsten, medelst densammas användande till allmänt nyttiga arbetens bedrifvande: det har dock förut blifvit ådagalagdt, att ett sådant utsläppande på en gång af bancovinsten icke kan komma i fråga; och det är således icke på denna väg, som rörelsens behof af capitaler kommer att tillfredsställas.

På dessa skäl kan jag icke för närvar. annat än lemna min röst till bifall å Utsk:s förslag.

Hr Mannerskantz: Det är blott i anledn. af Hr Bråkenhjelms sednaste yttrande, som jag anhåller att få yttra ett par ord. Hr Bråkenhjelm säger, att den summa af 200,000 r:dr, som från fonden till belåning å publika papper skulle anslås till förstärkning åt allm. disconten, icke bestod af bankens influtna vinstmedel. Med just denna summa af 200,000 r:dr är det likväl, som den ordinarie fonden för belåning af publika papper blifvit ökad; och denna

ökning åter, den grundar sig ensamt på den i en § af nuvar. bancoreglemente bancofullmäktige gifna rättighet, att, efter hvad de ansågo behofvet påkalla, till detta ändamål anvisa utaf bankens influtna vinstmedel; hvaraf följer att dessa 200,000 r:dr, som nu skola dragas ifrån publika pappersbeläningsfonden, äro att räkna såsom utgående från de 3,311,000, som utgöra bancovinsten.

Hr von Hartmansdorff: Den medlem af Banco-Utsk., som sist yttrade sig, har upplyst Hr Bråkenhjelm att äfven de 200 000 r:drna höra till bancovinsten och således till de medel, som kunna komma att utgå och behöfvas för den extra-statsregler:n. Om nu R. o. Ad. och de öfriga Stånden på förhand skulle besluta disposition af dessa medel till utlåning, så få Ständerne troligen till svar, när fråga blir att använda medlen till allmänna behof, att de redan äro utlånta och kunna icke återtagas. Det är till förekommande deraf, som jag gör min vördsamma erinran. Hr Rosenblad har redan upplyst, att när man om hösten det ena året icke kunde utbekomma lån ifrån Banco-disconten förr än 10 till 11 veckor sedan lånen blifvit beviljade, så kunde man deremot i påföljande Februari utfå lånen endast efter tvänne veckors väntan.

Enär lånerörelsen på detta sätt förändras, bör man icke taga sig någon förskräckelse deröfver, att detsamma, som förr inträffat, sker äfven nu. En talare har omförmält, huruledes bancovinsten icke bör utsläppas på en gång. — Det vet äfven jag; yrkar det icke eller. Men då man måste beräkna att lånen åter skola ingå till banken för att kunna användas till allmänna arbeten, så måste man vara betänkt på sättet och tiden att dem återfå. Det är derföre jag yrkar återremiss af detta betänkande.

Hr Rosenblad: Hr von Hartmansdorff skulle hafva rätt i sitt sista raisonnement, i händelse här vore fråga att skänka bort 460,000 r:dr till några låntagare; men det är det visserligen icke, utan de 460,000 r:dr, som nu stå upptagna som en bankens tillhörighet och skulle komma att utgå i låneväg, blefve alltid en bankens tillgång. Capitalsumman i banken förblifver ändå densamma. Banken är lika rik dagen efter, som dagen före den, då denna summa utlåntes, så att tillgången att anvisa på den gamla bancovinsten står lika väl öppen derefter som förut, så att Ständerne skulle kunna nu genast anvisa utgående af den omtalta summan 3,311,000, förutsatt neml. att Ständerne skulle fatta ett så oklokt beslut. Följes åter det kloka förslaget, som är framställdt af dem, som önska medlens användande till allmänna behof, att de skola utgå successive under 5 år af den inflytande bancovinsten, så behöfves icke en skilling tagas af den nuvar. vinsten; ty nya inkomster fylla hvad som borttages af det gamla capitalet. För öfrigt anhåller jag att

få upplysa, att det icke är med 3, utan med något mer än 5 millioner, hvarmed den verkligen utelöpande sedelstocken blifvit förminskad sedan sista riksdag.

Hr Bråkenhjelm: Den ledamot, som sist yttrade sig, har redan visat, att Hrr von Hartmansdorff och Mannerskantz haft orätt, när de påstå att Ständerne ej skulle kunna disponera bancovinsten till ett belopp af 3,311,000 r:dr för allmänna behof, om man ökade discontens lånefond, enär banken äger tillgång att successive under 5 år utbetala en lika stor summa utan att röra en skilling af den ifrågasatta. Jag upprepar min önskan, att betänk. måtte bifallas och lägger till grund för denna min önskan den uppgift jag meddelat R. o. Ad., att, till följd af den tillfälliga behållning, som finnes i banken och på dess depositions-räkningar af medel tillhörande Riksg.cont., hvilket utgör sannerligen en tillfällighet, så har också en tillfällig förlägenhet i allm. discontrörelsen uppstått, som Ständerne nu böra afhjelpa.

Hr Ribbing: Som jag nu funnit, att den extra-statsregl:n kommer att lägga ett hinder för den hjelp, som är Svenska allmänheten tillämnad; så får jag säga, att om detta skötebarn, neml. den extra-statsregl:n, skulle vara så ömtåligt och hafva så stora pretentioner att vilja hafva allt hvad som finnes; så tror jag att dessa pretentioners nedsättande icke vore ur vägen, för att tillfredsställa det behof som yppat sig. Visserligen kan man supponera, att den Svenska allmänheten af den extra-statsregl:n skall få något gagn; men det blir dock alltid mera indirect, och jag kan ej förmoda, att Svenska allmänhetens rätt och fyllandet af densammas behof skola stå tillbaka för den omtalta extra-statsregl:n. Jag tror detta så mycket hellre, som det nära nog vore ett halft bedrägeri att först genom disconters inrättande likasom gifva på hand, att man står tillreds med hjelp i nödens stund. När man gifvit ett sådant löfte, är man icke berättigad att taga det åter, utan bör sauvera apparencerna och hålla hvad man lofvat.

Hr von Hartmansdorff: Till svar på den siste talarens yttrande får jag förklara, att ibland nyttiga företag, hvartill jag anser att medlen kunde användas, räknar jag upprensningen af tvänne vattendrag i Calmar län.

Jag har ingenting emot att rörelsen lättas, på sätt jag förut yttrat; men det bör ske med förbindelse, t. ex. att hvad som nu medgifves af den redan behållna bancovinsten ersättes af kommande årens bancovinst. Detta villkor tror jag mig äga rättighet att framställa, då betänk. är första gången R. o. Ad. föredraget. Om återremiss, hvarom jag anhåller, beviljas, så är det en hvar öppet att sedan yrka sådana bestämmelser, att både allmänheten kan blifva belåten

och

och bankens medel icke dragas ifrån mera till mindre nyttiga föremål.

Hr Frih. o. Landtm. hemställde, om R. o. Ad. behagade bifalla BancoUtsk:s utlåt. N:o 104.

Ropades starka ja, blandade med ett eller annat nej.

Hr von Hartmansdorff begärde votering.

Upplästes till justering följande voter:s-proposition:

Den som bifaller BancoUtsk:s utlåt. N:o 104, voterar
ja;
den det ej vill, voterar
nej;

Vinner nej, återremitteras ofvannämnda utlåtande.

Efter voteringens slut, befunnos rösterna hafva utfallit, som följer:

Ja — 85.
Nej — 25.

Hr Frih. o. Landtm. tillkännagaf, att plenum komme att fortsättas på eftermiddagen kl 6.

Föredrogs ånyo LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. och den 14 dennes på bordet lagda betänk. N:o 122, i anledn. af väckta motioner om upphäfvande eller ändring af K. förordn. den 9 Maj 1835, ang:de hvad iakttagas bör vid handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva.

Frih. Boye, Ludv.: Det är en oförneklig sanning, att författningen af den 9 Maj 1835, ang:de hvad som bör iakttagas vid handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva, åstadkommit mycket ondt. Den har upplyst allmänheten om utvägar att anställa bedrägliga handlingar till en större vidd än kunskapen derom var förut; men felet ligger icke i något annat, än att författningen var bristfällig. Denna bristfällighet kan och bör afhjelpas, men icke på sätt Utsk. föreslagit.

För att göra ämnet fattligt för Ståndet, synnerligen för de ledamöter, som ej sysselsatt sig med juridiken, utber jag mig öfverseende för den vidlyftighet jag måste iakttaga. Aldrig har det gifvits någon lag så orimlig som den, att köp om lös egendom icke skulle vara gällande, för det att icke öfverlåtelsen af samma egendom ägt rum; en sådan lag har aldrig funnits och lärer icke komma att finnas; icke heller har någon lag gifvits, som nekat den ena medborgaren, att, för hvad aftal som helst, öfverlåta nyttjanderätten af dess lösa egendom åt den andra. En sådan lag, säger jag, har icke gifvits, och rättsbegreppet förbjuder att en

sådan lag kan finnas. Men missbruk har uppstått derigenom, att fingerade afhandlingar blifvit upprättade, i följd hvaraf den, som varit skyldig andra och velat undandraga sig betalningen medelst icke uppoffrandet af sin lösegendom, gått i connivence med tredje man och med denne upprättat köpebref om lösörena mot förbehåll att få dem begagna; och man måste medgifva, att det är icke bruket, utan missbruket, som bör motverkas. Detta var ändamålet med författningen af 1835; men genom bristfälligheterna i densamma uppstod den följd, att hvad man velat förekomma, långt ifrån att förekommas, tvertom förökades. Utsk. har nu föreslagit, att då en lagsökning inträffar, som skall verkställas på lösören, och innehafvaren af den lösa egendomen visar upp köpebref, att han densamma försålt till en annan; så skall denne köpare vara pligtig att stämma den lagsökande för att bevisa gilltigheten af sin afhandling.

Det har likväl alltid varit och förblifver alltid med rättsbegreppet öfverensstämmande, att hvarje handling, i laglig form upprättad, måste anses lagligen gällande, måste anses ärlig, intill dess vederparten bevisat motsatsen. I följd af denna grundsats, blir det klart, att käranden bör vara den, som vill klandra denna köpeafhandling. Nu har likväl Utsk. satt sig i alldeles omvändt förhållande och betraktat alla sådana afhandlingar för falska. Utsk. har visst icke sagt detta rent ut, men det är detta förutsättande, som endast kan förklara tillstyrkandet, som är det, att den som äger afhandlingen, han skall bevisa, han skall blifva käranden, tvertemot allmänna rättsbegreppet, enl. hvilket det bör vara den som vill klandra afhandlingen, som också skall vara den kärande. För öfrigt har jag ingenting emot författningen, men jag begär återremiss på betänk., på det att Utsk. måtte åtminstone ändra denna, om jag så får säga, capitalbrist i författningen, denna uppoffring af sjelfva rättsbegreppet, på det att den må blifva kärande, som bör vara det, och till förekommande att den, som är i besittning af andras lösa egendom, må finna utvägar till credit, till följe af den lösa egendom, hvaraf han är innehafvare; ty sådant är billigt att förekomma och kan ej på annat sätt förekommas. Han må med sjelf sins ed styrka, att afhandlingen är riktig, d. v. s. att den som är lagsökande och begär utmätning på gäldenärs egendom men mötes med ett tillkännagifvande, som med köpeafhandning styrkes, att lösegendomen är försåld, den bör få qvarstad derå, intill dess rättsfrågan är afgjord, men i rättsfrågan bör han blifva kärande och icke den som förutsättes hafva handlat i ärligt uppsåt. Jag begär således återremiss, eller på det att Utsk. måtte rätta detta misstag, dels derföre att ett kungörande måtte äga rum och en utväg finnas för allmänheten att få veta om innehafvaren rår om lösegendomen, eller icke. Detta kungörande är föreslaget i Hr von Rööks

reservation, likväl längre än jag skulle vilja gå; ty en tillåtelse är felaktig, när den inom sig innebär ett hinder för tillåtelsen. När Hr von Röök begär kungörandet från predikstolen, så lägger han ett hinder för sjelfva tillåtelsen; ty hvem vill göra allmänheten bekant med den befattning man tager med sin lösegendom? Jag begär att i afseende härå må vidtagas samma utväg, som med fast egendom, att sådana afhandlingar uppspikas på tings- eller rådstufvudörren och förblifva der sittande ett år. Vill man då veta hvem en viss persons lösegendom tillhör, så behöfver man blott gå dit, så får jag veta det. — Jag begär återremiss samt att dessa mina anmärkn:r måtte få remissen åtföljа.

Gr. Frölich, David: Jag bör hafva äran tillkännagifva, att det är i följd af ett lättsinnigt åtagande att yttra mig i denna sak, som jag uppträder. Jag har efteråt besinnat obehaget och kanske onyttan att yttra mig vid denna riksdag i lagfrågor, då man har så föga aspect att veta huru de kunna blifva behandlade, enär man ännu icke ser någon Just.minister utnämnd. Det fägnar mig dock att vid detta tillfälle finna den man närvar., hvilken, ehuru han ej är qvar i ministèren, likväl kan följa ärenden, sådana som dessa, med sin uppmärksamhet, ty eljest vore det utan ändamål att tala om detta ämne. Jag har, som sagdt är, af lättsinnighet åtagit mig att tala i ämnet, men har förgätit att titta på det här betänk. och får derföre börja med att blott i allmänhet söka bemöta Frih. Boyes anmärkn. emot Utsk:s betänkande. Den värde ledamoten synes hafva förblandat frågorna om hvilken som bör vara stämmande part i det hänseende han nämnt. Det är klart att man i allmänhet anser den vara ägare till lösegendomen, som är innehafvare af densamma; den allmänna presumtionen bör vara, att den lösa egendom, som finnes i en persons våld, verkligen är dennes tillhörighet och icke är försåld. Derföre tror jag det vara rätt af lagstiftaren att säga, att om en person, som fått köpa de lösören, hvilka finnas qvar i förre ägarens händer och köpet är cacheradt för allmänheten; så bör det vara den personen, sedan han fått qvarstad, som bör stämma. I den delen har jag således ingen anmärkn. att göra emot Utskottet. Jag hoppas, att den värde ledamoten är upplyst af detta svar, annars kunde jag väl en annan gång vara litet utförligare. Det synes likväl som det funnes en värre anmärkn. att göra emot hela betänk., den neml., att det går ut på icke mindre än att kullkasta en författning, som vid sista riksdag vidtogs. Det leder ovillkorligen till villervalla hos folket och i begreppet om lagstiftningens klokhet och conseqvens att se en författning, stiftad på den ena riksdagen, och kullkastad på den andra. Det är visserligen sannt, att åtskilliga sätt att eludera denna författning visat sig, och att de i vissa fall varit svåra; ty anledningen till att söka elu-

dera sådana köp hafva också utsträckt sig mera i sednare tider än förut. Det har likväl alltid funnits en lag, som tillåtit att nedsätta varor som förtrodt gods i tredje mans vård och deröfver taga bevis, hvarigenom man försäkrat sig om äganderätten till lösörena, fastän man ej har dem i handom. Det var troligen i anledn. af anmärkn:r deröfver, att stadgandet härom i gamla lagen missbrukades till cacherade afhandlingar, som Ständerne vid sista riksdag stiftade en författning, som gick ut på att föreskrifva några flera ceremonier eller åtgärder, för att gifva mera form af laglighet åt sådana transactioner. Dessa transactioner hafva nu, i följd af författningen, temmeligen allmänt varit idkade, åtminstone i den ort, der jag är boende. Visst kan det hända, att de i vissa fall haft den verkan, att personer, som lättsinnigt nog lemnat det fattigare folket credit, när de kommit för att utsöka sin fordran för borgade varor, funnit, att den eller den torparens t. ex. lösa egendom redan varit försåld till egendomsägaren. Detta är visserligen en olägenhet och troligen anledningen hvarföre så många motioner om författningens afskaffande blifvit väckta; men jag bör bedja herrarne besinna, att denna författning haft en stor fördel för den fattigare folkclassen, under de tryckande år, som sednast passerat, neml. att personer af denna class kunnat få någon credit; ty sedan en torpare t. ex. gjort försäljning af sina lösören till sin husbonde, så har denne kunnat veta, huru långt han kunde gå i försträckning för torparen. Hade man åter varit osäker huruvida icke en köpman i nästa stad för borgade varor kunde utmäta torparens häst eller ko, så hade ej husbonden kunnat, med samma säkerhet åtminstone, lemna torparen det understöd denne behöft. Den författning har blifvit borttagen, som lemnar egendomsägaren en förmånsrätt till sine underhafvandes lösören; just emedan denna författning blifvit borttagen, är det som sträfvandet att åtkomma den fattigares egendom visat sig. Huruvida man skall understödja det ena sträfvandet mera än det andra, hvarom fråga nu är, då man är på tapeten att taga bort en författning, som är känd och gått i verkställighet, öfverlemnar jag åt herrarne sjelfve att jugera. Sedan jag upplyst detta, vill jag alltför gerna lemna discussionen, blott med den erinran, att vid sista riksdag, då denna fråga väcktes och afgjordes, så yttrade sig en numera afliden ledamot af dåvar. LagUtsk., neml. Borgmästare Hessle, i en reservation emot beslutet. Nämnda reservation stödjer sig på nya civil-lagförslagets tillstyrkande. Detta den nya cival-lagens förslag har Utsk. följt i de första 3:ne mom:n, dock med en liten förändring i ordalydelsen på ett sätt, som ingalunda hjelpt redactionen, utan snarare tvertom försämrat densamma. De flesta föreslagna mom:n äro af beskaffenhet, att om denna författning skall gillas, så böra betydliga ändringar deri äga rum, åtminstone de 2 sista mom:n

utstrykas. Jag kanske bör gifva tillkänna hvarföre jag gör detta tillstyrkande. 4:de mom. lyder så här: "Uti rätte-"gång, ang:de gilltigheten af köpeafhandling om lös egen-"dom, i de fall, som nu nämnda äro, må köparens och säl-"jarens erkännande deraf icke till förringande af fordrings-"ägares rätt göra tillfyllest, utan skall annan laglig bevis-"ning om köpets verklighet erfordras, eller köparen med "sin ed fylla, att afhandlingen icke till annans förfång är "diktad" etc. Herrarne finna i detta förslag ett försök att hjelpa domaren att med större säkerhet kunna bistå den rätte fordringsägaren. Det finnes Svensk lag tillräckligt derpå, åtminstone till dess att vi få någon bättre; och att likasom gifva en lagförklaring åt domaren hvad afseende han bör fästa på köpares och säljares erkännande, synes mig vara alldeles onyttig. Äfven den i samma mom. föreslagna edgången afstyrker jag, och för att resumera min tanke om hela saken önskade jag afslag å hela betänk.; men vill man hafva ett förklarande öfver den författning, som sista riksdag vidtogs, så borde man, med afslående af de begge sista mom:n, behålla de tvänne första, dock till redactionen hellre följa civil-lagförslaget än Utskottets.

Frih. Cederström, Anders: Ehuru ung den författning är, hvars upphäfvande föreslås, så har den dock visat sig så skadlig, att i nästan alla landsorter man funnit de menliga verkningarna af densamma. Det bästa beviset derpå torde man finna i den mängd motioner, som inom BondeSt. blifvit väckta om författningens upphäfvande eller förändring. Frih. Boye har anmärkt mot Utsk:s förslag, att det icke skulle egentligen vara den föregifne ägaren till den lösa egendomen, som vore skyldig att uttaga stämning, utan att detta ålåge borgenären; men LagUtsk. har ansett, att så beskaffade afhandlingar, som dessa, hvarom här är fråga, äro af natur, att ingen lagligen kan vara skyldig att veta eller förmoda att lösegendomen tillhörer någon annan än den, i hvars vård densamma befinnes, så att om någon annan föregifver sig vara ägare dertill, borde det vara denne, som skulle bestyrka sin uppgift. Ett sådant bestyrkande kan ej ske annorstädes än vid domstol, och Utsk. har, som sagdt är, ansett att af dem som göra anspråk på en gäldenärs lösa egendom den, som vid utmätningstillfället bevisat sig hafva bästa rätt dertill, bör anses såsom ägare, intill dess annorlunda genom laga rättegång kan utredas; och då vid dylika tillfällen creditoren alltid lagligen styrkt sin rätt inför antingen domstol eller K. Bef:h:de till den utmätta delen af gäldenärens egendom; så måste han, från det ögonblick utmätningen blifvit verkställd, anses för ägare, till följd hvaraf den som yrkar bättre rätt till den utmätta egendomen, utan att sådant inför laga domstol blifvit styrkt,

äfven bör stämma, helst det är omöjligt för borgenären att med säkerhet veta hvem som är ägare, om också den, i hvars vård egendomen finnes, skulle uppgifva ägaren, emedan dennes uppgift möjligen kunde vara falsk. Det kunde ju hända, att den, som uppgifves vara ägare till den utmätta egendomen, likväl ej vore den sannskyldige ägaren, utan att denna uppgift vore lemnad endast för att vilseleda och vinna tidsutdrägt; och af sådan orsak bör väl den bestyrka sin äganderätt, som säger sig vara ägare, — och ett dylikt bestyrkande af äganderätt kan endast ske genom laga bevisning inför domstol, hvilket derföre måste ske genom uttagen stämning, — hvarföre jag anser anmärkn:n icke vara så gilltig, att något afseende derpå bör fästas. Jag kan ej heller ingå på Gr. Frölichs förslag, att den gamla författningen skulle qvarstå. Innan samma författning promulgerades, hade man ännu icke fått ett legalt sätt huru bedrägerier skulle kunna blifva lagliga. Förut berodde det på domaren att på förekommande omständigheter samt på de skäl och bevis, som funnos, afdömma hvem egendomen tillhörde; nu åter, efter denna författning, är domarens skyldighet att, om egendomen blifvit lagligen intecknad och öfverlåtelsen anmäld hos kronofogden eller Konungens Bef:h:de, tilldömma densamma åt den som iakttagit dessa formaliteter, utan att något afseende kan fästas på afhandlingens ärlighet. Detta har gjort, att bland allmogen öfver hela Riket uppstått ett sätt att bibehålla egendom, hvartill de icke äro ägare, så att snart sagdt ingen creditor kan utbekomma sin fordran hos gäldenären, enär merendels all dess egendom befinnes enl. laga former höra en annan till, och således vara oåtkomlig. Jag vill icke påstå, att hvad Utsk. föreslagit är det bästa, och vill derföre icke motsätta mig återremiss; men jag tillstyrker på det högsta, att den gamla författningen måtte upphäfvas, och någon bättre sättas i stället.

Frih. Boye: Jag står i förbindelse hos Gr. Frölich derför, att han öfvertygat mig derom, att jag icke måtte varit nog tydlig i mitt förra yttrande. Jag begär således att för herrarne få reda förhållandet af sjelfva ämnet; och detta är så mycket mera angeläget, som jag derefter öfverlemnar till eder egen urskiljnings-förmåga, mine herrar! hvilken det är, jag eller Gr. Frölich, som genom sammanblandning af förhållandena försatt begreppet i villervalla. Må det tillåtas mig att schematiskt framställa förhållandet. A t. ex. sitter i lös egendom, men han har ganska ärligt (som är motsatsen till skälmstycken) kommit i besittning deraf, (jag anser neml. alla sådana afhandlingar ärliga, intill dess att motsatsen blifvit bevisad). Nå väl! nu har A sålt till B sin lösa egendom, men förbehållit sig rättigheten att begagna densamma, (en rätt som ännu aldrig blifvit satt i fråga och som i Stockholm aldrig bör komma i fråga, ty, som man

vet, kan jag här hyra rum af en, men möbler af en annan; men äro de möblerna derföre mina?) Nåväl! nu har han, A, sålt egendomen till B. När nu C, fordringsägare hos A, hos denne infinner sig med utmätningsutslag, så gifver A tillkänna, att han sålt sin lösegendom till B. Hvad är då naturligare, än att B:s ärliga handling får gälla, intilldes oärligheten blifvit bevisad? Säkerheten för dem båda består deruti, att seqvester lägges på varorna, intill dess äganderätts-frågan är afgjord; men i denna äganderätts-fråga, — huru kan man tillåta sig den förmodan, att köparen icke skulle genast i sjelfva uppgiften vara känd, eller omöjlighet uppstå att veta hvem som bör stämmas? — A har uppgifvit sin man! Så bristfällig är icke 1835 års författning, att den tillåter cacherade afhandlingar; både Gr. Frölich och Frih. Cederström hafva talat derom, men sådant finnes ej deri; ty 1835 års författning gifver just upp sättet att förekomma dessa cacherade afhandlingar, emedan den ålägger, att afhandling om köp af lös egendom skall, försedd med vittnes intyg, företes hos domaren, Konungens Bef:h:de eller kronofogden. När dessa villkor, utom hvilka sjelfva handlingen saknar värde, äro uppfyllda, så lärer man väl ej kunna säga, att en sådan afhandling är cacherad. När nu C begär utmätning af den lösa egendomen, och får seqvester derpå — har han ej då sin säkerhet bevarad? Men är det icke hans skyldighet att klandra den ärliga handlingen? Är det icke ett omvändt rättbegrepp att köparen skall stämma? Jag kan åtminstone ej förstå saken annorlunda, och om jag förmått att framställa förhållandet som det är, öfverlemnar jag åt eder, mine herrar! att bedömma hvilkendera som bidragit att förvirra begreppet, jag eller Gr. Frölich. Jag förenar mig i den anhållan, att betänk. icke måtte afslås; ty det åsyftar ett godt ändamål, neml. att förekomma skälmstycken; och de äro förekomna, om, med rättelse i de omständigheter jag uppgaf, Utsk., i stället för att begära ett återkallande af den förra författningen, tillstyrker Ständerna att hos Konungen begära en förklaring öfver 1835 års författning. Ändamålet vinnes då än ytterligare garantier utstakas, neml. den ena, att en hvar må äga att på rådstufvurättens eller håradsrättens dörrar söka upplysning om den, som vill belåna lösegendom, redan försålt den till en annan, och än mera genom den andra, som skulle hafva till påföljd, att när fordringsägaren C stämmer köparen B och har rätt att fordra honom och säljaren A på ed, och de brista åt eden, så blir icke allenast handlingen bedräglig, utan de plikta hvardera egendomens halfva värde, eller hela värdet begge två tillsammans. Om en sådan påföljd utsättes för en falsk handel, så är ändamålet vunnet; ty jag tror ej, då påföljden vore så sträng, att någon betjenar sin vän med en falsk ed; jag tror han låter bli det, när han löper äfventyret att straf-

fas som bedragare. Jag förnyar min begäran om återremiss.

Hr Cederschjöld, Robert Theophron: Lika med föreg:de talare beklagar äfven jag, att en lag skall blifva föremål för upphäfvande riksdagen efter den, vid hvilken den blifvit stiftad; men denna omständighet kan jag icke betrakta såsom ett skäl för lagens bibehållande. Om den är felaktig, så bör den ju upphäfvas eller rättas, äfven om den dagen förut vore antagen. I afseende på den ifrågavar. lagen torde det vara ådagalagdt hvad ingen, som tagit kännedom om verkliga förhållandet, bör kunna bestrida, att den medför villervalla och föranleder bedrägerier samt följaktligen bör förändras. Hvad angår den stridighet, som emellan tvänne talare uppstått i fråga om hvilkendera parten kärandeskyldigheten tillhör, så vågar jag för min del tro, att de värde talarne hafva begge två till en del rätt och till en del orätt; ty om vid ett utmätningstillfälle någon anmäler sig för att hindra utmätningen under föregifvande att han är rätter ägare till egendomen, utan att likväl till stöd för detta påstående förete köpebref, hvaraf åtkomsten skulle visa sig, så måtte en sådan på ingen omständighet grundad lös uppgift om äganderätt till den ifrågaställda egendomen icke kunna anses innefatta till den grad tillräckligt stöd för uppgiftens sanning, att den, som innehar egendomen, skall vara skyldig att stämma den, som sålunda anmält sig som ägare. Företer deremot denne sistnämnde köpecontract, som utvisar, att han tillhandlat sig egendomen; så har han presumtionen för sig, och då måste det åligga den, som påstår utmätning, att stämma den, som genom köpebrefvet gifvit presumtion om äganderätt, och att genom bevis tillintetgöra denna presumtion.

Hvad de särskildta momenten af Utsk:s till författning i förevar. ämne framställda förslag vidkommer, så får jag i afseende på 1:sta mom., der det heter: "Söker någon vid utmätning tillegna sig gods, som i gäldenärs bo finnes," — göra den anmärkn., att uttrycket "tillegna sig gods" är olämpligt på detta ställe, emedan här endast är fråga om att göra en förment rättighet gällande, då deremot uttrycket "tillegna sig" förutsätter frånvaro af rättighet. Jag skulle derföre tro, att det lämpligare borde heta: "Påstår någon vid utmätning sig vara ägare till gods, som i gäldenärs bo finnes" etc.

Vid 2 mom., hvarest stadgas: "Nu anmäler vid utmät-"ningstillfället gäldenären, att godset hörer annan till, då "skall det ock med qvarstad beläggas och gäldenären derom "den uppgifna ägaren underrätta. Stämmer denne ej inom "den tid, som ofvan sagd är, vare sin talan qvitt," — får jag anmärka, det jag tror, att LagUtsk. icke har tillräckligen sörjt för den uppgifne ägarens rätt, då Utsk. föreskrif-

vit,

vit, att gäldenären skall underrätta honom om den sökta utmätningen, emedan det då är lemnadt åt gäldenärens godtfinnande att meddela ägaren underrättelsen, när han behagar. Om han då dröjer dermed till dagen eller några dagar förr än stämning bör ske, så blir det ju omöjligt att åstadkomma stämning, och likväl skulle ägaren vara sin talan qvitt. Mig synes derföre, att stadgandet bör blifva sådant, att borgenären, som begärt utmätning, derom skall underrätta den uppgifne ägaren, hvilken, derest han icke med skriftlig bevittnad handling visar sin äganderätt, vid förlust af sin talan skall stämma den som sökt utmätning inom den tid, som LagUtsk. föreslagit, eller någon annan, som kan anses lämpligare.

Hr Stuart, Carl Gust.: Få frågor i lagstiftningsväg hafva ådagalagt ett sådant vacklande i åsigter, som det lagstadgande, hvarom ifrågavar. betänk. handlar. Under 1829 års riksdag föreslogo R. St. hos K. M. en särskild författning till förekommande af diktade köp om lösegendom, hvilken författning öfverensstämde med 6 och 7 §§:na uti Lag-comitéens förslag till Utsökn.-balk. K. M. gillade uti hufvudsaken det af R. St. då framställda förslag; men i anseende till några dervid förekomna mindre väsendtliga anmärkn:r, fann K. M. sig hindrad att sanctionera förslaget, och riksdagens snart derefter inträffade slut anfördes såsom anledn. hvarför K. M. icke kunde till R. St. framställa något contra-förslag. Vid sistl. riksdag väcktes af en motionär inom detta Hus fråga om en lag i detta ämne, med iakttagande af de utaf K. M. nödiga ansedda rättelser uti R. St:s vid föreg:de riksdagen afgifna lagförslag. I stället för att understödja denna motion, föreslog dåvar. LagUtsk. en efter andra grunder uppgjord särskild författning i ämnet. Mot antagandet af detta förslag yttrade jag mig, på sätt af R. o. Ad:s prot. inhemtas. De täta klagomål, hvilka, under de sedermera förflutna fem åren, från alla landsorter låtit höra sig, hafva också bekräftat riktigheten af deras åsigt, hvilka redan då ansågo förordningen ändamålslös och olämplig. Sådant oaktadt är jag verkligen villrådig, huruvida R. St. jemväl vid närvar. riksdag böra till K. M. ingå med förslag till en förändrad författning rör:de samma ämne. Såsom varm vän af alla reformer äfven i lagstiftningsväg, anser jag neml. R. St. icke böra, genom stridighet i åsigter vid näst efter hvarandra följande riksdagar, gifva K. M. grundad anledn. till tvekan vid beviljandet af äskad sanction på R. St:s särskildta förslag och till uppskof med förslagens pröfning och antagande från den ena riksdagen till den andra. Jag vill och kan dock icke för närvar. afgöra, huruvida olägenheterna af 1835 års förordning i sjelfva verket äro så stora, att R. St., utan afseende på den af mig uppgifna considerationen,

äfven vid denna riksdag böra afgifva ett nytt lagförslag till diktade köpeafhandlingars förekommande; men i sådant fall skulle jag tro, att LagUtsk. hade bort följa 1829 års lagförslag, med iakttagande af de rättelser och ändringar deruti, som K. M. ansett af behofvet och ändamålet påkallade.

Hvad det speciella af det nu framlagda förslaget beträffar, så får jag, i afseende på andra momentet, förena mig uti den anmärkn. dervid, som Hr Cederschjöld afgifvit; och i afseende på sista mom. får jag derjemte erinra om den ofullständighet, som deruti förefinnes. Der stadgas neml. straff endast för den gäldenär, som under sken af köp, gåfva eller annat aftal, egendom sig afhändt, för att förekomma utmätning, som af borgenär sökt är; men någon straffpåföljd finnes icke föreslagen för den händelse, att gäldenären, innan utmätning sökes, på svekfullt sätt söker undandraga fordringsägaren de tillgångar gäldenären äger. Hr von Röök har visserligen uti sin reservation äfven afsett ett sådant förhållande; men den af honom yrkade straffbestämmelsen är i min tanke alltför sträng. Jag anser likaledes, att särskildt ansvar bör bestämmas för den gäldenär, som svikeligen uppgifver ägare till det gods han innehar. Enl. Utsk:s förslag, skulle en sådan uppgift icke vara med någon ansvarspåföljd förenad. För min del skulle jag tro, att 1829 års lagförslag, som i detta fall antager en ansvarsbestämmelse af böter, motsvarande godsets halfva värde, vore lämplig. På grund af dessa anmärkn:r, anhåller jag om återremiss af betänkandet.

Hr Dalman, Wilh. Fredr.: En värd ledamot, Frih. Boye, har upprepat sina anmärkn:r, som han vid ett föreg:de tillfälle framställt i afseende på en utaf de i detta betänk. uttryckta grundsatser. Det förundrar mig att Hr Frih:n vill uti vår lagstiftning införa en grundsats, som strider mot den, som redan finnes i våra lagar; ty det lärer icke vara Hr Frih:n obekant, att allm. lagen, i fråga så väl om pant som lån och deposition, stadgar, att den som bortlånar något eller pantsätter, eller som anförtror gods åt någon, skall taga handskrift derå eller göra det med tvänne vittnen. Detta bevisar, att så snart det förutsättes att lösegendom icke hörer honom till, i hvars vård den finnes, så åligger det ägaren att med bevis styrka sin föregifna äganderätt. Det händer alla dagar i concurser, att der finnas panter, till hvars utbekommande ägarne hafva företrädesrätt. Jag hemställer nu, om det vore tillräckligt för en person att till utbekommande af egendom, som man påstod vara sig tillhörig, men hvilken uppgift af borgenärerne bestriddes, blott säga: som jag är ägare till panten, anhåller jag att man ville vara så god oeh återgifva mig densamma, eller om det icke blir föremål för concursdomaren att bedömma hans äganderätt efter de omständigheter, som kunna förefinnas.

Här är samma förhållande. En prioriterad borgenär, å ena sidan försedd med utmätningsresolution, och å andra sidan en köpare eller depositarius eller en som lemnat godset såsom lån. När tvist om rättighet till varorna dem emellan uppkommer, måste den af domstol afgöras; och då presumtion om äganderätt alltid finnes hos den som innehar godset, så är det klart, att den som vill tillintetgöra en sådan presumtion, under påstående af sin äganderätt till varorna, måste stämma den presumerade ägaren. För öfrigt har man yttrat, att det icke vore skäl utan inconseqvens af R. St. att nu ändra en lag, som vid förra riksdagen stiftades. Härtill får jag svara, att om fråga vore att uttrycka en annan princip, än den som af R. St. vid sista riksdag uttalades, så skulle äfven jag tveka att instämma deruti; men då den lag, som i detta fall stiftades vid förra riksdagen, icke utgick från annan synpunkt, än att förekomma bedrägeri i förevar. fall, och detta ändamål visat sig icke kunna vinnas; så synes det mig vara ganska förlåtligt, om R. St. nu söka en annan utväg till ernående af detta mål. Anledn:n till lagstadgandet är nu, såsom vid förra riksdagen, att söka förekomma bedrägeri, och om det kan ske på bättre sätt nu än vid förra riksdagen; så ser jag icke någon inconseqvens uti vidtagandet af en förändring, som finnes af behofvet påkallad, och som anses kunna befordra ändamålet. Hvad öfriga nu förekomna anmärkn:r beträffar, så instämmer jag med Gr. Frölich uti den åsigt, att det är oformligt och stridande mot principen för äganderätt och för vårt antagna bevisningssätt, att genom ed kunna svärja sig till någon rättighet till egendom; men deremot kan jag icke instämma med Hr Grefven deruti, att det vore öfverflödigt att i lagen utsätta, det icke köparens och säljarens ömsesidiga erkännande är tillräckligt såsom bevis derpå att köpet är ärligt. Jag ser ingen olägenhet deruti, att man, vid försäljning af lösegendom, som qvarstannar hos säljaren, uppgör köpet med 2:ne vittnen, hvilka utgöra bevisningen. Således tror jag, att det tillägget till Lagcomitéens förslag, långt ifrån att vara skadligt, tvertom är ganska nyttigt. För öfrigt instämmer jag uti den af Hr Cederschjöld gjorda anmärkn:n 1 rör:de ett tillägg till 2 mom. ang:de præcriptionstiden, inom hvilken den uppgifna ägaren, vid förlust af talan, skall vara förpligtad att uttaga stämning å den, som begärt utmätning å varorna; äfvensom jag instämmer uti den siste värde talarens anmärkn. ang:de förtydligande af 4 mom. af detta lagförslag; och ehuru jag uti principen gillar Utsk:s betänk., så förenar jag mig dock, på grund af de anmärkn:r jag haft äran framställa, uti anhållan om återremiss af betänkandet.

Frih. Boye: I anledn. af Hr Cederschjölds gjorda erinran vill jag medgifva, att jag icke upptog den omständigheten, att anmälan om verkställd försäljning skulle göras,

utan att beledsagas med bevis. Jag tog icke upp detta, derföre att det säger sig sjelft, att en obestyrkt uppgift betyder ingenting, och kan således icke uppehålla utmätningen; men jag kan icke frångå den öfvertygelsen, att der ett köp blifvit ärligt afhandladt och ärligt ingånget, der är köparen, som på god tro köpt, och som är laglig ägare, icke skyldig att framträda såsom kärande, utan kärandeskyldigheten åligger dem, som vilja klandra denna ärliga handel. Hr Dalman har gjort sig mycket besvär att sammanblanda tvänne olika frågor, neml. frågan om pant med frågan om köp. De äro ganska olika; och för att vederlägga honom, behöfver jag blott påminna derom, att så väl allm. lagen som concursstadgan bjuda, att annan mans i boet befintliga egendom först skall undantagas. Äfven får jag erinra Hr Dalman derom, att 1835 års förordning, så felaktig den än är, likväl uttrycker Hr Dalmans fordringar. Hr Dalman vill neml., att afhandlingen skall ske med vittnen. Nå väl! sådan är just föreskriften i 1835 års förordning; men låtom oss förenkla frågan, mine herrar! 1835 års författning har onekligen en ganska riktig afsigt. Den brister deruti, att den icke lägger tillräckliga correctiv mot missbruket. Nu har LagUtsk. framställt correctiv deremot; men jag är icke nöjd med dem. Min anmärkn. åsyftar att Utsk. ville hafva godheten öfverväga, om icke ägaren skall vara den som stämmes, och icke den som stämmer. För resten vet jag icke hvarföre man skall återkalla en författning, som är riktig i sin syftning, då dess brister genom förklaring kunna afhjelpas. Jag skall icke längre uppehålla R. o. Ad., utan åberopar blott hvad jag redan anfört.

Gr. Frölich: Det synes vara förgäfves att söka öfvertyga Frih. Boye; likväl skall jag yttra några ord, hvaraf Hr Frih:n möjligtvis kan finna, att saken kan hafva tvänne sidor. Om man in abstracto vill tänka sig, såsom den ädle Frih:n tyckes hafva gjort, blott huruvida jag skall hafva rättighet att vara ägare till hvad jag köpt, så har Hr Frih:n rätt; men fråga är om de tillfällen, då utmätning göres hos en person, hvars lösörepersedlar af en annan blifvit inköpta. Vi skola icke tänka oss, att denna lag är till för sådana köp eller lån personer emellan, der ingen utmätning kommer i fråga. Det kan hända t. ex., att en far eller mor lemnar åt sina barn några möbler att begagna, hvilka beständigt finnas i barnens bo, fastän de tillhöra far eller mor. Vid de förhållanden, då det icke varit satt i fråga att göra upp köp för att lura creditorerne, är för ordningens tillämpning icke ämnad att ifrågakomma. Det händer alla dagar, att persedlar finnas hos personer, som icke äga dem. En hvar får taga sitt åter, såvida förhållandet icke varit sådant, att de verklige ägarne sålt dessa persedlar genom fingeradt köp till någon god vän, för att undandraga sina creditorer utmät-

ningsgilltighet uti sina lösören. Derom är frågan; och då borde Frih. Boye besinna, att som lagen måste fatta den förutsättning, att hvar och en är ägare till de lösören han innehar, så bör innehafvandet deraf vara ett tecken, att andre kunna lemna credit åt en sådan person. Då man neml. ser en person innehafva en mängd kreatur eller redskap, så anser man sig äfven kunna lemna honom credit; men om man undandrager sig att betala den skuld, som grundar sig på denna credit, så skulle han, enl. det ändamål, som med denna lag åsyftas, icke genom en oredlig transaction kunna undandraga fordringsägaren godtgörelse af hans verkliga tillgångar. Sådan är anledn:n till denna lag; och i det fallet behöfver jag icke upprepa, att jag är af samma tanke med Hrr Stuart, Cederschjöld och Dalman; men annat är likväl frågan, om denna författning, med de förbättringar som desse herrar föreslagit, verkligen uppfyller ändamålet. Det kan synas så theoretice; men jag ber att få upplysa, efter jag haft många sådana transactioner, att det är ganska lätt, äfven med tillsats af de vittnen, som Hr Dalman ansett så vigtiga, att eludera författningen genom sådana fingerade transactioner, som tillintetgöra den med författningen åsyftade säkerhet. En torpare kommer t. ex. till godsägaren och säger: jag är skyldig patronen det beloppet, och den eller den köpmannen är jag skyldig så eller så mycket. Vill icke patronen köpa allt hvad jag äger? Jag gifver köpebref på ett värde af 200 r:dr; ty så mycket vill patronen väl icke gifva, som sakerna äro värda; men vill patronen skrifva under ett köpecontract, så säljer jag dem för 200 r:dr, ehuru de äro värda 400 r:dr; ty jag litar på att patronen ej gör mig orätt. Ja, min gode vän, svarar patronen, det skall jag göra, på det du må blifva fredad från köpmanskrafvet. Då tillkallar man några vittnen och köpet är afgjordt. Nu frågar jag: hvad kunna väl dessa vittnen om en sådan transaction utreda. De se att köpare och säljare äro ense om afhandlingen, som derefter först anmäles hos fogden och sedermera vid häradsrätten bevakas. Nu har ingen enl. lag begått någon oredlighet; ty man har blott sökt att värja sig för ett kraf, och dervid funnit en väns biträde. Om man tror sig genom lagstiftning kunna förebygga sådana transactioner, så misstager man sig. De klagorop, hvilka från så många ledamöter af BondeSt. afhörts, bevisa ingenting i afseende på lagens felaktighet; de bevisa blott, att verkliga nöden i landet varit i stigande, så att allmogen tvingats att lagsöka hvarandra, och de gäldskyldige att berga sig så godt de kunnat. Annat bevisar det icke. Jag är öfvertygad, att, huru denna förordning än må skipas, försök att eludera den alltid skola göras, och att lagstiftningen kommer att blifva bet, som man säger, att utfinna annat correctiv deremot. Frågan är då egentligen den: om under ett sådant förhållande, neml. tilltagande nöd hos de lägre classerna, man

hellre vill établera den grundsatsen, att den nödställde må äga credit. Tager man bort förordningen, så befordrar man det oskick, att köpmännen utlemna varor på credit, utan att taga reverser å beloppet, hvarå de sedermera utskrifva räkningar, för hvilka lagsökning anställes. Om detta alltför långt sträckta creditförhållande skall förekommas, torde utan tvifvel ämnet böra något djupare betraktas. För min del får jag säga, att under sådana förhållanden, som nu existera i landsorterna, tror jag det verkligen någon brytning, åtminstone uti den landsort der jag öfver 20 år vistats, skulle inträffa, om denna förordn. borttoges. Andre må hafva en annan öfvertygelse. Att strida om denna öfvertygelse, torde icke vara värdt. Jag har uppgifvit mina skäl och har ingenting vidare att säga.

Frih. Ridderstolpe, Fredr.: Med mycket skäl söker man beröfva bedrägerierna tillfälle att lyckas. Såsom det nu tillgår uti ifrågavar. mål, enl. 1835 års författning, måste köparen hos fogden anmäla köpeafhandlingen, presentera en förteckning på de varor han köpt, och denna förteckning in dupplo inlemna, då han får det ena exemplaret tillbaka, med påskrift att detsamma blifvit uppvist, och detta exemplar måste han inom 14 dagar derefter uppvisa inför Landh.embetet, om det skall äga laga kraft. Allt det der är godt och väl; men innan han gjort denna afhandling med säljaren, är det som bedrägeriet kan hafva skett; och derföre tarfvar 1835 års förordning en rättelse och förbättring. Att köparen blir skyldig känd att med sjelf sins ed fästa sin rätt till godset, anser jag nödigt. Det skulle likväl behöfvas, om köp voro så ärliga som den siste värde talarens ärliga beskrifning på en oärlig handling. Gr. Frölich har misstagit sig, då han kallat handlingen ärlig. Min tanke är den, att till sådant köp erfordras äfven samtycke af den, som på köpet kunde blifva lidande; och för att fullfölja Gr. Frölichs beskrifning på försäljning för 200 r:dr r:gs af lösören, som voro värda denna summa i b:co, så får jag nämna, att om handeln skulle blifva ärlig, fordrades dertill, att icke blott den af Hr Grefven uppgifna köpmannen, hvilken äfven hade fordran hos gäldenären, utan äfven dennes alla öfrige fordringsägare, skulle vara med transactionen belåtne, nb. i den ordning, som de anmälde sig till erhållande af sina fordringar. Derföre anser jag, att den som genom erhållen utmätnings-resolution tror sig äga rättighet till klander af ett emellan gäldenären och en tredje person ingånget köp om lösören, bör icke vara betaget att inför laga domstol fordra köparen på ed, att han det köp ingått för verklig valuta och ej för en fingerad fordran. Jag vill underlåta att besvara anmärkn:r utaf de talare, hvilkas yttranden tyckas visa att de sällan passera tullarna; men jag får conformera mig med de herrar, som begärt återremiss, på det

att denna ganska nyttiga förordning af 1835 må vinna den förklaring, som gör honom gagnelig för hela fäderneslandet.

Hr Ribbing, Bengt: Äfven jag har af erfarenheten funnit, att ifrågavar. författning behöfver förbättras. Jag önskar dock icke, att det må ske på det sätt Utsk. föreslagit, neml. genom att helt och hållet upphäfva densamma och inkomma med något nytt förslag, som till grunderna är den gällande författningen olikt. Jag tror, att Utsk. har genom den föreslagna redactionen gifvit anledn. till denna discussion och den stora skiljaktighet i åsigter, som derigenom visat sig isynnerhet emellan Frih. Boye och hans motståndare. Om det bevis, som här omtalas, icke är skriftligt, då anser jag stämnings-skyldigheten böra vara sådan som Utsk. föreslagit; men grundar sig köpet på en bevittnad skriftlig afhandling, så bör åtkomsten anses som laglig, intill dess motsatsen genom bevis ådagalägges; ty jag kan icke inse, att man kan antaga någon annan princip, än att jag må få behålla hvad jag visar mig äga, intilldess jag öfverbevises om att icke vara ägare dertill. Annat är förhållandet, om jag föregifver mig vara ägare till varor eller persedlar, som icke finnas i mitt hus eller i mitt våld; ty då blir det min sak att bevisa, att det som jag uppgifver såsom min tillhörighet verkligen tillhörer mig och ingen annan. Hade Utsk. i 4 mom. skiljt emellan skriftliga och muntliga aftal, så hade det varit lätt att inse riktigheten af den af mig nu uppgifna idée. I öfrigt anser jag redactionen i början af förslaget så otydlig, att den nödvändigt måste ändras; ty man kan icke utan mycken fundering komma under fund med hvad som menas med orden någon, sökande och borgenär uti 1 mom. af detta förslag. Vidare får jag instämma med de talare, hvilka fruktat för edgång; ty jag anser ed icke kunna afläggas med rent samvete uti förevar. fall. Det gifves neml. förhållanden vid denna edgång af en beskaffenhet, att jag knappt kan göra mig reda för, om jag kan gå eden eller icke. I afseende på hvad som här blifvit yttradt om inconseqvensen deruti att vid denna riksdag upphäfva en författning, som vid sistl. riksdag stiftades, tror jag, hvad behofvet af författningens förändring vidkommer, att den klagan öfver dess olägenhet, som allmänt försports inom BondeSt., till stor del härrör derifrån, att allmogen icke kan i hast blifva bekant med en sådan ny författnings alla detaljer. Det må förlåtas en allmänhet, som icke är skrifkunnig, att den icke i hast kan fatta en författning, som uppläses från predikstolen. Likväl torde bristande kännedom om promulgerade författningars innehåll till någon del kunna tillskrifvas liknöjdhet; ty större delen af allmänheten vårdar sig icke om att göra sig underrättad om innehållet af en från predikstolen upläst författning, hvars stadganden icke blifvit uppfattade; men i samma mån, som allmänheten hin-

ner att göra sig närmare bekant med författningens föreskrifter, skall den äfven bättre kunna akta sig för de underslef, hvilka föranledt den starka klagan man nu från flera håll fått höra öfver författningens brister. För min del tror jag, att densamma kan bibehållas, blott med någon förbättring och äfven någon skärpning. Så t. ex. hemställer jag, om det kungörande, som sker från tinget, är tillräckligt, eller om icke, på sätt Hr von Röök föreslagit, en förteckning på afslutade dylika köp bör inom någon viss tid efter tingets eller rådstufvudagens slut från predikstolarna i häradets eller stadens kyrkor kungöras. Såsom controll på det af Gr. Frölich omnämnda underslef att i köpebrefvet utsätta annan summa, än den, för hvilken varorna äro försålda, hemställer jag, om ej den som söker utmätning kunde äga rättighet att få varorna på offentlig auction försålda, då den som sökte utmätning kunde erhålla sin betalning af det belopp, hvarmed auctionssumman möjligen kunde öfverstiga den uti köpebrefvet emellan gäldenären och den person, till hvilken varorna skulle vara försålda, betingade köpesumma. På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag om återremiss af betänk., och att LagUtsk. ville taga i öfvervägande hvad jag nu yttrat, så väl som Hr von Röök uti sin reservation i min tanke ganska riktigt tillstyrkt.

Frih. Cederström: Jag har begärt ordet för att bemöta Hr Cederschjölds anmärkn. i afseende på 2:dra mom., hvilken anmärkn., jag medgifver det, till sin princip är riktig, men i tillämpningen möter betydliga svårigheter. Inom Utsk. har detta mom. ganska länge varit under öfverläggning, innan man tilltrodde sig att tillstyrka detsamma. Utsk. utgick hufvudsakligen från den åsigt, att det vore svårt för borgenären att stämma en uppgifven ägare, om hvars vistelseort han kunde vara okunnig. En svekfull gäldenär skulle ju, för att få behålla den egendom, som han sade tillhöra en annan, kunna såsom ägare dertill uppgifva en aflägse i landet eller utrikes vistande person, för hvars kallande kostnaden kunde öfverstiga värdet af den utmätta egendomen. Utsk. har ansett, att då den ägare, som på god tro öfverlemnar en annan sin egendom, hyser det förtroende till honom, att han icke skall förskingra densamma, denne ägare äfven åt possessor öfverlåtit skyldigheten att åt sig bevara egendomen för andras tillgrepp, samt att, i händelse af något dylikt försök från, vare sig hvilket som helst, derom i tid varda underrättad; och då det är lättare för den som innehar egendomen, än för den, som söker utmätning deri, att underrätta den uppgifna ägaren om utmätningsförsöket, emedan han, till följd af sin närmare bekantskap, snarare borde känna hvar ägaren vistades, så har Utsk. framställt det af Hr Cederschjöld i 2 mom. klandrade förslaget.

Hr

Hr Dalman: Jag skall endast ett ögonblick upptaga R. o. Ad:s tid, för att till Frih. Boye ställa den fråga, huruvida icke förhållandet är detsamma i närvar. fråga. som i den, hvilken Hr Frih:n sjelf framställde. I lagen är neml. stadgadt, att om tvist uppstår, huruvida gods tillhör den ena eller den andra, så skall det undantagas, d. v. s. sättas i qvarstad eller under offentlig vård, till dess behörigen afgjordt blifver hvem som dertill är ägare. Det är ingen annan princip, som här blifvit yrkad, och den står i fullkomlig conseqvens med den grundsats, som allm. lagen antagit. Man har sagt, att garantierna mot missbruk icke vore större uti förevar. förslag än uti 1835 års förordning, emedan der äfven finnes stadgadt, att köpeafhandlingen skall vara bevittnad. Garantien ligger icke deruti att afhandlingen skall vara försedd med vittnes underskrift, utan deruti, att den förmente ägaren, som gör borgenärens rätt stridig, skall vara skyldig att bevisa sin rättighet; men beviset ligger icke uti papperet, ty om borgenären bestrider documentets riktighet, och begär att de såsom vittnen antecknade personerne skola höras på ed, så måste domstolen besluta deras hörande. Det är således icke, som Hr Ribbing trott, nog att förete en bevittnad afhandling, emedan executorn icke äger att ingå i pröfning, huruvida denna bevittnade handlingen är riktig eller icke, såvida densammas gilltighet å andra sidan bestrides. Olägenheten af 1835 års författning består deruti, att om man iakttagit de föreskrifna formaliteterna för varornas försäljning; så kan ingen åtgärd af executorn vidtagas mot egendomen. Om blott sådana afhandlingar inträffade, så skulle få anmärkn:r vara att göra mot författningen, emedan uti det slags afhandlingar, som Hr Grefven nämnde, ligger någon sanning, då de neml. förutsätta, å ena sidan, skuld att betalas, och å den andra skuld att betala; och då det icke lärer kunna förmenas någon att sälja sin egendom till förfång för en annan, så lärer det heller icke genom någon lag kunna förbjudas någon att sälja sin egendom till en förlagsman, för att derigenom bereda honom säkerhet för den fordran, han kan äga; men jag tror, att de flesta klagomål mot 1835 års författning hafva grundat sig på diktade köpslut; d. v. s. sådana, der köparen hvarken haft fordran hos säljaren eller skolat lemna betalning för varorna; och det är för denna händelse, som jag anser edgång behöflig; ty då den existerar, besinnar man sig mer än en gång, innan man gör sådana vänskapstjenster, som dessa afhandlingar anses innefatta.

Hr Cederschjöld, Robert Theophron: På det icke den nya författningen må medföra större olägenheter, än den gamla, anser jag det vara angeläget, att icke stadga, att annan person skall stämma i målet, än den som,

enligt hvad jag förut nämnt, stämningsskyldigheten rätteligen tillkommer; och anser jag mig derföre, innan återremiss äger rum, böra tillkännagifva, att Frih. Boyes mot mitt yttrande i detta hänseende gjorda anmärkn. föranleddes, enl. hvad Hr Frih:n vid enskildt samtal sedermera upplyst, af ömsesidigt missförstånd om våra åsigter, så att vi äro ense derom, att den som på skriftlig bevittnad handling stödjer sitt anspråk på varorna, har presumtionen för sig om äganderätt dertill, hvadan den, som bestrider denna rättighet, bör tillkomma att uttaga stämning på den, som sålunda föregifvit sig vara ägare.

LagUtsk:s betänk. N:o 122 återremitterades.

Ånyo föredrogs LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. och den 14 dennes på bordet lagda betänk. N:o 123, i anledn. af så väl K. M:s nåd. propos. med förslag till förordning emot olofliga folksamlingar, som ock särskilda i detta ämne väckta motioner.

H. Ex. Hr Gr. Posse, Arvid: Jag anhåller att förevar. betänk. må blifva till LagUtsk. återremitteradt samt att korteligen få anföra mina skäl för denna anhållan.

1 §:n i Utsk:s förslag lyder i början så: "Samlar sig me-"nighet eller annan folkmängd offentligen tillhopa." Ordet "offentligen" gör meningen obestämd och således förvillande. Man skulle kunna tro meningen vara den, att folksamlingen skulle äga rum på en offentlig plats, hvaraf således skulle följa, att om den samlade sig inom enskild local, så skulle den, oaktadt dess ådagalagda uppsåt att med förenadt våld sätta sig upp mot verkställighet af offentlig myndighets bud, icke kunna straffas derför. Detta ord är också öfverflödigt, ty när det nyssnämnda uppsåtet är ådagalagdt, så är brottet gifvet och bör då icke blott hämmas uti dess vidare utveckling utan äfven lagenligt straffas. Denna § innehåller vidare, att den som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller skall uppmana den upproriska menigheten eller folkmängden att åtskiljas, och underrätta densamma om den påföljd, som för upprorsmän enl. 2, 3 och 4 §§:na äger rum. Då jag först läste detta, trodde jag att med denna uppmaning åsyftades den varning, som i 8 §:n omnämnes; men vid närmare eftersinnande, fann jag, att Utsk. måtte afse en särskild uppmaning, innan den i 6 §:n anbefallda varningen kan komma i fråga. Uti det primitiva förslaget till upprorslag, som uppgafs af Lag-comitéen, hade comitéen tillstyrkt, att uppläsning af 2, 3 och 4 §§:na skulle utgöra varning; men K. M. fann, på Högsta Domstolens och Statsrådets tillstyrkan, att en sådan uppläsning 3:ne gånger skulle medtaga för mycken tid och blottställa de civila myndigheterna för alltför mycket äfventyr, och derföre föreslogs en kortare ordställning, neml. den som finnes uti 8 §:n af lagförslaget. Ge-

nom LagUtsk:s förslag har saken blifvit sämre än det primitiva förslaget; ty nu skall först uppläsning af §§:na äga rum och derefter den i 8 §:n nämnda varningen ske. Straffbestämmelserna uti 1 §:n har LagUtsk. förändrat på så sätt, att då uti den K. propos:n straffet för anföraren skulle vara arbete å fästning från 6 månader till 3 år, så har Utsk. föreslagit fästningstiden från 6 månader till 2 år. Äfven jag tror, att 2 år kan vara tillräckligt såsom maximum; men jag får fästa Utsk:s uppmärksamhet derpå, att förslaget till ny strafflag upptager lägsta graden af fästningsarbete från 6 månader till 3 år; och jag önskar, att när man antager särskilda lagar, som äro beräknade att intagas uti strafflagen i dess helhet, man icke måtte skilja sig från de grundsatser, som deruti finnas uttryckta, på det att icke ojemnhet i straffbestämmelserna må äga rum. Skulle det inträffa, att, när strafflagen antages, straffgraderna förändras så, att lägsta graden blir fängelsearbete från 6 månader till 2 år, hvilket förmodligen blir händelsen, derest det Pennsylvanska fängelsesystèmet här kommer att tillämpas; så kan straffbestämmelsen nedsättas i denna särskilda lag, hvilken troligen kommer att utgöra ett capitel i Straff-b:n.

Uti 2 §:n heter det: "Skingra sig ej upprorsmän efter sådan uppmaning och varning, som i 1 §:n sägs, utan trotsa med oljud, smädeord eller hot —." Om, enl. hvad jag nyss tillstyrkte, den i 1 §:n omtalade uppmaningen uteslutes, så kommer i följd deraf orden "efter sådan uppmaning och varning, som i 1 §:n sägs," att utgå; men den egentliga anmärkn:n, jag har att göra emot denna §, afser orden "utan trotsa med oljud, smädeord, eller hot." Jag tror, att då Utsk. föreslagit detta, så har Utsk. förbisett den allmänt erkända riktiga grundsatsen för lagstiftning, att, såvidt möjligt är, undvika att ingå i detaljer. Då man omöjligen kan förutse alla de särskilda omständigheter, under hvilka uppror kan visa sig, så skulle, derest lagen ville detaljera några af dessa omständigheter, domaren råka i villrådighet både om och huru lagen skulle tillämpas. Derföre bör man hålla sig vid allm. grunder och icke ensamt vid detaljer. Jag hemställer till Utsk., om Utsk. tror, att vid ett uppror förbrytelsen icke kan uppstå i annan form, än genom oljud, smädeord eller hot; äfvensom jag frågar, om icke oljud, smädeord eller hot kan äga rum utan trots; åtminstone skall förbrytaren icke underlåta att till sitt försvar åberopa, att, om han fallt smädeord, han derför icke visat något trots, och det skall alltid blifva svårt för domaren att afgöra, om smädeordet eller oljudet innefattat sådant trots, att den felaktige derigenom gjort sig skyldig till ansvar för delaktighet i upproret. När, på sätt redan är nämndt, folkhopens uppsåt att med förenadt våld sätta sig upp emot verkställighet af offentlig myndighets bud är ådagalagdt, då är uppror för handen; och någon annan beskrifning derpå kan således icke

behöfvas, hvarföre jag äfven tillstyrker, att de citerade orden måtte ur denna § uteslutas. Uti denna § har Utsk., med förändring af K. M:s förslag, föreslagit straffet för anförare till fästningsarbete från 2 till 6 år, och för andra deltagare i upproret, till sådant arbete från 6 månader till 2 år. Den anmärkn. i afseende på straffbestämmelsen, jag gjorde vid 1 §:n, gäller äfven här. Mot 3, 4 och 5 §§:na har jag ingenting att anmärka; ty den förändring Utsk. föreslagit uti 3 §:n är af så ringa betydenhet, att den gerna må äga rum, och 4 och 5 §§:ne äro lika lydande med motsvarande §§ i K. M:s proposition. Den 6 §:n handlar om upplopp. Uti den K. propos:n är denna § af följande lydelse: "Samlar sig folkmängd å torg, gata eller annan offentlig "plats, utan att lägga sådant uppsåt å daga, som i 1 §:n "sägs, men störer dock lugnet eller allmänna ordningen, och "skingrar den sig ej på offentlig myndighets befallning —." Deremot lyder Utsk:s förslag sålunda: "Samlar sig folkmängd "å torg, gata eller annan offentlig plats, utan att lägga så-"dant uppsåt å daga, som i 1 §:n sägs, men störer dock lug-"net eller allmänna ordningen, och låter den sig ej på of-"fentlig myndighets uppmaning till ordning och stillhet åter-"föras —." Skilnaden är således den, att i den K. propos:n säges, att de skola skingra sig, och i Utsk:s förslag, att de skola låta sig till stillhet och ordning återföras. För min del finner jag Utsk:s förslag ej tillfyllestgörande; ty ju mera ordning de, som göra upploppet, iakttaga, desto farligare är upploppet; och om det således gör tillfyllest att återföra dem till ordning, så har man icke vunnit på detta lagstadgande. Jag tillstyrker derföre, att det må förblifva vid det förslag, som den K. propos:n innehåller, neml. att folkmassan skall skingra sig på offentlig myndighets befallning, vid äfventyr som i öfrigt föreskrifves; ty då ordningen är störd, har man rättighet att fordra, att de som gjort det icke skola qvarstanna, för att ånyo störa ordningen. Uti denna § har Utsk. förnyat förslaget i den 1 §:n, neml. att den, som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller, skall uppmana de församlade att skingras och varna dem för de påföljder, som eljest enl. lag kunna inträda. Den anmärkn., jag gjorde vid 1 §:n i detta hänseende, gäller i ännu vidsträcktare mån vid denna §, ty enl. Utsk:s förslag skulle trenne varningsgrader här komma att äga rum. I den första skulle den offentliga myndigheten uppmana till ordning och stillhet. Om denna varning icke medför en åsyftad verkan, så skulle den, som å öfverhetens vägnar ägde att bjuda och befalla, uppmana den församlade menigheten att skingras samt hålla en föreläsning om straffbestämmelserna; och lyckades honom icke att derigenom skingra folkhopen, så inträdde rättigheten att höja åtvarningstecknet och uppläsa den i 8 §:n omnämnda varningen. Detta fruktar jag skulle medtaga längre tid än hoppet att skingra ett upplopp kan tillåta. Jag tror, att

Utsk. i afseende på detta stadgande nog mycket tagit den Nordiska flegman i betraktande, och jag är öfvertygad, att den utländning, som icke känner förhållandet och läser detta lagstadgande, skall föreställa sig, att upplopp i Sverige är någonting oerhördt; ty det förutsätter ovedersägligen en fullkomlig okunnighet om huru vid ett upplopp tillgår. Dessutom får jag anmärka, att uttrycket "Den som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller," är tvetydigt och äfven vådligt; ty antingen menas dermed Konungens Bef:h:de och Öfverståthållaren eller ock den, som på stället äger högsta befälet, och då kommer man in på den militära maktens rättighet att handla, på sätt nödigt pröfvas. Det är vådligt; ty då behöfde de som deltogo i uppploppet endast bemäktiga sig den å öfverhetens vägnar befallande embetsmannen, och uppploppet skulle icke kunna stillas. Straffbestämmelsen i denna § var tvåfalldig enl. K. M:s propos, neml. för anstiftare och anförare af upplopp, arbete å fästning från 6 månader till tre år, då brottsligheten pröfvades vara af svårare beskaffenhet, samt fängelse från två till sex månader, då brottsligheten funnes vara af mindre svår art; och för andra deltagare i uppploppet fängelse från två till sex månader eller böter från 10 till 50 r:dr efter omständigheterna. Utsk. har uteslutit de svårare straffgraderna och endast bibehållit de lägre. Detta anser jag orätt; och får jag erinra derom, att, då man för vanligt gatufredsbrott pliktar 13 r:dr 16 sk., man för oljud eller smädeord under upplopp skulle kunna slippa med 10 r:drs böter, så har Utsk. antagit att det kan vara mindre brottsligt att deltaga i upplopp, än att begå hvad som i lagen kallas gatufredsbrott. Samma anmärkning skulle väl kunna göras mot den K. propos:n; men de flera och högre straffbestämmelser, som deruti tillika förekomma, minska dess vigt.

7 §:n lyder sålunda: "Uppå anfordran af Konungens "Bef:h:de, eller, om han ej är tillstädes, af den, som på "stället innehar högsta civila myndighet, såsom i stad, borg-"mästare eller polismästare, och på landet, kronofogde eller "ock de, som desses embeten företräda, må krigsmanskap "till upprors stillande användas." Den K. propos:n förutsätter äfven, att civila myndigheten skall vara den som reqvirerar krigsmanskap till upprors stillande; men att i de fall, då civil myndighet icke är tillstädes, den som för högsta befälet öfver krigsmanskapet skall kunna, utan afvaktan af reqvisition från civil-myndighet, äga att i föreskrifven ordning använda vapen. Detta ansåg jag vara nödigt, emedan erfarenheten visat, att upplopp i Sverige kunna ske på så många ställen på en gång, att de civila myndigheterna blifva otillräckliga. Såsom exempel derpå kan jag åberopa det upplopp, som 1811 ägde rum i Skåne, då allmogen samlades socknevis och hade sin föreningspunkt vid Ryinge ängar. De skingrades innan de hunno till samlingsplatsen;

men hade de väl hunnit samla sig der, så skulle den i Skåne förlagda krigsstyrkan blifvit otillräcklig för att skingra dem; och om ingen annan än Konungens Bef:h:de eller kronofogde ägt att reqvirera krigsmanskap, så hade reqvisition deraf icke kommit att äga rum, i den mån som behöfdes, för att hindra sammankomst vid föreningsstället af en så stor folkhop, att den kunnat trotsa militärstyrkan. Jag har icke blott inom detta Stånd, utan äfven enskildt förnummit, att man allmänt önskar, att endast civila myndigheter må äga att reqvirera militärisk handräckning. Detta anser äfven jag principenligt; men deremot anhåller jag, att Utsk. ville rätta sitt misstag i 7 §:n, der Utsk. inskränkt de civila myndigheterna, som skulle äga att reqvirera krigsmanskap, endast till Konungens Bef:h:de, borgmästare, polismästare och kronofogde, och i stället säga, att krigsmanskap vid dylika tillfallen får reqvireras af den, som på stället innehar högsta civila makten; ty då har Konungens Bef:h:de sig öppet att, då upplopp är å färde i länet, förordna och afsända personer, för att å hans vägnar vara tillstädes på de orter, der de kunna behöfvas.

Slutet af 1 mom. i denna § innehåller: "Vapnens bruk "upphöre då civila myndigheten det bjuder." Ordagranna tolkningen häraf innebär, att sedan militära makten blifvit satt i verksamhet, så skulle den icke få sluta, förrän civila myndigheten derom lemnade tillsägelse. Denna föreskrift torde man finna overkställbar; ty civila myndigheten lärer icke med sin uppmärksamhet kunna följa t. ex. en choc för att se när den bör upphöra. Detta mom. torde derföre lämpligare kunna uttryckas så: "Vapnens bruk får ej fort-"fara, sedan civila myndigheten bjudit att det skall upp-"höra."

Sista mom. af denna § stadgar: "Lag samma vare ock, då upplopp öfvergå till våld å person eller egendom." Uti K. M:s propos. står detta tillägg: "eller då deltagarne i det "upplopp ställa sig till motvärn emot offentlig myndighet, "som dem skingra vill." Det skulle neml. kunna hända, att de som göra upplopp väl icke begå våld emot person eller egendom, men underlåta att skingra sig och uppkasta barrikader, hvilket icke innefattar våld, hvarken emot person eller egendom, emedan de sjelfve kunnat medtaga de ämnen, som dertill erfordras, och de skulle således äga att sätta sig i fullt försvarstillstånd, utan att hvarken civila eller militära makten ägde hindra det. Det är af sådan anledn., som orden "eller ställa sig till motvärn emot offent-"lig myndighet," finnas uti förevar. § af det K. förslaget, såsom motsvarande sådana företag, som den omnämnda förskansningsåtgärden, enär den innefattar en förberedelse till motvärn.

9 §:n i Utsk:s förslag är alldeles ny. Den handlar om ansvar för embetsmyndigheter, som förgå sig vid stillande af

uppror eller upplopp. Mot denna § kunde många anmärkn:r göras; men jag anser mig icke böra besvära R. o. Ad. med att afhöra dem, emedan jag anser §:n principenligt icke kunna få plats i denna lag; ty om ansvaret, som drabbar embetsmannen, hvilken felar mot den lag han skall tillämpa, skall bestämmas uti den lagen han sålunda har att tillämpa, så bör denna grundsats iakttagas, icke blott uti denna, utan äfven i alla andra lagar. Då sålunda t. ex. lagen stadgar det eller det straffet för tjufnad, så borde på samma ställe bestämmas det ansvar, hvartill kronobetjent, som på orätt sätt eftersöker stulet gods, gör sig förfallen o. s. v. Jag tillstyrker derföre att denna § må utgå ur förevar. lag; men om Utsk. icke desto mindre bibehåller den, skall jag, i händelse jag är närvar. när betänk. återkommer, mot densamma framställa de anmärkn:r, hvartill den gifver anledning.

Gr. Frölich, David: I anledn. af förevar. betänk. anhåller jag att få göra en och annan erinran, dels för egen räkning, eller riktade directe emot betänk., och dels till besvarande af H. Ex. Hr Gr. Posses mot betänk. redan afgifna anmärkn:r. Uti 1 §:n har Hr Grefven önskat, att ordet "offentligen" måtte utgå. Det exempel H. Ex. anfört derpå huruledes enskilda samlingar skulle kunna äga rum, vill jag icke till möjligheten bestrida; men huru qvalificationen att upplopp eller uppror skulle kunna igenfinnas uti en sådan samling på enskildt rum kan jag för min del icke inse; och tror jag fördenskull, att den förutsättning, på grund hvaraf talaren önskat det omnämnda ordets borttagande, icke är af den beskaffenhet att förtjena så mycket afseende, som fastmera å andra sidan den omständigheten bör öfvervägas, att, om detta ord borttages, enskilda samlingar eller sammankomster för enskilda angelägenheter orättvisligen skulle kunna upptagas i cathegori med sammankomster i upproriska afsigter. Icke mindre Gr. Posses anmärkn:r, än äfven hvad något hvar nu för tiden erfarit, ådagalägga huruledes konsten att tyda ord utvecklat sig ända derhän, att snart sagdt vid hvarje mening, som framställes i en lag, betänkliga svårigheter skola öfvervinnas för att fatta lagens sannskyldiga mening. Jag har sjelf för några dagar sedan hört en aktad högre embetsman yttra, att på den tid, han uppväxte, hörde man nästan aldrig talas om otydlighet i lagar. Hvar och en förstod lagens mening, och man var icke i behof af att liksom sikta hvarje ord och mening, för att se om deråt icke kunde gifvas en mot lagens betydelse stridande mening. Nu har man olyckligtvis hunnit så långt uti denna slags upplysning, att det rättnu är omöjligt att skrifva en lag, så att den icke kan mångtydas. Väsendtliga orsaken härtill anser jag böra sökas uti 83 §:n Reg.F:n, som bjuder, att grundlagen skall efter orda-

lydelsen tolkas. Jag vill icke upptaga R. o. Ad:s tid med att upprepa hvad jag för 12 år sedan härom yttrat; jag vill blott fästa R. o. Ad:s uppmärksamhet derpå, att då, såsom jag redan nämnt, det snart sagdt är omöjligt att skrifva en lag, som icke kan misstydas eller förvridas; så är det följaktligen ganska rätt och försigtigt af lagstiftaren att iakttaga största möjliga tydlighet, och att man äfven således bör hålla contrasignenten af förslaget till denna författning, sådant det i form af nådig proposition från K. M. till R. St. öfverlemnades, räkning för det han sökt att göra förslaget så tydligt som möjligt. Likväl har det inträffat, att anmärkn:r mot betänk. kunnat göras, och jag är en bland dem, som våga påstå, att uti 1 §:n förekommer ett uttryck, som faller under denna cathegori, och som, helst i det skick, hvaruti vi nu befinna oss, verkligen fordrar förklaring. Då detta ärende till remiss förevar, uppstod fråga om hvad K. M. uti sin nåd. propos. menat med den offentliga myndighet, som skulle äga att skingra folksamlingar. H. Ex. Hr Gr. Posse tillkännagaf då, på sätt som H. Ex. äfven nu gjort, det H. Ex. för sin del ansåg mest principenligt, att det skulle vara civila myndigheten, som först borde antyda folkmassan att skingra sig, och som, derest sådant funnes af behofvet påkalladt, ägde att för ändamålet anlita militära myndigheten. När denna princip erkännes, hvarföre skall man då begagna sådana uttryck, att principen kan missförstås? Under uttrycket "offentlig myndighet" inbegripes ju alla myndigheter, som äro offentliga, och följaktligen både civila och militära offentliga myndigheter; och då härtill kommer, att först uti 7 §:n af lagförslaget skilnad blifvit gjord emellan offentlig civil- och militär-myndighet; så skulle man äga desto mera grundad anledn. för den förmodan, att med offentlig myndighet i de uti föregående §§:r omnämnda fall äfven menades militära myndigheter, hvilka derföre kunna anse sig befogade att förklara hvilka folksamlingar och förefallande uppträden vore att anse såsom upplopp eller uppror. En rättelse är således i detta hänseende nödig, såvida den omnämnda principen skall göras gällande, och denna rättelse kan ganska lätt åstadkommas derigenom att efter orden "uppmane då den" tillsättas orden "civila myndighet, som här nedanföre nämnes, och —." Meningen blir då följande: "uppmane då den civila myndig-"het, som här nedanföre nämnes, och som då å öfverhetens "vägnar bjuder och befaller" etc. Med den uppmärksamhet, jag fästat på detta ämne, får jag förklara, att, ehuru jag anser Gr. Posses anmärkn. vid 7 §:n vara ganska riktig, jag likväl tror, att ordalagen kunde vara tydligare, än Hr Grefven föreslagit, om man efter orden "högsta civila myndighet," tillade orden "eller den han i sitt ställe förordnar;" ty att låta det bero af kronofogdens eller hans embete förrättande personers eget omdöme, huruvida

så-

sådana omständigheter inträffat, som påkalla de åtgärder, hvilka mot upplopp eller uppror erfordras, anser jag betänkligt. Sådant bör endast tillkomma den högsta civila embetsmannen i districtet, hvarunder de ifrågavar. tjenstemännen, i afseende på ordningens bibehållande, äro lydande; men till denne högste civile embetsmannens disposition måste finnas personer, som af honom kunna förordnas att företräda hans ställe efter de af honom för tillfället meddelade föreskrifter. Derigenom har man uttryckt den princip, att det är den högste civile embetsmannen i orten, som bestämmer brottets qvalification. Gr. Posse har ansett orden "trotsa med oljud, smädeord eller hot" uti 2 §:n böra utgå, såsom onödiga och öfverflödiga, och dessutom föranledande till tvekan, huruvida upplopp eller uppror vore i fråga; men jag ber att få erinra, att om anmärkningen i allmänhet må vara sann, och om det icke förefinnes någon svårighet för domaren, sedan saken kommit till domstol, att afgöra om upplopp eller uppror ägt rum; så är det likväl nödvändigt att tillräckligen definiera casus belli för den ledamot eller myndighet, som skall vidtaga åtgärder till upprorets hämmande eller stillande af uppploppet; hvilket torde vara så mycket nödvändigare, som Utsk. endast nämnt offentlig myndighet, utan att säga hvad slags offentlig myndighet det tillkommer att vid sådana tillfällen vidtaga erforderliga åtgärder. Det kunde då hända, att en sergeant visade sig vara den offentliga myndigheten; och att låta det på honom bero, huruvida personer, som stodo honom i vägen, voro att anse såsom upprorsmän eller icke, anser jag nog vådligt; men, såsom sagdt är, efter det är nödigt att en upprorslag skall finnas, så vill jag ej bestrida densammas stiftande, och anser jag att de flesta af Gr. Posses anmärkn:r äro riktiga, blott man genast i 1 §:n bestämmer hvad slags offentlig myndighet man menar, och i 7 §:n gör det tillägg, som jag redan nämnt.

Hr Dalman, Wilh. Fredr.: Lika med den sista värda talaren anser jag högst nödigt, att redan i 1 §:n uttryckes hvilken offentlig embetsmyndighet äger rättighet att qvalificera en folksamling såsom upplopp eller såsom uppror; ty straffet för uppror är så högt i lagen, att det är långt ifrån likgilltigt att tydligen bestämma hvem som äger rättighet att säga, det uppror är för handen och tillämpa definitionen på uppror, hvaruti säges, att afsigt att sätta sig upp mot verkställighet af offentlig myndighets bud skall vara ådagalagd. Tillämpningen häraf är ganska svår, ty för att bestämma afsigter, fordras mycken grannlagenhet och mycken menniskokännedom samt mycken kännedom om saker och förhållanden, för att kunna bestämma när afsigten är ådagalagd; och då en upprorsstiftare icke blott är straf-

fad af lagen, utan äfven inför allmänna opinionen med både förakt och hat; så bör, såsom mig synes, lagstiftaren hafva sig angeläget, att det icke må bero på ett infall, ett godtycke eller en tillfällighet, att personer förklaras för upprorsstiftare. Jag förutsätter således såsom villkor för antagande af denna lag, att redan i 1 §:n stadgas att det skall vara den högsta civila myndigheten i orten, eller den han i sitt ställe förordnar, som skall göra uppmaningen till folket att skingra sig.

H. Ex. Hr Gr. Posse har mot denna § anmärkt, att ordet "offentligen" borde utgå, emedan det möjligtvis kunde blifva fråga om att machinera ett uppror inom lykta dörrar eller inom en plats, som icke vore offentlig, och att det vore lika nödvändigt för den offentliga myndigheten att äga makt att sträcka sin vaksamhet äfven dit. Jag tror likväl, att om ett sådant förhållande inträffar, så gifves det andra lagar, som berättiga både den civila och militära myndigheten att uppträda; ty sådana sammankomster i den syftning, som här förutsättes, kunna icke anses som uppror, utan såsom sammansvärjningar och stämplingar af den beskaffenhet, som 4 cap. Missg:b:n omnämner, hvilka bestå uti öfverenskommelse och erhålla qvalification af uppror, när de öfvergått till handling. En anmärkn. af vigt, som Gr. Posse gjort mot 1 §:n, måste jag gilla, neml. den, att Utsk. förändrat straffet i denna § till 2 år i stället för 3 år, som K. M. föreslagit och som öfverensstämmer med nya criminal-lagförslaget. Hr Gr. Posse har mot 1 §:n jemväl anmärkt, att det skulle draga för långt på tiden, om den myndighet, som på stället ägde att befalla, skulle vara tvungen, icke blott att varna folksamlingen 3:ne gånger, utan äfven att uppläsa 2 à 3 §§ i lagen, innan han finge skrida till handling. Jag tror icke, att denna tidsförsummelse kan vara af stor vigt, enär upplasning af några §§ på sin höjd kan upptaga en tid af omkring 2 minuter; men deremot anser jag nödigt, att den okunniga folkmassan blir upplyst om hvad lagen i thy fall stadgar, synnerligast då denna lag hittills varit obekant i Sverige. Jag anser således högst nödigt, att folksamlingen underrättas om hvad lagen bjuder, och de ansvar, den stadgar, innan man skjuter på folksamlingen; och tillstyrker jag derföre bibehållande af hvad Utsk. i detta hänseende föreslagit. Mot 2 §:n har H. Ex. Hr Gr. Posse gjort en anmärkn., som jag gillar, neml. att fästningsstraffet bör bestämmas för anförare från 3 till 6 år och för andra deltagare i upproret från 6 månader till 3 år; deremot kan jag icke instämma deruti, att orden "utan trotsa med oljud, smädeord eller hot", skulle utgå. Straffet af fästningsarbete från 6 månader till 3 år synes mig vara tillräckligt, så länge upprorsmän icke genom någon slags handling eller genom oljud, smädeord eller hot förgått sig, utan blott underlåta att skingra sig, sedan de derom blifvit af

vederbör. antydde. Här är endast fråga om straffet skall ökas, derföre att folkmängden icke genast skingrar sig, oaktadt densamma icke vidtager någon åtgärd utan förhåller sig stilla. Det tillägg, som jemväl finnes i Lag-comitéens förslag till lag i detta fall har tillkommit ur den åsigten, att brottet måste genom någon yttre omständighet blifva svårare; och det är denna yttre omständighet, som qvalificerar brottet svårare i andra §:n än i den första. Tager man bort tillägget, så har man äfven borttagit hela qvalificationen på bestraffningen, särdeles som det måste vara svårt att afgöra hvad som menas med att genast eller icke genast skingra sig; och då, enl. 1 §:n, de som deltaga uti uppror äro från ansvar frie, då de på tillsägelse genast skingra sig, så vore det hårdt om de skulle dömmas till fästningsarbete från 6 månader till 3 år, derföre att någon auctoritet påstod, att de icke genast skingra sig, ehuru de icke ådagalagt någon annan brottslig afsigt, än den som i 1 §:n omnämnes. — I afseende på 6 §:n tvekar jag, huruvida icke Hr Gr. Posse har rätt deruti, att icke tvänne varningar äro nödiga, innan väpnad makt får användas; men då jag föreställer mig, att den ifrågavar. lagen mera afser folkets säkerhet och mera bör utgå från principen att skydda folket mot auctoriteternas godtycke, än att skydda auctoriteterna, hvilka hafva makten i händerna; så biträder jag hellre Utsk:s förslag, likväl med någon förändring i redactionen. Jag instämmer med Hr Gr. Posse deruti, att uttrycket i K. M:s nåd. propos. i denna § — "och skingrar den sig ej på offentlig myndighets befallning" — är bättre, än den motsvarande meningen i Utsk:s förslag, der det heter: "och låter den sig ej på offentlig myndighets uppmaning till ordning och stillhet återföras." Jag föreställer mig, att det icke är nödigt att den högsta på stället varande offentliga myndigheten behöfver infinna sig vid sådana tillfälliga folksamlingar, som kallas upplopp, och hvilka icke hafva uppsåt att störa allmänna ordningen, utan som tillfälligtvis komma att göra det; utan anser jag det tillräckligt att polisbetjenter eller deras vederlikar tillsäga det samlade folket att åtskiljas. Skulle folkmassan underlåta att efterkomma tillsägelsen, då inträder den högsta civila myndighetens skyldighet att uppmana dem att skingras, hvilket både är lämpligare och vida kraftigare till vinnande af ändamålet, än om militärstyrkan genast tillitas, hvilket isynnerhet vid sådana tillfällen då folket icke haft ondt i sinnet, utan tillfälligtvis kommit tillsammans, utan tvifvel mera retar än gagnar, och bidrager att göra upploppet större, än det skulle blifvit, i händelse civila myndigheten fått använda sina bemödanden och blifvit tillförpligtad af lagen att använda dessa bemödanden, innan den tager sin tillflykt till militärstyrkan. I öfrigt får jag anmärka, i afseende å straffet uti sista mom. af 6 §:n för den händelse, att upploppet öfvergår till våld å person

eller egendom, att det neml. är samma straff som för uppror, hvilket är fullkomligen stridande mot lagens princip; ty det straffbara i uppror ligger, såsom definitionen derpå innehåller, i den onda afsigten och det förberedda uppsåtet att sätta sig upp mot offentlig myndighets bud, mera än i det våld och de åtgärder, som folksamlingen kan vidtaga. Nu hemställer jag, om det är lika stort brott, om en tillfällig folksamling förgriper sig emot personer eller egendom, som om sådant sker efter öfverenskommelse och sammansvärjning; om icke detta är vida större brott, än om en folksamling, t. ex. vid en eldsvåda, retad af kronobetjeningen, förgår sig, på sätt uti nämnda mom. af 6 §:n omförmäles. — Hvad 9 §:n beträffar, så vill jag medgifva Hr Gr. Posses anmärkn., att det innefattar en anomali, att denna § finnes uti ifrågavar. lag, då enahanda stadganden i afseende på embetsmäns missbruk af lagar icke finnas intagna uti de särskilda författningar, som af dem skola tillämpas; men hela denna lagen anser jag vara en slags undantagslag, och en lag, till hvilken man, enär den anses böra föregå hela den öfriga föreslagna criminal-lagstiftningens införande i landet, icke utan skäl hyser misstroende; hvarföre det icke heller förundrar mig, att LagUtsk., i enlighet med de anmärkn:r som i remissen blifvit framställda, nu inflikat en §, som, om den icke gör någon nytta, åtminstone icke är skadlig. Den tillfredsställer allm. omdömet och gör det möjligt att få lagen antagen, då deruti förekomma sådana stadganden, som folket kan fordra, neml. att de auctoriteter, som förgå sig, icke kunna blifva alldeles ostraffade. Redan vid remissen af K. M:s nåd. propos i detta ämne motsatte jag mig intagande uti denna lag af 11 §:n uti förslaget, motsvarande 5 §:n uti 6 cap. Missg.-b:n, och som i Utsk:s förslag återfinnes uti 12 §:n, så lydande: "Hvar som "i ondt uppsåt diktar eller sprider ikring landet ut lögner "och falska rykten, de der röra Rikets säkerhet eller kom-"mer dermed allmänt buller och oväsende åstad, straffes med "landsflykt eller fängelse, efter som brottet är till." Jag kan icke finna, att denna § har det ringaste att göra med en förordning ang:de olagliga folksamlingar, och jag vill icke gifva min sanction åt en sådan §:s intagande uti nya lagstiftningen, genom densammas införande uti förevar. nya lag. Hellre må §:n qvarstå uti gamla lagen, än att uti ingressen till denna lag tillkännagifva, att hela 6 cap. Missg.-b:n skulle vara upphäfvet i och genom antagande af förevar. lag, och likväl uti denna lag införa utaf nämnda capitel i Missg.-b:n en så meningslös §, som den ifrågavarande.

Hr Lefrén, Joh. Pehr: Jag får till en början tillkännagifva, att jag önskar återremiss af betänk., och att jag förenar mig uti det anförande, som den förste värde talaren afgifvit. I anledn. af hvad som sedermera blifvit yttradt, ön-

skar jag att få framställa några anmärkn:r, hvarförinnan jag likväl såsom en allmän erinran vördsamt vågar tillstyrka LagUtsk. att noga öfverväga hvad reservanterne anfört. De hafva framförallt önskat conseqvens uti användandet af de konstord, hvilka i författningen begagnas, så att man icke finner samma begrepp på särskildta ställen uttryckta med olika ord. Vidare önskar jag, att §§:ne måtte uppställas i den ordning, att framställningen blir logisk och klar. En af reservanterne har i detta hänseende gjort en allvarsam anmärkning. Jag skulle önska, att man uti all lagstiftning, men synnerligast uti sådan, som den ifrågavar., framförallt sökt undvika onödiga ord och onödiga speciella bestämmelser, emedan de förvilla, i stället för att gifva klarhet. Så heter det t. ex. uti 1 §:n af Utsk:s förslag: "Samlar sig menighet eller annan folkmängd offentligen tillhopa och lägger det uppsåt å daga" etc. Hvilken oklarhet uppkommer icke här igenom onödiga ord! Ordet "samla" uttrycker i detta fall hvad som menas med ordet "tillhopa," hvilket sistnämnda ord således är öfverflödigt. Vidare står här "offentligen." Huru samlar man sig offentligen eller icke offentligen och ådagalägger uppsåt till uppror? Är det icke ådagaläggandet af uppsåtet till uppror, som innefattar brottsligheten, och icke att man sammankommer offentligen. Sådana oegentligheter förvilla och sådana förekomma på flera ställen i detta lagförslag. Jag recommenderar i detta fall reservanternes anmärkn:r i allmänhet. 9 §:n har af flera talare blifvit ansedd såsom obehöflig, emedan den ligger utom denna förordnings område, hvilket äfven blifvit anmärkt af en utaf reservanterne, neml. Frih. Cederström, som ansett en särskild författning i nämnda hänseende böra utfärdas samtidigt med upprorslagen. Jag instämmer deruti, och då jag gör det, tror jag, att det äfven skall tillfredsställa Hr Dalmans önskan, som medgifvit, att 9 §:n icke hörer hit, men som ansett utfärdandet af det stadgande, detsamma innehåller, vara behöfligt. För den händelse en sådan författning kommer att utfärdas, anhåller jag att få göra en anmärkn. mot redactionen i 9 §:n, och en annan anmärkn. i sak. Sista mom. af denna § lyder sålunda: "Förgår sig vid sådant tillfälle militär-befälhafvare genom vapens brukande, innan han af civil-myndighet derom anlitad blifvit —." Förgår han sig innan han anlitad blifvit; det är ju enl. ordalydelsen meningen i denna §, hvilken således behöfver omredigeras. Vidare står: "eller eljest i oträngt mål —." Förgår han sig i oträngdt mål; sådan är ju tanken häruti: och han skulle således vara berättigad att förgå sig, blott det icke sker i oträngdt mål. Dessa otydligheter äro icke likgilltiga uti en så allvarsam lagstiftning som denna. Jag medgifver visserligen, att man äfven kan förstå meningen annorlunda än jag nu framställt den; men falsk är likväl constructionen. Ytterligare säges här inom dessa fyra rader,

att den militär-befälhafvare, som, på sätt nämndt är, förgår sig, icke blott skall straffas, utan äfven stånda till laga ansvar för den skada, som af det honom underlydande krigsmanskap föröfvas. Jag vill fråga: hvar finnes någon rimlig rättsgrund för undantag i detta fall från den allmänna satsen, att hvar och en bör sitt brott böta? Om militär-befälhafvaren underlåter att vidtaga de åtgärder, som erfordras för att afböja sådant, hvars förekommande denna förordning åsyftar, så är han felaktig; men om han icke uraktlåtit sin pligt att upprätthålla disciplinen och att varna för öfverdrift, och framförallt, då han ser olagligheten utöfvas, om han icke underlåtit att söka förekomma sådant; så har han fullgjort sin pligt och är icke brottslig; och då han sålunda uppfyllt sin pligt, så vore det väl i högsta grad orimligt, om han skulle vara skyldig att stanna i ansvar för de olagligheter, som kunnat blifva begångna utaf det under hans befäl stående manskapet. Om han commenderar t. ex. 4000 man och compagnierna på flyglarna befinna sig på ett afstånd från honom af t. ex. 1000 alnar, och befälet för dessa compagnier begår någon olaglighet, — är det då rimligt att befälhafvaren för denna militärstyrka skall stå till ansvar för de förbrytelser eller den skada, som utaf det under hans befäl stående krigsmanskapet, honom ovetande, eller emot hans vilja, kan blifva föröfvad? Om deremot, under ett inträffadt upplopp, befälhafvaren underlåter att gifva sin trupp en helsosam varning, såsom t. ex.: kommen ihåg att det är edra egna vilseförda medborgare J skolen söka återföra till deras pligt och icke landets fiender J hafven att besegra; om han i stället uppmanar dem af skadegläjdje att gifva eld på folket, då en sådan åtgärd påtagligen icke behöfves, då är han brottslig; men han är icke brottslig för det att hans manskap, oaktadt erhållen förmaning, i hettan kan förgå sig och öfverskrida de gränser, som menskligheten och ännu mera fäderneslandets rätt utstakar. Jag anhåller, i händelse denna § kommer att stå qvar, att rättelse deruti må ske, så väl hvad saken som språket beträffar, i öfverensstämmelse med hvad jag nu haft äran erinra.

Hr Gripenstedt, Joh. Aug.: Förekommen af den sista värda talaren i afseende på de anmärkn:r jag ämnat framställa mot 10 §:n, har jag dervid ingenting att tillägga.

Beträffande åter 3 §:n, der Utsk. afvikit från K. M:s nåd. propos. i så måtto, som Utsk. uteslutit orden "söndersslå eller uppbryta dörrar eller fönster," hvilka skadegörelser Utsk. ansett inbegripna under det allmänna uttrycket "bryta eller rifva hus, eller plundra eller förstöra annan egendom;" så får jag erinra, att om så är, som Utsk. antager, så hade det ju icke skadat, om, för tydlighetens skull, de först citerade orden qvarstått, och att, om deremot icke så förhåller sig som Utsk. i detta hänseende förutsätter, hvadan ansvaret för sådana tilltag, som inbegripas uti de uteslutna

orden, bör vara mindre, så bör äfven något derom stadgas; och är det således efter min tanke i begge händelserna oratt att helt och hållet utesluta dessa ord. I öfrigt instämmer jag med den första och sista värda talaren.

H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelm, Gust.: Vi afhandla en samhälls-angelägenhet, hvilken i alla constitutionella stater (der lex in casu icke är, som i de envåldsstyrda, gångbar) längesedan och med särdeles sorgfällighet blifvit ordnad, men hos oss förblifvit i ett alldeles outredt skick.

Visserligen hade vår allmänna lag allt ifrån dess stiftelse stadgat ansvar å menigheters förbrytelser. — Men embetsmyndigheterne hafva saknat bestämmandet genom lag af deras behöriga tillvägagående emot olaglig och tredskande folksamling.

Så väl K. propos:n som Utsk:s förslag afhandla båda dessa ämnen. — Jag skulle hafva ansett, att hvardera såsom sak för sig, — det ena, neml. domaremaktens ensak, och det andra den executiva maktens, — blifvit föremål för särskild behandling.

Visserligen bör och måste blifvande dom skilja emellan uppror och upplopp. Men detta är cura posterior. — Främst handlas om ordningens återställande för dagen, för timmen. Ehvad uppträdets natur månde vara, är ju lika visst, att medan det påstår, är allmän och enskild trygghet i fråga. Men vådan skulle oförsvarligen förlängas, om de myndigheter, hvilka det åligger att handla, skulle dröja tills de hunnit utreda huruvida de framför sig hafva ett upplopp eller ett uppror, hvilket skönjande kan vara ganska vanskligt. — Bestämda, differencierande definitioner igenfinnas icke i lagboken. — Fåfängt må hopen tillspörjas, han vet ofta icke sjelf det rätta ändamålet, som icke sällan är helt annat än den synbara anledningen till oredan. Fåfängt skulle man hoppas att i spetsen anträffa de egentliga anstiftarne. Vid anfallet hålla de sig bakom, och främst undan vid återtåget. Ja, de aldraegentligaste pläga sitta hemma. — Alla uppror begynnas med upplopp, och alla upplopp kunna blifva uppror om de få hållas. — Ett är emedlertid klart, neml. att vare det upplopp eller uppror, måste oväsendet skyndsammast dämpas. För de medborgare, som det hotar, är tiden lång; och för dem, som förderfvats till person eller egendom, blef det slät tröst att omsider blifvit utredt, huru såsom "det var bara ett upplopp."

Men hittills, sade jag, hafva våra embetsmyndigheter saknat en af lag bestämd ledning, huru de ändamålsenligast kunna och böra handla, och dervid vara skyddade mot juridiskt ansvar och dessutom emot svåra förebråelser, af hvilka de egna alltid äro de tyngsta. Lika blottställda hafva de i detta afseende varit, antingen de beslutat sig till det skarpa eller till det lena förfarandet, och detta tillstånd borde upphöra. I den mån erfarenheten talat, hade varit hos

lagstiftningen oförsvarligt att låta fortfara denna för allmän och enskild säkerhet så vådliga ovisshet hos samhällsordningens ombud; och dessas dervid så vanskliga belägenhet under det tunga mångsidiga ansvaret har också förtjent att behjertas. — Att vi, en gång, vid en olycklig tillfällighet af denna sorgliga beskaffenhet, sett en ung officer vara mäktig den sinnesnärvaro, hvarmedelst honom lyckats att i behörigaste måtto förena lugn fördragsamhet med allvarlig beslutsamhet, och gillad af mest motsatta parti-åsigter tillfredsställa samhällsordningens och tillika menskligheten fordringar, det säger alldeles icke att så skall alltid ske. Mången annan förspiller vid ett sådant tillfälle sin framtid och sin själsro; ty man kan, i alla grader, vara en ypperlig krigsofficerare, och icke veta huru man, utan föreskrift i lagen, rättast bör bete sig i pöbeltumult. — Lika, om ej än mera väsendtligt är, att folket, bestämdare än hittills, genom sådana stadganden, underrättas om de vådor, emot hvilka det af uppviglare föres; neml. icke blott de vådor, som sedan vänta inför domstol, utan äfven de som under oordningens föröfvande bildas af en nu ytterligare legaliserad repression. Om dessa sednare hafva våra menigheter aldrig ägt rediga begrepp; ty när skarpt tillgått, har det alltid ansetts som militäriskt sjelfsvåld och reconventionsämne. — Sådana luckor i vår lagstiftning hafva vi nu att fylla.

Såsom rätt utgångspunkt dertill anser jag således den sats, att "folksamling, som tredskas emot och efter förnyade "uppmaningar att skiljas, har, redan dermed, emot lagen "uppsatt den råa mängdens våldkraft; och redan dermed, "således, berättigat och förpligtat makten att med sin be-"väpnade styrka uppträda på lagens sida och genomdrifva "dess bud."

Väl höres ofta, när så skett, huru klandret försäkrat, att "det var onödigt, och att folksamlingen förblifvit oskad-"lig och sjelfvilligt skingrat sig, om den lemnats oantastad." — Men nu hade embetsmyndigheterna annorlunda bedömt hopens lutenhet — och hvem var väl närmast om denna bedömmanderätt? Hvem ägde säkraste elementerna dertill? — Förstnämnde klandrare och hopens förespråkare? — eller de embetsmän, som tillsattes att vaka öfver samhällets trygghet och med sitt rykte och med hela sin välfard för denna ansvara? — Ofta, visserligen, är närmaste anledningen till folksamlingen ingalunda politisk, eller ens allvarsam. Den kan t. o. m. vara rent af pojkaktig; (ty det är ofta spordt att, på förnuftets vägnar, hafva sammanlupne gamle män blifvit pojkar allihop, ja, pojkar af odygdigaste beskaffenhet) men, hvad är deraf att sluta? — Att folksamlingen skall få blifva upplopp? — och att detta skall få sin vilja? — och omsider få urarta till uppror? Belgiska revolutionen 1830 begynte med ett pojk-upplopp efter en representation af den Stumma i Portici, och hade (den gången åtminstone) icke timat, om den-

denna gnista genast blifvit släckt. — Det enda, som i fördragsamhetsväg är förståndigt af den ringhaltiga anledningen till folksamligen att sluta, det är att medlen till dennas förskingrande derefter graderas; men detta förmår ingen lagtext. I Paris har jag inom samma vecka sett användas drufhagel utur 6:pundiga kanoner och vattenstrålar utur brandsprutor. Såsom gifvet kan ju antagas att annorlunda lära äfven våra myndigheter begynna skingrings-åtgärderna, om folkmassan, förbittrad öfver en misslyckad luftballong, stormar biljettcontoret, och annorlunda, om hon stormar en domstol. — Alltför olycklig i alla öfriga afseenden vore ju den stat, som af sina tjenare icke kunde tillförse sig denna grad af urskiljning och af humanitet. — Strafflöst skulle sådant deras missförhållande för öfrigt ju icke aflöpa; och recidiv skulle ofelbart förebyggas genom afsättelse enl. 35 §:n Reg.F:n eller medelst laga straffdom.

Lika oriktigt hör man stundom anföras det tilläfventyrs rättmätiga i folkförbittringen. Makten bör visserligen lyssna villfarligt till hvarje grundadt missnöje bland folket, men får icke lyssna så länge upploppet är kärande.

Ej heller må påstås, att hopens för stunden lugnade förhållande bör föranleda till tolerance med dess tredskande mot uppmaningen att åtskiljas. — Väl synes Utsk. i 6 §:n af sitt förslag antaga att sammanlupen folkskock kan "till stillhet och ordning återföras." — Hvad? — stillhet i en sammanlupen menniskomassa? — Och dess ordning? Gud bevars för denna, ty endast ifall af formlig organisation är den tänkbar. — För öfrigt är tillsammansblifvandet, efter uppmaningarna, redan per se en olidlig "oordning."

Nej! skingras måste en uppmanad folksamling; och det i ondo, om det ej kan ske i godo. Då handlas icke mer om den kanske ringhaltiga, ja löjliga anledningen till sammanlöpningen. Då handlas om lagvördnad; detta dyrbara gemensamma goda; detta väsendtliga samhälls-element. Då handlas om samhällsordning — icke blott för dagen, utan äfven för kommande tider. — Har menighet i dag fått nedrifva ett marionett-stånd i en marknad, är ingen säkerhet att i morgon en annan uppretad skara icke vill inbryta i banken och realisera efter sitt schema. — Summa: — uppmanadt upplopp måste skingras.

Att vapnens bruk bestämmes af civil-embetsmyndighetens reqvisition till den militära — en princip den jag aldraförst i Sverige yrkat — vill så väl K. propos:n, som Utsk:s förslag. Grunderna för detta vigtiga stadgande utvecklade jag redan 1810, då jag vid riksdagen i Örebro, med anledn. af den sorgliga och så mångfalldigt hånliga tilldragelsen den 20 Juni, uppträdde med förslag till martial-lag.

Men jag fattar icke Utsk:s mening med inskränkningen af K. propos:ns bestämmelser i dess 7 §; ty denna mening

kan ju icke vara, att i något fall uppror eller upplopp skola få obegränsadt fortrasa. Sådan blifver dock uppenbarligen den ofelbara påföljden, om, i frånvaro af högsta civil myndighet, de lägre icke äro bemyndigade att tillkalla militärmakt och reqvirera bruket af dess vapen, eller om, i frånvaro af all civil-myndighet, militär-befalhafvare icke äga denna makt; ty sällan lärer obeväpnad polisbetjening eller fjerdingsmän förslå att skingra upplopp. Båda dessa fall äro ganska tänkbara, neml. det förra, om oroligheter samtidigt utbryta i flera qvarter af en stad, i flera trakter af ett landskap; hvilket i slik olycklig conjunctur är t. o. m. att förvänta — och det sednare, om de civila myndigheterna äro genom sjelfva upproret hindrade att tillstädeskomma, eller i anseende till afstånden icke kunna i tid framhinna, många andra, dels laga, dels obehöriga förfall att förtiga. Detta sistnämnda är i anseende till landsorterna specielt tänkvärdt. — Och i stad? vill Utsk. att vapen-reqvisition, gjord på en uppploppspunkt, skall gälla i alla oroliga statsdelarna? Strängare håller jag på principen. Jag vill, att, såvida civil-myndighet, om än blott stadsfiscal, är att tillgå, skall den militära icke utan dess reqvisition kunna skrida till vapnens bruk.

Regeln förblifver således, att civil-myndighets reqvisition skall föregå vapnens bruk; och jag vill ej afhandla det fall att reqvisitionens uteblifvande, då den påtagligen borde ske, bildar för militär-myndigheten en medborgerlig pligt, att, förbiseende egen trygghet mot påföljande ansvar, handla på eget bevåg. — Sådana undantagsfall existera för oss alla som tjena, i civil- eller militär-väg, i krig som i fred. De äro att anse som takstenen, hvilken träffar den som går på gatan. De kunna ej afhandlas. Väl när de träffa den lyckosamma eller den nackstyfva.

Men regeln har andra undantag, hvilka lagstiftningen icke får förbise. Civil-myndighets ledning skola vaktbefalhafvare sällan, men skiltvakter och småpatruller aldrig äga att sig tillförse. Påtagligt är likväl, att under orolighetsuppträden skola förekomma fall, då desse måste bruka vapnen till eget försvar, eller pligtenligt och ovillkorligen böra bruka dem till eget skydd och räddning åt anfallne personers lif eller egendom. — Härom äro lagförslagen likväl stumma, men något bör ju derom stadgas.

Då tiden var långt liden och flere talare ännu anmält sig, blef fortsättningen af discussionen uppskjuten till eftermiddagen.

H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem protocolli,
F. O. Silfverstolpe.

Lördagen den 17 October 1840.

Plenum kl. 6 e. m.

Justerades 3 prot.utdr. för denna dag f. m.

Fortsattes den på förmiddagen började pröfningen af LagUtsk:s betänk. N:o 123, i anledn. af så väl K. M:s nåd. propos. med förslag till förordning emot olofliga folksamlingar, som ock särskilda i detta ämne väckta motioner.

Hr Bildt, Knut, uppläste följande.

Det är rör:de 2:a mom. 9 §:n, som jag anhåller att få äran yttra några ord. Om LagUtsk., efter den sannolikt skeende återremissen, hvilken äfven jag vördsamt yrkar, skulle ännu qvarstå vid den mening, att i den föreslagna lagen inblanda straff-bestämmelser för embetsmän; så får jag äran fästa Utsk:s uppmärksamhet på nödvändigheten att dervid tillägga "i anledning af befälhafvarens afgifna befallning"; ty annars skulle det kunna inträffa, att om äfven en militär-befälhafvare hade företagit sig något, som, lagligen åtaladt, verkligen kunde hafva fallt honom att hafva handlat i oträngt mål, så skulle dock, under en sådan handling, en underlydande kunna hafva gjort något helt annat, än han bort, och befalhafvaren anbefallt; denne sednare hade t. ex. satt sin trupp i rörelse, i afsigt att göra någon arrestering eller skingring af en folkmassa, som under civilmyndighets frånvaro hade anfallit dess trupp med hvarjehanda våldsamheter; under denna rörelse får en soldat det infallet att aflossa sitt skott, riktadt mot en, enl. hans förmenande, våldsverkare, som han icke träffar, men väl en annan oskyldig person, som helt lugnt afvaktat upprorslagens uppläsande. Denne dödas, och befälhafvaren skall, oberoende af denna händelse, straffas för en handling, som civillagen anser hafva blifvit vidtagen i oträngt mål. Nu återstår likväl skadeersättningen, — den kan anses ganska stor; ty ett menniskolif har onödigtvis blifvit förspildt; derföre torde måhända mansboten få gälla; men det skulle möjligen lagligen kunna bevisas, att den aflidne varit enda stödet för en talrik familj, enda beskyddaren för vanföre personer, som lefde endast af hans ädelmod, m. m. d. Huru skall allt detta kunna ersättas? Ingen rimlig lag kunde ålägga befälhafvaren att göra det.

Vidare får jag äran fästa Utsk:s uppmärksamhet på de stora svårigheter, som nu förete sig, då frågan är om lagstiftning för militär-ståndet, som i K. tjenstgörings-reglementet och i krigsartiklarna redan äger föreskrifter och ansvarsbestämmelser för dylika fall; men dessa vidlåda den ofullständighet, att de till en del så tillkommit, att de icke er-

kännas af civil-domstolarna, hvarigenom både befallande och lydande militär-personer kunna försättas i de mest brydsamma förhållanden, då det är tänkbart, att en befälhafvare kunde anbefalla en underlydande, att, med tillämpning af tjenstgörings-reglementets föreskrifter, möta våld med våld, hvilket, riktigt militäriskt utfördt, dock kunde af civil-lagen anses såsom en åtgärd i oträngdt mål; verkställaren anklagas af en medborgare, som ej bryr sig om tjenstgörings-reglementet och civil-lagen anser honom felaktig, då han likväl icke gjort annat än utfört en handling, som, af honom vägrad, skulle, enl. krigsartiklarna, hafva gjort honom förfallen till lifsstraff.

När dessa invecklade förhållanden blifva jemnare, så torde rätta tiden vara att göra nya straffbestämmelser för militärståndet. — Jag anhåller vördsamt, att dessa mina anmärkn:r måtte få åtföljа återremissen af betänkandet.

Hr Cederschjöld, Robert Theophron: De talare, som yttrat sig på förmiddagen, hafva redan framställt de flesta af de anmärkn:r, som jag ämnat göra. Jag skall alltså nu förbigå dem och endast tillägga några. Vid stiftande af all lag är det nödvändigt, att den största möjliga tydlighet iakttages. Sådant tror jag likväl ej vara förhållandet på alla ställen uti förslaget till ifrågavar. författning. Uti 1 §:n heter det sålunda: "Samlar sig menighet eller annan folkmängd tillhopa" etc. För min del tror jag, att den åsyftade meningen vore vida bättre uttryckt, om det blott stod: samlar sig folkmängd; ty eljest kan tvist uppstå om hvad som här förstås med menighet, hvilket ord jag alltså anser böra försvinna, så mycket mera, som det icke på alla ställen uti förslaget är iakttaget, eller också måste detta uttryck begagnas öfverallt. Uti 6 §:n nämnes endast folkmängd, och man kunde således möjligen leda sig derhän, att ordet "menighet" vore ämnadt att uttrycka något helt annat än folkmängd, i hvilket fall man skulle hafva svårt att få reda på hvad dermed förstås på detta ställe.

I afseende på de straffbestämmelser, som i lagförslaget förekomma, har jag i allmänhet ingenting att anmärka, utom hvad 6 §:n beträffar. På densamma anser jag mig för min del böra fästa Utsk:s synnerliga uppmärksamhet, emedan densamma kan leda till de aldra vådligaste följder, hvilka jag är öfvertygad att LagUtsk. ingalunda åsyftat, men som dock möjligen kunna inträffa. §:n lyder neml. sålunda: "Samlar sig folkmängd på torg, gata eller annan allmän plats, utan att lägga sådant uppsåt å daga, som i 1 §:n sägs" (d. v. s. utan att göra uppror), "men stör ändock lugnet och allm. ordningen, och låter den sig ej på offentlig myndighets uppmaning till ordning och stillhet återföras, då bör den, som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller, uppmana de församlade att skingras och varna dem för de påföljder, som eljest enl. lag kunna inträda.

Nu vet en och hvar, att det inträffar ganska ofta, synnerligen uti en stor stad, att gräl eller häftig ordvexling uppstår på en gata, och en folkmängd samlar sig deromkring. Enahanda förhållande inträffar äfven på landet vid marknadstillfällen; en ganska obetydlig anledning föranleder ett gräl emellan några personer, och folket, som, isynnerhet vid sådant tillfälle, är nyfiket, stannar deromkring; det blir en folksamling och den allmänna ordningen störes derigenom; en polis- eller kronobetjent tillkommer och påminner dem att skingras; de tvistande, som äro hetsige och måhända öfverlastade, oqväda tjenstemannen och åtlyda honom icke, — och då har det förhållandet inträffat, som här är nämndt genom orden: "åtlyda de icke denna befallning, utan trotsa med oljud, hot eller smädeord, då skola anstiftare och anförare af det upplopp dömmas till fängelse från 2 till 6 månader." Jag tror visserligen icke, att LagUtsk. med ifrågavar. lagstadgande afsett en så beskaffad förseelse, hvilken, under närvar. förhållanden, försonas med böter, och som, efter mitt omdöme, icke rimligen kan beläggas med det högre straff, som här är uppgifvet. Detta missförhållande visar sig ännu större, när man läser slutet af §:n: "Öfvergå de från sådant trotsande till våld å person eller egendom, vare lag som i 3 och 4 §§:na sägs."

Om nu de tvistande personerne, i stället för att åtlyda kronobetjentens eller den befallande embetsmannens tillsägelse att åtskiljas, fortfara uti sitt gräl och den ene tilldelar den andra en eller par örfilar; då har det förhållande inträdt, att våld å person blifvit föröfvadt. Då skall den brottslige straffas efter 3 §:n i upprorslagen, och denna §, mine herrar! innehåller intet mindre straff, än arbete å fästning från 6 månader till 12 år. — Jag hemställer nu till en hvar, huruvida det är rimligt, att låta en sådan straffbestämmelse inflyta i denna lagstiftning. Hvilka mångfalldiga oredor, rättegångar och orättvisor kunde ej uppkomma, i händelse icke det ifrågavar. stadgandet förändras? Jag får derföre fästa LagUtsk:s synnerliga uppmärksamhet på denna §, och hoppas, att Utsk. ej skall underlåta att deruti göra den rättelse, som är af behofvet påkallad.

Uti 9 §.n stadgas ansvar för tjensteman, som missbrukar sin makt och myndighet. Flere talare hafva förmenat, att det ej vore rätt att i denna lag intaga dessa straffbestämmelser. För min del finner jag det vara alldeles i sin ordning, att rättigheter och skyldigheter äro bestämda på samma ställe; och då lagen upptager de rättigheter, som tillkomma en sådan embetsman, så anser jag det äfven vara rätt och i sin ordning, att här stadga de straffbestämmelser, som finnas lämpliga för dem, som öfverskrida och missbruka sin makt.

I afseende på den anmärkn., som i förmiddags gjordes af Hr Lefrén emot ordställningen i 9 §:n, så får jag nämna,

att jag anser samma anmärkn. vara fullkomligt riktig. Der står neml.: "Förgår sig, vid sådant tillfälle, militär-befälhafvare genom vapnens brukande, innan han af civil-myndighet derom anlitad blifvit, straffes" etc. — Felet här är så tydligt, att jag nästan vill tro, att det tillkommit genom tryckfel; ty meningen är naturligtvis den, att, om militär-befälhafvare brukar vapen förr än han af civil-myndighet derom anlitad blifvit, eller eljest i oträngt mål, straffes etc.

Hvad åter angår så väl Hr Lefréns som den siste värde talarens yttrande derom, som skulle det vara orimligt, att militär-befälhafvare skulle blifva ansvarig för den skada, som kunde uppkomma, så tror jag, att denna anmärkn. uppkommit genom ett missförstånd om LagUtsk:s mening. Det kan neml. icke vara LagUtsk:s mening, att en militär-befälhafvare, som, på sätt Hr Lefrén på f. m. uttryckt sig, iakttagit allt hvad som stått i hans makt för att förekomma oordning, skulle kunna ådömmas ersättning för den skada, som uppkommit mot hans vilja. Så lyder ej heller lagstadgandet, om man läser det noga. Der står neml., att om han i oträngdt mål använder vapen, skall han straffas, på sätt ofvan sagdt är, och stånde dessutom till laga ansvar för den skada, som af det honom underlydande manskap föröfvas. Det är således endast då, när han i oträngdt mål använder vapen, eller då han gör det, utan att vara dertill uppmanad af civil-auctoritet, som han ansvarar för skadan, och då tror jag äfven att han derför bör ansvara.

Slutligen får jag äfven framställa en anmärkn. emot 11 §:n. Början deraf lyder sålunda: "Bådar någon krigsfolk till uppbrott, utan Konungens befallning" etc.

Uti den K. propos:n står det: "Utan Konungens befallning med råds råde." — Jag kan ej begripa hvarföre LagUtsk. borttagit dessa ord. Det står visserligen i motiverna till betänk., att dessa ord ansågos vara öfverflödiga, derföre att ingen befallning från Konungen är gällande, utan att vara vederbörligen contrasignerad; men om LagUtsk. hade genomlast 38 §:n Reg.F:n, der det omtalas huru en Konungens befallning skall vara beskaffad, så hade LagUtsk. inhemtat, att der står: med undantag af commandomål.

Frih. Boye, Ludv.: Uti de anmärkn:r, som emot förevar. betänk. blifvit afgifna af H. Ex. Hr Gr. Posse, ber jag att få instämma, med undantag af den sista. Jag har visserligen hört erinringar göras vid de föreg:de; men de hafva ej varit af beskaffenhet att kunna rubba min öfvertygelse att ju dessa anmärkn:r voro ganska riktiga. Den sista åter, som går ut derpå att ogilla Utsk:s förfarande, derföre att Utsk. föreslagit ansvar för den befälhafvare eller de embetsmän, som vid ifrågavar. tillfälle missbruka sin makt, kan jag så mycket mindre biträda, som jag för min del håller

Utsk. räkning derför. Det är icke med mina rättsbegrepp förenligt, att en författning, som har för ändamål att trygga allmän säkerhet, allmänt skydd, skulle gifva det endast åt den ena sidan, men neka det i fråga om den andra. Jag vill ej släppa massan på gator och gränder in uti lagstiftningen, men jag vill omsorgsfullt iakttaga all den aktning för deras rätt, som är möjlig. Jag frågar om det är billigt, att den, som blifvit förolämpad af befälhafvaren eller på hans befallning, skall forska i andra lagar, om han äger rättighet till ett beskydd eller ej. För min del skulle jag anse författningen hafva blott till hälften uppfyllt sitt ändamål, om den uteslöt det beskydd, som folket vid dylika tillfällen har lika mycken rättighet att begära, som myndigheterna; men då jag således i detta afseende gillar Utsk:s betänk., derutinnan att det bestämmer ansvar för missbruk af makten: så kan jag deremot för ingen del gilla beskaffenheten af det beskydd mot nämnda missbruk, som Utsk. föreslagit, ty det är i många afseenden felaktigt. Jag förenar mig i denna del med Hr Lefrén, och tror att befälhafvaren icke rimligtvis eller med något stöd af rättvisa kan ställas till ansvar för andra påföljder, än dem, som uppkommit i och för hans gifna befallningar, — att sträcka hans ansvar längre vore lika orättvist som obehörigt. — Slutligen ber jag att få fästa Utsk:s uppmärksamhet på, att man ej gör rätt i att alldeles utelemna frågan om varningstecknets beskaffenhet. Jag har i utländska lagar, som antaga ett sådant varningstecken, funnit, att det alltid är bestämdt, huru det tecken, som höjes, skall vara beskaffadt, och jag förutser, att om icke en sådan omsorg här iakttages, så skall det inträffa, att den ene sätter sin hatt på värjspetsen och upphöjer den såsom varningstecken, en annan viftar med sin näsduk och kallar det för varningstecken, men då man står på något afstånd inom massan af folket, så ser man intetdera. Jag tror, att om Utsk. skulle anse detta teckens bestämmande vara en reglementarisk åtgärd; så borde Utsk. åtminstone hemställa, att R. St. uti deras skrifvelse till K. M. ville i und. anhålla, att K. M. i den utfärdande författningen täcktes bestämma, huru varningstecknet borde vara beskaffadt, emedan den upproriske eljest skulle kunna undskylla sig och säga, att han ej förstod tecknet. Om deremot tecknet i författningen är bestämdt, så äger han ej denna undskyllan, ty då är det hans skyldighet att känna det. Jag anhåller alltså om återremiss af detta betänkande.

Hr Cederschjöld, Pehr Gust.: Uti det nu framställda förslaget till upprorslag har jag funnit åtskilligt att anmärka. Ehuru jag saknar den lagkunskap, som kan fordras för att göra dessa anmärkn:r tillbörligen grundliga, skall jag likväl utbedja mig att åtminstone få uttrycka min känsla.

Jag finner först, att Utsk. icke nog objectivt har bestämt gränserna för de brott, som här skola bestraffas, utan öfverlemnat för mycket åt domarens subjectiva pröfning. Det står neml. i 1 §:n: "Samlar sig menighet eller annan folkmängd offentligen tillhopa och lägger det uppsåt å daga att med förenadt våld" etc. Att lägga ett uppsåt å daga, är ett så obestämdt uttryck, att det kan bero på hvars och ens eget godtycke att förklara detsamma huru han vill. Den som är mycket rädd och förskräckt skall af blotta minerna tycka, att de lagt ett sådant uppsåt å daga; en annan skall af några svordomar anse, att ett sådant uppsåt vore ådagalagdt, och den, som kanske är litet för tranquil, väntar ända tilldess att folkmängden på handpripligt sätt företager sig något, innan han anser ett sådant uppsåt vara ådagalagdt.

Att orden "menighet" och "folkmängd" icke begge behöfvas, är redan förut af en annan talare anmärkt. Folkmängd är ett högre begrepp, under hvilket menighet eller sockenboer, eller hvad de må kallas, äro inbegripne och således böra utelemnas. — Dessutom fruktar jag, att Utsk. på åtskilliga ställen föreslagit alltför hårda straff; ty jag föreställer mig, att den som finner sig hafva gått så långt, att han har blottställt sig för fästningsarbete på 6 till 12 år, är en narr, om han icke drifver saken till det yttersta och, äfven med fara för sitt lif, söker genomdrifva revolutionen och derigenom frälsa sig. Deremot om straffen hade varit måttliga, så hade han återvändt i rättan tid och ej ansett det vara värdt att äfventyra ett större straff. Äfven synes mig Utsk. uti straffbestämmelserna ej alltid hafva varit conseqvent. Så t. ex. står det uti 2 §:n, att om upprorsmännen "trotsa med oljud, smädeord eller hot, varden dömde, anförare till fästningsarbete från 2 till 6 år, och andre deltagare i upproret till sådant arbete från 6 månader till 2 år." I den 6 §:n deremot stadgas, att hvar som trotsar med oljud, hot eller smädeord skall, om han är anförare af upploppet, straffas med fängelse från 2 till 6 månader, eller, om han är deltagare, fällas till böter från 10 till 50 r:dr. Det synes mig vara besynnerligt, att, vid de tillfällen då anförarne dömmas till hårdare straff, alla deltagarne skola vara fria från straff, då deremot vid sådana tillfällen, då anförarne dömmas till ett mindre straff, alla deltagarne måste plikta. Detta tycker jag ej vara conseqvent.

Uti 4 §:n står det: "Varder upprorsman dräpen, ligge ogild." Detta uttryck har jag funnit i alla gamla och nya lagar; men det är högst orimligt, emedan det kan hända, att en deltagare i upproret ser sin enskilde fiende bredvid sig och tager tillfället i akt att döda honom. Om han då genast aflägsnar sig och går hem, så är han, efter den 1 §:n, alldeles fri från straff. Detta stadgande synes mig alltså böra

mo-

modifieras derhän, att upprorsman ligger ogild endast då, när han dräpes af den som söker skingra upproret, men eljest ej. Det är verkligen besynnerligt, att detta kunnat undgå alla lagstiftares uppmärksamhet.

Slutligen vill jag blott anhålla att få anföra ett par exempel på huru pedantiskt knagligt språket är hos våra nya lagstiftare. Här står i 6 §:n: "åtlyda de icke denna befallning, utan trotsa med oljud, hot eller smädeord, då skola anstiftare och anförare af det upplopp dömmas till fängelse" etc. "Anförare af det upplopp dömmas", — detta låter likasom skulle domen fällas af uppploppet. Hvarföre icke begagna den vanliga Svenska genetiven här: då skola uppploppets anförare dömmas till fängelse" etc.? Man skulle då ej kunna misstaga sig om meningen, och man undgår den obehagliga affectationen i språket.

Uti 11 §:n står det: "Bådar någon krigsfolk till uppbrott utan Konungens befallning, eller håller det manskap samman, som hemlof fått, att dermed utföra skadlig stämpling emot Rikets säkerhet, eller dess innebyggares frihet; då skall ingen honom i thy mål lyda, och miste han lif, ära och gods" etc. Här äro två särskilda saker, som jag ej vet, om de båda hafva afseende på den felande. Här står neml.: bådar någon krigsfolk till uppbrott utan Konungens befallning, etc. Jag vet ej om dermed skall syftas på orden: att dermed utföra skadlig stämpling emot Rikets säkerhet, eller om det är ett absolut förbud för hvar och en att uppbåda krigsfolk. I det sednare fallet skulle det ju stå i strid med det följande, som lyder sålunda: "Nu faller fiende oförtänkt in i landet, och kan ej Konungens befallning afbidas; då må manskap till motvärn uppbådas" etc. Detta skulle sålunda stå uti uppenbar strid med det föreg:de. Om åter förbudet att uppbåda krigsfolk utan Konungens befallning skulle hafva afseende på orden — "att dermed utföra skadlig stämpling emot Rikets säkerhet —" så ser jag ej, att Konungens befallning skulle förbättra saken eller berättiga till åtlydnad, åtminstone så länge 110 §:n Reg.F:n förbjuder hvarje äfven militärcorps att äfven, med anledn. af befallning, bruka våld t. ex. emot R. St. Uti hvilketdera fallet som helst är här en motsägelse, neml. i sednare fallet emot Reg.F:n. På ett annat sätt märkvärdigt är det motsvar. stadgandet i K. M:s nåd. proposition. Der har man neml. bibehållit stadgandet uti gamla Missg.-b:n, så att 10 §:n erhållit följande lydelse:" Bådar någon krigsfolk till uppbrott, utan Konungens befallning med råds råde" etc. Detta är från 1734 års regeringssätt bibehållet. Man har visserligen i sednare tider påstått att Konungen ägde rättighet att i commandoväg uppbåda krigsfolk. Men jag har alltid varit af en annan tanke, och trott att Konungens makt uti commandoväg endast vore densam-

ma, som Han har såsom högste befälhafvare öfver arméen, och detta högsta befäl kan en Konung uppdraga åt en enskild man, göra honom till generalissimus; och just jemnt så mycken makt, som denne generalissimus skulle äga, har jag äfven trott, att Konungen hade enl. Reg.F:n i commandoväg, och att Konungen i commandoväg följaktligen endast kunde verkställa de beslut, som K. M. i sitt Statsråd fattat. Och det fägnar mig således, att Konungens rådgifvare nu hyllat den opinion, som jag derom haft.

Jag får vördsamt anhålla om återremiss, och, innan jag slutar, skall jag bedja att få uppläsa följande försök, som jag gjort till bestämmande af brotten:

Hr Cederschjöld uppläste derefter följande:

§ 1. Folksamling, som förhåller sig tyst och stilla och ingen ofredar, må ej störas eller skingras af offentlig myndighet.

§ 2. Folksamling, som förer oljud eller ofredar någon, må civil-myndighet tillsäga att åtskiljas. Den som underlåter att tillsägelsen efterkomma, böte från 5 till 50 r:dr.

§ 3. Öfvergår folksamlingen till upplopp medelst våld emot enskild person eller egendom, då skall polismaktens tjenare i häkte inmana de brottsliga. — Anstiftare och befordrare af sådant upplopp, äfvensom verksam deltagare i våldet, straffes med fängelse från 2 till 6 månader.

§ 4. Öfvergår ett upplopp till uppror, derigenom att folksamlingen sätter sig till motvärn emot polismakten, eller bjuder till att hindra offentlig myndighet i dess embetes utöfning, eller att tvinga den till någon åtgärd, eller att på densamma hämnas: då äge polismakten tillkalla beväpnad styrka, hvilken likväl icke må använda vapen förr än folksamlingen blifvit, der tiden det medgifver, af den civila myndigheten 3 gånger ljudeligen varnad; icke heller tillgripa eldvapen förr än andra vapen befunnits otillräckliga. — Anstiftare och verksam deltagare i sådant uppror straffes med arbetsfängelse från 6 månader till 2 år. Har han skadat egendom, ersätte skadan. Har han skadat någon person till lif eller lem, stånde han derför till särskildt ansvar efter allmän lag. Den upprorsman, som dödas af polismakten eller den beväpnade styrkan, ligge ogild.

§. 5. Missbruk af polismakten eller den beväpnade styrkan straffes efter allmän lag och krigsartiklarna.

Hr Edenhjelm, Gillis: Efter hvad jag vill minnas, har jag redan tvänne gånger på detta rum yttrat mig om nödvändigheten af den upprorslag, som vi synas hafva att förvänta. Det kunde derföre tyckas, att jag äfven vid detta tillfälle borde yttra något öfver ifrågavar. betänk.; men som

Gr. Posse och Hr Lefrén så väl och med så mycken sakkännedom yttrat sig emot detta betänk., så anser jag öfverflödigt att ytterligare något orda derom. Det enda jag här skulle vilja tillägga, är, hvad de fleste af eder, mine herrar! visserligen känna, hvilken skilnad det är emellan en folksamling, som samlar sig till upplopp, och ett uppror. Till skingrande af en folksamling, som gjort ett upplopp, kunna de civila myndigheternas makt vara tillräcklig, men om det är ett planmessigt uppror, så är ej deras makt tillfyllestgörande, att detsamma skingra, så framt han ej kan taga den militära styrkan till biträde, och en militärbefälhafvare vore uti en särdeles svår belägenhet, om han då alltid skulle nödgas afvakta civil myndighets befallning. Jag yrkar derföre, att om, vid ett sådant tillfälle, de civila myndigheterna icke framkomma inom den tid, som en militärbefälhafvare skäligen kan fordra, så må han äga rättighet att fullgöra de åligganden, som eljest tillhöra civil myndighet och derefter bruka våld för att dämpa oroligheterna. Jag skulle också tro, att härigenom ingenting äfventyras; ty nationen har väl icke starkare moraliska eller lagliga band på någon individ i samhället, än den har på en militär-befälhafvare, hvilken står icke allenast under allm. lagen utan äfven under krigsartiklarna.

I afseende på hvad Frih. Boye yttrat, ang:de varningstecknet, så anser jag, likasom han, att det är högst nödvändigt, att något bestämdt tecken antages. Jag föreslår dertill ett mycket vanligt och af alla menniskor kändt tecken, neml. en röd flagga. Det finnes ej något krutfartyg, som ej har en röd flagga. En hvar är skyldig att akta sig för ett sådant fartyg, och man vet äfven att ingen exercis försiggår vid artilleriet, utan att en sådan flagga begagnas. Detta tecken är alltså både ganska tillgängligt och allmänt kändt, såsom innebärande en varning, hvarföre jag anser det, vid sådana tillfällen som de ifrågavar., vara ganska lämpligt att använda. Trumma eller trumpet anser jag deremot icke vara tjenliga att begagnas såsom varningstecken, enär det torde vara svårt att lära allmänheten hvad signalerna skola betyda. Jag yrkar återremiss på ifrågavar. betänkande.

Hr Lefrén, Joh. Pehr: Då jag på förmiddagen hade ordet, så glömde jag att göra en anmärkn. vid 11 §:n uti Utsk:s förslag till upprorslag. Der står neml.: "Bådar någon krigsfolk till uppbrott, utan Konungens befallning," och sedan står det i slutet af samma §: "Nu faller fienden oförtänkt in i landet m. m." Om man alldeles utesluter orden "utan Konungens befallning," — och i stället insätter "i annan ordning än stadgadt är" — så att §:n erhåller följande ordalydelse: "Bådar någon krigsfolk till uppbrott i annan ordning än stadgadt är;" så innesluter detta allmänna uttryck alla de särskilda

befallningar och tillåtelser, som äga rum för särskilda myndigheter att uppbåda krigsfolk, utan att behöfva afvakta K. M:s speciella för tillfället gifna befallning. Så t. ex. äga landshöfdingarne rättighet att hos offentlig militär-myndighet begära handräckning, och så äga äfven kronofogdar, att vid marknader och dylika tillfällen begära ett inskränktare antal krigsfolk till vaktgöring, och ännu flera andra sådana tillåtelser för civila myndigheten att reqvirera handräckning af militära makten finnes, hvilka alla skulle includeras under detta allmänna uttryck: "i annan ordning än stadgadt är." Då skulle äfven hela den sista delen af §:n kunna utgå, neml. tillåtelsen, att om fienden oförtänkt faller in i landet, och Konungens befallning ej kan afbidas, manskap må blifva uppbådadt. Vid de öfriga tillfällen, då vederbör. myndigheter äga rättighet att kalla krigsfolk tillsamman, skulle, med den nuvar. redactionen, äfven den otydlighet förekomma, som begge Friherrarne Cederström hafva anmärkt, och som ligger deruti, att man möjligtvis af missförstånd skulle kunna tro, att det fordrades Konungens befallning att företaga skadliga stämplingar emot Rikets säkerhet. Denna tvetydighet ligger här uti ett semicolon. Vore ej detsamma der, så vore meningen likväl ganska otydlig, och jag anser det ej vara rätt att göra redactioner så, att de kunna leda till missförstånd.

Af en talare är nu på e. m. anmärkt, att den 9 §:n, enl. hvad jag i förmiddagens plenum påstod, väl vore otydlig, men samme talare har likväl trott, att det bestämda ansvaret för militär-befälhafvare vore rättvist, emedan slutet af 9 §:n blott skulle hafva afseende på sådana uraktlåtna skyldigheter å militär-befälhafvarens sida, som gifvit anledn. till den skada, hvarföre ansvar honom uti denna punkt ålägges. Jag tror, att §:n måste förtydligas. Der står t. ex.: "straffes på sätt ofvan sagdt är och stånde dessutom till laga ansvar." Om blott det enda ordet "dessutom" utbyttes med ordet "derjemte," så blifver meningen klar; ty om ordet "dessutom" bibehålles, så föranledes man till den tanke, som jag i förmiddags framställde.

Under den discussion, som här ägde rum, då K. M:s propos. i ämnet blef remitterad, gjorde en annan talare här åtskilliga anmärkn:r och nyttjade då, i fråga om militära myndigheterna, ordet "rättighet." En talare här på e. m. har åter begagnat detta ord i samma syftning. Jag gjorde förra gången den anmärkningen, som jag äfven nu måste förnya, att det ej är militärens rättighet, utan dess pligt och skyldighet att nyttja vapnen, när civil myndighet tillsäger, att tiden är inne att bruka våld mot våld. Det är vigtigt, att man ej förblandar hvad som är pligt med det som är rättighet. Gör man ej det, så faller det sig också, efter mitt förmenande, klart, att hela detta stadgande uti 9

§:n icke står på sitt rätta ställe, utan att detsamma bestämdt hörer till en annan och särskild författning.

I afseende på frågan om "Råds råde," tror jag att Utsk. rätteligen har förfarit. Jag anser det ej vara rätt, att söka lurendreja in 1702 års författning uti en lag, som stiftas år 1840.

Hr Hjerta, Lars: Den talare, som i f. m. förut yttrade sig öfver detta ämne, framställde åtskilliga anmärkningar emot LagUtsk:s betänk. hvilka för mig ej voro tillfredsställande; och som jag sedermera hörde åtskilliga andra talare med honom instämma, så anhåller jag att vid ett par af hans anmärkn:r få göra några erinringar tillbaka.

Nämnde talare yttrade sig emot LagUtsk:s förslag, att Konungens Bef:h:de borde vara den civila myndighet, som ensam borde vara berättigad tillkalla militära maktens biträde till folksamlingens skingrande. Jag är ej af denna tanke. Den värde talaren anmärkte, att om Konungens Bef:h:de ensam skulle äga denna rättighet, så behöfde folksamlingen vid ett upplopp endast bemäktiga sig hans person, för att sedermera ingen vidare skulle kunna anlita militären. Jag tager mig friheten häremot yttra, på den andra sidan: för det första, att om en folksamling redan framskridit så långt i sina våldsamheter, att de bemäktigat sig en Konungens Bef:h:des person, måste den i och med detsamma redan anses hafva satt sig emot offentlig myndighets bud och befallning, hvilket är det fall, som lagen förutsätter för militärs anlitande; för det andra, om Konungens Bef:h:de eller landshöfdingen personligen skulle blifva tillfångatagen, så finnes väl på stället de som kunna företräda hans plats; och för det 3:dje, om denna anmärkn. skulle gälla i afseende å Konungens Bef:h:des person, så skulle detsamma kunna hända äfven med de öfriga civila myndigheter, till hvilka den värde talaren velat utsträcka rättigheten att sammankalla krigsfolk; ty en folksamling kan äfven bemäktiga sig länsmän och kronofogdar lika så väl som Konungens Bef:h:de, om densamma vid ett revolutionärt tillfälle har krafter dertill.

Samme värde talare har gjort en anmärkn. emot den modification, som Utsk. framställt uti den K. propos:n, då Utsk., i stället för de der befintliga orden "skingrar den sig ej "på offentlig myndighet befallning", uti sitt förslag infört orden "låter den sig ej på offentlig myndighets uppmaning "till ordning och stillhet återföras", under förmenande att om detta uttryck skulle gillas, så kunde det leda derhän, att ett upplopp, som skedde med ordning, kunde blifva alldeles ostraffadt. För min del skulle jag likväl tro, att hvar och en tillräckligt vet hvad som menas med ordning på detta ställe, neml. laglig ordning eller laglydnad, och att den ordning, hvarmed ett uppror kan ledas, omöjligt kan förvexlas med den lagliga ordningen.

Slutligen vågar jag förmoda, att samme värde talare missagt sig, då han framställt, att Utsk., enl. hans tanke, bestämt böterna för deltagare i uppploppet alltför lågt, då Utsk. föreslagit dem från tio till femtio r:dr, enär allm. lagen — såsom han yttrade — redan stadgar 13 r:dr 16 sk. för vanligt gatufredsbrott af enskild person; men då Utsk. för blott oljud under upplopp föreslagit minst 10 r:dr b:co, och allm. lagen för denna förseelse af enskild person endast stadgar 1 r:dr 32 sk. böter, så har Utsk., i detta fall, qvalificerat detta brott under upplopp betydligt högre och tillräckligt tagit i betraktande den större brottslighet, som oljud i folksamling innefattar. Med gatufredsbrott af enskild person, som redan innefattar våld å person eller egendom, måste åter fredsbrott eller våld i folksamling jemföras i afseende på ansvaret för upplopp, och då synes Utsk. icke i någotdera fallet hafva lagt fingrarna emellan.

Efter jag nu har ordet, utbeder jag mig vördsamt att få erinra om en anmärkn., som jag tog mig friheten göra, när den K. propos:n i detta ämne remitterades, neml. att, enl. min oförgripliga tanke, måste ganska stora svårigheter och olägenheter i en framtid uppstå af det bemödande, som författaren af den K. propos:n och äfven af Lag-Utsk:s betänk. gjort, att uppdraga ett slags gränslinie emellan uppror och upplopp, men likväl bibehålla påföljderna för dem båda så nära intill hvarandra. Jag skulle för min del tro, att om man betraktar, att hvarje medlem af en lagstiftande församling naturligtvis är angelägen, att, i fråga om criminal-lagar, den största varsamhet må äga rum, vid pröfningen af de fall, der dödsstraff kunna komma i fråga enl. dom och ransakning; så borde man äfven vara angelägen, att den största möjliga varsamhet blefve iakttagen i sådana fall, der döden kan vara i sällskap med maktens utöfning utan dom och ransakning. Jag förstår verkligen ej, att man, vare sig af enthusiasm eller räddhåga, skulle kunna ledas ifrån denna varsamhet. Betraktar man den helgd, som känslan af rättvisa i allmänhet skänker åt medborgares lif, så tror jag, att man också måste frångå den sammanblandning, som både i den K. propos:n och i Utsk:s förslag är gjord emellan det lindrigare och ett vida strängare brott.

En värd talare på f. m. har sagt något, som visserligen är sannt, neml. att uti en ofredlig folksamling är det ganska svårt att åtskilja det ögonblick, då folksamlingen öfvergår från upplopp till uppror; men just denna sanning, som jag erkänner, gör, att jag skulle trott det högst nyttigt och angeläget, att Utsk. föreslagit blott en qvalification af förbrytelsen, neml. den af uppror. Vill man iakttaga den varsamhet, och lemna det beskydd åt medborgares lif, som rättskänslan bjuder; så måste det också medgifvas, att endast den yttersta nödvändighet kan berättiga till deras spillande medelst militäriskt våld, och att någon annan rättvis

anledn. då dertill ej kan finnas, än när våld från de upproriskes sida verkligen blifvit begånget, med afsigt att sätta sig emot offentlig myndighets bud, eller med ett ord den qvalification, som man anser constituera karakteren af ett uppror. Om Utsk. hade bibehållit endast denna qvalification och låtit den af upplopp alldeles förfalla, så skulle jag hafva tagit mig friheten att fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att deltagare uti ett upplopp derföre alldeles icke blefve frie från ansvar; ty för det första stadgar lagen för hvarje gatufredsbrott ett visst ansvar; och detta ansvar kan i och för sig sjelft, om man så vill, skärpas; för det andra, om någon begår inbrott vid sådana tillfällen, plundrar eller sönderbryter andras egendom, så straffas han enligt allm. lagen med nio par spö eller motsvarande fängelse vid vatten och bröd. Detta synes just ej vara något så utomordentligen ringa ansvar, om en sådan förbrytelse begås, utan den förut fattade afsigt, som anses utgöra karakteren af uppror. Jag finner väl, att många möjligen kunna önska, att så nära likhet som möjligt måtte komma att etableras emellan behandlingen af hvad man kallar ett vanligt upplopp och ett uppror, emedan det är klart, att hvarje större folkmassa då i och med detsamma skulle, vid hvarje skymt af buller eller oordning, vara lagd under sabelns och bajonetternes välde; men jag tror, att lagstiftaren, som bör bevara rättigheten till lagens skydd äfven åt sådana individer, som kunna hafva förgått sig och som bör göra detta i den mån, som brottet kan vara mera tillfälligt än förberedt, ej bör gå en sådan önskan till mötes.

Jag hörde en talare på f. m. säga, att man ej så noga kan stifta lagar för alla sådana tillfällen, utan att man måste öfverlemna åt de agerande personernes urskiljning, att vid hvarje tillfälle rätta sig efter omständigheterna; men jag ber herrarne vördsamt att dervid få göra den erinran, att ett sådant försvar i lika mån kunde gälla för hvarje, äfven det mest despotiska godtyeke. Det är just för att ej behöfva öfverlemna åt dem, som för tillfället hafva styrkan och makten, att i hvarje fall handla såsom dem godt synes, som lagar stiftas; vore allt väl gjordt med ett sådant öfverlemnande, då behöfdes inga lagar. Det är således just för sådana fall, då de, som hafva makten, snarast skulle kunna finna sig retade att missbruka denna makt, som man måste äga bestämda lagar, hvilka för deras myndighet sätta en gräns, som de icke få öfverskrida, och bestämma controllen mot missbruket.

Hr von Rosen, Georg: Jag har trott det vara en hufvudsak i denna författning, att noga bestämma när offentlig myndighet skall äga rätt att tillsäga en folksamling att skingra sig. — Utsk. har i första §:n hänvisat derpå, men likväl, i min tanke, gjort bestämmelsen alltför inskränkt,

då Utsk. sagt: "Samlar sig menighet eller annan folkmängd "offentligen tillhopa och lägger det uppsåt å daga, att med "förenadt våld sätta sig upp emot verkställighet af offentlig myndighets bud" etc. Jag har likväl tänkt mig möjligheten af hvad som äfven understundom händt, att olofliga folksamlingar skett för att hämnas, eller för att tvinga enskilda personer till något, som enligt lagarna vore obehörigt. Jag tror, att följderne af dessa folksamlingar kunna blifva enahanda med dem, hvilka föranledas af sådana folksamlingar, som Utsk. afsett. Jag sluter deraf, att det bör vara den offentliga myndighetens rättighet att bedömma detta. Jag tror, att den allmänna ordningen och den enskildes rätt fordra det. Jag önskar således, att Utsk., ifall detta betänk. blifver återremitteradt, måtte deråt lemna uppmärksamhet. Jag tror äfven, att den, som genom Utsk:s betänk. är berättigad skingra en oloflig folksamling och att å öfverhetens vägnar bjuda och befalla, uti detta förslag ej erhållit nog bestämda föreskrifter. Är det endast Konungens Bef:h:de, landshöfding eller öfverståthållare, som äger denna rättighet, så är detta stadgande alltför inskränkt. Tillkommer den deremot hvar och en, som bjuder och befaller å öfverhetens vägnar, så är det alltför vidsträckt. Detta är en anmärkn., som jag trott mig böra göra vid redactionen af 1:a §:n. Uttrycket "på öfverhetens vägnar bjuder och befaller," som finnes i denna §, är äfven begagnadt uti 6 §:n. Uti 7 §:n bestämmer Utsk. något närmare detta uttryck, men inskränker det till Konungens Bef:h:de eller i stad till borgmästare eller polismästare, och på landet kronofogde eller den, som hans embete företräder. Här tyckes mig Utsk. alltför inskränkt hafva tagit uttrycket: "den som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller." Uti det län, som jag närmast känner, finnes en landshöfding och fyra kronofogdar. Vi hafva lefvat i de tider, då olofliga sammanskockningar, upplopp eller uppror, — hvilket man vill kalla det, — inträffat på tio gånger så många ställen som inom detta län. När nu, enligt Utsk:s förslag, endast desse fem personer äro berättigade att bjuda till att skingra folksamlingen; så anser jag ett sådant stadgande vara alltför inskränkt. Jag tror, att om man vill varna i tid för att förekomma större olyckor, så vore det nödigt, att ett större antal personer ägde en sådan rättighet. Jag föreställer mig, att hvad Konungens Bef:h:de i egen person vid sådana tillfällen kan göra, måste han äfven kunna uppdraga åt någon annan; såvida man icke vill, att hvarje organ af den offentliga myndigheten och af polismakten skulle äga samma rättighet som han. Jag tror ej, att någon våda deraf skulle uppstå; vi hafva redan uti allm. lagen åt kronolänsmän gifvit en sådan rättighet genom tillåtelsen att vid marknader, auctioner och

stör-

större samqväm hålla ordning. Denna ordnings hållande synes mig äfven förutsätta makten att kunna åtskilja en folksamling, när han ser att oordning uppstår. Jag skulle åtminstone vilja föreslå, att Utsk. i 7:de §:n lemnade något afseende derå. Jag föreställer mig äfven, att om också civil myndighets personliga makt vore vida större än den nu är, skulle den möjligen ändock kunna vara otillräcklig. Jag har trott mig finna, att uti andra länder gifves det en stadie, der civil myndighet öfverlåter åt den militära makten att göra och låta hvad som befinnes vara nödvändigt till oordningens stillande. Jag har hört omtalas, huru man stundom, vid sådana tillfällen, sätter en ort eller stad i belägringstillstånd, och föreställer mig att dessa sammanskockningar kunna ske så planmessigt, så itereradt, att det icke är möjligt för någon civil myndighet att ensam söka hindra den. Jag tror det vara nödvändigt, med så spridda myndigheter, som vi i vårt land äga, att den civila makten får tillkalla biträde af militären, och anser att oundvikliga vådor derigenom kunna förekommas. Jag har trott mig häruppå böra fästa Utsk:s uppmärksamhet, i händelse en återremiss skulle komma att äga rum.

Uti 2:dra §:n heter det: "skingra sig ej upprors-"män efter sådan uppmaning och varning, som i "första §:n säges, utan trotsa med oljud, smäde-"ord eller hot, varden dömde" etc. Samma ordalydelse finnes äfven uti 6:te §:n. Jag kan visserligen medgifva, att detta trots med oljud, smädeord och hot, kan vara straffvärdt; men jag anser följderna deraf mindre betydliga, än om de, enligt hvad andra §:n innehåller, ej skingra sig, och derpå finnes likväl ingen straffbestämmelse. Om jag, såsom landshöfding, ger folkmassan uppmaning att skingras, och den emottager mig med höfliga termer men qvarstannar; så erkänner jag, att jag anser detta vara värre, än om den bemötte mig med smädeord och skällsord men skiljdes åt. Otidigheterna kunna bestraffas efteråt; men jag anser, att då de upproriske, efter erhållen uppmaning, ej skingra sig utan qvarstå, ehuru utan att göra något våld, der böra embetsmyndigheterna ursägtas, om de ej kunna hålla ut med att vid sådana sammanskockningar förblifva overksamma. Jag anhåller att Utsk. måtte lemna uppmärksamhet häråt.

Jag finner i 7:de §:n, att Utsk. föreslår, att trumma eller trumpet skola begagnas till varning; men jag hemställer till Utsk., om vi kunna antaga, att trumma och trumpet och dertill äfven trumslagare och trumpetare alltid skola finnas till hands. Jag tror, att det på många ställen i Sverige kunde inträffa, att myndigheterna vid ett sådant tillfälle saknade trumma och trumpet, och då kunde de ingenting göra. Följaktligen anser jag denna detalj böra helt och hållet uteslutas. Embetsmannen må sjelf göra huru

han finner för godt i detta afseende; men att bestämma ett instrument, som vid sådana tillfällen skall begagnas, tror jag vara onödigt.

Här är stadgadt ett strängt ansvar för militär-befälhafvare vid sådana tillfallen, då han olyckligtvis måste nyttja vapen. Jag medger visserligen, å en annan sida, att all kitslighet, all öfverdrift, är i högsta grad brottslig och bör straffas; men jag hemställer till en hvar, som har fört befäl öfver trupp vid ett sådant tillfälle, om det är möjligt för honom att ansvara för hvad hvarje särskild soldat gör eller låter. Hans ansvar bör derföre, enligt min tanke, stanna vid de befallningar han utfärdar, och såsom en värd talare i f. m. sagt, om han brister i varningar till sin trupp, att icke begå någon oordning. Jag önskar alltså att detta stadgande må uteslutas utur lagen och hemställer till en hvar, om icke denna särskilda ansvarsbestämmelse för befälhafvaren kan anses öfverflödig, då han i alla fall står under krigsartiklarna.

För öfrigt har jag vid detta tillfälle ingenting att tillägga, utan begär endast återremiss på ifrågavar. betänkande.

H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelm, Gustaf: Åtskilligt, som yttrats i detta e. m. plenum, föranleder mig att fullständiga hvad jag i förmiddags anfört.

När lag af den närvarandes beskaffenhet stiftas, är det helig pligt att vara omsorgsammast betänkt på sparandet af menniskolif. — Redan i förväg hade jag instämt med Hr L. Hjertas tänkvärda yrkanden i denna syftning. Må jag blott anmärka den fallenheten jag i alla parlament och ä samma politiska sida förmärkt, att företrädesvis sysselsätta sina tankar och debatterna med lagbrytarnes vådor vid dessa tillfällen. Allt menniskolif är dyrbart. Men, ifall af ett företräde, måtte väl detta tillkomma de laglydige medborgarnes, som i sådana fördömliga uppträden blottställas; och de soldaters, som pligten allena nedkallar till de dem så vedervärdiga, ja, så vämjeliga striderna.

Till den så vigtiga omsorgen att spara förvillade landsmäns blod, hörer väsendtligen, att de, innan vapen brukas, blifvit så hör- och synbart som möjligt varnade. — Detta sker medelst de i båda lagförslagen förmälda uppmaningar och tecken. — Men Utsk. synes afse en gradation, bestående af 1) förmaning till ordning och stillhet, 2) varning för laga ansvar, och 3) varning för vapnens bruk. Att de först tillstädeskomna myndigheterna använda de 2:ne förstnämnda talesätten är så gifvet, att derom ej behöfver förordnas. Men när det kommer dertill, att vapnens förestående bruk skall förkunnas, då är vanligen sorlet sådant, att intet akustiskt medel förslår att göra menniskoröst hörd. För alla de otaliga gånger en Engelsk scheriff uppläst Riot-act, har

kanske menigheten aldrig en enda gång tydligen förnummit en rad af denna parlamentsacts innehåll. Jag gillar visserligen den i 7 §:n föreslagna uppmaningsformeln. Ingalunda dock af dess ordställning, endast deraf, att den särdeles skönjebart ses ske, väntar jag mig dess verkan, och i stället för Utsk:s 3:ne graderade varningar enligt 6 och 7 §§:na föreslår jag, att, efter de 2:ne första, den 3:dje måste hafva 3:ne gånger skett, innan vapnens bruk får reqvireras, men äga lika lagligen sin förkunnade påföljd, antingen många eller få förmått höra texten.

Beträffande tecknet gillar jag högeligen föreskriften derom, enär aldrig nog kan göras för att underrätta menigheten om sin våda. Men jag bestrider alldeles, att ett sådant teckens höjande blifver nödvändigt villkor för varningens lagliga fullständighet. — Apparatet (flaggan eller lyktan, med nödiga stänger) skall ofta icke vara att tillgå, och kan icke ägas på flera samtidigt oroliga punkter. Må således den afgörande uppmaningens laglighet icke bero af sådan omständighet.

Den tydligaste varningen blifver ändå truppens uppmarscherande i front af uppsamlingen; civila myndighetens sedan trefallt skeende, och solenna, med trumslag eller trumpetskall beledsagade, framryckande till menigheten och dennes i ögonen fallande uppmanande bilda fullständig varning. De som då icke anse sig varskodda och icke aflägsna sig, de kunna tryggt anses såsom de der äro beslutne att pröfva upprorets vapenlycka, och dem träffar icke skadan oförtjent. Jag förutsätter neml., att kunskap om denna lag blifvit med all upptänklig flit bland folket spridd, hvilket jag på det enständigaste yrkar; och hvarförutan ingenting vore med denna lagstiftning, emot härnäst inträffande folkyra, uträttadt.

Jag har nu afhandlat hvad lagförslagen af ämnet handlagt. Men dervid förblifva högst väsendtliga punkter i det outredda skick, öfver hvilket jag i mitt ingångsspråk klagade.

Bland sådant anmärker jag:

1) Det ofvan antydda fallet, att civil myndighet icke är tillstädes eller icke handlar. — Bör militär-myndigheten då få uppbåda och framföra manskap och låta bruka vapnen? Frågan är kinkig. Jag vet det, och det synes bäst deraf, att ehuru den visserligen uppstått här i allas tanke, har den icke utgått ifrån någons läppar. Men jag uttalar den, ty — den måste slitas.

2) Den beklagansvärda belägenhet, i hvilken vakt- och patrull-befälhafvare samt skiltvakter hos oss alltid varit och ännu lemnas. Jag har redan anmärkt, att de alldeles icke kunna hänföras under lika cathegori med trupper, som framföras till folksamlingars styrande, enär de sällan eller aldrig kunna förvänta sig ledning af civil myndighet. De måste så-

ledes nästan alltid handla på eget bevåg, men de handla också under svåraste ansvar; och hvaraf få de skydd emot detta? — Af förmäns order för tillfället? Men hvaraf skyddas då desse förmän? Månne af tjenstgöringsreglementet? Det gäller ju icke inför civil-domstol. — Af krigsartiklarna? De äro högst ofullständiga i ämnet. Anmärkom äfven, att allmänheten alldeles icke känner dem. — Anmärkom synnerligast, att i detta ämne öfverensstämma tjenstgöringsreglementena och krigsartiklarna hvarken sins emellaa eller med allmänna lagen. Jag yrkar formligen, att R. St. hos K. M. anmäla sin underd. önskan om nödig revision till afskaffande af sådan oreda, och till vinnande af den så nödiga likstämmigheten och bestämdheten i hvad här nämnda detacherade militärer angår.

3) Theorien, som bestämmer hvilka actioner, i följd af ifrågavar. oroliga och lagstridiga tilldragelser, böra såsom behöriga beviljas. Må jag i detta afseende referera mig till mitt anförande i plenum af den 15 Juli.

4) Den för sådana actioner behöriga rättegångsordning, hvarom jag likaså i nämnda plenum anförde några tankar. Jag yrkar nu, att Ständerne ingå till K. M. med underd. önskan om det tillägg i krigslagarna att, äfven i fredstid, ståndsrätt må kunna förordnas ifall af brott, begångna af militärperson under sådan conjunctur, som närvar. lagstiftning afser. Det strider ju mot sunda förnuftet, att militär, som i thy fall hyllat upproret, eller, under förment skydd af order att bruka vapen, begått grymhet å vapenlös person, skall tillgodonjuta en rättegångsordning, enligt hvilken straffdomen kan dröja halftannat år; och

5) Belägringstillståndet, hvars förklarande, i vissa fall, grundlagen i alla ofvannämnda constitutionella länder statuerar.

Slutande nu mina flera och mångordiga anföranden i detta ämne, återstår för mig att förklara, det jag icke en enda original-tanke har yttrat. Allt hvad jag anfört är hemtadt ifrån England, Frankrike och andra lagbundna länder, och är der så antaget i lag och praxis, och så kändt, att docerandet deröfver skulle derstädes ådraga professorn åtlöje. — Blind efterhärmning är sannerligen icke min fallenhet. Knappt något synes mig osmakligare i politisk ting. Mycket veta vi bäst i Sverige. Om t. ex. utländningen erbjöd sig att här läsa chemi, eller visa oss huru det fäktas med kanonslupar, så tackade jag honom för den goda viljan, men bad honom sitta ned och lära af oss. Men — i fråga om upplopp? Vi oerfarne, som sedan en Stenbock, i Eric XIV:s tid, blef ihjälslagen i Trångsund ända till Dal-upproret och sedan ända till Fersiska mordet, och uppträdena i Skåne och Södermanland 1811, knappt afvetat folkresningar, — vi skulle blygas att hemta lärdomar ifrån länder, der uppploppen äro tätare än månskiftena?

och der 30, 40, ja 100,000 sammanlupna menniskors upptåg, (tack vare goda anstalter och vanan) icke störa whistpartierna i husen näst intill dem, hvilkas fönster stenas. — Nej; tackom Försynen för vår oskuld i thy handläggning, men, antagom att det som händt kan hända om igen, och lärom boten der sjukan mest är gängse.

Jag slutar med anförande af de ord, som, i somras, då militärens handlingssätt vid ett upplopp i Franska staden Perpignan klandrats i Deputerades kammare, uttalades af Hr Dupin (d. ä.), den namnkunnige statsmannen. Han var sedan 1814 i oppositionen. Aldrig saknade inför domstol den politiskt förtryckte biträde af denne store advokats mäktiga röst. Frisinthet och juridisk skarpsinnighet voro aldrig i så hög grad förenta; och så här sade han: "Jag "måste uppträda när jag hörer lastas ifrågavar. regementes "uppförande vid detta tillfälle. Mine herrar! jag frågar, om "sedan den beväpnade styrkan, efter skedda uppmaningar "till den upplupna folkmassan, blifvit af den civila myn-"digheten reqvirerad att den skingra, jag frågar, säger jag, "om alla dessa, som efter, och oaktadt de lagliga varnin-"garna ändå stodo qvar i fronten af den allmänna beväp-"nade makten, icke alla voro brottslige i samma grad? — "Der laglös oordning är, der stanna icke de goda medbor-"garne. Elden gafs lagligen och behörigen, säger jag. — J "Herrar Fältmarskalkar, som jemte mig sitten här, J haden "commenderat denna eld, om uppdraget varit eder gifvet. "Huru kunna soldaterne i sådan folkhög och virrvarr ur-"skilja de brottsligaste? Kulorna gå icke med inqvarterings-"pollett. Det är ju obestridt att upplopp och tumult var å "färde. J gillen med rätta civila makten, som reqvirerade "elden. J måsten gilla militärerne, som gåfvo den."

Hr Hjerta: Den siste värde talaren har fört mig till minnes något, som jag glömde förra gången, när jag hade ordet, neml. om den väsendtliga skilnad, som jag tror det bör vara emellan rättigheten för en trupp att använda eldgevär och andra vapen. Jag kommer nu tillbaka på denna fråga, i anledn. af de exempel, som samme talare anförde från andra länder. Det är sannt, att både i England och Frankrike förekomma upplopp eller émeuter, äfvensom att då dessa skrida öfver en viss gräns, så använder polismakten sina vapen och tillkallar i nödfall äfven den militära makten för att skingra dessa upplopp. Men jag hemställer till den värda talaren, huruvida icke hans erfarenhet instämmer med hvad jag vågar tro, efter den erfarenhet jag inhemtat, väl ej genom personlig närvaro på stället, men genom hvad tidningarna gifvit vid handen, neml. att man i dessa länder gör en stor skilnad emellan de tillfällen, då folket skingras genom patrullers ridande genom gatorna, eller genom eldgevärs användande. Den värde talaren har i afseende på det sednare anfört exemplet af ett upplopp i

Perpignan i början af detta år; men, mine herrar! denna händelse var verkligen en sådan, som jag skulle vilja kalla ett uppror; ty den hade till syftemål, att med våld motsätta sig verkställigheten af en författning, som offentlig myndighet utfärdat. Vid sådant tillfälle inträder den cathegori, som jag vill kalla uppror. Emedlertid minnes den värde talaren sannolikt, likasåväl som jag, hvad jag nu tager mig friheten att påminna om, neml. att denna händelse föranledde inom Frankrike, både inom kamrarne och inom pressen, de starkaste anmärkn:r mot auctoriteternes handlingssätt, och om Hr Dupin var en af de talare, som yttrade sig till försvar för dessa auctoriteter, så tager jag mig friheten att hemställa till den värda talaren, om det icke nu är bra många år sedan denne Hr Dupin tillhörde oppositionen.

H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelm: Hr Hjerta har anfört, att Hr Dupin frånträdt oppositionen. Den ytterligaste har han aldrig tillhört, men alltid vänstra sidan under restaurationen; och sedan revolutionen alltid Tiers-partiet; (så kallas de mest conservativa af kammarens liberala). — I alla fall bildas han af sina antecedentia till en classisk och moralisk auctoritet; ty parti-åsigt åverkade aldrig hans grundsatser, hans stämma eller hans vota. Hr Hjertas och Hr af Uhrs anmärkn:r öfverensstämma med hvad jag, när detta lagförslag remitterades, yttrade om tillgången i de åberopade länderna; jag upprepar, att en emellan uppror och upplopp distinguerande definition icke blifvit formulerad. Nu ansåg Hr Hjerta, att händelsen i Perpignan bestämdt borde hänföras till cathegorien af uppror, enär menigheten satte sig upp emot en af offentlig myndighet utfärdad författning. Men detta är fallet med de flesta upplopp. Bestämd lag förbjuder ju att sönderslå fönstren och att misshandla nästan på gatorna. Svensk lag bjuder ju att lyda myndigheterna. Emot denna uppsätter sig ju hvarje folkskock, som på uppmaning ej åtskiljes; men derföre är den ändå icke hvad lagen menar med upprorisk. K. propos:n och likaså Utsk:s förslag statuera olika förfarande i det ena eller andra fallet, men utan definition å någotdera. Väl kan man med denna komma ett stycke på vägen. Resning mot besvuret statsskick — det är uppror, och mot en polisförfattning må den vara blott ett upplopp. Men rätt skarpt kan råmärket icke med penna uppdragas. Ofta döljer upproret sig under upploppet. En fullständig teckning är omöjlig och försöket blef långtrådigt. Staten vore i dessa och i alla hänseenden högeligen att beklaga, om den af sina civila och militära embetsmän icke kunde tillförse sig den urskiljning och humanitet, som vid hvarje tillfällighet af ifrågavar. beskaffenhet lämpa reqvisitionen efter samhällsordningens närvar. och kommande behof.

Gr. Mörner, Carl Göran: Efter de flera anmärkn:r,

som under behandlingen af ifrågavar. betänk. här blifvit framställda, anser jag det vara min skyldighet, såsom ledamot af LagUtsk. och såsom den der — jag får öppet tillstå det — medverkat till åtskilliga af de klandrade förslagen, att, så vidt jag kunnat uppfatta anmärkningarna, söka bemöta åtminstone några utaf dem, samt närmare redogöra för skälen till Utsk:s handlingssätt i afseende på de stadgar, mot hvilka anmärkningarne äro riktade. Att jag emot åtskilliga af nämnda stadganden har reserverat mig, synes äfven af min vid betänk. fogade reservation, och de, som behagat deraf taga närmare kännedom, veta i hvilka delar sådant skett. Med mera tid skulle visserligen mitt bemötande af de gjorda erinringarna kunna blifva fullständigare, men i afseende på några af de väsendtligaste torde jag ändock vara i tillfälle att meddela erforderliga upplysningar. Till en början torde det tillåtas mig fästa uppmärksamheten på sjelfva uppställningen af ifrågavar. betänk. och de särskildta stadier af brottslighet, för hvilka förhöjda straffbestämmelser äro utsatta.

I första §:n afhandlas det förhållande, då en folkmängd har samlat sig tillhopa och lägger uppsåt å daga att sätta sig upp emot offentlig myndighets bud, — utan att skrida till några andra åtgärder, hvarken våld å personer eller oljud, smädeord eller hot emot myndigheterna, — och då den, efter erhållen uppmaning, skingrar sig. Det är första steget till uppror, om jag så får uttrycka mig, som här är i fråga.

I andra §:n förekommer det förhållande, att, sedan den församlade folkmängden redan har ådagalagt ett sådant uppsåt, som i 1 §:n omförmäles och blifvit uppmanad att skingra sig, den icke åtlyder en sådan varning, utan skrider till ytterligare trotsighet med oljud, smädeord eller hot. Detta är en större grad af brottslighet.

Uti den 3 §:n är fråga om våld, som föröfvas af den i upprorisk afsigt församlade massan. Detta är upprorets sista stadium.

Den 6 §:n handlar om ett helt annat brott, neml. upplopp — en tillfällig oordning af en möjligen i ganska loflig afsigt samlad folkmassa. — Detta bör, i min tanke, noga skiljas från hvad i första, andra och tredje §§:na omnämnes. Att jag ej varit med om den redaction af 6 §:n, som här är gjord, synes af min reservation i denna del, och jag får härstädes nu genast anmärka detta.

Hvad härefter beträffar de gjorda anmärkningarna, så har man till en början sagt, att skilnaden emellan uppror och upplopp vore högst svår att bestämma och någon definition derpå icke lätt att gifva. Detta kan visserligen ej förnekas. Någon auctoritet har likväl Utsk. för hvad detsamma i detta afseende yttrat, då Utsk:s förslag öfverensstämmer både med K. M:s nåd. propos. och med det nya

förslaget till criminal-lag, och då definitionerna derjemte äro af criminal-lagförslagets författare nästan ordagrannt hemtade ur den Tyska criminal-rätts författaren Feuerbachs theori och äfven öfverensstämma med hvad en annan berömd Tysk criminalist, neml. Grollman, derom yttrat.

Man har vid första §:n, sådan den af Utsk. här blifvit föreslagen, anmärkt, att uttrycket "den som å öfverhe-"tens vägnar bjuder och befaller, skulle vara otydligt; någon annan otydlighet ligger likväl icke häruti, än som har ägt rum i 100 år och något derutöfver. Uttrycket är neml. hemtadt utur 1734 års lag, och att någon våda af uttryckets begagnande på det ställe, der detsamma nu står, möjligen kan uppkomma, det kan jag för min del icke förutse; ty i första §:n tillägges denna myndighet ej någon annan rättighet, än att varna menigheten, innan den framskridit så långt, som i 2 och 3 §§:na säges. Denna makt att varna bör tillkomma hvilken offentlig myndighet som helst, som äger att på stället bjuda och befalla; emedan derigenom mycket godt kan åstadkommas, men icke något ondt, och en inskränkning i en sådan rättighet att varna vore, efter min tanke, ett stort misstag. Uti 7 §:n bestämmes hvilken myndighet det är, som har rätt att afgöra, när vapen skola brukas; och detta är en helt annan sak, än den rätt att varna, hvarom första §:n talar. Man har sagt, att ordet "offentlig myndighet" vore bättre uti denna 1 § än det nu begagnade uttrycket, den som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller; men benämningen offentlig myndighet är bibehållen, der denna benämning i min tanke är på sitt ställe, neml. då det i första momentet af första §:n talas om att menighet sätter sig upp emot offentlig myndighets bud; men den passar ej på sednare stället i den 1 §:n, der detta uttryck kunde föranleda osäkerhet om hvad som dermed skulle förstås. Deremot vet hvar och en hvilken som på öfverhetens vägnar bjuder och befaller. Man har vidare klandrat, att Utsk. i denna §, i stället för uttrycket uti den K. propos:n "skingra de upprorsmän sig på offentlig myndighets befallning" etc., infört föreskriften, att den, som å öfverhetens vägnar ägde bjuda och befalla, skulle uppmana de församlade att skingra sig och underrätta dem om påföljderna för upprorsmän. Utsk. har likväl för detta förfarande trott sig hafva flera grundade skäl, neml. att endast en kort-villig befallning kan af mängden missförstås, kanske äfven reta dem, och att en varning, gifven i tid, innan massan ännu skridit till våldsamma åtgärder, möjligen kan leda till afstyrande af det hotande upproret. Slutligen har man anmärkt mot straffbestämmelsen i denna §, att i stället för förslaget i den K. propos:n att anföraren skulle straffas med fästningsarbete på 6 månader till 3 år, har Utsk. föreslagit sådant arbete från

sex

sex månader till 2 år, och såsom skäl för denna anmärkn. har man åberopat innehållet af det nya criminal-lagförslaget. Jag får härvid erinra, att det nya criminal-lagförslaget ännu blott är ett project till lag. Utsk. har ej ansett sig behöfva godkänna detta förslag såsom någon ovillkorlig regel till efterföljd, särdeles uti nu ifrågavar. fall, i afseende hvaruppå det förekommer att en af de hufvudsakligaste anmärkningar, som Högsta Domstolen deremot gjort, just innefattar, att straffbestämmelserna uti detsamma äro alltför vidsträckta, och för min del har jag ansett det vara Utsk:s åliggande att söka bringa straffbestämmelserna snarare uti analogi med öfriga dylika stadganden, uti vår nu gällande allmänna lag, än med ett förslag, som möjligen kommer att undergå mångfalldiga förändringar före dess antagande. Att dessutom vid ett tillfälle, då en i upprorisk afsigt samlad menighet på offentlig myndighets befallning skingrar sig, utan att skrida till några uppenbara våldsamheter, anföraren, om han för sitt brottsliga tilltag blifver insatt i fängelse å fästning från 6 månader till två år, torde vara ganska tillräckligt straffad, möter tilläfventyrs ej motsägelse, särdeles om man med denna straffbestämmelse jemför hvad i den K. propos:n blifvit föreslaget i 5 §:n, neml. att den, som "muntligen inför menighet eller annan folksamling eller i skrift, "den han utsprider eller utsprida låter, till uppror uppmanat, "straffes, enär uppmaningen ingen straffbar verkan hade, med "fängelse från två till sex månader." — En sådan person, som uppenbarligen uppmanat till uppror, skulle, enl. detta lagrum, straffas med fängelse från två till sex månader, då deremot anföraren vid de i 1 §:n nämnda tillfällen kunde få arbeta å fästning från sex månader till 2 år, och då tyckes mig den sistnämnde jemförelsevis blifva tillräckligt straffad.

Mot andra §:n har man anmärkt, att orden "efter sådan uppmaning och varning, som i 1 §:n sägs" borde borttagas, och äfvenså orden "utan trotsa med oljud, smädeord och hot." Hvarföre det första tillägget bör finnas tror jag vara tydligt af hvad jag redan till försvar för sjelfva stadgandet om uppmaningen tagit mig friheten anföra, och hvad beträffar orden "trotsar med oljud, smädeord eller hot," får jag tillkännagifva att de öfverensstämma med hvad criminal-lagförslaget i denna del innehåller, och äfven med hvad de af mig förstomnämnde Tyske rättslärde hafva antagit, såsom ett karakteristiskt kännetecken på uppror, och att dessa åtgärder å massans sida eller några ännu kraftigare anses böra utsättas, på det full visshet må vara gifven derom, att den samlade folkmängden ej i godo kan förmås afstå från den ådagalagda upproriska afsigten. Skingrar den sig ej, men likväl icke trotsar med smädeord eller hot, utan håller sig fullkomligt stilla;

så måste väl medgifvas, att någon särdeles ögonblicklig fara ej är för handen, så länge folkmassan sig på detta sätt förhåller; men om densamma på förenämnda sätt trotsar, då är det först som någon fara börjar uppstå, och då är det äfven som straffbestämmelser för deltagare uti den brottsliga gerningen komma i fråga. Här har äfven blifvit sagdt, att genom dessa ord Utsk. skulle hafva ingått för mycket i detaljer. Jag tror ej, att Utsk. ingått uti någon onödig detalj, då detsamma sökt förekomma ett missförstånd af lagen, som eljest tilläfventyrs lätt nog kunnat äga rum. Dessutom får jag anmärka, att uti den K. propos:n uti 3 §:n förekomma ännu större detaljer, emedan der särskildt upptages fönsters inslående och dörrars uppbrytande, och att det af en talare blifvit emot Utsk. anmärkt, såsom ett fel, att denna uppräkning af dörrar och fönster ej blifvit uti 3:dje §:n bibehållen. I afseende på denna sistnämnda anmärkning har Utsk. likväl uppgifvit sina skäl till förändringen, och jag tror, att vid närmare eftersinnande skall man finna dem grundade. Uti 3:dje §:n står: "Göra upprorsmän våld å person, "bryta eller rifva de hus eller plundra eller förstöra de an-"nan egendom —." — Meningen är icke derföre, att man, för att kunna underkastas ansvar efter detta lagrum, skall till grunden nedrifva ett hus, men man bryter eller rifver det, äfven då man sönderbryter dörrar och fönster. Man skulle eljest nödgas stadga särskilda bestämmelser för sönderbrytande af skorstenar och taktegel m. m., men nu innefattas allt under det stadgande, som står uti §:n.

Vid 4 §:n har en talare fästat sig vid uttrycket: "var-"der upprorsman dräpen, ligge ogild." Jag tror icke att detta uttryck, som i allm. lagen på många ställen är begagnadt, här innefattar någon tvetydighet. Det har blifvit anmärkt såsom oriktigt, att om en upprorsman skulle sticka ihjäl en annan sådan, så skulle han blifva strafflös. Det är gifvet, att om en upprorsman sticker ihjäl en annan; så skall han ej straffas för det han stuckit ihjäl upprorsmannen, utan derföre att han sjelf varit med i upproret. Att deremot införa, såsom den värde talaren föreslagit, att endast den upprorsman, som af vederbör. auctoritet blifvit dödad, skulle ligga ogild, tror jag vara vådligt, emedan, om vid tillfälle af uppror, äfven ingen militär finnes att tillgå, det dock ovillkorligen måste vara alla rättsinnade medborgares pligt att söka medverka till det allmänna lugnets återstallande och de således, om de råka att dräpa en upprorsman, böra hafva samma skydd af lagen, som om detta verkställes af militär-myndighet. Uttrycket är derföre, i min tanke, fullkomligen riktigt.

I afseende på den 6:te och efterföljande §§ får jag till en början åberopa hvad jag i min reservation anfört. Den uppställning af §§:na, som här är följd, öfverensstämmer visserligen med den, som i den K. propos:n är iakttagen; men jag

tror (och hemtar dertill ytterligare skäl af flera yttranden, som jag i dag härstädes afhört), att det är af största vigt, att äfven i sjelfva uppställningen af lagen skilja emellan uppror och upplopp. Meningarne och yttrandena, så framt jag ej orätt uppfattat dem, hafva synts mig understundom temmeligen orediga i afseende på dessa tvänne saker, och jag kan derföre ej frångå hvad jag inom Utsk. yttrat och äfven i min reservation vidblifvit — att det hade varit bättre, att först afhandla allt hvad som rörer uppror, och sedan allt hvad som angår upplopp. Den redaction, som här blifvit af Utsk. antagen, är icke heller öfverensstämmande med min önskan. Min reservation innehåller det förslag, som jag i sistnämnda afseende tagit mig friheten att framställa; men några meningar äro äfven der bibehållna i samma anda, som Utsk:s förslag upptager dem, och äfven mot dessa hafva anmärkn:r blifvit riktade. Uti Utsk:s förslag lyder §:n i den anmärkta delen sålunda: "Samlar sig folkmängd å torg, gata "eller annan offentlig plats, utan att lägga sådant uppsåt å "daga, som i 1 §:n sägs, men störer dock lugnet och all-"männa ordningen; och låter den sig ej på offentlig myndig-"hets uppmaning till stillhet och ordning återföras, då bör "den, som å öfverhetens vägnar bjuder och befaller" etc.; mot orden "till ordning och stillhet återföras," hafva anmärkn:r blifvit riktade, och man har velat att i stället ordet "skingras" skulle återinföras. Upplopp kunna lätt, vid många tillfällen, uppkomma. De kunna inträffa vid sådana tillfällen, då det strider mot sjelfva sakens natur, att ifrågasätta skingring. Inom Utsk. har, särdeles af Hederv. BondeSt:s ledamöter, uppmärksamheten blifvit fästad derpå, att upplopp vid marknader och dylika tillfällen kunna inträffa, och att det vore något onaturligt, att i en sådan trängsel, som der vanligen äger rum, befalla folkmängden att skingra sig. De församlade skulle då åtskiljas, för att straxt ånyo samla sig, emedan marknaden icke kan fortgå, utan att folket är på marknadsplatsen. Då, vid tillfälle af ett upplopp, massan, på uppmaning af dem, som på stället bjuda och befalla, låter bringa sig till stillhet och ordning, är också ändamålet vunnet, emedan ingenting annat lärer åstundas, än att åter bringa den till stillhet och ordning. Man har ogillat Utsk:s åtgärd att föreskrifva, att vid sådana tillfallen varning bör gifvas. Jag önskar att många varningar måtte äga rum. Om äfven den samlade menigheten, sedan densamma först, på vederbörandes uppmaning, återgått till ordning, sedermera ånyo skulle börja att bullra, så får väl den offentliga myndigheten finna sig vid att förnya varningen, jemväl flera gånger, om så skulle behöfvas. Jag tror det är bättre, att fordra tålamod af myndigheterna, än att fordra det af massan. Jag kan således icke annat finna, än att föreskriften om varning här är på sitt ställe. Man måste ihågkomma, att här endast är fråga

om en tillfällig oordning, och när denna tillfälliga oordning upphört, försvinner äfven den offentliga myndighetens rättighet och pligt att agera mot den från oordning återvända massan; den har med henne intet vidare att skaffa, så snart hon återgått till ordning. Någon otydlighet i ordet "ordning" på detta ställe, då det står: "låter den sig ej, på offentlig myndighets uppmaning till ordning och stillhet återföras," kan jag ej finna, enär på nästföreg:de rad följande uttryck förekommer: störer lugnet eller allmänna ordningen. Det är således samma ord, som upprepas.

Man har tyckt, att straffbestämmelserna i denna § vore alltför lindriga. Jag kan icke dela denna åsigt, och jag har icke heller understödt det strängare stadgande, som uti den K. propos:n innehålles derom, att den, som är anstiftare af ett upplopp, skulle kunna straffas till och med lika med anstiftaren af ett uppror. Detta har Utsk:s pluralitet tyckt vara alldeles för strängt. Då anstiftaren af ett upplopp för en sådan tilldragelse, som egentligen föranledes af en hastig öfverilning, straffas med fängelse från 2 till 6 månader, synes mig, att han pliktar nog. Öfvergår deremot folkmassan från blott oordning till våld å person eller egendom, står anstiftaren i samma cathegori med en upprorsstiftare eller upprorsman. Man måste noga bemärka, att det endast är oljud, endast störande af lugnet och allmänna ordningen, som i denna § bestraffas och ej några positiva våldsamheter.

Sjunde §:n öfverensstämmer alldeles icke med mitt förslag, utan inskränker, enligt min tanke, alltför mycket antalet af de myndigheter, hvilka skola äga rättighet att bestämma vapnens bruk. Jag har emot Utsk:s beslut i denna del reserverat mig. Jag anser, att hvarje embetsman ifrån Konungens Bef:h:de ned till länsmännen och stadsfiscalen, såsom alla ansvarige för deras åtgärder, äfven böra äga denna makt. Någon tvekan om, vid tillfälle af uppror, tiden är inne att använda vapen eller icke, tror jag ej kan uppstå. Hafva alla de föreg:de varningsgrader, som äro föreslagna, blifvit genomgångna; har den offentliga myndigheten varnat den samlade massan, och underrättat den om påföljderna för dess brottsliga tilltag, utan att densamma i godo kunnat förmås att skilja sig; har sedermera, såsom här är föreslagit för de tillfällen då vapenmakt måste nyttjas, vederbör. myndighet låtit gifva signal med trumpet eller trumma, derefter upphöjt ett varningstecken och slutligen 3:ne gånger låtit uppläsa varningen; har — säger jag — allt detta skett fruktlöst, då synes allt hopp om framgång för lindrigare medel vara ute. Sedan massan undergått så många varningsgrader, så måste gränsen för dess rättigheter i detta afseende vara slut, och deremot dess skyldighet inträda att ovillkorligen lyda den offentliga myndighetens befallning. Att vapnens makt ej kan komma i fråga att användas, förr-

än upprorsmännen vidtaga någon sådan åtgärd, hvarigenom de sätta sig emot de mått och steg, som tagas till deras skingrande eller våld föröfvas å person eller egendom, det faller af sig sjelft.

Man har sagt, att åtvarningstecknet borde närmare bestämmas. Härvid möta dock många betänkligheter. Det har förefallit Utsk. motbjudande att införa ett stadgande, som skulle kunna gifva anledning till en tillverkning af upprorsfanor, det vill säga fanor, till stillande af uppror. Dessutom vore ju ej säkert, att, till hvad antal än sådana tecken blefve för hvarje län förfärdigade, de ändå skulle vara tillgängliga på det ställe, der upploppet ägde rum. Utsk. har deremot erhållit upplysning derom, att vid alla compagnier finnas, om icke fanor, åtminstone s. k. compagnistandar, och som trupp måste finnas, när det kommer i fråga att gifva tecken till krigsmanskaps användande, så kan den medhafva sitt compagni-standar, hvarigenom all svårighet i detta afseende blir undanröjd. Äfven har man sagt, att trumma eller trumpet möjligen skulle kunna saknas; men hotelsen att skjuta bör naturligtvis aldrig af någon myndighet användas, förr än densamma har den samlade truppen bakom sig; om en sådan myndighet skulle uppmana den samlade folkmassan att skingra sig och tillägga: eljest låter jag skjuta på er, utan att samma myndighet har någon väpnad styrka till hands, skulle den göra sig löjlig; hvilket är det sämsta, som en offentlig myndighet vid ett sådant tillfälle kan göra; men som den offentliga myndigheten har trupp bakom sig, så har den också till hands trumpet eller trumma, ty sådant finnes vid hvarje squadron eller compagni. Man har velat hafva bestämdare föreskrifter för militären till ledning för densamma i afseende på de tillfällen, då den skulle äga nyttja vapnen, och i sådant afseende sagt, att den eljest skulle kunna råka i villrådighet, huruvida uppror eller upplopp ägde rum. I detta fall är likväl lagen, enligt min tanke, ganska bestämd; ty militären har, enligt densamma, ingen annan pröfningsrätt, än den, huruvida den upproriska massan öfvergått till våld emot person eller egendom, hvilket då med väpnad hand måste afvärjas. I slutet af §:n är följande tillägg gjordt: "vapnens "bruk upphörer, då civila myndigheten det bjuder." — Detta tillägg har jag icke deltagit uti, och kan icke annat än fullkomligt instämma i deras åsigt, som anse att det bör uteslutas.

9:de §:n om ansvarsbestämmelse för civil embetsman eller militär-befälhafvare, som missbrukar sin embetsmyndighet, har jag ansett utur denna lag helt och hållet böra utgå; för sådana personer äro redan särskilda straffbestämmelser gifna, då de sig i embetsärenden förgå, och efter dessa böra de dömmas. När en embets- eller tjensteman, vare sig civil eller militär, begår någon olaglighet eller missbrukar

sin embetsmyndighet, måste hans straff bestämmas på sätt i allmänhet är för embetsfel stadgadt, men med afseende på graden af hans förseelse vid det ena eller andra tillfället, och någon särskild lag för hvarje särskildt slag af tillfällen, der offentlig myndighet fungerar, tror jag ej lämpligen kunna eller böra tillvägabringas, utan att alla straffbestämmelser för embetsmäns förseelser böra i ett sammanhang affattas.

Vid 11 §:n om krigsfolks uppbådande till uppbrott m. m. hafva äfven anmärkn:r blifvit framställda. Dessa anmärkn:r gälla egentligen 1734 års lagstiftare, emedan Utsk. ej infört någon förändring i denna §, vidare än Utsk. uteslutit orden "med råds råde," såsom afseende ett annat regeringssätt, än det, som för närvar. i Sverige äger rum. Af tvänne Hrr Cederschjöld, som här yttrat sig, har den ene talat för, och den andre emot bibehållandet af nyssnämnda uttryck. Deras yttranden kunna således taga ut hvarandra.

Den 12 §:n är också enlig med 1734 års lag, och som icke heller någon anmärkn. inom Ståndet gjordes emot densamma då den K. propos:n till remiss föredrogs, hade ej Utsk. någon anledning att uti denna § göra någon ändring.

För öfrigt får jag försäkra de herrar, som här inom Ståndet yttrat sig, att denna fråga blifvit af Utsk. med största varsamhet och uppmärksamhet behandlad; och att Utsk. sökt, efter sin bästa förmåga, dervid tillvägagå. Jag tillstår äfven, att jag af den discussion, som här förevarit, hemtar någon anledning till den öfvertygelsen, att Utsk:s bemödande icke alldeles misslyckats. Här hafva anmärkn:r blifvit framställda så väl från den ena som den andra sidan, och Utsk. tyckes mig i de aldra flesta fall hafva hållit medelvägen emellan båda sidornas ytterligheter. Om detta betänk., såsom jag förmodar, till Utsk. återkommer, är jag öfvertygad derom, att Utsk. skall med all möjlig noggrannhet granska de särskilda anmärkn:r, som blifvit framställda, och jag hyser den tillförsigt till Utsk., att detsamma ej har en sådan tanke om sin egen ofelbarhet, att det icke, om skäl finnas hafva blifvit framställda af beskaffenhet att böra rubba dess åsigter, äfven skall rätta sig derefter.

Gr. Frölich, David: Den siste värde ledamoten har otvifvelaktigt rätt deruti, att Utsk. gjort allt hvad det kunnat göra för att uppställa ett förslag i denna fråga. Men denna discussion har, tvertemot hvad han yttrat, öfvertygat mig om omöjligheten för Utsk. att i denna fråga kunna tillvägabringa något lagförslag, som kan tillfredsställa alla. Jag vill derföre hemställa, om det ej vore så godt att egentligen fästa Utsk:s uppmärksamhet på nödvändigheten af att blott få en enda qvalification, en enda lagbestämmelse, neml. den, som qvalificerar hvad ett uppror är, det vill säga, som be-

stämmer, när våld måste med våld mötas, och att det öfriga sedermera blifver bestämdt uti en specifik lag. Då, på sätt Gr. Mörner ganska riktigt anmärkt, här är fråga om att stifta en alldeles ny criminal-lag, fristående mot den gamla criminal-lagen, synes mig denna tidpunkt ej vara den rätta för en sådan ny criminal-lags stiftande. Jag får derföre i korthet vördsamt hemställa, om icke detta vore en punkt, hvarom R. o. Ad. kunde förena sig, och att den kunde bestämmas i en särskild författning, utan alla distinctioner emellan uppror och upplopp och allt öfrigt, som egentligen rörer krigsmanskaps användande. Jag anhåller att i detta afseende få göra följande förslag:

1 §:n.

Då en folkmassa samlat sig till uppror, och sådan afsigt är ådagalagd genom våldsamma åtgärder, riktade mot allmän ordning eller dess upprätthållare, då skall högste civile embetsmannen i länet eller staden, eller den civile person, han dertill för tillfället förordnat, tillkalla krigsmanskap och, derest folksamlingen icke på åtvarning åtskiljes, äga lemna krigsmanskapets befälhafvare skriftlig anmodan att möta våld med våld. Dock skall den civile embetsmannen förblifva qvar på stället och tillse att icke onödigt våld nyttjas till upprorets stillande.

Genom en sådan helt enkelt uttalad grundsats, hvilken är ny i vår lagstiftning, emedan det väl säges att uppror belägges med straff, men ej hvad som förstås med uppror, har man upptagit hvad en talare här, H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelm, ganska riktigt har anfört, ang:de det praktiska sätt, hvarpå man i andra länder, der upplopp oftare inträffa, går till väga. De behöfva icke några qvalificationer på skilnaden emellan uppror och upplopp; om folk samlas, och den civila myndigheten misstänker att massan går att göra uppror, så må den se sig före, att den har en militärstyrka att disponera, utan att likväl genast framföra densamma; men så snart den märker, att massan ådagalägger en upprorisk afsigt, genom våldsamma åtgärder, riktade mot allmän ordning eller dess upprätthållare, d. v. s. attackeras någon polismyndighet eller annan person, så bör den civila myndigheten, genom att visa sig i spetsen för truppen och befalla massan att skingras, gifva signalen till att de måste lyda, så framt de ej skola blifva behandlade såsom upprorsmän; då är qvalificationen gifven, och det är isynnerhet detta, som saknas i vår nuvar. lag. När vi en gång få ett annat criminal-lagförslag, så blir det tillfälle att närmare bestämma straffen. Om vi nu erhålla denna enkla qvalification, så beror det för öfrigt på den civila embetsmyndighetens omdöme, att på sitt ansvar tillse och förklara, om uppror är inne eller ej, och då tror jag det blifver möjligt att kunna få en ändamålsenlig lag; i annat fall tviflar jag högeligen derpå.

LagUtsk:s betänk. N:o 123 återremitterades.

Hr Cederschjöld, Pehr Gustaf: Då jag förra gången hade ordet, glömde jag en sak, som jag nu anhåller att få tillägga, sedan betänk. blifvit återremitteradt, neml. att Utsk. ville taga kännedom af det lagförslag, som uppgjordes af 1810 års LagUtsk., i anledn. af catastrofen d. 20 Juni. Jag har tyckt mig finna i detta lagförslag ganska mycket, som kan vara nyttigt för Utsk. att inhemta, och får derföre anhålla, att detta mitt tillägg måtte få åtfölja återremissen.

R. o. Ad. biföll, att äfven detta anförande skulle få åtfölja den nyss beslutade återremissen.

Hr Frih. o. Landtm. yttrade, att då R. o. Ad. af Const.Utsk:s flera memorialer funnit, att votering i förstärkt Const.Utsk. i afseende på vissa frågor måste äga rum, och då de öfriga Stånden redan valt ledamöter i ett sådant Utsk. hvilket måhända ej så långt härefter torde böra sammanträda, R. och Ad. torde finna nödigt att äfven välja sina ledamöter i nämnda Utsk.; hemställande Hr Landtm., om R. o. Ad. behagade till förrättande af detta val utsätta nästa Måndag den 19:de dennes.

Bifölls.

Hr Frih. o. Landtm. yttrade, att Förstärkta Const. Utsk., enligt 56 §:n Reg.F:n, borde bestå af 20 ledamöter af hvarje Stånd, och som Utsk:s ordinarie ledamöter äro 6, borde 14 ledamöter väljas till Utsk:s förstärkande; hemställande Hr Landtm., om Ståndet tillika behagade välja 10 suppleanter, då vallistorna komme att innehålla 24 namn.

Bifölls.

Ånyo föredrogs LagUtsk:s den 30 sistl. Sept. och den 14 dennes på bordet lagda betänk. N:o 124, i anledn. af väckta motioner om upphäfvande af K. M:s nåd. förbud af den 10 Dec. 1812 emot all gemenskap med f. d. Konung Gustaf Adolph, f. d. Drottningen och deras barn.

På begäran af Gr. Frölich, David, blef Frih. Cederströms reservation uppläst.

Gr. Anckarsvärd, Carl Henr, hade inlemnat ett så lydande anförande:

Hindrad att denna dag öfvervara Ståndets öfverläggningar, anhåller jag att emot LagUtsk:s betänk. N:o 124, i anledn. af väckta motioner om upphäfvande af K. M:s förbud af den 10 Dec. 1812 emot all gemenskap med f. d. Konung Gustaf Adolph, f. d. Drottnin-

ningen och deras barn, få afgifva några anmärkningar.

Något oförväntadt torde det få anses, att ett R. St:s LagUtsk. förklarar, det ingen gilltig grund för yrkandet af en författnings upphäfvande kan hemtas ifrån sättet för dess tillkomst. Något mera direct underkännande af de constitutionella lagstiftningsgrunderna inom vårt land lärer näppeligen kunna uttänkas; och denna företeelse är så mycket betänkligare, som den utgått just ifrån den R. St:s delegation, som har sig uppdraget att utreda förhållandena, då fråga uppstår om stiftandet af nya lagar, eller om afskaffandet af gamla. Utsk. medgifver sig hafva ingått i pröfning, huruvida, i "hänsigt till påbudets innehåll, skäl och omständigheter äro för handen att tillstyrka ändring eller upphäfvande af denna, sedan 28 år till efterlefnad gällande, författning; men Utsk. har icke funnit någon anledn. till betänklighet, att anse såsom gällande lag en författning, hvilken icke tillkommit under de för lagars stiftande uti grundlagen bestämda former. — Det skall utan tvifvel väcka snart sagdt hvarje Svensk mans förundran, att ett R. St:s LagUtsk. år 1840 kunnat visa sig så litet bekymradt om lagligheten, som man måste vara det, för att kunna afgifva ett sådant betänk., som det ifrågavar., hvilket nödvändigt måste väcka samtidens förtrytelse, och efterverldens åtlöje och medömkan. — Jag protesterar högeligen emot den af Utsk. uttalade grundsats, att en lag, lagförklaring eller författning, som tillkommit utan iakttagande af de, för lags stiftande eller förklaring, i grundlag bestämda former, vinner laga kraft derigenom, att R. St. under en längre tid förbisett förhållandet. Det är lätt att finna hvilka de för friheten vådliga följderna kunde blifva, om sådana grundsatser kunde lyckas att göra sig gällande.

LagUtsk. har ända till öfvermått fullbordat det oförväntade i sitt betänk., då det yttrar sig hafva funnit, "att "de yttre förhållanden, som föranledt ifrågavar. påbuds utfär-"dande, ännu fortfara." Jag är af den öfvertygelse, att man äfven 1812 icke ägde några grundade anledn:r till den ifrågavar. författningens utfärdande; men så mycket mera kortsynt torde det tillåtas mig att anse Utsk:s förklaring, att samma yttre förhållanden, som föranledt påbudets utfärdande, ännu fortfara. I detta hänseende torde det för mig vara tillräckligt att påminna om tillkomsten af den älskvärda familje-tillökning, som kungahuset sedan 1812 vunnit, och som ensamt torde vara ett inre förhållande, mera än tillräckligt, att omintetgöra Utsk:s alltför sökta ordande om fortfarande yttre förhållanden, som icke ens någon gång i detta afseende ägt sken af inverkan på Sveriges inre förhållanden.

Slutmeningen uti Utsk:s betänk. är lika anmärknings-

värd, som det öfriga, då Utsk. yttrar, att bestämmelserna uti 1812 års K. påbud icke äro stridande emot lag eller af sådan grund påkalla förändring. — Jag tager mig, med anledn. häraf, friheten protestera emot den åsigt, att ett påbud, som i annan väg än grundlagen medgifver, påbjuder lifvets förlust eller landsflykt, icke är lagstridigt. Jag instämmer i öfrigt uti Frih. And. Cederströms reservation, och anhåller om återremiss af betänk.; och i den händelse sådant skulle vägras, torde denna min tankeyttring få anses såsom min reservation emot beslutet.

Gr. Frölich: Jag är på sätt och vis förekommen uti de anmärkn:r jag hade ämnat göra emot LagUtsk:s nu föredragna betänk., genom det nyss upplästa skriftliga anförandet af Gr. Anckarsvärd. Jag finner det vara besynnerligt af LagUtsk. att vilja åstadkomma en slags inskränkning uti R. St:s rätt att begära eller för sin del besluta återkallandet af en författning. Denna rätt är, efter min tanke, alldeles obegränsad, och det duger ej att framkomma med sådana grundsatser, som Utsk. i detta afseende framställt. Detta är hvad som egentligen föranleder äfven mig att begära återremiss. Jag skulle, så framt det vore fråga om att helt och hållet afslå betänk., icke hafva något deremot; men jag anser ej, att ett afslag skulle kunna uttrycka den opinion, som jag här nu yttrat, på samma sätt som en återremiss skulle göra det. Jag förenar mig alltså helt och hållet i Frih. Cederströms reservation, med undantag likväl af hvad han yttrat om skyldigheten att lyda Konungens i administrativ väg utgifna befallningar, hvilket ej hör till denna fråga, och der jag anser reservantens yttrande gå för långt utom ämnet. I öfrigt skulle jag helt och hållet vilja förena mig med reservanten och begära återremiss å betänkandet.

Frih. Cederström, Anders: Ehuru jag beredt mig att ytterligare utveckla detta ämne, så enär 2:ne RiksSt., neml. Borgare- och BondeSt:n, hafva bifallit Utsk:s betänk., och det sålunda skulle vara utan ändamål att söka åstadkomma en återremiss; så afstår jag för närvar., såvida jag ej dertill skulle blifva uppkallad, från all vidare utveckling af frågan och anhåller blott om afslag å betänk., såsom ett uttryck af att detsamma af R. o. Ad. ej helt och hållet gillas.

Gr. Mörner, Carl Göran: Efter i vederbörlig ordning erhållen permission, var jag frånvar. då detta ärende i Utsk. handlades, men finner Utsk:s åsigter så öfverensstämmande med mina egna, att jag ej kan underlåta att taga Utsk. i försvar för de anmärkn:r, för hvilka det blifvit utsatt. Jag vill ej försöka att med skärpa i uttryck och hårdhet i beskyllningar vedergälla hvad Utsk. af Gr. Anckarsvärd fått uppbära; det får stå för Hr Grefvens räkning. Utsk. har utredt förevar. fråga på det sätt, som Utsk. an-

sett vara med grundlagen mest öfverensstämmande. Det har vid denna riksdag, särdeles inom detta Stånd, flera gånger blifvit anmärkt, att andra Utsk. skola hafva sökt sträcka sina åtgärder längre, än de förmenats hafva ägt rättighet till. Deremot har LagUtsk. här sökt att hålla sig inom de grundlagsenliga gränserna för dess verksamhet. Utsk. äger att pröfva lämpligheten af ingifna förslag till förändringar i lagar och förordningar eller till nya sådana; men Utsk. har alldeles icke någon rättighet att pröfva hvad föreg:de Ständer lemnat oanmärkt, att förklara något olagligt, som föreg:de Const.Utsk. genom sitt stillatigande sanctionerat. Denna förordning utkom år 1812. Sedan dess hafva flera riksdagar ägt rum; men vid ingen af dem har det Utsk., som haft Statsråds-prot:ns granskning sig anförtrodd, väckt någon fråga om förenämnda författning, och det Utsk., som läst Statsråds-prot:na för år 1812, har ej heller gjort någon anmärkn. emot författningens laglighet, ehuru detsamma ägt rättighet att, i händelse af befogenhet, ställa Konungens rådgifvare under tilltal för utfärdandet af samma förordning. 1840 års LagUtsk. har ej rättighet att dömma öfver lagligheten eller olagligheten af detsammas tillkomst och hade sträckt sina åtgärder alldeles för långt, om det ingått i någon pröfning derom. En sådan domsrätt tillkommer ej Utsk., och jag tror, att den numera icke en gång tillkommer R. St. Utsk:s åliggande var att pröfva, huruvida förordningen, efter nuvar. förhållanden, befanns lämplig. Detta åliggande har Utsk., efter sin åsigt, fullgjort, då Utsk. ansett förordningen kunna qvarstå. Jag vill ej påstå, att jag anser denna förordning så särdeles behöflig; men jag tror, att den i ingen mån är farlig. Då remissen till LagUtsk. skedde, har här vidt och bredt ordats om offren för denna förordning och om dess svåra följder. Huru det sammanhänger med dessa offer, upplystes äfven vid samma tillfälle. Hvad som sades om dessa offer, var stora ord och föga mer. Jag tror, att R. o. Ad. ganska tryggt kan låta bero vid Utsk:s betänkande.

Hr Cederschjöld, Robert Theophron: Då motionen väcktes uti ifrågavar. ämne, yttrade jag mig ej deruti, och jag hoppades då att LagUtsk. skulle behandla ämnet på sådant sätt, att jag äfven nu kunnat iakttaga tystnad; men då Utsk. deremot uti sitt betänk. framkastat den farligaste grundsats, som någonsin uti ett fritt samhälle kan göra sig gällande, så har jag ansett för en helig pligt, att åtminstone i prot. förvara min protest emot godkännandet af denna grundsats. Jag har skriftligen uppsatt mina tankar, så väl rörande vådan af att antaga nämnda grundsats, som äfven om sättet huru LagUtsk. bort behandla frågan, och anhåller nu att få upplästa dem för R. o. Ad.

Hr Cederschjöld uppläste derefter följande:

I motsats till den åsigt, som motionärerne uttryckt och

hvars behörighet LagUtsk. icke ifrågasatt, anser jag det ingalunda kunna tillkomma R. St. att, på sätt motionärerne yrkat, upphäfva 1812 års ifrågavar. författning.

Denna min öfvertygelse stödjer sig på det, efter mitt omdöme, enkla och naturliga skäl, att R. St. icke hafva deltagit uti denna författnings stiftande. Deremot får jag på det kraftigaste och högtidligaste protestera emot den, till grund för LagUtsk:s betänk., åberopade samhällsupplösande princip, att det icke skall tillkomma Utsk. att pröfva det constitutionella uti lagars och författningars tillkomst, utan endast deras innehåll.

Den vigtigaste, den heligaste af alla Svenska folkets rättigheter är utan tvifvel den, om hvars åtnjutande 87 §:n Reg.F:n lemnar försäkran, den neml. att Svenska folket sjelft äger att deltaga uti stiftandet af de lagar, som det har skyldighet att lyda, eller, med andra ord, att Konungen ej kan "någon ny lag göra eller gammal afskaffa, utan R. St:s samtycke." — Så länge denna rättighet oförkränkt bevaras, skall nationen vara i besittning af sin constitutionella frihet; men så snart Representationen, i stället för att mota de förnärmelser, som emot denna vigtiga rättighet kunna hafva ägt rum, tvertom formligen medgifver deras fortfarande, då är det slut med friheten och i dess ställe inträder godtyckets välde, hvars möjliga bedröfliga följder för framtiden icke torde kunna af någon beräknas. Det vissa är, att ingen säkerhet då mera gifves hvarken i den husliga kretsen eller i det offentliga lifvet, samt att all trefnad och belåtenhet således försvunnit.

Om sanningen häraf icke kan bestridas, så måste det äfven medgifvas, att LagUtsk., hvars pligt det i första rummet bör vara att försvara denna Svenska folkets vigtigaste rättighet, har, genom nyssnämnda, uti betänk. N:o 124 uttalade princip, i stället för att fullgöra denna dess maktpåliggande skyldighet, åt sig sjelft beredt ett monument, hvaraf minnet icke någonsin bör kunna utplånas.

Långt ifrån att tro, det någon enda af Utsk:s ledamöter, genom sin medverkan till det ifrågavar. betänkandets afgifvande, önskat att se Svenska folkets constitutionella frihet utbytt mot godtyckets välde, är jag fasthellre fullt öfvertygad, att betänk. endast är ett foster af de hjernspöken om yttre politiska faror, som vid motionernes remitterande ifrån detta Stånd blifvit Utsk. tillsända. Men djupt måste jag beklaga, att Utsk:s majoritet låtit till den grad skrämma sig af dessa spöken, att Utsk. helt och hållet förbisett de verkliga faror, som gillandet af den uti betänk. uttalade grundsats skulle kunna medföra för hela samhällets bestånd.

Att denna princip af R. St. högtidligen ogillas och förkastas, är, efter mitt omdöme, vida mera maktpåliggande, än att de uti 1812 års påbud meddelade straffbestämmelser annulleras. Åtminstone vill jag för min enskilda del vida

hellre såsom lag erkänna så väl detta påbud, som äfven flera dylika författningar; ty om nämnda princip vunne R. St:s bifall, hvar hade väl då Svenska folkets lagstiftningsrätt tagit vägen? Månne den längre funnes annorstädes än på papperet? Reger:n kunde ju emellan riksdagarna stifta, och till efterlefnad påbjuda hvilka lagar den behagade, och, då vid en kommande riksdag fråga väcktes om dessa lagars annullerande, på den grund att de icke tillkommit på sätt 87 §:n Reg.F:n såsom villkor för deras gilltighet uttryckligen stadgade, så meddelade LagUtsk. det svar, att Utsk., som det icke tillhörde att pröfva det constitutionella uti lagars tillkomst, utan endast deras innehåll, funne detta sistnämnda vara godt och ändamålsenligt.

På detta sätt skulle nationen kunna erhålla en helt ny lagstiftning sig till efterlefnad påbjuden utan att en enda gång hafva fått begagna den uti 87 §:n Reg.F:n bevarade rättigheten att dertill lemna eller vägra sitt samtycke. — Men, invänder man måhända, Konungens rådgifvare skola ju blifva ansvarige derför, om en lag utfärdas på ett grundlagsvidrigt sätt. Ja! visserligen böra de det. Men, äfven om ansvar för en sådan grundlags öfverträdelse verkligen skulle af Riksrätten blifva rådgifvarne ålagd, så är ändamålet derigenom icke vunnet. Det grundlagsvidrigt tillkomna lagbudet, som icke kan af Riksrätten casseras, qvarstår likväl och kan möjligen äfven sedermera tillämpas, intilldess detsamma annuleras af R. St., som ensamme äga rättighet att en sådan åtgärd vidtaga.

Genom hvad jag nu haft äran anföra vågar jag hoppas, det jag tydligen ådagalagt, att LagUtsk., långt ifrån att vara obehörigt att ingå i pröfning om ett till upphäfvande föreslaget lagbuds grundlagsenliga tillkomst, tvertom har en ovillkorlig skyldighet att en sådan pröfning verkställa. Det ligger ju äfven i sjelfva sakens natur, att, då framställning göres om ett lagbuds upphäfvande eller förändring, första åtgärden måste blifva den, att undersöka huruvida det till förändring eller upphäfvande uppgifna lagbudet verkligen är lag; ty en uppgifven lag, som i sjelfva verket icke är lag och såsom sådan icke blifvit af R. St. antagen, kan af dem hvarken upphäfvas eller förändras, utan endast såsom en nullitet, på sätt 88 §:n Reg.F:n stadgar, ogillas, på det att ett så beskaffadt förment lagbud icke må af domstolarna vidare iakttagas eller åberopas.

Sedan jag nu haft äran att yttra mig om sjelfva lifsprincipen för beståndet af Svenska folkets constitutionella frihet, — jag menar dess lagstiftningsrätt i allmänhet; — så får jag anhålla att få tillkännagifva min åsigt uti den speciella fråga, som afhandlas uti LagUtsk:s ifrågavar. betänkande.

Tvänne motionärer hafva påyrkat upphäfvande af 1812 års K. förbud mot all gemenskap med f. d. K. familjen; samt

såsom grund för detta deras yrkande hufvudsakligen åberopat, att samma K. förbud, hvilket innehöll svåra straffbestämmelser, såsom förlust af lif, ära och gods m. m., sådant oaktadt tillkommit utan R. St:s samtycke, hvilket dock, enl. 87 §:n Reg.F:n, ovillkorligen erfordrades vid stiftandet af hvarje criminal-lag; och har den ene motionären derjemte hemställt, att LagUtsk., derest något stadgande i berörde afseende funnes nödigt, måtte dertill afgifva förslag, för att af R. St. i grundlagsenlig ordning behandlas.

Då motionärernes påstående om författningens upphäfvande grundat sig på det skäl, att densamma skall hafva på grundlagsvidrigt sätt tillkommit, så måste det, enl. hvad jag förut haft äran ådagalägga, hafva varit LagUtsk:s första skyldighet att noga undersöka och derefter uti sitt betänkande för R. St. klart utreda, huruvida denna uppgift vore riktig eller ej.

Om LagUtsk., sin pligt likmätigt, hade verkställt en sådan undersökning, så skulle Utsk., i stället för de cirklade ordställningar, som dess betänk. nu innehåller, hafva kunnat lemna R. St. följande upplysningar om författningens tillkomst, neml:

1:o att Hr Capitainen Danckwardt Liljeström den 25 Sept. 1810, under tillkännagifvande att f. d. Konungen aflägsnat sig från den trakt han valt till sitt hemvist, samt närmat sig Östersjöns stränder, der han syntes vilja öppna sig ett vidsträcktare fält för sina företag, väckt den motion, att f. d. Konungen måtte, genom ett offentligt kungörande uti utländska tidningar, antydas, att om han eller hans barn beträdde Rikets gränser, skulle de behandlas lika med biltoge, samt att, så snart han öfvergaf trakten söder om Elbefloden eller någon annan demarcationslinea, som komme att bestämmas, allt utbetalande af dess qvartaler borde innehållas, tilldess han återvändt till södra sidan om Elben, och att hvad på sådant sätt besparades, borde blifva en fond till hans barns framtida underhåll;

2:o att, sedan Stats- och LagUtsk:n, dit denna motion blifvit remitterad, förklarat sig icke tillkomma att densamma till hufvudsaklig pröfning upptaga, med hemställan derjemte af LagUtsk., om icke ärendet, såsom af ministeriel egenskap, kunde i und. öfverlemnas till K. M:s nåd. afgörande; så har det särskildta Utskottet, till hvars handläggning motionen derefter blifvit öfverlemnad, uti memorial den 5 Oct., tillstyrkt R. St., på sätt orden i mem. lyda: att, till förtydligande och för att gifva mera fullständighet åt deras redan förlidet år fattade beslut rör:de f. d. Konungens och dess familjs flyttning och vistande utom Riket, ytterligare förklara, att dessa beslut innefattade det ovillkorliga förbehåll, att hvarken f. d. Konungen eller någon af dess familj skulle beträda Sveriges gränser, och att R. St. för nu och i framtiden uppdraga åt Reger:n att, till vidmakthållande af detta

beslut och till vinnande af det dermed åsyftade allmänna lugn, vidtaga alla till ändamålet nödiga mått och steg;

3:o att R. St., med bifall till detta förslag, låtit uti 12 §:n af riksd.beslutet d. 12 Nov. 1810 inflyta hvad särskildta Utsk. sålunda hemställt till vidmakthållande af R. St:s beslut, det ingen af f. d. K. familjen vidare finge beträda Sveriges gränser; samt

4:o att Reger:n mer än 2:ne år derefter, och sedan äfven 1812 års riksdag tilländalupit, utan att någon propos. till R. St. i ämnet ägt rum, den 10 Dec. 1812 utfärdat den ifrågavar. författningen, genom hvilken icke allenast åtskilliga tillägg och förändringar vid 4 cap. Missg.-b:n, utan äfven åtskilliga helt och hållet nya criminal-lagstadganden, blifvit till efterlefnad påbjudna.

Sedan LagUtsk. sökt och vunnit dessa upplysningar, samt således inhemtat, att författningen icke tillkommit med R. St:s dertill lemnade samtycke, på sätt 87 §:n Reg.F:n uttryckligen stadgar för criminal-lags stiftande; så borde LagUtsk., efter mitt omdöme, hafva fastat R. St:s uppmärksamhet derpå, att den ifrågavar. författningen, såsom criminallag betraktad, vore en nullitet, enär den icke tillkommit på det sätt Reg.F:n för sådan lags stiftande uttryckligen föreskrifver; men att författningen, sådant oaktadt, icke kunde, på sätt motionärerne yrkat, blifva föremål för upphäfvande å R. St:s sida, enär de icke uti densammas stiftande deltagit. Men deremot hade LagUtsk., till undanrödjande af all tvekan hos domaren om författningens tillämplighet, bort tillstyrka R. St. att dermed förfara på enahanda sätt, som med sådana af K. M emellan riksdagarna meddelade lagförklaringar, hvilka af R. St. icke godkännas; d. v. s., att Ständerne borde uttrycka sitt ogillande af författningen, så att densamma, på sätt 88 §:n Reg.F:n innehåller, ej vidare finge af domstolarna iakttagas eller åberopas.

Derefter hade LagUtsk. bort undersöka och för R. St. ådagalägga, huruvida en sådan lag vore af behofvet påkallad till bestämmande af ansvar för den, som försökte att motverka R. St:s beslut, det icke någon af f. d. K. familjen må beträda Sveriges gränser.

Ehuru jag väl för egen del gör mig förvissad, att ingen af Sveriges innevånare skall kunna till den grad förgäta sin pligt såsom Svensk undersåte, att han kan vilja taga något steg för att befrämja en öfverträdelse af R. St:s nyssnämnda beslut, så anser jag likväl för blotta möjligheten deraf nödigt, att en lag finnes, som bestämmer ansvar för en sådan äreförgäten handling.

Till följd häraf hade jag derföre önskat, att LagUtsk. i grundlagsenlig ordning hade framställt förslag till antagande af en lag, som bestämde strängt ansvar för den, som beträddes med försök att motverka R. St:s oftanämnda beslut.

Om LagUtsk. på detta sätt förfarit uti detta grannlaga ämne, så skulle Utsk. för sitt öppna handlingssätt säkert hafva förvärfvat sig grundadt anspråk på så väl Reger:ns som äfven på R. St:s förtroende. Den constitutionella friheten skulle då ej hafva fått dödshugget af sjelfva LagUtsk.; och Utsk. åtminstone af sådan orsak icke haft skäl att förebrå sig upphofvet till en grundsats, som för kommande slägten möjligtvis kunde bära de bittraste frukter. Jag tillstyrker återremiss af betänk., icke för att söka förmå R. St. att upphäfva 1812 års författning, emedan en sådan åtgärd, efter mitt omdöme, på sätt jag redan visat, icke kan tillkomma R. St.; men på det att R. o. Ad. måtte genom återremissen kunna högtidligen uttrycka sitt ogillande af LagUtsk:s förfarande, och framförallt af den samhällsupplösande princip, som ligger till grund för Utsk:s åtgärd.

Frih. Cederström, Jacob: Den siste värde talaren, äfvensom en reservant mot Utsk:s betänk., Frih. Cederström, Anders, har ansett det vara en samhällsupplösande princip, som ligger till grund för Utsk:s betänk., derföre att motionären har ansett lagen vara i grundlagsvidrig ordning tillkommen. Det är likväl mer än besynnerligt, att motionären sjelf icke funnit, att lagen härflyter från den förändring i dynastien, hvilken visserligen icke i grundlagsenlig ordning tillkom; ty det var icke enligt grundlagen, som Svenska folket uppsade Gustaf Adolph och dess ätt tro och lydnad; det var icke i laga ordning som vår grundlag stiftades; det kunde icke vara i grundlagsenlig väg, som en sådan förändring i statsskicket infördes eller som de speciella stadganden vidtogos, hvilka voro nödvändiga för att få det statsskick, som då var, störtadt, för alltid frånskiljdt och det nya statsskicket tryggadt mot möjliga stämplingar. När man icke vill erkänna uppkomsten af de förhållanden, till följe hvaraf R. St. öfverlemnade åt Styrelsen att vidtaga de mått och steg, som fordrades för att förekomma all communication med f. d. Konungen och dess familj; så har man icke hunnit långt i kännedomen af vårt statsskick. Man vill hänföra denna författning till allmän civil och criminal-lag och till formen för dess stiftande; och likväl är detta en special-författning, som endast angår en enda slägt, en enda slägt, mine herrar! således är den ej en allmän civil- och criminal-lag till syftning; men den, som med denna slägt, skiljd från Riket, ställer sig i gemenskap, kommer under dess straffbestämmelser i stället för Missg.-b:ns stadganden om förrädiska stämplingar; Jag tror att LagUtsk. uti sitt utlåt. har haft alldeles rätt derutinnan, att Utsk. ansett sig ej kunna upptaga frågan om författningen vore i grundlagsvidrig ordning tillkommen; ty 33 §:n Riksd.Ordn. bestämmer LagUtsk:s functioner, och bland dessa har Utsk. ej fått sig föreskrifven någon pröfning hu-

huru civil- criminal- och kyrkolag eller andra författningar tillkommit, då en del af dessa ännu gällande lagar och författningar härflyter från envåldets tider. Det vore roligt att veta, om någon bland våra jurister nu skulle anse dessa författningar vara i olaglig ordning tillkomna, derföre att vi nu lefva under ett annat statsskick. Jag skulle tro, att jemväl den siste värde talarens yttrande, att denna författning borde anses såsom en lagförklaring, måtte vara ett förhastadt yttrande. Denna författning kom ut under mellantiden af 2:ne riksdagar och ej under riksdag. Hade denna författning utkommit under riksdag, så hade K. M., enl. 88 §:n Reg.F:n, communicerat densamma med R. St.; men, utgifven emellan riksdagar, kan den icke anses såsom lagförklaring, enär lagförklaringar icke utfärdas af K. M., utan af Högsta Domstolen. Detta påbud deremot, af K. M. utfärdadt på R. St:s begäran, är en speciel lag, och man missförstår det, i samma stund man kallar det civil-lag. Jag anhåller om propos. å bifall till Utsk:s betänkande.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Som jag, då denna motion väcktes och remitterades, hade tillfälle att yttra mig i samma syftning som Utsk:s betänk. nu är författadt, så vill jag så mycket mindre trötta R. o. Ad. med någon vederläggning af de anföranden, hvilka mot Utsk:s betänk. nu blifvit gjorda, som jag anser motionen höra till de dödfödda. Då sådana foster böra i stillhet jordas, så tillstyrker jag vördsamligen, att R. o. Ad., genom bifall till Utsk:s betänk., måtte, utan vidare liktal, låta motionen i våra protocoller begrafvas.

Gr. Mörner: Det var egentligen i anledn. af Hr Cedenschjölds yttrande, som jag begärde ordet. Hvad Hr Cederschjöld berättat, att Utsk. kunnat inhemta och förtälja för R. o. Ad. samt de öfriga RiksSt:n, det kan visserligen icke förnekas att Utsk. kunnat göra: och Utsk. har äfven inhemtat hvad han uppgifvit, emedan det ganska fullständigt varit omförmäldt uti de vidlyftiga handlingar, som Utsk. i afseende på denna fråga fått emottaga från R. St.; men deraf tror jag ej att man får leda sig till den slutsats, hvartill Hr Cederschjöld kommit. Jag tror det vara mycket bra, när hvar och en sitt kall sköter, ty då går det väl, ehvad oss möter. Hr Cederschjöld har fullkomligt orätt deruti, att han tror, att LagUtsk. bör nu efter några och tjugu års förlopp upphäfva sig till Const.Utsk.; ty detta skulle LagUtsk. otvifvelaktigt hafva gjort, om Utsk. hade ingått i granskning af den ifrågavar. författningens tillkomst. LagUtsk. äger rätt att pröfva huruvida författningen är nyttig eller ej, den må vara tillkommen på hvad sätt som helst; och då Utsk. har denna pröfningsrätt, så behöfver det alldeles icke befatta sig med den andra pröfningsrätten,

huruvida författningen är på lagligt oller olagligt sätt tillkommen. Är författningen otjenlig, så har Utsk. den utvägen, att på denna grund tillstyrka dess upphäfvande, utan att behöfva tillgripa den orsaken, att författningen tillkommit på ett sätt, som förmenes vara grundlagsvidrigt. Väktare öfver våra grundlagar och deras tillämpning är Const.-Utsk., och dess ledamöter må svara för hvad de i denna del göra eller underlåta; men det tillkommer icke LagUtsk. att complettera eller råga måttet på ConstUtsk:s åtgärder genom att sätta sig i dess ställe. Jag tror, att hvar och en, som är mån om att icke något Utsk. må sätta sig uti det andras ställe eller träda inom det andras gebit, måste medgifva, att LagUtsk. har gjort rätt, då Utsk. undvikit att yttra sig om sjelfva tillkomsten af ifrågavar. författning; ty detta var ett ämne, som alldeles icke hade sammanhang med frågan om författningens lämplighet, hvilken utgjorde föremål för LagUtsk:s pröfning.

Jag kan deremot icke dela den tanke, som af en annan värd talare här blifvit framställd, neml. att denna författning ej skulle vara någon allmän criminal- eller civillag. Jag anser densamma vara en ganska allmän criminallag, då den kan tillämpas på hvarje Svensk medborgare, som sig deremot förbryter. Jag kan således icke biträda de skäl, som han framställt för sin åsigt. Jag tror att det enda rätta uti denna fråga är hvad LagUtsk. anfört. Att granska huruvida 1812 års påbud tillkommit i behörig ordning eller ej, tillhörde 1815 års riksdag och dess Const.-Utsk., men alldeles icke 1840 års LagUtsk.; och jag hemställer, på de skäl, som jag förut anfört, att R. o. Ad. måtte bifalla Utsk:s betänkande.

Hr Hjerta Lars: Oaktadt den otålighet, som synes gifva sig tillkänna hos R. o. Ad. att få uttala sitt bifall till LagUtsk:s betänk., kan jag likväl för min del icke underlåta att, lika med Frih. Cederström, nedlägga min protest emot det sätt, på hvilket jag här hört tvänne talare uttrycka sina åsigter i afseende på legaliteten af denna författnings tillkomst. En af desse värde talare har yttrat, att det icke skulle vara LagUtsk. tillständigt, att ingå i någon undersökning om rättmätigheten af någon lags tillkomst, sedan densamma undgått Const.Utsk:s uppmärksamhet. Ja, han har tillagt, att icke en gång R. St. skulle äga denna rättighet. En så orimlig och samhällsförstörande läxa anser jag ej böra få framställas, med mindre än att man deröfver åtminstone anmäler sin reservation. Jag tillstår att jag ej finner några lindrigare epitheter, än de nyssnämnda, för att efter mitt omdöme riktigt qvalificera de grundsatser han framställt.

En annan talare har trott denna författning böra anses laglig på samma grund, som andra dylika författningar,

som tillkommit under enväldets tider. Men jag får erinra, att denna författning hos oss tillkommit, sedan enväldet upphört, och ett annat statsskick här blifvit infördt. För öfrigt instämmer jag uti Hr Cederschjölds anförande. Det intryck jag rönte, då motionen väcktes på detta rum, var, att jag ansåg motionen öfverflödig, egentligen derföre, att jag trodde tiden vara så långt framskriden och omdömet öfver de obyggliga händelser i vår rättegångshistoria, hvartill denna lag gifvit anledn., redan så stadgadt och enhälligt, att några ytterligare tilldragelser af samma art hvarken af spökrädsla eller några andra motiver vidare skulle komma i fråga. Men det är likväl ett factum, att författningen tillkommit på ett olagligt sätt; och jag hemställer vördsamt, om det är skäl för någon, som har minsta vördnad för lagliga formers iakttagande, att, genom ett bifall till Utsk:s betänk. och de skäl det innehåller, gifva en slags stämpel af bifall åt en sådan olaglighet. Månne man då icke hellre bör söka kringgå ämnet, utan att såra de ömtåligheter, som kunna fästa sig dervid, och månne det icke bäst låter sig göra genom att afslå betänkandet?

Frih. Boye, Ludv.: Då jag granskar Utsk:s betänk. med den ärlighet, som bör ligga till grund för hvarje menniskas omdöme, då hon går att yttra sig i ett vigtigt ärende; så kan jag icke, min öfvertygelse likmätigt, förneka, att deruti ligger en grundsats nedlagd, hvilken kan vid ett annat tillfälle i framtiden åberopas, till ett förnärmande af Svenska folkets i grundlagen stadgade rätt att deltaga uti all lagstiftning. Jag kan således icke klandra Hr Cederschjöld för den ömtålighet han visat; men, mine herrar! då jag här yttrar mig öppet och ärligt om grundsatsen och ogillar den, så har jag likväl en annan grund, på hvilken jag, med lika ärlig öfvertygelse, kommer till det slut på frågan, som jag förmodar R. o. Ad. önskar. Medan dessa motioner legat på LagUtsk:s bord, har den periodiska pressen tillåtit sig utflygter, alldeles tillräckliga för att förvilla utländningar och måhända äfven mången Svensk man om rätta tänkesättet hos Svenska folket i ett ömtåligt förhållande, som R. o. Ad. förstår, äfven om jag icke närmare uttrycker det. Nu skulle vi, om vi återkallade författningen, ja till och med om vi blott återremitterade detta betänk., gifva ett stöd åt dessa förvillade begrepp eller åt sättet att dem förvilla; vi skulle visserligen göra det, utan att någon af oss ville det. Jag anser det vara mångfalldigt bättre att låta 1812 års författning förblifva orubbad. Men då jag omöjligt kan gilla den grundsats, som LagUtsk. i detta betänk. antagit, så anhåller jag, att Hr Frih. o. Landtm. täcktes gifva oss propos. på det slut, hvari betänk. stannar.

Hr Cederschjöld: Jag hade icke ämnat vidare yt-

tra mig uti ifrågavar. ämne. Men jag har likväl dertill blifvit uppkallad genom ett eller annat yttrande, i afseende på sjelfva pricipen, som jag här fått afhöra. Jag talar ej om sielfva författningen, ty jag har förut förklarat, att jag nu skulle vara beredvillig att till lag antaga den, om LagUtsk. gjorde ett sådant förslag; men jag ogillar på det högsta den princip, hvarpå LagUtsk. stödjer sin conclusion.

En värd talare har sagt, att hvar och en borde hålla sig inom sina behöriga gränser. Det är just af denna anledn. jag uppstigit, för att bevara gränserna för R. St:s rättigheter. Men jag skall vid ett annat tillfälle uppstiga och med lika värma efter min förmåga försvara gränserna för Konungens rättigheter, om någon vill öfverstiga dem.

Gr. Mörner har yttrat, att det är Const.Utsk. förbehållet att verka till rättelse, i händelse en författning skulle vara orätt tillkommen. Jag beklagar, att en sådan åsigt kunnat yttras af en representant, men ännu mer, att den blifvit framställd af en lagfaren representant. Const.Utsk:s makt inskränker sig till att ställa Konungens rådgifvare under tilltal inför Riksrätt, när de begått en olaglighet. Riksrätten kan dömma dem till ansvar, om de felat, men icke upphäfva författningen. Man må ej förblanda lagförbrytaren med lagförbrytelsen; ty derföre att förbrytaren blir straffad, blir ej förbrytelsen upphäfven. Om Konungens rådgifvare blifva straffade för det de begått en olaglighet, så qvarstår likväl den olagliga handlingen. Den kan ej, såsom jag nämnde, upphäfvas af Riksrätten. Det är endast LagUtsk., som kan anvisa R. St. sättet, huru den skall upphäfvas. Detta är endast medlet att undanrödja en olaglig författning. För att göra min åsigt ännu tydligare, får jag hemställa till Gr. Mörner, huruvida, om det utkom en författning, som förbjöd den civila domaren att dömma efter allm. lagen och ålade honom, att i hvarje fall dömma efter krigsartiklarna, Grefven, såsom domare, sin domare-ed trogen, kunde ställa sig en sådan författning till efterrättelse, eller om han ej vore tvungen att säga: att som den författning, hvarefter man här velat att jag skall dömma, icke är tillkommen på det sätt som grundlagen stadgar, och jag har svurit, såsom domare, att endast dömma efter Svensk lag och laga stadgar, så kan jag ej tillämpa den. I annat fall funnes ej någon säkerhet mera inom vår lagstiftning, utan, såsom jag förut yttrat, en fullkomlig ny lag kunde då, när som helst, utfärdas till efterföljd.

Hr Munck af Rosenschöld, Nils Rudolph: En värd talare, Frih. Cederström, har sagt, att ordonnancen af år 1812 endast anginge en enda slägt; nej, mine herrar! den angår ej denna slägt, den hör icke under vår jurisdiction; den angår hela Svenska folkets rätt att blifva dömdt efter lagligen sanctionerade stadgar. Jag anhåller om återremiss af ifrågavar. betänkande.

Hr Munck af Rosenschöld uppläste derefter följande:

Jag anhåller om återremiss af ifrågavar. betänkande. Utom det att ordonnancen af den 10:de Dec. 1812 är olagligen tillkommen; utom det att den helt och hållet tillintetgör hufvudsaken af Svenska folkets constitutionella frihet, som är att ingen medborgare uti intet fall skall kunna beröfvas personlig frihet, lif eller egendom utan efter ransakning och dom, fälld efter sanctionerad lag: så var ifrågavar. ordonnance, enl. min öfvertygelse, i högsta grad oklok. Ifall verkliga skäl hade funnits att tillämpa den, skulle den hafva fört till motsatta målet. Mine herrar! det är icke med bilor, förföljelser och blodsdomar en nyvald främmande regent skall förskansa sin thron; det är genom att visa sig äga sådana egenskaper, som folket värderar; genom att vörda dess minnen, smickra dess nationalkänsla, tänka och handla som infödd, genom att våga allt för sitt folk, genom att förvärfva dess kärlek, det säkraste stöd för alla throner. Snarare än genom att pålägga Svenska folket ordonnancen af 1812, vidunder af grymhet, af rysligt tyranni, hade man vunnit detta mål, om den furste, hvars thron man dermed ville betrygga, hade ålagt sig skyldigheten att lära det folks språk, hvilket han icke blott lät skänka sig medborgarerätt, utan af hvilket han låtit sig upptagas till högste styresman. Det skulle hafva varit de säkraste värn för hans thron; folkets röst skulle komma till hans öron oförställd; han hade aldrig behöft frukta att blifva lemnad uti okunnighet af smickrare eller vilseförd af förrädare; han skulle då icke blott hafva hört smickret uti palatserna, han skulle äfven lyssna till och förstå sucken i kojan. Må det tala för mannens storhet, om han äfven utan detta kunnat lyckas; men fast är min öfvertygelse, att om icke annat än fruktan för 1812 års ordonnance afhölle Svenska medborgare från att stämpla mot dynastien, så skulle all dess grymhet vara förgäfves. Ty fruktan har ännu icke blifvit Svensk, och satt uti verkställighet, skulle denna ordonnance endast föda hat i folkets hjerta, starkt nog att skaka en thron, äfven om den vore bunden med kedjor och fasthållen af bödlar; och sedan hatets bleka lågor förtärt hvarje grand utaf kärlek, skulle kronan blåsa lika lätt från regentens hufvud, som gulnade löf från trädet i senhösten.

Jag anhåller om återremiss af betänk., med önskan att Utsk. ville, med frångående af sitt förra beslut, tillstyrka upphäfvandet af ordonnancen af den 10 Dec. 1812; den är olagligen tillkommen; dess strid mot 16 §:n Reg.F:n är klar; den är obehöflig, alldenstund vi hafva sanctionerad lag för det fall, att någon stämplar mot Konungen och Dynastien; jag vågar slutligen icke tro, att Utsk. är sammansatt af män utan känsla för dess grymhet, eller som icke besinna, att de måhända genom uraktlåtenhet kunde komma att

samla öfver sina hufvuden familjers olyckor och värnlösas tårar öfver fränder, på misstankar satte utom lagen, medborgares lidanden, utan orsak biltoge från fäderneslandet, — att de måhända kunde komma att fläcka sitt samvete med blod, oskyldigt gjutet. Denna lag har endast kunnat tillkomma, då okunnigheten och skuggrädslan suto i råd med öfvergången från tyranniet, med dess endast af nödvändighet affälliga barn; och likaså ogerna, som enl. min öfvertygelse Sveriges Kronprins lät förmå sig att på så sätt belöna Svenskarnes förtroende, likaså gerna skall Han som Sveriges Konung omfatta tillfället att visa, att Han haft minsta delen uti en ordonnance, mera passande för en våldkräktande Dionysius, hvars samvete såg en dolk i hvarje barm, än den valde Bernadotte, som i hvarje Svensk såg en beundrare af sin storhet.

Gr. Frölich: Jag får äran förklara, att jag anser alldeles olämpligt, att här utgå från politiska åsigter eller några sådana considerationer, som här blifvit framställda, när det är fråga om att stifta civil- och criminal-lag. Lika med Hr Hjerta skulle jag anse, att ett afslag å detta betänk. vore att tillkännagifva Ståndets ogillande deraf, om icke denna discussion till öfverflöd hade bevisat, huru nödvändigt det verkligen var, att denna motion blef gjord; på det nationen måtte lära känna, huru begreppen om lagstiftningen och Svenska folkets rätt att deruti deltaga här i landet äro beskaffade. Då jag så yttrar mig, så måste det för närvar. lika åsyfta hvad Frih. Cederström och en annan värd ledamot i denna fråga yttrat. Hvad beträffar den siste ledamoten, neml. Hr von Hartmansdorff, så har han ej påstått annat, än att motionen skulle jordfästas. Till svar derå kunde det vara nog att säga, att snarare LagUtsk:s betänk. borde på sådant sätt jordfästas.

En annan värd ledamot, en ung domare, som är ledamot af detta Stånd, och derjemte ledamot af en bland Rikets domstolar, har här fällt yttranden, hvilka jag anser ej kunna undgå att releveras, och det behöfves icke vidare, än att betänka hvilka dessa grundsatser varit, för att gifva mig anledn. att anse nödvändigt att återremittera betänk., på det man må se, om icke, efter en återremiss, LagUtsk:s öfrige ledamöter, som här ej yttrat sig, skulle finna, att någon annan och vådligare, än Svenska folkets rättighet att genom R. St. deltaga i lagstiftningen, här är i fråga. Jag yrkar återremiss af betänkandet.

Gr. Mörner: Den skulle verkligen för mig vara ganska nedslående, om jag nödgades taga åt mig allt eller ens någon del af hvad mig blifvit fördt till last. Här har angripits icke blott LagUtsk., äfven jag har blifvit angripen för de särskilda qvalificationer, hvilka jag utom ledamotskapet i LagUtsk. äger. Min ungdom har nu af Gr. Frö-

lich särskildt blifvit anmärkt. Detta är ett fel, som nu med fem år blifvit bättradt, sedan jag här första gången uppträdde, i fråga om lagmansrätternas upphäfvande, då Hr Grefven äfven behagade erinra mig om enahanda brist. Om det blir riksdag inom fem år, och jag då lefver, så är i detta afseende ännu mindre att invända. Jag skall försöka att begagna tiden på bästa sätt att söka vinna den erfarenhet, som kanske hittills torde saknas.

Hvad nu angår den frågan, som är väckt om detta betänkande, och de åsigter, som jag derom yttrat; så måste visserligen samma åsigter hafva blifvit hyllade af flera andra före mig, både af de domare, som tillämpat denna författning, så väl i Hofrätt som Högsta Domstolen, och af föreg:de Ständer, som derom ingenting yttrat sig. Här har blifvit förespeglad mycken våda för det allmänna, genom den grundsats, som LagUtsk. här framställt, och som jag tagit mig friheten understödja; men jag kan ej inse vigten af dessa vådor, såvida vi kunna hafva förhoppning att äga ett Const.Utsk., som fullgör hvad dess åliggande tillhörer, och jag tror, att om detta Utsk. åsidosätter sina skyldigheter, så blir det fåfängt att genom LagUtsk. söka åstadkomma en complettering af dess åligganden. Man har velat hemta ett skäl deraf, att Const.Utsk. ej skulle kunna upphäfva en författning, om Utsk. äfven kunde ställa Konungens rådgifvare inför Riksrätt, derföre att de föranledt dess olagliga tillkomst. Detta har jag ej heller påstått; men det är en stor skilnad att pröfva om en förordning är sådan, som det allmännas behof kräfver, eller att pröfva om densamma är tillkommen i laglig väg eller icke. Pröfningen af författningarnes lämplighet af deras behöflighet, af deras ändamålsenlighet, tillkommer LagUtsk., då antingen en K. propos. inkommer, eller motion i en sådan fråga göres; men pröfningen derom, huruvida en författning är på grundlagsenligt sätt utfärdad för möjligen många hundrade år sedan, den tillkommer icke LagUtsk., äfven om en eller annan motionär derom skulle hafva väckt fråga. LagUtsk. tillkommer det att hålla sig vid pröfningen af förordningens lämplighet, och, med iakttagande härutaf, kan ingen våda uppkomma för det allmänna; ty om stadgan är olämplig, så äger LagUtsk. att föreslå dess upphäfvande. Hvad en domstol skulle göra i alla de särskildta curiösa fall, som Hr Cederschjöld uppräknat, det torde här vara onödigt att bestämma. Det blir denna domstols sak, och jag tror, att frågorna, rätt sedda, äro så simpla, att hvar och en, som har sig anförtrodt att på dem tillämpa lagens bokstaf, ej skall vara tveksam, utan lätt inse, huru han bör gå till väga. Jag tror att, utan att på något sätt taga åt mig hvad som för öfrigt blifvit mig till last lagdt, jag i denna fråga lärer få dela ljuft och ledt med LagUtsk:s öfriga ledamöter. Det fel, som här blifvit lagdt dem till last, synes kunna vidlåda

hvar och en menniska, åtminstone i någon mån, och LagUtsk:s ledamöter vilja visserligen icke taga sig fria derifrån. De hafva sökt, efter sitt bästa förstånd, uppfylla det åliggande, som är dem gifvet, och felet återfaller då på dem, som ej bättre pröfvat capaciteterna, innan de satt dem i Utskottet. Hvad fruktan beträffar, så kan jag försäkra, att den icke har funnits; — hvarken förespeglingar af en eller annan beskaffenhet eller hot från ett eller annat håll hafva inverkat på LagUtsk., — derom kan jag försäkra, och derom torde detta betänk. vara ett af de ojäfaktigaste bevis.

Hr Edenhjelm, Gillis: Vi hafva nu i 28 år efterlefvat denna författning. Många riksdagar hafva under den tiden blifvit hållna, utan att någon anmärkn. vid denna författning blifvit gjord; icke heller har jag hört, att någon Svensk lidit af denna författning; men jag hemställer till hvar och en, för hvilka vådor man kunde blifva blottställd, om denna författning upphäfdes. Jag anhåller derföre vördsammast om propos. på bifall till Utsk:s betänkande.

Hr Dalman, Wilh. Fredr.: Jag uppträder ej för att begära återremiss af LagUtsk:s betänkande. Jag tror mig veta, att det är bifallet af 3:ne Stånd, och att således en återremiss skulle tjena till intet. Men jag uppträder för att på det högsta protestera emot de grundsatser, de motiver, hvilka LagUtsk. här utvecklat såsom skäl för detta betänkande. LagUtsk. har neml. sagt, att det ej tillhör Utsk. att ingå i pröfning om huruvida en författning är i laglig ordning tillkommen eller ej. Denna grundsats anser jag vara högst vådlig; jag beder om förlåtelse, att jag här råkar i strid mot den unge ledamot af detta Hus, som nyligen beklagat sig öfver, att man ej för hans ungdom vill öfverse med hans misstag; jag för min del tror, att om äfven ungdom är en ursägt för misstag, så måste den väl åtminstone ej innefatta en rättighet för de personer, som äro unga, att opåtaldt göra sådana misstag. Jag tror för min del, att grundlagarna ålägga LagUtsk. att ingå i pröfning huruvida en lag, som är utfärdad emellan riksdag, och utan att R. St. specielt begärt densamma, är öfverensstämmande med grundlag. 88 §:n Reg.F:n innehåller neml. i tydliga ordalag, att "de förklaringar, som, till svar på inkomna för-"frågningar om lagens rätta mening, Konungen genom Dess "Högsta Domstol emellan riksdagarna gifver, kunna af R. "St. ogillas, hvarefter de icke längre vare gällande eller af "domstolarna iakttagas eller åberopas må." — Jag hemställer, mine herrar! huruvida icke, om en motion väckes inom RiksSt:n, att en sådan lagförklaring, — om jag skall kalla 1812 års påbud för en lagförklaring — måtte blifva upphäfven, emedan den ej är i laglig ordning tillkommen, emedan detta påbud innefattar något mera än en

lag-

lagförklaring, emedan det ej har det decreterium, som 88 §:n Reg.F:n för lagförklaringar bestämmer, neml. att de skola vara gifna af Högsta Domstolen i anledn. af en inkommen förfrågning, emedan den tillkommit på ett sätt, som ingriper i Svenska folkets lagstiftande-rätt — jag hemställer, mine herrar! om, när upphäfvandet af denna författning yrkas, det ej är LagUtsk:s fullkomliga skyldighet att undersöka äfven det formella af denna lag. Denna författning kan vara ganska riktig och ganska ändamålsenlig, men den behöfver likväl R. St:s sanction, innan den kan gälla såsom lag, och jag frågar, huruvida något LagUtsk. kan anses hafva uppfyllt sin pligt, då det svarat på en sådan motion, att det ej tillhör LagUtsk. att undersöka lagligheten af tillkomna lagförklaringar, utan att en sådan pröfning tillhör Const,Utsk. Vi skola påminna oss, mine herrar! att Const.Utsk. äfven vid denna riksdag, då man ansett det vara alltför strängt, underkänt alla de anmärkn:r mot Konungens rådgifvare, der Konungens rådgifvare kunde stödja sig på Högsta domstolens tillstyrkande, emedan man ansett, att Konungens Statsråd icke kunde tillförbindas att äga den skarpsinnighet och den mång-kunskap i juridiska ämnen, att det ej i de flesta fall borde äga rätt att förlita sig på de utlåtanden, som afgifvas af Konungens Högsta Domstol. Således om denna princip skulle godkännas, så blefve följden deraf, att vi kunde få en hel codex af lagar, som LagUtsk., oaktadt gjorda motioner om deras upphäfvande, likväl icke ansåg sig böra upptaga till granskning, och att således hela vår lag kunde blifva en samling af K. författningar, öfver hvilka R. St. aldrig beslutat. Hvad åter angår ifrågavar. författning, så har jag redan vid remissen deraf yttrat min åsigt och inskränker mig nu att åberopa hvad jag då anförde.

För öfrigt fruktar jag, att den enda åtgärd, som med detta betänk. kan vidtagas, är att genom afslag å R. o. Ad:s sida ogilla de verkligen högst vådliga grundsatser, som LagUtsk., till stöd för sitt afstyrkande, utvecklat.

H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelm, Gustaf: Hvad jag besitter af juridisk kunskap förmår ej lägga någon den ringaste vigt till de skäl, som juristerne å vår sida anfört, och hvilka jag till alla delar åberopar. Den praktiska nyttan af motionen har jag aldrig insett; jag talade derom första gången, då den förevar. Jag uppstiger nu för att förena mig med Frih. Boye, och för att i allt hvad jag förmår understödja hans åsigt, rör:de den högst skadliga verkan, som denna motion skulle alstra inom landet, i händelse den blefve bifallen, och den för oss högst menliga förvillelse om våra tänkesätt, som derigenom skulle spridas utom Sverige. Jag önskar derföre på det högsta bifall till Utsk:s utlåtande.

Gr. Frölich: Det må hafva varit oriktigt att alludera på Gr. Mörners ålder, men jag fruktar, att det var ännu oriktigare af Grefven att uppfatta mitt yttrande såsom han gjort. En annan värd ledamot har redan visat huru det bort uppfattas. Jag ber nu att med några ord få förklara, att jag ej anser mig äga rättighet att anmärka något emot Gr. Mörners person, såsom hans ålder m. m.; men att jag likväl anser mig berättigad beklaga, att en ung man, som är embetsman uti ett af Rikets högsta domareverk, har sådana grundsatser. Jag anser mindre bedröfligt att höra äldre män yttra sådana grundsatser, enär deras meningar naturligtvis med dem måste bortdö; men så är icke förhållandet med en ung domare, utan det är möjligt, att denne unge domare kommer att efter sådana grundsatser tillämpa lagen. Detta anser jag vara min rättighet att här yttra.

Hvad för öfrigt vidkommer Frih. Boyes af H. Ex. Hr Gr. Löwenhjelms nu understödda förslag, så har det intet annat emot sig, än att det är emot våra former; jag skulle eljest vilja detsamma bifalla. Något annat än afslag, bifall eller återremiss tror jag ej kan komma i fråga. Om nu 3:ne Stånd genom sitt bifall redan hafva afgjort frågan, så lärer väl ingenting vidare återstå, än att antingen bifalla eller afslå Utsk:s betänk., och då är det klart att jag för min del önskar afslag derpå, då det är till den grad olikt sin tid, att jag ej kan undgå att yttra, att detsamma aldrig tillkommit utan för de personers skull, som bidragit dertill, huru aktningsvärda de i öfrigt må vara.

Gr. Mörner: Jag har af Hr Dalman fått emottaga en anmärkn., som jag ej vet om jag skall anse för beröm eller tadel. Den må vara hvilketdera som helst, så kan jag likväl ej taga den åt mig. Den åsyftade, såsom jag tyckte, att hvälfva på mig ansvaret för ifrågavar. betänk. Jag hade likväl äran att vid början af denna discussion anföra, att jag, då detta ärende förevar i Utsk., var efter erhållen permission frånvarande, och att jag således ej deltagit uti handläggningen deraf, men att, som jag helt och hållet gillade den åsigt Utsk. framställt uti sina motiver, neml. att det ej tillhörde Utsk. att granska lagligheten af en författnings tillkomst, jag ej kunde undandraga mig att taga Utsk. i försvar. Emedlertid synes af hvad samme värde talare anfört, som Utsk:s åsigt utaf R. St:s öfriga fördelningar ej funnits vara så alldeles förkastliga, och jag hemtar deraf för min enskilda del en tröst, hvarföre jag håller dem räkning.

Frih. Boye: På det att ingen tvetydighet må äga rum hos de ledamöter, som gå att besvara propos:n, anhåller jag vördsammast att få erinra om den distinction jag gjorde, då jag hos Hr Landtm. begärde propos. till bifall för det resultat, hvaruti Utsk:s betänk. stannat.

Ehuru gammal, och måhända felaktig för det att jag är gammal, eftersom jag nu hör att man felar för det att man är ung, så anhåller jag likväl att få göra eder, mine herrar! en erinran mot den orättvisa, man här tillåtit sig emot en ung ledamot af detta Hus. Han kan hafva orätt uti sin åsigt — nåväl! — förtjenar han derföre den behandling, som han här fått? Jag, för min del, som också tror mig någorlunda kunna bedömma personers skicklighet, lyckönskar mitt fädernesland att i unge Gr. Mörner få en skicklig och framförallt sjelfständig representant och domare.

Hr Lefrén, Joh. Pehr: Jag har ej begärt ordet för att deltaga i discussionen om LagUtsk:s betänk., men jag har åter förmärkt en yttring af det ofta återkommande inqvisitionsbegäret hos vissa personer inom detta Hus att qväfva vår fria yttranderätt. Jag tror ej att vi här äro något recensions-collegium, för att undersöka hvarandras ålder och capaciteter etc. Jag tror sådant vara rakt stridande mot vår Riksd.Ordn. och får bedja Hr Frih. o. Landtm. om någon varning med klubban, i händelse man fortfar med sådana inqvisitoriska anmärkn:r. Den ene är ung, den andre gammal, en går framåt, den andre går kanske baklänges.

Hr Frih. o. Landtm. hemställde, om R. o. Ad. behagade bifalla LagUtsk:s betänk. N:o 124.

Ropades starka ja, blandade med några nej.

Då Hr Landtm. förklarade, det han trott sig finna att ja öfverröstat nej, begärde

Hr Munck af Rosenschöld votering.

Hr Cederschjöld: Då jag måhända varit den, som mest talat uti ifrågavar. ämne, så tror jag mig äfven vara berättigad att till den värda talare, som begärt votering, hemställa, om han ej derifrån skulle vilja afstå, emedan dermed intet ändamål kan vinnas. Vår åsigt är nu uttryckt och förvarad i protocollet, och jag önskar, att ingen votering nu måtte äga rum, emedan det då möjligen kunde hända, att en högst öfvervägande majoritet befunnes vara af beskaffenhet, att åtminstone jag för min del skulle önska, att den ej måtte blifva känd.

Gr. Frölich instämde till alla delar med Hr Cederschjöld.

Hr Munck af Rosenschöld: De värde talarne, som uppmanat mig att afstå från min begäran om votering, får jag hafva den äran att upplysa, att jag icke hade begärt votering, ifall jag icke hade önskat, att den skulle för sig gå.

Upplästes till justering och godkändes följande voter:s-proposition:

Den som bifaller LagUtsk:s betänk. N:o 124, voterar
ja,
den det ej vill, voterar
nej;
Vinner nej, afslår R. o. Ad. ofvannämnda betänkande.

Efter voteringens slut, befunnos rösterna hafva utfallit, som följer:

Ja — 71.
Nej — 25.

Frih. Stael von Holstein, Fabian Wilh.: Då jag icke deltagit i discussionen, men icke kan gilla hvad LagUtsk. i dess betänk. N:o 124 yttrat, anhåller jag att i prot. få antecknadt, att jag reserverar mig emot det beslut R. o. Ad. genom bifall till nämnda betänk. fattat.

Frih. Cederström, Anders, och Hr af Uhr, Gustaf, reserverade sig äfven emot det fattade beslutet.

Lades på bordet nedannämnda från Utskotten inkomna memor. utlåt:n och betänk:n, neml. från

StatsUtskottet:

N:o 339, ang:de anställd omröstning öfver åtskilliga till statsregler:n hörande frågor;

N:o 340, ang:de verkställd omröstning, i anledn. af RiksSt:ns olika beslut, i fråga om löneersättning till adjungerade ledamöter i Götha Hofrätt;

N:o 341, ang:de verkställd omröstning, i anledn. af RiksSt:ns skiljaktiga beslut i fråga om beräkningen af statsverkets inkomster;

N:o 342, ang:de verkställd omröstning, i anledn. af RiksSt:ns skiljaktiga beslut, rör:de förlängning å arrendet af Edeby hemman;

N:o 343, ang:de verkställd omröstning, i följd af RiksSt:ns olika beslut, rör:de sökt prolongation å arrendet af Söderby hemman;

N:o 344, ang:de verkställd omröstning, i följd af RiksSt:ns skiljaktiga beslut, rör:de sökt prolongation å arrendet af Barkarby kronohemman;

BancoUtskottet:

N:o 100, med anmälan af PresteSt:s fattade skiljaktiga beslut, i anledn. af Utsk:s utlåt:n N:is 21 och 65;

N:o 101, i anledn. af väckt motion att Handels- och Närings-discontens s. k. reservfond må, med det belopp, hvartill densamma vid detta års slut kan hafva uppgått, i bankens vinst inberäknas;

N:o 102, i anledn. af väckt motion om öppnande af en upp- och afskrifningsräkning till R. St:s Bank;

N:o 103, i anledn. af H. R. o. Ad:s återremisser å Utsk:s under N:is 69 och 75 afgifna utlåt:n;

N:o 105, i anledn. af förre handlanden Thunströms ansökning om eftergift af ränta å lån från Bancodisconten;

N:o 106, i anledn. af Regm:s-läkaren Schwabitz's ansökning om eftergift af straffränta för åtskilliga skuldförbindelser hos Banco-discontverket;

N:o 107, i anledn. af gårdsägaren i Umeå, Nils Brunbergs ansökning om eftergift af öfverränta å ett lån i Banco-disconten;

Allm. Besvärs- och Ekon.Utskottet:

N:o 113, i anledn. af väckta motioner rör:de nedsättning i tullumgälderna för trädvaror, som förskeppas från Sverige till Danmark och England;

N:o 114, i anledn. af väckt fråga om en jemnare beräkning i allmänhet af städernas tolag.

H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. 11 om aftonen.

In fidem protocolli,
F. O. Silfverstolpe.

N:o 103, i anledn. af H. B. o. Ad:s återvinnsser å Utsk:s under N:is 69 och 75 afgifna utlåtanden;

N:o 105, i anledn. af åtre hundraden Thunströmsansökning om eftergift af rätten å sin fran Bancodiscontens;

N:o 106, i anledn. af Regnus-läkaren Schwabitz's ansökning om eftergift af straffvinta för åtskilliga skuldförbindelser hos Banco-discontverket;

N:o 107, i anledn. af gårdsägaren i Umeå, Nils Brunsberg ansökning om eftergift af öfverrätta å en lån i Banco-discontens;

Allm. Besvärs- och Ekon.Utskottet:

N:o 113, i anledn. af vissa motioner rörande nedsättning i tullmyndigheten för tredivarer, som förskeppas från Sverige till Danmark och England;

N:o 114, i anledn. af vissa frågor om en jemnare beräkning i allmänhet af skatteränta tolag.

H. B. o. Ad. åtskilliga M. m. om afgifven.

In fidem protocolli.

F. O. Svärdsström.